ZÁVEREČNÁ SPRÁVA

Prvoliči a ich voličské správanie

Výskum politickej participácie mladých ľudí

Realizátori: Mgr. Jaroslav Mihálik; Mgr. Emília Podoláková; PhDr. Radoslav Štefančík, MPol.

Pomocní anketári: Martina Gabajová, Kristína Horáčková (fokusová skupina Rómov)

Garant projektu: Prof. Mgr. Ladislav Macháček, CSc

Kontakt: **Katedra politológie FF UCM v Trnave a Slovenská spoločnosť pre regionálnu politiku pri SAV, Trnava, Nám.J.Herdu 2, 91701 Trnava**

Mail: katedra.politologie.ucm@gmail.com phone: +421 33 55 65 175, fax: + 421 33 55 65 106

OBSAH

1.	LADISLAV MACHÁČEK	Úvodné slovo	3
2.	RADOSLAV ŠTEFANČÍK	*Mládežnícke organizácie na Slovensku a ich úloha pri rekrutácii politického personálu*	8
3.	EMÍLIA PODOLÁKOVÁ, JAROSLAV MIHÁLIK	*Prvovoliči a ich správanie vo voľbách*	27
4.	PRÍLOHY	*Prepis rozhovorov s predstaviteľmi mládežníckej elity*	83
		Prepis fokusových rozhovorov	139

PRÍHOVOR

Osobitná pozornosť v oblasti európskej mládežníckej politiky sa venuje občianskej a politickej participácii. Jedným z významných indikátorov účasti mladých ľudí na „vládnutí“ je ich účasť na rozvíjaní zastupiteľskej demokracie uplatňovaním aktívneho a pasívneho volebného práva.

V ostatnej dekáde sa konštatovala nedostatočná pozornosť politológov a sociologického výskumu tejto oblasti politickej participácie mládeže. Rozličné analýzy volebného správania občanov na základe štatistických údajov nemohli špecifikovať osobitosti volebného správania mladých ľudí, osobitne prvovoličov, nakoľko hľadisko veku voličov sa nezisťuje.

Projekt výskumu Prvovoliči – volebné správanie predpokladal objasnenie osobitostí volebného správania prvovoličov v rokoch 2009 a 2010, v ktorých sa na Slovensku uskutočnili prezidentské voľby, voľby do Európskeho parlamentu, do VUC, Národnej rady SR a komunálne voľby.

Hlavnou metódou výskumu boli rozhovory na stanovené témy vo **fokusových skupinách** predstavujúcich 10 osobitných skupín mladých ľudí podľa veku, vzdelania, pohlavia, etnickej príslušnost, ktoré prezentuje dvojica autorov Jaroslav Mihálik a Emília Podoláková.

Hĺbkové individuálne rozhovory s politickou elitou mládeže, ktorá má šancu získať volebný mandát poslanca ako výskumnú metódu využil Radoslav Štefančík.

Metódu **obsahovej analýzy dokumentov,** v danom prípade na príklade volebných programov politických strán vo voľbách do NR SR v roku 2010 z hľadiska uplatnenia záujmov a riešenia problémov mladých ľudí, prezentuje Peter Horváth.

Tieto tri metódy získavania originálnych výskumných informácií spadajú do kategórie kvalitatívnych metód a na rozdiel od kvantitatívnych metód nepotrebujú tak veľké finančné zdroje na zber údajov od výskumných osôb z hľadiska reprezentatívnosti a iných kritérií na prácu s údajmi od respondentov. To však neznačí, že náročnosť na prácu s kvalitatívnymi metódami je menšia. Predsa však sú to metódy, ktoré sú vhodnejšie pre nesociológov.

Skúsenosť výskumného tímu naznačuje, že kvalitatívne metódy sú pre odborníkov pôsobiacich v politológii a ktorí majú politologické vzdelanie vhodné. Proces ich rutinného osvojenia si vyžaduje dlhodobejšiu prax, v ktorej sa individuálny zážitok z rozhovorov a čítania dokumentov premení z bežnej komunikačnej praxe na vedeckú metódu s cieľmi a hypotézami. Nie je totiž akýkoľvek rozhovor s kýmkoľvek aj nástrojom získavania vedeckých informácií. Napokon aj analýza získaných údajov kvalitatívnymi metódami je často krát náročnejšia ako deskripcia výsledkov sociologických dotazníkov distribuovaných tisíckam respondentov.

V našom prípade potvrdilo sa to najmä v metóde fokusových skupín. Výskumná vzorka fokusových skupín dosiahla spolu 86 respondentov. Jej reprezentatívnosť je silne oslabená z regionálneho hľadiska, nakoľko sa nepodarilo uskutočniť niektoré stretnutia na východnom Slovensku. Fokusová skupina s rómskou mládežou sa uskutočnila až v roku 2010, nakoľko sa potvrdilo, že získať prístup k niektorým špecifickým skupinám mládeže nie je až tak bezproblémový.

Individuálne rozhovory (10) s mládežníckou elitou prebehli úspešne s prihliadnutím na personálne kontakty výskumníka.

Obsahová analýza volebných programov politických strán v roku 2010 sa musela vyrovnať s odlišnou stratégiou ich tvorby v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Ukazuje sa, že niektoré volebné témy a ich špecifikáciu nemožno identifikovať z týchto oficiálnych dokumentov. Analýza bude preto pokračovať až do dátumu volieb, nakoľko nastoľovanie a niektoré špecifikácie „mládežníckych tém“ sa objavujú až v priebehu volebnej kampane v diskusných vystúpeniach lídrov alebo expertov politických strán.

Analýza individuálnych rozhovorov s mládežníckou elitou potvrdila hypotézu, že mládežnícke organizácie len čiastočne prispievajú k rekrutácii politickej elity. Vysoké verejné funkcie mladých ľudí sú skôr dôsledkom ich osobnostných vlastností a bezprostrednej aktívnej participácie v prostredí politickej strany. Členstvo a pôsobenie v mládežníckej organizácii iba zvyšuje predpoklad úspešnej politickej kariéry, ale ju nezaručuje. Mnohí v minulosti úspešní mládežnícki lídri ukončili svoju politickú kariéru odchodom do súkromnej sféry. Pri rekrutácii lídrov platí pravidlo, že mnohé súčasné politické strany

uprednostňujú „skokanov“ alebo „mediálne tváre“, než v politickej práci osvedčených a lojálnych mládežníckych politikov.

Hoci význam rekrutácie politického personálu z prostredia mládežníckych organizácií sa nepotvrdil resp. potvrdil sa len čiastočne, tento typ občianskych združení zohráva iné dôležité strategické funkcie. K nezastupiteľným patrí politická socializácia. Z ostatných funkcií mládežníckych organizácií dominuje funkcia mobilizačná. Osloviť mladých voličov si niekedy vyžaduje používať výrazové prostriedky a technológie charakteristické pre mladú generáciu. Komunikácia prostredníctvom internetu, mobilizačné aktivity formou sociálnych sietí, kampane využívajúce zosmiešňujúce slogany a karikatúry dnes oslovujú najmä mladých ľudí. Mládežnícke organizácie sú tak dôležitým prostredníkom medzi politickou stranou a mladými voličmi. Okrem už uvedených funkcií mladí zohrávajú dôležitú úlohu aj vo vnútri strany, keď sú pomocnou rukou pri organizovaní rôznych nepolitických podujatiach (kultúrnych, športových, environmentálnych). Napokon môžu byť mladí ľudia prospešní pri pripomienkovaní návrhov zákonov, najmä ak upravujú problematiku vzdelávania, voľného času a pracovného uplatnenia mládeže. Spomedzi všetkých dôležitých funkcií mládežníckych organizácií sa tak na popredné miesto dostáva politická socializácia mládeže. Iba potom nasleduje funkcia mobilizačná, rekrutačná, organizačná a funkcia nastoľovania politickej agendy.

Analýza rozhovorov uskutočnených vo fokusových skupinách na prekvapenie potvrdila niektoré hypotézy konsenzuálnym vyjadrením všetkých demografických a sociálnych skupín mladých ľudí. Je to predovšetkým hypotéza, že občianska a politická kompetentnosť mladých ľudí v súčasnej pluralitnej demokracii nedosahuje takú úroveň akcelerácie do nižšieho veku, aby sa akceptoval posun pasívneho volebného práva pod 18 rok. Presnejšie povedané mladí ľudia, či už sú to študenti alebo nezamestnaní, chlapci alebo dievčatá, mladí ľudia rómskeho pôvodu alebo príslušníci maďarskej národnosti, by neodporúčali takúto zmenu. Na druhej strane je generačná zhoda na hľadaní ciest ako umožniť volebný akt modernejšími technologickými prostriedkami – mobilom alebo internetom. Druhou hypotézou, ktorá sa potvrdila obdobným vnútrogeneračným konsenzom je všeobecná akceptácia ženy ako prezidentky Slovenskej republiky.

Z hľadiska volebného správania sa podarilo potvrdiť celkom známe očakávania spájané s jednotlivými skupinami mládeže. Potvrdila sa osobitosť gymnaziálnej mládeže, ktorá

predstavuje skupinu mládeže s najvyhranenejším záujmom o politiku , nezamestnanej mládeže, ktorá artikuluje najmenší záujem o účasť na akýchkoľvek voľbách, maďarskej mládeže, ktorá má vyšší záujem o volebnú účasť a rómskej mládeže, ktorá nemá čas na takéto témy, nakoľko sa zamestnáva s každodenným prežitím.

Obsahová analýza dostupných volebných programov potvrdila, že problematika mládeže sa vyskytuje iba ako súčasť jednotlivých rezortných štátnych politík. Napr. v školskej politike sa rozvíja problematika skvalitňovania vzdelávania študentov. V sociálnej politike sa saturuje problematika pomoci mladým rodinám.

Mladá generácia sa v programoch politických strán nechápe ako zdroj rozvojových stratégií spoločnosti. Je to skôr skupina spoločnosti, v ktorej ako prvej sa prejavujú spoločenské problémy alebo dokonca sama je hrozbou pre dospelú spoločnosť .

Skôr sa objavujú jednotlivé návrhy riešení vychádzajúce z potreby presunu trestnoprávnej zodpovednosti do nižších vekových skupín dospievajúcej mládeže. Výnimku predstavuje téma „marihuany“ spájaná so stranou SaS, ktorá by takýto prístup zjemňovala.

Dostupné štatistické údaje o mladých ľuďoch vo vekovej skupine 18-19 rokov na Slovensku ukazujú, že počet oprávnených voličov neustále klesá. Bude sa to týkať nielen volieb v roku 2010 na rozdiel od roku 2006, ale ešte výraznejší pokles bude vo voľbách do NR SR v roku 2014. Ak k tomu pripočítame výsledok pravidelne nižšieho záujmu mladých ľudí o volebnú účasť v porovnaní so staršími vekovými skupinami, budeme sa musieť rozhodnúť aká je naša stratégia generačnej legitimizácie moci a vládnutia na Slovensku.

Ak sa ponechá táto objektívna tendencia bez zmeny, bez spoločenskej intervencie v oblasti politickej práce a občianskej výchovy mládeže, bude čerpať zastupiteľská demokracia svoju legitimitu iba z podpory starších generácií.

Domnievame sa, že inou alternatívou, ktorá sa opiera o výsledky tohto výskumu je:

1. prehodnotiť doterajšiu koncepciu podpory mládežníckych organizácií a premyslieť význam mládežníckych organizácií pri politických stranách z hľadiska ich nezastupiteľnej funkcie politickej socializácie mládeže, ako aj veľkých možností

artikulácie záujmov mladej generácie v štátnej politike mládeže prostredníctvom volebných programov politických strán .

2. Prehodnotiť efektívnosť výchovy mladých ľudí k aktívnemu demokratickému občianstvu v SR v školách a občianskych združeniach mládeže a rozvinúť novú koncepciu formálneho a neformálneho vzdelávania mládeže o poslaní samosprávnej a zastupiteľskej demokracie vo väzbe na volebný superrok 2014.

3. Pripraviť koncepciu sociologicko-politologického výskumu volebného správania mládeže v Európskej únii s podporou európskych grantových schém.

Trnava 19. apríla 2010

prof. Ladislav Macháček
garant a koordinátor výskumného projektu

MLÁDEŽNÍCKE ORGANIZÁCIE NA SLOVENSKU A ICH ÚLOHA PRI REKRUTÁCII POLITICKÉHO PERSONÁLU

RADOSLAV ŠTEFANČÍK

ÚVOD

Mládežnícke organizácie západoeurópskych politických strán predstavovali v období existencie masových straníckych formácií dôležitý nástroj prepojenia medzi straníckym subjektom a spoločnosťou (Hoog – Stolle - Stouthuysen, 2004). Aj dnes plnia niekoľko funkcií: sú prostriedkom politického vzdelávania, sú liahňou nových a perspektívnych lídrov politických strán a v neposlednom rade sú pomocnou rukou pri organizovaní „diverzných" (spektakulárnych) spoločenských podujatí. Popri politických stranách a nátlakových skupinách patria medzi významných aktérov politiky. Zámerne neboli priradené ani k prvému alebo druhému menovanému typu politických aktérov, pretože svojou činnosťou stoja na pomedzí politickej strany a nátlakovej skupiny. Ak si osvojíme všeobecne platnú definíciu nátlakovej skupiny, že sa na rozdiel od politickej strany nesnaží získať moc, len ju ovplyvňovať (Sopóci, 2000), nebude takáto charakteristika úplne v súlade s cieľmi mládežníckych organizácií. Odhliadnuc od tých typov združení, ktoré sú súčasťou vnútornej štruktúry strany, mládežnícke organizácie síce formálne vystupujú ako občianske združenia, ale k ich prvoradým úlohám, ku ktorým sa otvorene hlásia, patrí maximalizácia volebných ziskov partnerských straníckych subjektov. Medzi politickými stranami a mládežníckymi organizáciami existuje viac či menej silné personálne prepojenie a v neposlednom rade možno predpokladať motiváciu mladých členov byť aktívni v politike práve prostredníctvom mládežníckeho združenia.

Otázne v nasledujúcom texte je, akú úlohu zohrávajú mládežnícke organizácie v len nedávno transformovaných demokraciách. Text má ambíciu zodpovedať na otázku, či mládežnícke organizácie politických strán dokážu v podmienkach Slovenska vyprodukovať politický personál schopný presadiť sa a pôsobiť dlhodobo v dôležitých verejných a straníckych funkciách, či už vo funkciách starostov a poslancov zastupiteľstiev vyšších územných celkov, ako aj v celoštátnej politike na úrovni členov Národnej rady Slovenskej republiky, štátnych tajomníkov resp. ministrov slovenskej vlády. Pod pojmom rekrutácia politického personálu sa nerozumie maximalizácia členskej základne, ale príprava a výber

mladého človeka z prostredia mládežníckej organizácie na zastávanie verejnej funkcie alebo pozície v rámci štruktúr strany. Otázne rovnako je, akú úlohu zohrávajú členovia mládežníckych organizácií vo vnútrostraníckom živote politických strán. Podieľajú sa na organizovaní politických podujatí s cieľom oslovovať voličov s politickými témami, alebo je ich činnosť voči verejnosti orientovaná len do nepolitickej roviny?

Text je založený na hypotéze, že charakter a činnosť mládežníckych organizácii a ich postavenie vo vzťahu k politickým stranám sú determinované typom straníckeho systému z pohľadu miery inštitucionalizácie. V dobre inštitucionalizovanom straníckom systéme existujú mládežnícke organizácie dlhodobo, stabilne a tvoria viac či menej formálnu súčasť politických strán. Sú dôležitou liahňou nového personálu relevantných politických strán, ktorý vo vhodnom čase dokáže nahradiť dosluhujúcich lídrov. Nakoľko stranícky systém na Slovensku vykazuje prvky slabo inštitucionalizovaného systému, nebudú mládežnícke organizácie zohrávať primárnu úlohu pri výbere politického personálu. Napriek tomuto konštatovaniu možno predpokladať, že vzhľadom k nízkemu počtu straníckych členov politické strany nominujú svojich kandidátov aj v mladom veku najmä na úrovni komunálnych volieb. Na nepatrný odraz mládežníckych združení v politických kariérach členov súčasnej elity bude mať dopad aj skutočnosť, že od systémovej zmeny zatiaľ ubehlo len dvadsať rokov, v politike dominujú lídri v staršom veku, ktorí z objektívnych príčin nemali skúsenosť s členstvom v žiadnej zo súčasných mládežníckych organizácii.

Systematický výskum úloh mládežníckych organizácií politických strán a analýza kariéry členov politickej elity na Slovensku dodnes absentuje. V radoch sociológov, psychológov a pedagógov sa etablovala silná skupina odborníkov zameraná na výskum politickej participácie mládeže. Medzi vedúce osobnosti tohto výskumu patrí Ladislav Macháček, podľa ktorého práve „mládež podporovala konsolidáciu demokracie v deväťdesiatych rokoch najvýraznejšie a stala sa tak dôležitým aktérom domácej politiky“ (Macháček, 2000). V prostredí slovenskej politológie výskum politických aktérov z radov mladých ľudí stále chýba, hoci spolupráca politických strán s mládežníckymi organizáciami sa v ostatnom období posunula výrazne dopredu. V predloženom texte však nejde výlučne o bádanie v oblasti občianskej a politickej participácie mladých ľudí. Pokúša sa hľadať prázdne miesta vo výskume elít, výbere politického personálu a nastoliť problematiku výskumu politickej kariéry.

METODOLÓGIA VÝSKUMU

Článok sa v teoretickej rovine opiera o koncept inštitucionalizácie Scotta Mainwaringa. V tejto časti rovnako predstavuj teoretické spracovania spôsobov politickej kariéry. Metodologicky je spracovaný formou analýzy programových a organizačných dokumentov politických strán a ich mládežníckych organizácií a najmä analýzy individuálnych semištrukturovaných rozhovorov s lídrami a radovými členmi mládežníckych organizácií slovenských straníckych subjektov. Rozhovory boli uskutočnené na prelome rokov 2009/1010 spravidla s predsedami skúmaných organizácií (KDMS, MSD, Mládež SNS, Via Nova), podpredsedníčkou ODM, tajomníkom Novej generácie a členmi vedenia Demokratického fóra mladých). Informácie boli ďalej konfrontované s poznatkami radových členov mládežníckych združení. Okruhy tém rozhovoru sa sústredili na popis histórie mládežníckeho združenia, formálnej a neformálnej úpravy spolupráce s partnerskou organizáciou, nomináciu členov vo voľbách, aktivít smerom na verejnosť i smerom do vnútra organizácie, aktivít počas volebnej kampane, komunikácie s verejnosťou, kariére svojich členov a vzťahom s ostatnými mládežníckymi združeniami.

Výber respondentov nebol zložitý, nakoľko cieľovou skupinou rozhovorov boli verejne známi členovia vo funkcii členov vedenia skúmaných organizácií. Napriek rôznym časovým posunom pri výmene korešpondencie pristupovali zástupcovia združení k interview pozitívne, o čom svedčí fakt, že prevažná väčšina respondentov v danom čase mládežníckym organizáciám predsedala. Respondenti boli poučení o zámeroch výskumu a ubezpečení, že nahrávky a údaje z nich budú slúžiť výlučne na vedecký charakter. Dĺžka rozhovorov sa pohybovala zväčša na hranici jednej hodiny. Do tohto času je zahrnutý čistý dialóg, bez času potrebného na získanie kontaktu, dohovore na stretnutí, vysvetleniu zámerov výskumov, prípadne na doplnenia potrebné pre vysvetlenie niektorých sporných pasáží. Nahrávky boli následne prepísané a poskytnuté na autorizáciu, hoci nie všetci respondenti túto možnosť využili.

V texte sú použité citáty z rozhovorov. Nemeckí autori Jaeggi, Faas a Mruck vo svojich radách pri interpretatívnom vyhodnocovaní rozhovormi získaných dát odporúčajú tento postup pre lepšie znázornenie analyzovaných skutočností. Práve pri kvalitatívnom výskume by mal bádateľ podrobne opísať jednotlivé kroky, aby tak priblížil postupný nárast poznania. Práve z tohto dôvodu by mal byť pri predstavovaní výsledkov výskumu viditeľný aj

vzťah k pracovnému materiálu, čo sa dá dosiahnuť práve obohatením textu citovaním myšlienok dopytovaných (Jaeggi – Faas – Mruck, 1998).

DVA TYPY POLITICKEJ KARIÉRY

V dlhodobo etablovaných európskych demokraciách existujú dva spôsoby vstupu do verejných funkcií. V nemeckom jazyku sa pre pomenovanie oboch skupín zaužívali výrazy tzv. Seiteneinsteiger (alebo Quereinsteiger) a Ochsentour. Prvý typ predstavuje ľudí, ktorí už pred vstupom do politiky dosiahli uznanie v inej s politikou nesúvisiacej profesii. Prechádzajú teda z jednej profesionálnej dráhy, napr. z kultúry, športu, práva alebo ekonomiky, do druhej – politickej. Druhú kategóriu nazývajú nemeckí autori tzv. Ochsentour, t.j. dlhoročnú prácu v politickej strane s postupným kariérnym rastom (Lorenz - Micus, 2009). Práve tento typ politikov obvykle začína politickú kariéru v období svojho dospievania vstupom do mládežníckej organizácie politickej strany. Odmenou pre aktivistov za ich dlhoročnú prácu sú platené miesta v administratíve, v straníckych funkciách alebo nominácia na zvoliteľné miesta volebných kandidátok. Niektorí z nich vstupujú do politickej strany hneď, pokiaľ to stanovy strany umožňujú, niektorí až po niekoľkých rokoch práce v prostredí mladých ľudí. Čo taká „Ochsentour“ zahŕňa? Gruber rozlišuje až šesť fáz politickej kariéry. Prvú fázu tvorí (raná) politická socializácia v podobe osvojovania si politických hodnôt a vytvárania politickej identity. Nasleduje vzdelávanie a práca, popri ktorej je človek aktívny v strane a na komunálnej úrovni. Tretiu fázu predstavuje vnútrostranícky postup, začína sa „Ochsentour“, ktorá je sprevádzaná okrem iného aj so zastávaním riadiacej pozície v mládežníckej organizácii. Nasleduje neplatené vykonávanie rôznych funkcií najmä na komunálnej úrovni. Charakteristickým znakom piatej fázy je vykonávanie platenej funkcie v politike. Politika sa stáva základným zdrojom príjmov. Napokon poslednú fázu politickej kariéry predstavuje postup do vysokej politickej funkcie (Gruber, 2009).

Prekladať ustálené nemecké výrazy doslovne do slovenčiny nie je zmysluplné. Doslovný preklad by nevystihol sémantiku nemeckých výrazov. Navyše na Slovensku chýba skúsenosť s viac než tri desaťročia neprerušeným vývojom straníckeho systému a tým pádom aj prirodzenou genézou politickej kariéry. Z tohto dôvodu budú v nasledujúcom texte používané nové ekvivalenty pre oba kariérne typy politikov. Prvá kategória politických lídrov bude nazývaná „skokanmi“, aby označila typ karieristov, ktorí preskočia niekoľko fáz v dlhodobom postupe v rámci straníckej hierarchie alebo vo verejných funkciách. Nakoľko

druhý výraz v nemčine nesie pejoratívny nádych, aj v tomto texte bude používaný výraz s podobným sémantickým odtieňom a síce „mukli“.

O rozdieloch medzi politickou kariérou „skokanov“ a „muklov“ je možné viesť polemiku. Podľa Lorzena a Micusa výhodou prvej skupiny karieristov vstupujúcich do politiky z inej brandže je ich ekonomická nezávislosť. Na rozdiel od dlhoročných funkcionárov nežijú „z politiky“ ale „pre politiku“. Preto by mali menej než druhý typ politikov podliehať korupčnému správaniu (Lorenz - Micus, 2009). Lenže už zbežný pohľad na kariérny vývoj niektorých slovenských politikov tento predpoklad spochybňuje. Miera korupcie v politike zrejme nebude závisieť od spôsobu vstupu do politiky, ale od iných faktorov. Čo sa však dá predpokladať u dlhoročných straníckych funkcionároch, je vyššia miera lojality voči materskej strane. Hoci ani tento predpoklad neplatí v slovenských podmienkach úplne absolútne. V minulosti sme boli svedkami niekoľkých závažných vzájomných sporov medzi členmi straníckych elít, ktoré vyústili do odchodu dlhoročných členov zo strany. Práve stabilita strany resp. miera jej inštitucionalizácie je tým hlavným faktorom, ktorý určuje vývoj politickej strany a správanie jej členov.

Súvislosť medzi členstvom v mládežníckej organizácii a politickej strane môže mať niekoľko podôb. Herzog ich rozlišuje päť (Herzog, 1975), pričom piaty typ, t.j. postup priamo do vysokej politiky bez skúsenosti s členstvom v mládežníckej organizácii mal v nemeckých podmienkach ešte v šesťdesiatych rokoch 20. storočia prevažovať (Tabuľka 1). Pri zbežnom pohľade na vek vrcholných politikov možno usúdiť, že rovnaký typ politikov existuje aj na Slovensku. V prípade, ak v politike prevažujú štyridsiatnici a starší, nemali prakticky reálnu šancu pôsobiť v ranom dospievaní v niektorých z dnešných mládežníckych organizácií. V tomto prípade do uvažovania nie je zahrnuté členstvo v zväzáckej organizácii Komunistickej strany Slovenska pred systémovou zmenou, ale len členstvo súčasných mládežníckych organizácií parlamentných strán.

Tabuľka 1: Kariérny vzťah medzi mládežníckou organizáciou a stranou

Typ	**Kariérny postup**
Typ 1: sukcesívny	Mládežnícka organizácia → strana
Typ 2: paralelný	Mládežnícka organizácia + strana
Typ 3: substitučný	Strana → mládežnícka organizácia → strana
Typ 4: singulárny	Mládežnícka organizácia → verejná funkcia (→ strana)
Typ 5: exkluzívny	→ Strana

Zdroj: HERZOG, D., 1975.

STRANÍCKY SYSTÉM NA SLOVENSKU Z POHĽADU INŠTITUCIONALIZÁCIE

Stranícke systémy možno posudzovať z pohľadu rôznych kritérií. Bežným kritériom je počet relevantných politických strán v politickom systéme, ideologická vzdialenosť medzi nimi a rovnako aj miera inštitucionalizácie (Štefančík, 2008). Inštitucionalizácia predstavuje proces, pri ktorom „practice and organization becomes well established and widely known, if not universally accepted" (Mainwaring, 1998). V dobre inštitucionalizovanom straníckom systéme majú aktéri politiky jasné predstavy o konaní, očakávaniach a zámeroch svojich konkurentov. Systém sa vyznačuje vysokou mierou stability. Výmena aktérov je silne limitovaná, alebo takmer vylúčená. Napriek tomu, že v niektorých systémoch je inštitucionalizácia na svojej nižšej úrovni, Mainwaring zároveň prízvukuje, že je miera nevypovedá o kvalite demokracie. T.j. aj v dlhodobo etablovaných demokraciách nemusí byť miera inštitucionalizácie na vysokej úrovni. Mainwaring podľa štyroch kritérií rozlišuje medzi dobre a slabo inštitucionalizovanom straníckom systéme (Tabuľka 2).

Tabuľka 2: Charakteristika dobre a slabo inštitucionalizovaného straníckeho systému

	Dobre inštitucionalizovaný systém	Slabo inštitucionalizovaný systém
Stabilita v pravidlách vo vnútri straníckeho systému	*Veľmi stabilná. Relevantné strany existujú dlho. Nedochádza často k volatilite.*	*Volatilita je bežný jav. Niektoré strany zažijú rýchly úspech, kým niektoré rýchly zánik.*
Ukotvenie strán v spoločosi	*Strany sú v spoločnosti hlboko zakorenené. Väčšina občanov volia strany dlhodobo pravidelne a volia ich kvôli programu.*	*Strany sú nedostatočne zakorenené v spoločnosti. Len malá skupina občanov volí pravidelne tú istú stranu. Voliči sa rozhodujú na základe kandidátov, nie programu.*
Legitimita volieb a strán	*Strany sa tešia vysokej miere legitimity. Sú vnímané ako nevyhnutné demokratické inštitúcie.*	*Veľa ľudí pochybuje o legitimite strán a volieb. Veľa ľudí verí, že politické strany nie sú dôležité pre demokraciu.*
Organizácia strany	*Strany disponujú dostatočnými materiálnymi a ľudskými zdrojmi. Vnútrostranícke procesy sú stabilne inštitucionalizované, strany nie sú v tieni svojich vodcov.*	*Strany disponujú nedostatočnými zdrojmi. Strany sú produktmi svojich lídrov. Vnútrostranícke procesy nie sú dobre inštitucionalizované.*

Zdroj: Mainwaring, S., 1998.

Po dvadsiatich rokoch od systémovej zmeny nemožno považovať slovenský stranícky systém podľa predstavených kritérií za dobre inštitucionalizovaný. Pre politické strany sú charakteristické štiepenia a neustály kolobeh ich vzniku a zániku. Vo voľbách 2006 prekročilo päťpercentnú hranicu pre vstup do parlamentu šesť straníckych subjektov, ale počas nej došlo v SMK k štiepeniu, v SDKÚ-DS k hromadnému vylučovaniu svojich členov. ĽS-HZDS, pred cca. 10 rokmi najsilnejší stranícky subjekt, sa dnes v prieskumoch verejnej mienky pohybuje na hranici zvoliteľnosti.

Stranícky systém na Slovensku sa vyznačuje výrazným vplyvom personalizácie, teda presunom pozornosti od programu a ideológie strany na hlavného kandidáta resp. kandidátov Štefančík, 2007). Volebný úspech závisí do značnej miery od popularity a mediálnej prezentácii straníckych lídrov, než od programových priorít a práci nižších zložiek strany. Väčšina slovenských parlamentných politických strán disponuje malým počtom ľudských zdrojov. Počet dlhoročných členov je nízky. V niektorých stranách sa stalo pravidlom nehľadať kandidátov do regionálnych a komunálnych volieb výlučne vo vlastných radoch. Rovnako v parlamentných voľbách je charakteristické nominovať na vyššie miesta kandidátnych listín populárne osobnosti (hercov, športovcov, „tváre z obrazovky“ atď.) s cieľom dosiahnuť lepší volebný výsledok. Napríklad vo voľbách do Európskeho parlamentu 2004 nominovala SDKÚ za volebného lídra bývalého populárneho hokejistu, hoci nebol jej členom. Na kandidátnej listine SDKÚ-DS bol do parlamentných volieb 2006 nasadený ako číslo „11“ futbalový rozhodca. Voľby sa konali počas prebiehajúcich majstrovstiev sveta vo futbale, na ktorých uvedený kandidát rozhodoval niekoľko zápasov. V priebehu volebného obdobia sa Micheľ zaradil k najväčším absentérom na hlasovaniach Národnej rady SR, neskôr po kritike pre svoju nízku, resp, takmer žiadnu činnosť v parlamente zo strany vystúpil. Napriek negatívnej skúsenosti s niektorými novoobjavenými tvárami, predsedníctvo SDKÚ v priebehu niekoľkých týždňov predstavilo ako nových kandidátov do parlamentných volieb 2010 troch „skokanov“ (Jurzycu, Dubovcovú, Beblavého). Z troch skokanov sa v primárnych voľbách presadil len Jurzyca. Bývalá sudkyňa Dubovcová sa po voľbách dostala na 18. miesto, bývalý štátny tajomník ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Beblavý až na 24 miesto.

Symptomatickou črtou slovenského politického systému je vysoká miera volatility, ktorá je podľa Mainwaringa atribútom slabo inštitucionalizovaného straníckeho systému. Predpokladom merania inštitucionalizácie v straníckom systéme je výskum verejnej mienky uskutočnený v deň volieb. Nakoľko podobné prieskumy voličského správania nie sú už niekoľko rokov uskutočňované žiadnou štátnou inštitúciou, sú tieto údaje len odhadované podľa preferencií politických strán meraných priebežne počas volebných periód. Napriek absencii exaktného výskumu je možné voličskú fluktuáciu odhadnúť z výsledkov parlamentných volieb a ich vzájomného porovnania. Z neho vyplýva, že odchod voličov jednej strany k druhej je pretrvávajúcim znakom slovenského straníckeho systému. Niektoré

strany zažili rýchly úspech a následný pád[1] a naopak, v etablovaných stranách dochádza k odchodu významných osobností, ktoré následne zakladajú nové stranícke formácie.[2]

MLÁDEŽNÍCKE ORGANIZÁCIE NA SLOVENSKU

Predstavené podmienky fungovania straníckeho systému na Slovensku majú dopad na existenciu mládežníckych organizácií politických strán. Pokiaľ je strana dobre inštitucionalizovaná, dá sa predpokladať aj stabilita vo fungovaní jej mládežníckej organizácie. V prostredí slovenského straníckeho systému vysoký stupeň inštitucionalizácie vykazuje Kresťansko-demokratické hnutie. KDH existuje od prvých slobodných volieb, stabilitou sa prejavilo aj v (pre slovenské politické strany rizikovom) procese výberu nového vedenia. Po výmene dvoch predsedov si KDH aj naďalej udržuje svoje dlhodobo stabilné voličské preferencie. Problémom dlhodobej stability KDH sú jej štyri štiepenia (vrátane odchodu maďarských kresťanských demokratov ešte pred registráciou strany na ministerstve vnútra v roku 1990), po ktorých vznikli ďalšie štyri subjekty. Zo štyroch štiepení len Maďarské kresťansko-demokratické hnutie a Slovenská demokratická a kresťanská únia dosiahli stupeň relevantnosti. KDH od počiatku svojho vzniku úzko spolupracuje s mládežníckymi organizáciami. Spoluprácu nadviazala najskôr s občianskym združením Občiansko-demokratickou mládežou (ODM) s dátumom vzniku október 1991. Až zaradením do stanov sa jedinou mládežníckou organizáciou KDH stalo najstaršie občianske združenie mladých politikov Kresťansko-demokratická mládež (KDMS), ktorá vznikla v auguste 1990.

Z pohľadu dĺžky obdobia svojej existencie patrí medzi najstaršie stranícke subjekty Slovenská národná strana. Podobne ako KDH vznikla po systémovej zmene a má za sebou prvé demokratické voľby v roku 1990. Miera jej inštitucionalizácie v súčasnosti dosahuje porovnateľnú úroveň s KDH. Na výnimku volebnej periódy 2002-2006, kedy pôvodní členovia SNS boli roztrieštení až v štyroch subjektoch, mala vždy svojich zástupcov v parlamente. Mladí členovia a sympatizanti SNS sú združení v občianskom združení, v Mládeži Slovenskej národnej strany (MSNS). Počiatky zrodu sú identifikovateľné len veľmi ťažko. Už v osemdesiatych rokoch vznikla na východnom Slovensku organizácia pod názvom Slovenská národná mládež. Napriek tomu, že existovala skôr ako moderná Slovenská národná strana a odkazovala na myšlienky historickej SNS, žiadny z jej vrcholných predstaviteľov sa

[1] Združenie robotníkov Slovenska, Strana občianskeho porozumenia, Aliancia nového občana.
[2] Kresťansko-demokratické hnutie, Strana demokratickej ľavice, Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana, Strana maďarskej koalície.

v politike nepresadil. Posledná aktivita zobrazená na stránke SNM sa datuje do roku 2001. Súčasná organizácia Mládež Slovenskej národnej strany je na ministerstve vnútra ako občianske združenie zaregistrovaná od roku 2002.

Z pohľadu dĺžky existencie súčasných parlamentných slovenských politických strán po KDH a SNS nasleduje Ľudová strana Hnutie za demokratické Slovensko. Hoci na rozdiel od dvoch menovaných subjektov zažila ĽS-HZDS ďaleko rozsiahlejšie turbulencie, s následným dopadom aj na existenciu mládežníckej organizácie. S odchodom členov strany odchádzali aj lídri mládežníckej organizácie. V roku 2003 pod odchode Vojtecha Tkáča zo strany bolo pre podporu Tkáčovi pozastavené členstvo predsedníčke HMZDS Monike Krištofičovej. Väčšina mládežníkov vyjadrila podporu vylúčenému členovi a proti pozastaveniu členstva Krištofičovej protestovali. Krištofičová sa po odchode zo strany stala zakladajúcou členkou Ľudovej únie, ktorej predsedal Vojtech Tkáč. Súčasní mladí ĽS-HZDS združení v Demokratickom fóre mladých (DFM) existujú práve od roku 2003.

Odchodom Roberta Fica zo Strany demokratickej ľavice vznikla v novembri 1999 strana Smer (dnes Smer – sociálna demokracia). Spočiatku sa nehlásila k žiadnemu ideologickému smeru. Neskôr odkazovala na myšlienky tretej cesty, napokon po úpadku Strany demokratickej ľavice a následnom vyprázdnení ľavicového spektra sa stotožnila s ideami sociálnej demokracie. Proces úpadku Strany demokratickej ľavice a rýchly nárast popularity strany Smer sa odrazili aj vo vývoji ľavicových mládežníckych organizácií. Pri SDĽ medzi rokmi 1991-2003 úspešne existovala Mladá demokratická ľavica. Vydávala vlastný časopis a smerom navonok pôsobila v Medzinárodnej únii socialistickej mládeže. Po zlúčení so Sociálno-demokratickou mládežou Slovenska a vzniku novej organizácie Mladých sociálnych demokratov (MSD) MDĽ zaniká. Napriek dátumu registrácie občianskeho združenia MSD na ministerstve vnútra v apríli 2002, Smer-SD s mládežníkmi spoluprácu nenadviazala. Prvé roky svojej existencie neprejavovala záujem o bližšiu spoluprácu s mládežníckou organizáciou. V roku 2006 časť vedenia MSD odstúpilo na protest proti uzatvoreniu koalície Smeru-SD s ĽS-HZDS a SNS. V priebehu dvoch rokov, od roku 2006 do 2008 prebiehala hlbšia diskusia a komunikácia so Smerom-SD o prípadnej budúcej spolupráci. Napriek svojej ľavicovej orientácii, bola MSD nezávislým občianskym združením bez zjavnej podpory nejakej politickej strany. Až v roku 2008 zmenili Mladí sociálni demokrati stanovy, aby tak mohli podpísať dohodu o spolupráci so stranou Smer-SD.

Genéza Novej generácie ako mládežníckej sekcie Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie – Demokratickej strany (SDKÚ-DS) je úzko spätá s vývojom materského

subjektu. Strana vznikla zlúčením Demokratickej únie a časti bývalých členov KDH okolo Mikuláša Dzurindu. Strana tak spájala zástupcov dvoch diametrálne odlišných ideologických smerov a tým pádom aj dvoch politických strán. Nová generácia vznikla v roku 2000 ešte v období existencie Slovenskej demokratickej koalície (SDK). Niektoré strany tvoriace SDK už mali vytvorené mládežnícke organizácie. Najsilnejšou organizáciou boli mladí Demokratickej únie (MDÚ). Po vzniku SDKÚ došlo k dohode medzi MDÚ a mládežníkmi Demokratickej strany na vytvorení skupiny, ktorá v krátkom čase pripravila vznik ďalšej mládežníckej organizácie s podporou pre SDKÚ. Turbulencie v SDKÚ v čase odchodu skupiny okolo Ivana Šimka a Zuzana Martinákovej v roku 2004 mali dôsledok aj na vývoj Novej generácie. Asistent poslanca Šimka Michal Ambrovič odišiel po odchode zo strany skupiny poslancov z pozície predsedu Novej generácie a po vzniku novej strany Misie 21 – Hnutia kresťanskej solidarity sa stal jej generálnym sekretárom. Na rozdiel od ostatných mládežníckych združení Nová generácia ako jediná neexistuje vo forme občianskeho združenia ale ako súčasť organizačnej štruktúry SDKÚ-DS.

Jednou z formálne najmladších mládežníckych organizácii politických strán je občianske združenie Via Nova - ICS, partnerská organizácia Strany maďarskej koalície (SMK). Stanovy organizácie boli na ministerstve vnútra zaregistrované až v roku 2007. Pred oficiálnym vznikom mládežníckej organizácie ako občianskeho združenia boli mladí členovia SMK organizovaní v rámci platformy strany. Stanovy určovali vznik mládežníckych združení pri jednotlivých základných organizáciách. Rozhodujúcim mementom pre vznik občianskeho združenia bola aktívna participácia mladých ľudí na volebných kampaniach Strany maďarskej koalície vo volebnom období 2002-2006. Počas mobilizácie prejavovali mladí voliči sympatie voči SMK, ale bez ambície vstúpiť do politickej strany. Záujem udržať kontakt s týmto voličským segmentom bol podľa predsedu Via Nova Petra Nagya rozhodujúcim faktorom pre vznik občianskeho združenia. Napriek tomu, že text je postavený na predpoklade silného vplyvu straníckeho štiepenia na existenciu partnerských mládežníckych organizácií, v prípade Via Novy sa odchod Bélu Bugára a následné založenie nového subjektu Most – Híd na odleve mladých členov neprejavil. Kohorenciu Via Novy posilňuje aj absencia mládežníckej organizácie nového subjektu. V prípade, ak strana Most – Híd prekročí kvórum potrebné pre vstup do parlamentu, nemožno vylúčiť iniciatívu na založenie mládežníckej organizácie s možným odlevom súčasných členov Via Nova. Postavenie mládežníckej organizácie SMK tak bude determinované od úspechu a celistvosti jej partnerského subjektu.

Jedným z najstarších slovenských politických mládežníckych združení je Občiansko-demokratická mládež. Na jej činnosti sa najmenej prejavuje vplyv slabo inštitucionalizovaného slovenského straníckeho systému, pretože sa momentálne úzko neviaže k žiadnemu politickému subjektu. *„Boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale keď zanikla, riešili sme otázku, či sa pridať k nejakej politickej strane alebo nie. A väčšina členskej základne povedala, že nepridať, takže teraz fungujeme na tom istom princípe, na ktorom sme vznikli. Takže teraz sme platforma a pre všetkých ľudí na pravom spektre, od liberalizmu ku konzervativizmu.*“ (rozhovor č. 9). Občiansko-demokratická mládež vznikla v roku 1991 a z jej radov vyšli neskorší ministri ako Ivan Mikloš (dnes SDKÚ-DS), Daniel Lipšic (dnes KDH), politik Ondrej Dostál, sociológ Michal Vašečka, mediálne známy odborník na životné prostredie Radovan Kazda alebo bývalý riaditeľ Slovenskej televízie Richard Rybníček. Počas svojej histórie ODM zorganizovala celý rad politických i nepolitických aktivít. Pozitívne možno vnímať nielen aktivity smerujúce k prehlbovanie znalostí o politike u svojich členov, ale aj záujem o politickú situáciu v nedemokratických štátoch. V marci 2006 sa ODM spolu s mládežou z KDMS prezentovala videokonferenciou o Bielorusku.

FUNKCIE MLÁDEŽNÍCKYCH ORGANIZÁCIÍ

Politická socializácia. Z rozhovorov s mladými politickými lídrami vyplýva, že jedna z primárnych činností mládežníckych organizácií je organizovanie diverzných kultúrnych, športových, ekologických a politicko-vzdelávacích podujatí tak pre vlastných členov ako aj pre verejnosť. Medzi ne patria školenia, prednášky, diskusie, konferencie, letné školy a univerzity, stáže, teambuildingy, stretávanie sa politikmi. *„Snažíme sa pozvať zaujímavých ľudí, ktorých je na školách málo, či už sú to politici alebo politológovia, určí sa nejaký topic, k tomu seminár a potom workshopy. Veľmi sme začali používať workshopy, nech mladí ľudia sa bavia medzi sebou, nech si uvedomujú určité skutočnosti*“ (rozhovor č. 6). K základným funkciám mládežníckych organizácií tak patrí politická socializácia, teda súhrn učebných procesov, pri ktorých „sa na občanov prenášajú politické poznatky, schopnosti a orientácie“ (Deth, van J.W., 2007). Úlohu politickej socializácie mládežníckych organizácií zdôrazňujú aj Hooghe, Stolle, Stouthuysen. Podľa nich plnia funkciu „agentov socializácie“ pre vytváranie straníckej spolupatričnosti (Hooghe – Stolle - Stouthuysen, 2004). V prostredí mládežníckej politiky si mladý človek osvojuje politické hodnoty, učí sa argumentácii a vytvára si

súdržnosť k určitej podobne zmýšľajúcej skupine ľudí. Nemožno síce predpokladať, že postoje u mladých ľudí nebudú podliehať postupným zmenám, vytvorenie názorov na politiku v rannej fáze občianskeho života má dlhodobejší a trvalejší vplyv na budúce správanie a tvorbu politických postojov (Hooghe – Stolle - Stouthuysen, 2004). Činnosť mládežníckych organizácií má pozitívny edukačný charakter. Napríklad Mladí sociálni demokrati vytvorili projekt právneho poradenstva. Na svojom webovom portáli ponúkajú informácie, na koho sa obrátiť v rôznych životných situáciách (napr. po skončení školy alebo v prípade straty zamestnania). Rovnako ajvzástupcovia Novej generácie pripravili pre svojich členov sériu prednášok o verejnej správe a samospráve. S podobnými aktivitami sa stretneme prakticky vo všetkých politických mládežníckych organizáciách.

Politická mobilizácia. Pozornosť verejnosti vzbudzujú mládežníci predovšetkým organizovaním rôznych akcií na podporu politiky svojich partnerských politických strán počas predvolebných kampaní na komunálnej, regionálnej i štátnej úrovni. Pre politické strany plnia nezastupiteľnú úlohu v podobe mobilizácie svojich voličov. V predvolebnej kampani k prezidentským voľbám v roku 2009 pripravili mladí pravičiari vlastnú internetovú stránku na podporu opozičnej kandidátky Ivety Radičovej. Rovnako aktívni boli na sociálnych sieťach typu Facebook alebo My Space. Negatívnou kampaňou zameranou na kritiku Ivana Gašparoviča sa v rovnakom čase prezentovala Občiansko-demokratická mládež kampaňou Zlý prezident. Negatívna kampaň ako forma prezentácie nie je cudzia ani mladým sociálnym demokratom. V rámci kampane Ráčte vstúpiť prezentovala II. dôchodkový systém ako pootvorený odtokový kanál. Okrem aktívnej účasti pri mobilizácii voličov zohrávajú mládežnícke organizácie neoceniteľnú úlohu pri drobných prácach počas predvolebných kampaní, v podobe lepenie plagátov alebo rozdávaniu letákov.

Rekrutácia politického personálu. Hoci zámerom uskutočneného výskumu bolo zodpovedať najmä na otázku, do akej miery zohrajú mládežnícke organizácie úlohu pri rekrutácii politického personálu, táto funkcia je v poradí uvedená až po funkciách politickej socializácie a mobilizácie členov a sympatizantov partnerských straníckych formácií. Z analýzy uskutočnených rozhovorov vyplýva, že v politike sa síce presadili aj politici vo veku členov mládežníckych organizácií, vzhľadom k účasti mladých ľudí vo voľbách ich celkový počet je poddimenzovaný. Skôr ide o výnimky. Medzi ne patrí Jakub Gajdošík z Mládeže SNS, Peter Markovič z Novej generácie (obaja poslanci NR SR a v čase prebrania funkcie poslanca predsedovia mládežníckych organizácií), alebo mladá sociálna demokratka Katarína Neveďalová, poslankyňa Európskeho parlamentu. Výskum ukázal, že absentujú

presné štatistické informácie, či mladí ľudia vstúpili najskôr do mládežníckej organizácie a až následne do politickej strany alebo naopak. Preto sa nedá jasne zodpovedať, do akej miery práve mládežnícke organizácie prispievajú k posunu mladých ľudí na rebríčku ich politickej kariéry.

Až na SDKÚ-DS nemajú politické strany pri výbere kandidátov vo voľbách kvóty, ktoré by zabezpečovali účasť členov mládežníckych združení na kandidátkach na zvoliteľných miestach, šéfovia Mladých sociálnych demokratov ako aj predseda Kresťansko-demokratickej mládeže ich dokonca odmietajú (rozhovor č. 1 a 6). Argumentujú politickou neskúsenosťou, ale aj uvedomením si vysokej fluktuácie názorov na politiku u mladých ľudí. Predseda KDMS dokonca označil kvótny systém, ktorý existoval vo vzťahu KDH a KDMS v minulosti, za chybu, lebo mládežníkom sa nie vždy podarilo posunúť do parlamentu spoľahlivého človeka. V SDKÚ-DS majú mládežníci zabezpečené 25. miesto, to ale nevylučuje vyššie umiestnenie mladého politika, pokiaľ sa presadí v primárnych voľbách. Takto sa do parlamentu dostal Peter Markovič, svojimi aktivitami však smerom na verejnosť počas celého funkčného obdobia nevynikol. Ostatné strany kvóty nepoznajú. V prípade Via Novy platí nepísaná dohoda, že minimálne jeden člen mládežníckej organizácie bude na kandidátke postavený na zvoliteľnom mieste. Ak však mladý člen vynikne svojimi schopnosťami v rámci strany, býva umiestnený na vyšších pozíciách. Hooghe, Stolle, Stouthuysen upozorňujú, že v rámci výskumu tejto funkcie zohráva dôležitú úlohu otázka, koľko členov dodali mládežnícke organizácie „dospelým stranám“. Lenže ako sami uvádzajú, odpovedať na túto otázku je zložité z dôvodu neochoty všetkých strán dodať výskumníkom detailné záznamy o svojich členoch (Hooghe – Stolle - Stouthuysen, 2004). Nakoľko si záznamy nevedú mládežnícke organizácie, dá sa predpokladať, že podobné podmienky budú panovať aj u slovenských politických stanách. Hľadanie odpovede touto cestou prináša zároveň komplikácie kvôli rozdielnej dĺžke existencie mládežníckych organizácií ale aj samotných straníckych formácií. Napr. strana Smer-SD zmluvu o spolupráci s mládežníckou organizáciou MSD nemala uzatvorenú vo voľbách 2006, dohoda medzi SMK a Via Nova bola podpísaná tiež len vo volebnom období 2006-2010.

Hoci členstvo v mládežníckej organizácii nie je tým najdôležitejším predpokladom pre úspech v procese tvorby kandidátnych listín, dokáže zabezpečiť zaujímavú pozíciu v iných profesiách spojených s vykonávaním politiky. Počas riadenia ministerstva obrany Jurajom Liškom z SDKÚ-DS obsadili tlačové oddelenie rezortu mládežníci z ODM na čele s vtedajším predsedom Marošom Keményom. Predseda mladých kresťanských demokratov

Boris Ažaltovič viedol tlačové oddelenie ministerstva vnútra v období riadenia rezortu členom KDH Vladimírom Palkom. Účasť partnerskej strany vo vláde je dôležitým činiteľom pre dosah na zaujímavé pozície v administratíve. Okrem zastávania rôznych funkcií na vnútorných odboroch ministerstiev, členovia mládežníckych organizácií prejavujú záujem vykonávať funkciu asistentov poslancov národného parlamentu. Výber poslaneckých asistentov z radov členov mládežníckych organizácií však nie je automatické.

Priaznivým momentom pre činnosť celej mládežníckej organizácie je zvolenie niektorého z členov do vysokej verejnej funkcie. V takomto prípade sa okolo nového politika združujú zástupcovia rovnakej organizácie a zároveň to pre ostatných členov pôsobí ako priaznivý motivačný faktor. Jakub Gajdošík a Peter Markovič si za svojich poslaneckých asistentov zvolili práve kolegov z mládežníckych organizácií. Nové možnosti spolupráce pre mladých ľavičiarov prinieslo zvolenie svojej členky Kataríny Neveďalovej za europoslankyňu.

Škola mladého manažéra. Z kombinácie predstavených úloh vyplýva ďalšia funkcia. Aktívnou participáciou na organizovaní seminárov, školení, predvolebných kampaní sa mladý človek učí manažovaniu organizačných prác a ľudských zdrojov. Škola, stredná alebo vysoká, prináša mladým ľuďom poznatky z manažmentu spravidla v teoretickej rovine. Asistencia pri organizovaní diverzných podujatí v prostredí občiansky a politicky angažovanej mládeže je nenahraditeľnou prípravou pre budúci profesijný ale aj súkromný život. Ak sa dokonca pozrieme na kariérny postup niektorých vysokých predstaviteľov mládežníckych politických organizácií, zistíme, že mnohí z nich ešte počas štúdia na vysokej škole založili súkromné firmy alebo sa po štúdiu uplatnili na manažérskych pozíciách. Práve úspech v podnikaní alebo v profesijnej kariére je potom dôvodom, prečo nepokračujú v politike, kde je úspech jednotlivca často závislý od stupňa lojality k určitej skupine v straníckej formácii.

INÉ ASPEKTY PÔSOBENIA MLÁDEŽNÍCKYCH ORGANIZÁCIÍ

Pri porovnaní jednotlivých združení podľa počtu členov nevykazujú mládežnícke organizácie zásadné rozdiely. Podobne ako slovenské politické strany nie sú masovými organizáciami, ani partnerské mládežnícke združenia nie sú charakteristické bohatou členskou základňou. Za pomerne veľké organizácie sa považujú Mladí sociálni demokrati s cca. 1200 členskou základňou a Via Nova s cca. 850 členmi. Podľa zástupcov mladej ľavice, ich cieľom nie je členskú základňu rozširovať kvantitatívne ale kvalitatívne. T.j. pri výbere členov dbajú na ich odborné a vzdelanostné vlastnosti. *„Nemali sme záujem o veľký počet, pretože my nie sme*

náborová ale výberová organizácia. Členov si teda vyberáme, najmä po ich odbornej a vzdelanostnej stránke. Sme samozrejme otvorení všetkým ľuďom, ale dosť si dávame záležať, aby sme neprijímali ľudí, ktorí by nás využívali." (rozhovor č. 1). Vyšší počet členov Via Novy sa dá vysvetliť absenciou členských poplatkov. Početnosť členskej základne závisí aj od veľkosti miest a čiastočne od straníckych bášt. Mladí sociálni demokrati i kresťanskí demokrati evidujú najväčší počet členov vo východoslovenských regiónoch, členovia Via Novy prirodzene v juhozápadných okresoch Slovenska. Špecifickým miestom pre činnosť mládežníckych organizácií predstavujú univerzitné mestá a Bratislava. V nich sa koncentrujú zástupcovia mladých občiansky a politicky angažovaných ľudí prakticky zo všetkých regiónov Slovenska.

Z pohľadu názorovej identifikácie sa súčasné mládežnícke organizácia prakticky zhodujú s témami svojich partnerských organizácií. V prípade niektorých marginálnych tém pripúšťajú menej zreteľné názorové rozdiely, ale pri hlavných témach nachádzajú spoločné stanoviská. V minulosti práve rozdiely medzi postojmi vedenia strany a manažmentom mládežníckych organizácií spôsobovali napäté vzťahy. Jeden z nich už uvedených viedol dokonca k vylúčeniu predsedníčky mladých z partnerskej strany. Hoci väčšina tém mládežníckych organizácií sa pohybuje okolo mládežníckej politiky a vzdelávania, často nastoľujú aj iné témy. V niektorých prípadoch sú predĺženou rukou partnerskej strany. Napr. Mládež SNS prezentovala na svojom sneme vo februári 2010 tému rómskych osád a podpory nezamestnaných Rómov ako jednu zo svojich nosných.

Ak prijmeme názor o dôležitom význame mládežníckych organizácií pre spoločnosť, zostávajú otázne podmienky spojené s financovaním ich aktivít. V slovenských podmienkach sú financované najmä z členských príspevkov a darov. Paradoxné je, že niektoré z nich využívajú dary nemeckých politických nadácií a nie slovenských. Rovnako absentuje pravidelný príjem zo strany partnerských subjektov. Príjmy od strán majú podobu nepriameho financovania, keď strany poskytujú priestory, platia asistentov z radov mládežníckej elity alebo uhrádzajú faktúry za poskytnuté služby pri organizovaní rôznych verejných podujatí. Špeciálny postoj majú lídri mládežníckych organizácií k možnostiam štátneho financovania. Predstavitelia opozičných združení a priori nedôverujú v úspešnosť svojich projektov, pokiaľ o nich rozhodujú úradníci ministerstva vedeným koaličným politikom. Paradoxne opatrné sú aj vládnej koalícii blízke organizácie. Napr. predstavitelia Mladých sociálnych demokratov o dotácie zo štátu pre prípadnú kritiku zo strany verejnosti nežiadajú. Podobný názor prezentoval predseda KDMS, ktorý mal obdobnú skúsenosť v období, keď bolo KDH vo

vláde a na čele ministerstva školstva stál jeho nominant. Naopak, Via Nova využíva na financovanie svojich kultúrnych aktivít štátne zdroje určené na podporu menšinových kultúr. Na problémy s financovaním mládežníckych (nielen politických) občianskych združení v postkomunistických krajinách upozorňuje i Sijka Kovačeva. Možnosť získať finančné prostriedky len na krátkodobé projekty bráni „trvalej udržateľnosti participačných štruktúr mládeže“ (Kovačeva, 2002). V tomto kontexte by mládežníckym organizáciám, definovaným ako partnerské organizácie parlamentných strán, prospel zákon o ich financovaní, ktorý by zabezpečil dlhodobú stabilitu ich existencie a z toho plynúce plnenie vyššie uvedených úloh.

ZÁVER

Z uvedeného vyplýva potvrdenie hypotézy, že mládežnícke organizácie len čiastočne prispievajú k rekrutácii politickej elity. Vysoké verejné funkcie mládežníkov sú skôr dôsledkom osobnostných vlastností a aktívnej participácie na politike v prostredí politickej strany, nie členstvom v združení mladých politikov. Členstvo v mládežníckej organizácii zvyšuje predpoklad úspešnej politickej kariéry, nejde však o pravidlo. Mnohí v minulosti úspešní mládežnícki lídri ukončili svoju politickú kariéru odchodom do súkromnej sféry. Pri rekrutácii politických lídrov platí pravidlo, že mnohé súčasné politické strany uprednostňujú „skokanov“ alebo „mediálne tváre“, než osvedčených a lojálnych mládežníckych politikov.

Hoci význam rekrutácie politického personálu z prostredia mládežníckych organizácií sa nepotvrdil resp. potvrdil sa len čiastočne, tento typ združení zohráva iné strategické funkcie. K nezastupiteľným patrí politická socializácia. Občianska náuka na stredných školách alebo vplyv rodiny nie sú dostačujúcimi zdrojmi učeniu sa o politike. Na Slovensku dodnes nebola vytvorená koncepcia predmetu podľa vzoru nemeckého „politische Bildung“, teda politického vzdelávania. Jeho cieľom je rozšíriť znalosti mladých nielen o fungovaní politického systému Nemecka, ale rovnako upevniť vzťah k hodnotám demokracie. Skúsenosť s nedemokratickým režimom majú aj občania Slovenskej republiky. Z tohto pohľadu mladí ľudia dokážu učiť ostatných svojich rovesníkov nielen politickému systému, ale predovšetkým demokratickým hodnotám.

Z ostatných funkcií mládežníckych organizácií dominuje funkcia mobilizačná. Osloviť mladých voličov si niekedy vyžaduje používať výrazové prostriedky a technológie charakteristické pre mladú generáciu. Komunikácia prostredníctvom internetu, mobilizačné aktivity formou sociálnych sietí, kampane využívajúce zosmiešňujúce slogany a karikatúry

dnes oslovujú najmä mladých ľudí. Mládežnícke organizácie sú tak dôležitým prostredníkom medzi politickou stranou a mladými voličmi. Okrem už uvedených funkcií mladí zohrávajú dôležitú úlohu aj vo vnútri strany, keď sú pomocnou rukou pri organizovaní rôznych nepolitických podujatiach (kultúrnych, športových, environmentálnych). V konečnom dôsledku môžu byť mladí ľudia prospešní pri pripomienkovaní návrhov zákonov, najmä ak upravujú problematiku mládeže a vzdelávania. Spomedzi všetkých dôležitých funkcií mládežníckych organizácií tak na popredné miesto patrí funkcia politickej socializácie. Nasleduje funkcia mobilizačná, rekrutačná, organizačná a funkcia nastoľovania politickej agendy.

PRAMENE

Ďakujem všetkým predstaviteľom slovenských politických mládežníckych organizácií. V texte ich citujem podľa poradia:

1. Andrej Kolesík, predseda Mladých sociálnych demokratov, Juraj Hamuľák, ústredný tajomník Mladých sociálnych demokratov
2. Pavol Turčina, generálny sekretár Novej generácie,
3. Jakub Gajdošík, predseda Mládeže Slovenskej národnej strany
4. Peter Nagy, predseda Via Nova – ICS
5. Barbora Straková, podpredsedníčka Ľudovej strany – Hnutia za demokratické Slovensko,
6. Martin Krajčovič, predseda Kresťansko-demokratickej mládeže Slovenska,
7. Peter Bendík, okresný predseda Demokratického fóra mladých v Kežmarku,
8. Jana Bardiovská, členka Novej generácie
9. Katarína Takáčová, podpredsedníčka Občiansko-demokratickej mládeže

LITERATÚRA

Deth, van J. W. (2007): *Einführung. Kinder als junge Staatsbürger*. In: Deth, van J. W.; Abendschön, S.; Rathke, J.; Vollmar, M.: Kinder und Politik. Politische Einstellungen von jungen Kindern im ersten Grundschuljahr. Wiesbaden: VS-Verlag, s. 9-28.

Gruber, A. K. (2009): *Der Weg nach ganz oben. Karriereverläufe deutscher Spitzenpolitiker*. Wiesbaden: VS-Verlag.

Herzog, D. (1975): *Politische* Karrieren - *Selektion und Professionalisierung politischer Führungsgruppen*. Opladen: Westdeutscher Verlag.

Hooghe, M.; Stolle, D.; Stouthuysen, P. (2004): *Head Start in Politics. The Recruitment Function of Youth Organizations of Political Parties in Belgium (Flanders)*. In: Party Politics, Vol. 10., No. 2., s. 193-212.

Jaeggi, E.; Faas, A.; Mruck, K. (1998): *Denkverbote gibt es nicht! Vorschlag zur interpretativen Auswertung kommunikativ gewonnener Daten*. Berlin: Technische Universität.

Kovačeva, S. (2002): *Rozvoj občianskej participácie mladých ľudí vo východnej a strednej Európe*. In: Sociológia, Vol 34, No.1, s. 47-58.

Lorenz, R.; Micus, M. (2009): *Politische Seiteneinsteiger – Exoten in Parteien, Parlamenten, Ministerien*. In: Lorenz, R.; Micus, M. (ed.): Seiteneinsteiger. Unkonvetionelle Politik-Karrieren in der Parteiendemokratie. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 11-28.

Macháček, L. (2000): *Youth and Creation of Civil Society in Slovakia*. In: Sociológia, Vol. 32, No. 3, s. 241-255.

Mainwaring, S., 1998: *Party Systems in the Third Wave*. In: Journal of Democracy, zväzok 9, č. 3, júl 1998, s. 67-81.

Sopóci, J. (2000): *Záujmové skupiny v politike*. In: Sociológia, 5/2000, s. 407-434.

Štefančík, R., 2007: *Fenomén personalizácie v predvolebnej kampani*. In: Gbúrová, M. (ed.): Voľby 2006 v štátoch V4. Prešov: SLOVACONTACT, s. 327 – 337.

Štefančík, R. (2008): *Christlich-demokratische Parteien in der Slowakei*. Trnava: UCM.

INTERNETOVÉ PORTÁLY

Demokratické fórum mladých (DFM), http://www.dfm.sk

Kresťansko-demokratické hnutie (KDH), http://www.kdh.sk

Kresťansko-demokratická mládež (KDMS), http://www.kdms.sk

Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (ĽS-HZDS), http://www.hzds.sk

Mládež Slovenskej národnej strany (MSNS), http://www.mladezsns.sk

Mladí sociálni demokrati (MSD), http://www.mladi.eu

Občiansko-demokratická mládež (ODM), http://www.odm.sk

Nová generácia (NG), http://www.ngonline.sk

Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS), http://www.sdkuonline.sk

Slovenská národná mládež (SNM), http://www.orsnmsk.host.sk

Slovenská národná strana (SNS), http://www.sns.sk

Smer – sociálna demokracia (Smer-SD), http://www.strana-smer.sk

Strana maďarskej koalície (SMK), http://www.smk.sk

Via Nova (VN), http://www.ics.sk

PRVOVOLIČI A ICH SPRÁVANIE VO VOĽBÁCH

EMÍLIA PODOLÁKOVÁ, JAROSLAV MIHÁLIK

1. ÚVOD

Projekt *Prvovoliči a ich voličské správanie – Politická participácia mladých ľudí na zastupiteľskej demokracii* bol navrhnutý a realizovaný s ohľadom na doterajšie výsledky práce so slovenskou mládežou a ich vzťahu k politickému a občianskemu životu.

Garanti a výskumní pracovníci pracujú v oblasti politických vied a politickej sociológie so zameraním na aktuálne otázky fungovania politického systému na Slovensku. V rámci svojho odborného zamerania sa venujú aj teoretickým aspektom výskumu voličského správania dospelej populácie.

Cieľom uskutočneného projektu výskumu bolo v nadväznosti na výskum mládeže realizovaný na CERYS FF UCM v Trnave [1]vybudovať na Katedre politológie FF UCM v Trnave trvalo udržateľný výskumný program zameraný na participáciu mladých ľudí na zastupiteľskej demokracii v SR.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa sa okrem terénnych prieskumov využívali témy seminárnych, bakalárskych, ako aj magisterských kvalifikačných prác študentov[2] na Katedre politológie FF UCM v Trnave v dvoch špecifických oblastiach:

- Voličské správanie mladých ľudí, (Jaroslav Mihálik, Emília Podoláková)
- Formovanie mladej politickej elity v systéme práce s mládežou (Radoslav Štefančík)

Výsledky tohto výskumného projektu vytvárajú predpoklad, aby sa pracovisko mohlo uchádzať o výskumné granty z programov VEGA a KEGA v nasledujúcom období.

---

[1] Macháček, L. (2002): *Kapitoly zo sociológie mládeže*. UCM, Trnava.; Macháček, L. (2008): *Úvod do politickej sociológie mládeže*. UCM Trnava. Macháček, L. (2009): *Občianska participácia a volebné správanie študentov na Slovensku*. Trnava: UCM.

[2] Podoláková, E. (2009): Mládež a jej výchova k aktívnemu občianstvu. On: http://www.vyskummladeze.sk/-images/stories/iuventa/PRIESKUMY/PKD008/PKD008.pdf (23.4.2010).

1.1 Metodológia výskumu

Typ výskumu: kvalitatívny výskum (focus groups)
Nástroj výskumu: semištruktúrované rozhovory, štruktúrovaný dotazník
Veľkosť vzorky: 79 respondentov plus 5 respondentov rómskej menšiny
Cieľová skupina: prvovoliči, mladí občania vo veku 18-20 rokov
Zber dát: 12.10.2009 – 04.11.2009, marec 2010

1.2 Charakteristika fokusových skupín:

- *FS 1 Mladí muži - maturanti na gymnáziách (9 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Banská Bystrica, október 2009

Stretli sme sa v priestoroch Gymnázia A. Sládkoviča v Banskej Bystrici. Fokusovú skupinu tvorili študenti končiacich ročníkov. Rozhovor a diskusia sa niesla vo veselom duchu a príjemnej atmosfére. Respondenti sa snažili byť kritickí nielen voči sebe, ale aj voči všeobecným trendom na Slovensku, čo sa volebnej participácie týka. Všetci respondenti boli aktívni a snažili sa svoj názor vyjadriť. Ako mladý človek s vyprofilovanými názormi a vyzretým pohľadom na problematiku počas rozhovoru s danou fokusovou skupinou pôsobil Jurdo.

- *FS 2 Mladé ženy – maturantky na gymnáziách (9 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Banská Bystrica, október 2009

Rozhovory prebiehali s maturantkami v priestoroch Gymnázia A. Sládkoviča v Banskej Bystrici. Respondentky na kladené otázky adekvátne reagovali. Na základe jednotlivých odpovedí respondentiek bolo možné sledovať názorovú odlišnosť. Nezdieľajú rovnaké názory

na otázky volebnej participácie mladých ľudí. V predvečer konania volieb do VÚC sa konala stužková slávnosť, preto otázka účasti v týchto voľbách bola veľmi komplikovanou témou na diskusiu.

- *FS 3 Mladí muži – maturanti na stredných odborných školách (10 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Dolný Kubín, október 2009

Respondentmi sa stali študenti štvrtých ročníkov, v rámci školy študujú v päťročných študijných odboroch. Po počiatočných obavách rozprávať v prítomnosti digitálneho diktafónu moderátori prelomili bariéru v komunikácii a rozpútala sa rôznorodá diskusia o témach, ktoré boli predmetom výskumu. Mladí muži prejavili pozitívne aj negatívne názory. Nie všetci zúčastnení pochádzajú priamo z Dolného Kubína, ale aj z priľahlých obcí. Nie všetci odpovedali rozvitými vetami, niektorým stačila strohá odpoveď áno, resp. nie.

- *FS 4 Mladé ženy – maturantky na stredných odborných školách (10 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Dolný Kubín, október 2009

Podobne, ako ich spolužiaci opačného pohlavia, absolvovali rozhovory s moderátormi aj mladé ženy z regiónu Dolného Kubína. Je nutné poznamenať, že pôsobili tichším dojmom a viaceré názory bolo nutné doslova „vydolovať“. Dalo sa ľahko vysledovať, kto je politicky veľmi apatický a kto, naopak, má záujem o politické a spoločenské dianie. Vzorka pôsobila veľmi reprezentatívne a vyskytlo sa celé spektrum názorov.

- *FS 5 Študenti vysokých škôl technického charakteru (7 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny

Miesto a čas: Trnava, október 2009

Rozhovory sa viedli v priestoroch haly, nakoľko nebolo v danom čase možné využiť uzavreté priestory jednotlivých učební Materiálovo technologickej fakulty v Trnave. Konštatujem, že napriek rušivým elementom sa respondenti nedali odradiť. Výrazne prekvapili respondentky ženského pohlavia, ktoré v tomto prípade viedli diskusiu a výrazne uľahčili úlohu moderátorom. Iba jeden muž takpovediac „držal krok“ so ženským obsadením.

- *FS 6 Študenti vysokých škôl humanitného charakteru (8 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Banská Bystrica, október 2009

Vedúci katedry nám do výraznej miery vyšiel v ústrety a vyhradil nám konferenčnú miestnosť, kde sme sa rozprávali s 8 respondentmi, 4 ženami a 4 mužmi. Jedna respondentka mala vo viacerých otázkach rozdielne názory ako zvyšok skupiny. Naopak, Mário, pôsobil výrazne vyprofilovaným dojmom a Marek vystupoval ako oponent zaužívaných vzorov volebného správania na Slovensku.

- *FS 7 Zamestnaní mladí ľudia (8 respondentov)*

18-20 rokov
Moderátor: Ema a Jaro
Trvanie: 2 hodiny
Miesto a čas: Trnava, november 2009

Stretnutie sa konalo v priestoroch Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, kde sa podarilo sústrediť 8 zamestnaných ľudí v rámci prvovoličov. Nikto nie je zamestnaný v politických alebo vládnych štruktúrach. Názorová rôznorodosť bola do veľkej miery poznačená tým, že respondenti sa navzájom prakticky nepoznali.

- *FS 8 Nezamestnaní mladí ľudia (8 respondentov)*

18-20 rokov

Moderátor: Ema a Jaro

Trvanie: 2 hodiny

Miesto a čas: Banská Bystrica, november 2009

V podstatnej miere k získavaniu priestoru i jednotlivých respondentov zastupujúcich fokusovú skupinu prispela mladá žena, ktorá nám pomohla s organizáciou, no samotného výskumu sa nezúčastnila . Rozhovory s respondentmi tvoriacimi danú fokusovú skupinu prebiehali uvoľnene, no i napriek tomu je možné charakterizovať prezentované názory 4 mladých mužov a 4 mladých žien na po sebe idúce tematické časti ako názory pomerne stručné. Predstaviteľkou rozvitých odpovedí sa stala Zuzana.

- *FS 9 Prvovoliči maďarskej menšiny (10 respondentov)*

18-20 rokov

Moderátor: Ema a Jaro

Trvanie: 2 hodiny

Miesto a čas: Nové Zámky, október 2009

Po počiatočnom zakríknutí sa študenti Gymnázia P. Pázmaňa v Nových Zámkoch rozhovorili a bariéru netvorila ani slovenčina, ktorá je pre respondentov cudzím jazykom. Vysvetlenia niektorých pojmov však boli nutné, napríklad slovo župan. V skupine pôsobil prirodzený líder, Jožo, ktorý ovplyvnil odpovede viacerých spolužiakov, ktorí nemali konkrétny argument alebo názor.

- *FS 10 Prvovoliči rómskej menšiny (5 respondentov)*

19-21 rokov

Moderátor: Martina a Kristína

Trvanie: 1 hodina

Miesto a čas: Rajec, marec 2010

Po úvodných komplikáciách s výberom miesta a dátumu konania sa daná fokusová skupina a celý výskum uskutočnili na pôde Mestského úradu v Rajci. Hlavná bariéra sa neprejavila

v komunikácii, ale v nepochopení kladených otázok, na ktoré nám mali odpovedať. Počiatočná ostýchavosť a neochota, ktorú sme od tejto skupiny respondentov očakávali sa nedostavila a prijali nás ako nádej pre zlepšenie ich situácie na Slovensku. Hlavnú iniciatívu prebral v skupine Karol, ktorý sa nás už od začiatku diskusie snažil uviesť do problematiky rómskej skupiny na východe Slovenska. Problém v tejto skupine robili už základné pojmy súvisiace s voľbami na Slovensku ako napríklad diametrálny rozdiel medzi voľbami prezidenta a parlamentnými voľbami, ktoré sú podľa ich názoru totožnými voľbami.

1.3 Charakteristika tematických okruhov:

V rámci projektu výskumu volebného správania prvovoličov bolo navrhnutých 5 tematických okruhov, na základe ktorých sa vyhodnocovali názory jednotlivých respondentov vo fokusových skupinách. Tematicky sa schéma otázok dotýkala predovšetkým oblasti už konaných volieb v roku 2009, resp. nadchádzajúcich volieb v roku 2010. Okrem otázok participácie na voľbách sme tiež zisťovali motivačné faktory, priority mladých voličov pre ich rozhodovanie, hľadali sme styčné body a odlišnosti medzi prvovoličmi a ostatnými voličmi v Slovenskej republike.

Každý tematický blok koncepčne pozostával z predtlačených papierov vo formáte A4 s možnosťami odpovede. Tematický dotazník tvorí prílohu tejto správy.[3] Respondenti označili pre nich najpravdepodobnejšie možnú odpoveď a odpovedali na všetky stanovené otázky. Následne sme zisťovali dôvody označenia odpovede a argumenty, ktoré podporili dané odpovede.

<u>Jednotlivé tematické okruhy z dotazníka:</u>

- *Mladý občan a jeho volebná participácia* – zisťovali sme, aký je vzťah mladých ľudí k voľbám, či považujú právo voliť za svoju povinnosť. Chceli sme sa dozvedieť, či mladí ľudia považujú za vhodné, aby sa na Slovensku znížila hranica volebného práva na 16, resp. 17 rokov. Rovnako sme zisťovali, či mladí občania uprednostňujú možnosť alternatívneho (elektronického) hlasovania pred klasickým typom voľby. Hľadali sme, v čom sa volebné

[3] Takto vypracovaný dotazník s výskumnými otázkami bol pripravený, prediskutovaný a schválený pod vedením prof. Ladislava Macháčka, odborného garanta projektu.

správanie prvovoličov odlišuje od ostatných občanov.

- *Voľby do Európskeho parlamentu* – principiálnym cieľom bolo zistenie, či a ako prvovoliči vnímajú eurovoľby na Slovensku, aký k nim majú vzťah a či sa týchto volieb zúčastnili. Hľadali sme odpoveď na otázku dôveryhodnosti európskych inštitúcií medzi mladými občanmi, resp. na otázku tzv. slovenského paradoxu, pod ktorým sa chápe nízka volebná účasť v eurovoľbách (najnižšia v EÚ) a vysoká miera dôverhodnosti voči inštitúciám i EÚ.

- *Prezidentské voľby* – zisťovali sme, či sa prvovoliči zúčastnili prezidentských volieb v roku 2009, prečo sú pre nich tieto voľby dôležité a čo ich motivuje zúčastniť sa volebného aktu. Rovnako sme sa pýtali, či aj žena môže zastávať najvyššiu funkciu v krajine. Zároveň sme zisťovali, či prvovoliči považujú svoj hlas za dôležitý, resp. či si myslia, že svojim hlasom dokážu ovplyvniť výsledok volieb.

- *Voľby do VÚC* – cieľom bolo zistiť, do akej miery sú pre voličov dôležité regionálne voľby, či vedeli, kedy sa konajú, aká bola informovanosť, či vedeli, kto je v súčasnosti ich županom a predovšetkým, či sa chystali zúčastniť sa krajinských volieb v roku 2009. Okrem iného sme sa sústredili na zistenie, aké témy sú dôležité pre mladých voličov v týchto voľbách.

- *Voľby do NR SR* – zisťovali sme, či mladí ľudia vedia, v ktorom roku sa budú konať parlamentné voľby na Slovensku a či plánujú zúčastniť sa týchto volieb. Pýtali sme sa, či majú politickú stranu, s ktorou sympatizujú, či existuje strana alebo hnutie, ktoré favorizujú. Očakávame, že sa nám podarí zistiť či prvovoliči volia premyslene alebo náhodne, t.j. že sa rozhodujú až tesne po vstupe do volebnej miestnosti. Taktiež sme zisťovali, či vedia, koho volili ich rodičia v parlamentných voľbách v roku 2006, či sa doma rozprávajú o politike a svojich politických názoroch.

2. CIELE A HYPOTÉZY PROJEKTU VÝSKUMU VZHĽADOM NA TEMATICKÉ OKRUHY:

- *Je volebné správanie mladých ľudí - prvovoličov odlišné od ostatných voličov a v čom sa to prejavuje?*
- *Možno vysvetliť slovenský paradox, t.j. na jednej strane nízka volebná účasť a na strane druhej vysoká dôvera k inštitúciám EÚ, predovšetkým EP a EK.*
- *Aké je volebné správanie žien? Má na Slovensku žena šancu stať sa prvým občanom, t.j. prezidentkou SR?*
- *Aké témy sú dôležité pre mladých ľudí v regionálnych voľbách?*
- *Bude volebná účasť a voľba politických strán mladými ľudí v parlamentných voľbách náhodná alebo premyslená?*

3. ANALÝZA A INTERPRETÁCIA EMPIRICKÝCH ÚDAJOV

3.1 Vyhodnotenie získaných údajov jednotlivých fokusových skupín

<u>Študenti vysokých škôl humanitného charakteru – 8 respondentov</u>

- Piati z ôsmich respondentov sa domnievajú, že vek aktívneho volebného práva by sa nemal na Slovensku znižovať. Dvaja respondenti si nie sú istí, nevedia, či by to bolo vhodné. Hlavnými argumentmi sú občianska nevyzretosť, nezáujem o politiku, možnosť manipulácie. Len jedna respondentka si myslí, že je to vhodná cesta, ktorá by týmto mladým ľuďom umožnila prejaviť názor a záčastniť sa volieb.
- 8 z 8 respondentov si myslí, že by bolo vhodné hlasovať cez alternatívne možnosti (mobil, internet...). Myslia si, že by sa zvýšila volebná účasť, zlepšila by sa možnosť voliť pre tých, ktorí sú odcestovaní, oceňujú pohodlnosť takéhoto hlasovania. Majú však obavy z možnosti manipulácie s hlasmi.
- 2 respondenti z 8 boli voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. Neboli si však istí prečo volili. Všeobecne sa im zdá, že možnosť voliť sa spája s možnosťou aj niečo zmeniť. 6

respondenti neboli voliť, ako hlavné dôvody uvádzali nezáujem o euro voľby, málo informácií pred voľbami, neinformovanosť o činnosti Európskeho parlamentu.

- 1 respondent z 8 uviedol, že dôveruje európskym inštitúciám. Európsky model v ňom vzbudzuje dôveru, modernosť a priestor pre mladých. Zvyšných 7 respondentov nemalo takmer žiadne informácie o európskych inštitúciách a ich činnosti, nemali žiaden podnet, na základe ktorého by im mohli dôverovať. Charakteristická pre respondentov je teda skôr neznalosť EÚ, takže sa nevyjadrovali k otázke dôvery. To je odlišná situácia od dospelých občanov, ktorí vyjadrujú dôveru EÚ, aj keď veľa o EÚ nevedia.
- 5 respondentov volilo prezidenta v obidvoch kolách. V obidvoch kolách odovzdali hlas rovnakému kandidátovi. 2 respondenti volili len v jednom z dvoch kôl, chceli vyskúšať volebný akt. Jeden nevolil vôbec, nakoľko bola odcestovaný.
- Všetci respondenti sú presvedčení, že žena môže byť prezidentkou. Uznávajú diskrimináciu pohlaví a zdôrazňujú rovnosť práv a šancí. .
- Len 3 respondenti si myslia, že ich hlas ovplyvnil výsledok volieb. Tí, čo si to nemyslia, sú presvedčení, že jeden hlas nič nezmôže vzhľadom na celkový výsledok volieb.
- 2 respondenti boli presvedčení, že sa zúčastnia regionálnych volieb župana a poslancov samosprávnych krajov. Považovali tieto voľby za dôležité a „osobnejšie“. 6 respondenti nevedeli, či sa zúčastnia. Vo svojich odpovediach deklarovali absenciu potrebných informácií o kandidátoch a ich záujmoch.
- Ani jeden respondent nevedel v čase zberu dát, kedy sa presne konajú voľby do VÚC.
- 8 respondentov nevedelo určiť aj to, kedy sa budú konať voľby do NR SR.
- 5 respondentov je rozhodnutých ísť voliť do parlamentu SR, aj keď nie všetci už vedia, komu dajú hlas, ako uvádzajú ich rozhodnutie voliť sprevádza nedostatok informácií o kandidátoch, či jednotlivých politických stranách. Zvyšok respondentov, čiže traja, ešte nemá dostatok informácií, aby sa vôbec rozhodli, či sa volieb zúčastnia alebo nie.
- 7 respondenti si pamätali, koho volili ich rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách.

<u>Mladí muži – stredoškolské vzdelanie, resp. maturanti na stredných odborných školách – 10 respondentov</u>

- 9 mladých občanov si myslí, že by sa volebný vek nemal znižovať zo súčasných 18

rokov. Myslia si, že 16-17 roční ešte nie sú dostatočne informovaní nielen o voľbách, ale aj o celom politickom dianí. Názory týchto respondentov sa odvíjajú z ich vlastnej skúsenosti. Len jeden respondent uviedol, že aj mladší ako 18 rokov sú schopní uvažovať o politike a vyjadriť svoje názory.

- 9 respondentov je za zavedenie elektronického alebo alternatívneho spôsobu hlasovania, najmä z pohľadu pohodlia a zvýšenia volebnej účasti. 1 respondent sa domnieva, že osobný kontakt pri volebnom akte s ostatnými občanmi je lepším spôsobom.
- 3 občania volili v júnových voľbách do EP. Motivácia bola predovšetkým: občianska povinnosť, prvá voľba, snaha niečo zmeniť. 7 nevolili, pretože buď ešte nemali 18 alebo im chýbali informácie a kvalitnejšia volebná kampaň pred voľbami.
- 2 respondenti dôverujú EÚ, napriek tomu, že o jej fungovaní veľa nevedia. Osem opýtaných mladých ľudí označilo odpoveď Neviem, pretože tiež majú málo informácií a nevedia, prečo by mali dôverovať EÚ. Niektorým otázka dôveryhodnosti EÚ nič nehovorí, nevedia čo sa tým myslí.
- 2 boli voliť prezidenta v oboch kolách – na základe presvedčenia o kvalitách kandidáta, druhý volil v každom kole iného kandidáta na základe kampaní. 3 volili v jednom kole – jeden chcel ovplyvniť výsledok volieb, ďalší volil náhodne s priateľmi, tretí sa rozhodoval podľa sympatií. 5 respondentov nevolilo vôbec, jednak kvôli vekovej bariére, alebo kvôli apatii voči prezidentským kandidátom a prezidentskému úradu ako takému.
- Všetci sa domnievajú, že žena môže byť prezidentkou. Dokonca za určitých okolností uprednostňujú ženské kandidátky. Nevidia rozdiel v pohlaví, hlavnú úlohu v ich prípade zohrávajú kvality a sympatie jednotlivých kandidátov.
- 3 si myslia, že ich hlas ovplyvnil voľby, pretože každý hlas je dôležitý. 3 si to nemyslia, pretože napr. jeho kandidát nepostúpil a jeden hlas celé voľby neovplyvní. 4 nevedia, pretože je to diskutabilné, za istých okolností môže ich hlas výsledok ovplyvniť, na druhú stranu si myslia, že ak by aj volili, tak vyhrá ten istý kandidát.
- 2 vedeli, kto bol županom pred voľbami do VÚC. 3 sa chystali voliť župana a poslancov, pretože sú im regionálne voľby bližšie ako napr. voľby do EP. 3 sa nechystali, lebo sa o regionálne záležitosti nezaujímajú, nevedia o kompetenciách VÚC. 4 neboli rozhodnutí, pretože im chýbali informácie, zatiaľ o tom nič nevedeli.
- 1 vedel presný dátum, kedy sa konali voľby do VÚC.
- Nikto nevedel povedať, kedy sa budú konať.voľby do NRSR. Len 1 z respondentov vedel rok konania.

- 6 sa chystajú ísť voliť do NR SR – sú to podľa nich najdôležitejšie voľby, sú viac zorientovaní v tematike, majú svojich favoritov. 4 neboli rozhodnutí, pretože nevedeli, čo sa dovtedy stane, jeden nemal vôbec záujem.
- 4 vedeli, koho volili ich rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

Mladé ženy – stredoškolské vzdelanie, resp. maturantky na stredných odborných školách- 10 respondentov

- Jeden respondent si myslí, že by sa mala znížiť veková hranica pre aktívne volebné právo, pretože mladí majú iné názory ako starší a mohli by ovplyvniť výsledky. 9 si myslia, že plnoletosť je akurát, mladší sa ešte toľko nezaujímajú o politiku, nemajú vyzreté názory.
- Pre jednu respondentku je nepodstatné, či voliť osobne alebo alternatívne. Avšak dáva prednosť klasickému spôsobu voľby. 9 respondentov by uvítalo alternatívne formy voľby – kvôli zdravotnému postihnutiu, zvýšenie voličskej účasti, lenivosť.
- 2 sa zúčastnili volieb do EP. Prakticky ich ovplyvnila rodina, inak by nešli voliť. 8 nevolili – neinformovanosť, nerozumejú EÚ a jej fungovaniu, niektorí o tom vôbec nevedeli, prípadne nemali ešte 18 rokov.
- 1 respondentka dôveruje európskym inštitúciám, dôveruje im ako celku, „snáď robia niečo pozitívne.“ 9 nevedia, či majú dôverovať, pretože nepoznajú činnosť, nevedia, čo robia, nezaujímajú sa o EÚ.
- 4 volili prezidenta v oboch kolách. Boli to ich prvé voľby a chceli niečo zmeniť. Rozprávali sa a informovali u známych, kamarátov... 2 volili v jednom kole, pretože to chceli vyskúšať a v prvom, resp. druhom kole im do toho niečo prišlo, prípadne nemali 18. 4 nevolili, pretože ešte nemali 18 rokov, dôvodom ich neúčasti bola teda veková bariéra.
- 1 nevedela, či je Slovensko pripravené na to, aby bola žena prezidentkou. Jej samotnej to však neprekáža. 9 respondentiek nevidí žiadny problém v žene prezidentke, možno by to bol posun k lepšiemu, niečomu novému, ženy sú podľa nich citlivejšie, rodinne založené.
- 4 si myslia, že každý hlas je dôležitý a môže rozhodnúť o výsledku volieb. 5 si myslia, že síce je dôležitý, ale v konečnom dôsledku je jeden hlas málo na zmenu výsledkov volieb. Ich odpoveďou bola odpoveď Nie. Jedna respondentka na danú otázku reagovala odpoveďou Neviem.
- Nikto nevedel, kto bol županom pred voľbami. 7 sa chystalo voliť župana a poslancov, pretože im záleží na regióne, v ktorom žijú, je im to bližšie ako EP. 3 neboli rozhodnuté,

pretože im chýbali informácie a nevedeli sa hneď rozhodnúť, či pôjdu alebo nie.

- 2 vedeli presný dátum konania volieb do VÚC.
- Všetkých 10 opýtaných nevedelo, kedy sa uskutočnia voľby do NRSR.
- 6 sa chystalo voliť do parlamentu SR, majú nejaký prehľad o problematike, nemajú však ešte favoritov. 4 nevedeli, pretože ich to príliš nezaujíma, nepoznajú situáciu a je im celé politické dianie na Slovensku „smiešne."
- 4 respondentky si pamätali, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

Prvovoliči maďarskej menšiny - 10 respondentov

- Nikto si nemyslí, že by sa mala znižovať veková hranica pre aktívne volebné právo. Je to priskoro, mladí nevedia zodpovedne rozhodovať, sú manipulovateľní, nezaujímajú sa o politiku. Nie sú dostatočne zrelí.
- 9 by privítali alternatívne spôsoby hlasovania, najmä kvôli odcestovaniu, imobilite, vyššej účasti. Jednému z opýtaných vyhovuje tradičný akt volieb, respektíve osobný kontakt s volebnou urnou.
- 3 sa zúčastnili eurovolieb – považujú každé voľby za dôležité, rozhodovali sa väčšinou sami po porade s rodičmi. 7 buď nemali 18 rokov, alebo boli odcestovaní.
- 2 respondenti dôverujú európskym inštitúciám – pretože nerozhodujú jednotlivci, ale zástupcovia viacerých štátov, je to demokratickejšie. 2 nedôverujú – pretože medzi členmi EÚ sú veľké rozdiely a príliš dlho trvá, kým sa o niečom pozitívnom rozhodne, prípadne aj v únii sú len ľudia a každý chce prospech najmä pre seba. 6 nevedia, prečo by dôverovali, nepoznajú inštitúcie ani ich činnosť.
- 3 volili prezidenta v oboch kolách – sledovali kampaň, zaujímali sa, chceli zmeniť prezidenta, volili podľa sympatií. 1 volila v jednom kole, pri druhom nebola doma, radila sa s rodičmi. Šiesti sa volieb prezidentských volieb nezúčastnili, 4 nemali 18 a 2 boli odcestovaní.
- Všetci si myslia, že žena môže byť prezidentkou – na pohlaví nezáleží, chceli by zmenu, nové tváre.
- 6 respondentov si myslí, že každý hlas má váhu a môže rozhodnúť výsledky volieb. 3 si myslia, že jeden hlas nič nezmôže. Jeden nevedel.
- 7 respondentov sa chystalo ísť voliť do VÚC. Post župana im však nič nehovorí. 3

nevedeli, neboli informovaní.

- 5 vedeli, kedy sa konajú voľby do VÚC – z médií. Ostatní nevedeli, neboli informovaní
- Nikto nevedel, kedy sa konajú voľby do NR SR. Nevedeli, kedy boli posledné voľby. Až keď sme viac zaspomínali, spomenuli si na volebné obdobie. Po spolupráci nás všetkých zúčastnených sa respondenti dopracovali k tomu, že parlamentné voľby sa budú sa uskutočnia v roku 2010.
- Všetci sa chystajú voliť do NR SR, pretože sú to najdôležitejšie voľby, sú o nich najviac informovaní. Chcú niečo zmeniť a niektorí už majú svojich favoritov.
- 1 vedela, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006. Ostatní buď zabudli, alebo nevedeli.

<u>Študenti vysokých škôl technického charakteru - 7 respondentov</u>

- Nikto si nemyslí, že by sa mala znižovať hranica pre aktívne volebné právo. Všetci repondenti rázne vyjadrili svoju odpoveď Nie. Mladí podľa nich nemajú ešte skúsenosti, dajú sa ľahko zneužiť a ovplyvniť, nezaujímajú sa ani sa neinformujú.
- 2 respondenti sú proti alternatívnemu spôsobu hlasovania. Dalo by sa to ľahko zneužiť a manipulovať, zároveň je to akýsi rituál. Ostatní by privítali možnosť voliť cez internet alebo cez mobil – zvýšila by sa účasť, bolo by to pohodlnejšie, bezpečnosť je záležitosťou technického charakteru.
- 1 bol voliť poslancov EP. Chcel to vyskúšať a využiť volebné právo, ovplyvnili ho kamaráti. Ostatní neboli voliť – nezáujem, neinformovanosť, neznalosť kandidátov, iné záujmy (maturity).
- 1 dôveruje EÚ, pretože dúfa, že robia v prospech spoločnosti. 6 nedôverujú, resp. Nevedia, či majú dôverovať. Nemajú dôvod prečo by mali dôverovať. Jednak nemajú informácie o európskych inštitúciách a nemajú prehľad o ich činnosti.
- 4 boli voliť prezidenta v oboch kolách – považujú to za občiansku povinnosť, chceli niečo zmeniť, ovplyvnili ich médiá aj rodina. 1 bol v jednom kole, dvaja nevolili vôbec – nenašli kandidáta, resp. boli dôležitejšie veci na programe.
- Všetci si myslia, že žena môže byť prezidentkou, nemali by byť diskriminované, nezáleží na pohlaví, ale na osobnosti a kvalitách kandidáta.
- 3 sa domnievajú, že každý hlas môže ovplyvniť voľby, hlasy sú rovnocenné, hlasovaním

dávame príklad. 3 si myslia, že aj tak rozhoduje väčšina a jednotlivé hlasy nie sú rozhodujúce. 1 nevie, či jeden hlas z milióna je dôležitý.

- 4 chceli ísť voliť do VÚC – sú dôležité, zaujíma ich, čo sa deje v regióne, vedia, že je nízka účasť, preto by to chceli využiť na presadenie svojho hlasu. 2 ešte nevedia, nepoznajú kandidátov, nezaujímajú sa. Jedna respondentka zo skupiny určite voliť nepôjde, pretože ju dané voľby vôbec nezaujímajú.
- 2 vedeli, kedy sú voľby – z tlače, resp. z pozvánok. Ostatní nevedeli.
- 1 tušil, kedy približne sa konajú voľby do NR SR 2010. Ostatní vôbec nevedeli, prípadne nevedeli, že sa vôbec majú konať.
- 2 respondenti sú presvedčení, že sa volieb zúčastnia, považujú to za svoju povinnosť, avšak nemajú favorita. Jeden sa určite nezúčastní, neverí že ten-ktorý kandidát nepodľahne podľa neho všadeprítomnej korupcii na Slovensku. Ostatní nevedia, záleží od termínu, kampaní.
- 2 si pamätali, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

<u>Zamestnaní mladí ľudia- 8 respondentov</u>

- Všetci sa vyjadrili, že by sa nemala znižovať hranica aktívneho volebného práva. Mladí sú občiansky nevyzretí, nezaujímajú sa o spoločenské dianie, sú apatickí, manipulovateľní.
- Všetci by využili možnosť voliť cez alternatívne médiá. Je to flexibilné, zvyšuje účasť, moderná forma, výborný nápad.
- 4 boli voliť do EP – považujú to za svoju povinnosť, resp. výsadu, sú mladí Európania, volili podľa frakcií, resp. podľa sympatií. 4 nevolili, pretože ich nikto neoslovil, nepoznali kandidátov, nedokázali ich presvedčiť, neprikladajú dôraz na voľby do EP.
- 3 dôverujú EÚ – nevidia dôvod, prečo by nemali, je tam vytvorený systém protiváh, pravdepodobne fungujú lepšie ako na Slovensku. 2 nedôverujú: jeden je dostatočne informovaný a práve preto nedôveruje, pretože sa celá Únia mení na frašku, príliš veľa byrokracie. 3 nevedia, či majú alebo nemajú dôverovať – slabá informovanosť o činnosti inštitúcií.
- 4 volili prezidenta v oboch kolách – považujú to za občiansku výsadu, všetci volili v oboch kolách rovnakého kandidáta. Kandidáti ich síce veľmi neoslovili, volili spravidla menšie zlo. V jednom kole volili 4 – kandidát buď nepostúpil, alebo sa na druhé kolo úplne

zabudlo.

- Všetci sa domnievajú, že žena môže byť prezidentkou.
- Šiesti si myslia, že jeden hlas môže ovplyvniť výsledok volieb – každý hlas je dôležitý, každý sa počíta a apatia voči voľbám nie je riešenie. Dvaja si naopak myslia, že hlas jednotlivca nezaváži, preto lebo dôležité sú všetky hlasy ako celok.
- 3 vedeli, kto bol županom pred voľbami do VÚC. 3 sa chystali voliť župana a poslancov, regionálne témy sú pre nich dôležité, chceli by meniť dopravu, cesty, veria, že VÚC dokáže niečo zmeniť v prospech regiónu. 2 sa neplánovali zúčastniť, pretože vedeli, že nebudú doma. 3 nevedeli – kvôli slabej informovanosti.
- Všetci vedeli, kedy sa konali voľby do VÚC – presný dátum.
- Všetci vedeli iba rok konania volieb do NR SR.
- Všetci sa chystajú voliť do parlamentu. Považujú to za dôležité, chcú nastoliť zmeny, každý hlas je dôležitý, existujú favoriti.
- 6 vedeli, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

<u>Nezamestnaní mladí ľudia- 8 respondentov</u>

- Ani jeden respondent nesúhlasí s hypotézou, aby sa menila veková hranica aktívneho volebného práva. Mladí podľa nich nesledujú spoločenské a politické dianie, zaujímajú sa o iné veci, nie sú zodpovední. Bolo by riskantné, keby volili, vzhľadom na ich vek.
- Jeden respondent dáva prednosť klasickému volebnému aktu, pretože „ak niekto chce voliť, tak sa do miestnosti dostaví.“ Ostatní respondenti by uvítali alternatívne formy hlasovania cez mobil alebo internet. Zvýšil by sa tak záujem o voľby, ľudia sú príliš pohodlní, bolo by to výhodnejšie.
- Nikto z respondentov sa nezúčastnil volieb do EP. Dôvodmi boli predovšetkým apatia voči EP, menej dôležité voľby, neznalosť kandidátiek politických subjektov, slabý prehľad.
- Dvaja respondenti dôverujú európskym inštitúciám. Súhlasia s tým, čo sa tam rieši. Aj keď neboli voliť, veria, že tam sedia ľudia, ktorí pôsobia pre blaho občanov. 6 nevedia, či majú dôverovať, pretože nepoznajú činnosť euro politikov, myslia si, že často zostáva len pri sľuboch, nezáujem o dianie.
- 2 volili prezidenta v oboch kolách – chceli vyskúšať (prvé voľby), sledovali médiá, kampane, volili toho istého kandidáta v oboch kolách. 3 volili v jednom kole – „donútený“ rodinným príslušníkom, ďalšia volila takisto po dohovore s príbuzným, bola to ich prvá

voľba. 3 neboli buď kvôli veku, alebo kvôli nezáujmu.

- Všetci si myslia, že na Slovensku môže byť žena prezidentkou. Nevidia rozdiel v pohlaví, je to predovšetkým o zásluhách a osobnosti.
- 3 si myslia, že ich hlas dokáže ovplyvniť voľby – veria, že každý hlas je užitočný, aj na základe vlastnej skúsenosti. Kandidáti tiež potrebujú každý jednotlivý hlas. 2 nevedia, či ovplyvnil, pretože to záleží od situácie. 3 si myslia, že neovplyvní, pretože je veľmi malá šanca, že jeden hlas niečo zmení.
- Jedna respondentka sa chystala ísť voliť do VÚC, rozhodovala sa podľa kandidátov, kampaní, sľubov. 2 nechceli ísť voliť, pretože sa o tieto témy nezaujímajú, nepoznajú kandidátov. 5 neboli rozhodnutí, pretože sú slabo informovaní, nepoznajú činnosť poslancov a župana VÚC.
- Všetci respondenti odpovedali Neviem.
- Respondenti nevedeli, kedy by sa mali konať voľby do NR SR.
- 1 respondent bol presvedčený, že sa zúčastní parlamentných volieb, bude voliť podľa sympatií a volebných kampaní. 1 sa nechystala vôbec ísť voliť, pretože v časovom horizonte budú dôležitejšie veci na programe, ani sa nezaujíma o kandidátov. 6 nemajú predstavu, či pôjdu. Ak budú participantmi týchto volieb, budú sa rozhodovať na poslednú chvíľu podľa kampaní, okolia, no najmä rodiny.
- 2 si pamätali, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

<u>Mladí muži – maturanti na gymnáziách - 9 respondentov</u>

- 3 sa domnievajú, že by sa mohla zmeniť veková hranica aktívneho volebného práva, myslia si, že mládež je v súčasnosti vyspelejšia, majú veľa možností a majú veľa informácií (digitálny vek). 6 si myslia, že mladší ako 18 rokov nie sú ešte občiansky vyzretí, sú ľahko ovplyvniteľní, nízky záujem o voľby.
- 6 by využili alternatívny systém hlasovania – podľa nich to skôr či neskôr smeruje k tomuto trendu. Je to efektívnejšie, ľahšie, rýchlejšie. 3 nevedeli, pretože je riziko manipulácie s hlasmi, stráca to svoje čaro – rituál.
- 6 neboli voliť do EP – nesledujú informácie v EP, je im to cudzie, majú iné záujmy, prípadne neboli plnoletí. 3 volili, buď ich ovplyvnili známi, alebo sledovali médiá, chceli niečo zmeniť, veria v lepšiu budúcnosť.
- 1 dôveruje EÚ inštitúciám – pretože „oni sú tými, čo nás kontrolujú a vykonávajú

dohľad.“ 8 respondentov nevie, pretože nepoznajú situáciu a činnosť EP, slabá informovanosť, váhajú.

- 4 volili prezidenta v oboch kolách – považujú za dôležité odovzdať hlas, rozhodovali sa podľa kampaní, motivácia prvý krát voliť. 5 nevolili vôbec – veková bariéra, apatia voči prezidentovi SR, neznáme dôvody.
- 8 respondentov súhlasí, že žena môže byť prezidentkou. Nevidia žiadny problém, vidia skôr výhody a nové výzvy. 1 nie je presvedčený, či áno alebo nie. Sú pre neho dôležité skôr programové záležitosti. Z toho dôvodu odpovedal Neviem.
- 4 si myslia, že hlas neovplyvní výsledok, pretože jeden hlas je málo. 2 nevedeli, pretože je to veľmi relatívne. 3 sú presvedčení, že každý hlas zaváži.
- 2 vedeli, kto bol županom. 4 sa nechystali voliť do VÚC – nepoznali kandidátov, nepovažovali voľby za dôležité, boja sa korupcie a byrokracie. 2 dali neviem, pretože neboli rozhodnutí, nepoznali kandidátov. 3 sa chystali voliť, pretože mali ambície zmeniť situáciu v regióne a myslia si, že treba začať od mesta.
- 3 vedeli presný dátum konania volieb do VÚC.
- 1 vedel rok volieb do NR SR.
- 7 sa chystajú voliť do parlamentu SR, pretože im je to bližšie, majú viac informácií, niektorí majú svojich favoritov, záleží však aj na kampaniach. 2 odpovedali Neviem, pretože ich zatiaľ nijaký subjekt neoslovil, rozhodnú sa po ukončení volebných kampaní.
- 2 vedeli, koho volili rodičia v posledných konajúcich sa parlamentných voľbách v roku 2006.

<u>Mladé ženy – maturantky na gymnáziách - 9 respondentov</u>

- Ani jedna respondentka si nemyslí, že by sa mala znížiť veková hranica aktívneho volebného práva. Mladí sú podľa nich slabo informovaní, nezodpovední, málo občiansky vyzretí. Majú iné záujmy.
- 5 si myslí, že by sa mohlo voliť alternatívne – zvýšila by sa účasť, šetril by sa čas, mladí by viac volili. 2 si myslia, že je lepšie voliť osobne, resp. cez mobil, či internet by sa veľa falšovalo. 2 nevedeli, pretože je to relatívne.
- 2 sa zúčastnili eurovolieb, považovali to za svoju povinnosť. Boli málo informované, radili sa s rodinou, či kamarátmi. 7 sa nezúčastnilo buď kvôli veku, alebo im do toho niečo prišlo, prípadne chýbali informácie.

- 4 dôverujú EÚ – myslia si, že keďže už sú tam zastúpení, tak treba veriť, že robia prospech pre občanov. 2 nedôverujú – myslia si, že sú málo viditeľné výsledky, nepoznajú činnosť. 3 nevedeli, pretože sú málo informovaní o činnosti jednotlivých inštitúcií.
- 5 respondentiek bolo voliť v oboch kolách prezidenta. Boli prvýkrát voliť, chceli vyjadriť názor, mali svojich kandidátov, ktorých chceli podporiť. 2 volili v jednom kole – v druhom to nechali na iných. 2 sa volieb nezúčastnili kvôli nedosiahnutému volebnému veku.
- Všetky si myslia, že žena môže byť prezidentkou. Má rovnaké pozície ako muž, majú iné prístupy a názory, nevidia problém v pohlaví, záleží od schopností.
- 5 si nemyslí, že hlas neovplyvní výsledok voľby, ale ak by si to povedal každý, tak by nevolil nikto. 2 nevedeli, pretože aj keď volili, tak ich kandidát nevyhral, preto váhajú. 2 sú presvedčené, že každý hlas ovplyvní výsledok volieb.
- 8 respondentiek vedelo, kto bol županom. 6 sa chystalo voliť do VÚC – chceli by niečo zmeniť, aj keď majú málo informácií. 3 nevedeli, pretože mali na programe stužkovú.
- 8 vedeli, kedy boli voľby do VÚC.
- Šesť z opýtaných respondentiek jednoznačne povedalo Nie a tri si neboli isté presným dátumom. Vedeli rok konania volieb do NR SR.
- 1 zapochybovala, či sa zúčastní volieb do NR SR, pretože nepoznala dátum, ak bude vedieť, tak pôjde. Ostatné chcú ísť voliť, majú favoritov, ale do volieb sa to môže zmeniť, záleží aj na kampaniach, rodičia ich tiež ovplyvnia.
- Nikto si nepamätal, koho volili rodičia v ostatných parlamentných voľbách 2006.

<u>Prvovoliči rómskej menšiny – 5 respondentov</u>

- 2 z opýtaných respondentov si myslia, že by sa mal znížiť vek pre aktívne volebné právo na 16 rokov, pretože už dovŕšením 15-teho veku života sú spôsobilí na využívanie tohto typu práva a sú už dospelí. Taktiež si myslia, že by to malo vplyv na vyššiu volebnú účasť. 3 sú zásadne proti z dôvodu nízkeho veku
- 3 sú za alternatívny spôsob hlasovania, najmä z dôvodu šetrenia času a komfortnosti. 2 sú proti, ale o tejto problematike mali skreslené, zavádzajúce predstavy.
- Z opýtaných sa ani jeden respondent nezúčastnil na eurovoľbách, pretože Európska únia podľa ich názoru nemá zmysel, jej činnosť je neefektívna, nepomáha etnikám, zavedenie eura a vstup Slovenska do EÚ boli podľa ich názoru chybné kroky.

- Jeden z opýtaných dôveruje inštitúciám EÚ, avšak neodôvodnil svoju odpoveď, ostatní si myslia, že prostriedky, ktoré ponúka sú nedostatočne prerozdelené a taktiež sú nevyužiteľné pre rómske etnikum.
- 2 respondenti sa zúčastnili len druhého kola volieb a 3 neboli voliť vôbec, nakoľko tvrdili, že funkcia prezidenta v SR je neefektívna, na druhej strane nemajú dostatok, resp. žiadne informácie týkajúce sa kompetencií a právomocí prezidenta
- 3 odpovedali áno na otázku, či môže byť žena prezidentkou. Podľa nich by žena bola lepšia líderka štátu ako muž. Dvaja respondenti odpovedali nie, pretože tvrdia, že žena nie je rovnocenným partnerom-
- Váhu svojho hlasu a ovplyvnenie volieb vidia všetci 5 respondenti v neefektívnej rovine. Neveria tomu, že práve ich hlas môže zmeniť výsledok volieb a to je jeden z hlavných dôvodov ich neúčasti vo všetkých voľbách.
- Volieb do VÚC sa nezúčastnil ani jeden z respondentov. Tvrdili, že neboli dostatočne informovaní predvolebnými programami, cieľmi, nevideli význam týchto volieb; tvrdili, že župan nemá dostatočné kompetencie na ovplyvňovanie politického diania v samosprávnom kraji (odhalila sa tu celková dezorientácia vo voľbách)
- Všetci 5 respondenti tvrdili, že voľby do VÚC sa nekonali 14.11.2009.
- Presný dátum volieb do NR SR nevedel ani jeden z respondentov, dokonca ani rok, kedy sa majú konať nastávajúce parlamentné voľby. Informovanosť a predvolebné aktivity politických strán sú nedostačujúce.
- Parlamentných volieb sa plánuje zúčastniť len jeden respondent, 4 sa ich nezúčastnia, pretože si myslia, že ich hlas „nemá význam“ a nedokáže ovplyvniť celkový výsledok volieb.
- Len jeden respondent si pamätal, koho volili jeho rodičia v parlamentných voľbách 2006, ostatní nevedeli koho volili rodičia a ani s nimi nekonzultovali ich výber.

3.2 Vyhodnotenie získaných údajov fokusových skupín

Vyhodnocovanie získaných údajov, čiže analýza výskumného materiálu pozostáva z piatich častí:

3.2.1 Mladý občan a jeho volebná participácia

3.2.2 Voľby do Európskeho parlamentu

3.2.3 Voľby prezidenta Slovenskej republiky

3.2.4 Voľby do Vyšších územných celkov

3.2.5 Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.

3.2.1 Mladý občan a jeho volebná participácia

Subjektívnym politickým právom každého občana je **volebné právo**, čiže právo voliť a byť volený.[4] Volebné právo je základným politickým právom občana zaručujúcim mu účasť na veciach verejných, je princípom stanoveným priamo v Ústave Slovenskej republiky. Jednou zo stanovených podmienok volebného práva je vekové obmedzenie.

Právo voliť, čiže aktívne volebné právo do Národnej rady Slovenskej republiky majú občania Slovenskej republiky, ktorí v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku a zdržiavajú sa v deň volieb na území Slovenskej republiky. Právo voliť do orgánov do obecnej samosprávy, je v SR viazané na dovŕšenie 18. roku veku ku dňu volieb a trvalý pobyt v danej obci či meste.

Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii prinieslo stanovenie zásady, respektíve úpravu volebného práva na úrovni orgánov územnej samosprávy. Maastrichtská zmluva deklaruje nasledovné znenie: „každý občan únie s trvalým bydliskom v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, má právo voliť a byť volený do miestneho zastupiteľstva na území členského štátu, kde má pobyt a to za rovnakých podmienok, aké má štátny občan toho štátu.“[5]

---

[4] Aktívne a pasívne volebné právo je regulované a špecifikované jednotlivými volebnými zákonmi Slovenskej republiky

[5] Zmluva o Európskej únii (s úplným znením Zmluvy o založení európskeho spoločenstva). Bratislava, 1998, s. 53-54.

Graf 1:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek volebného práva mladého občana už od 16-17 rokov aj na Slovensku?

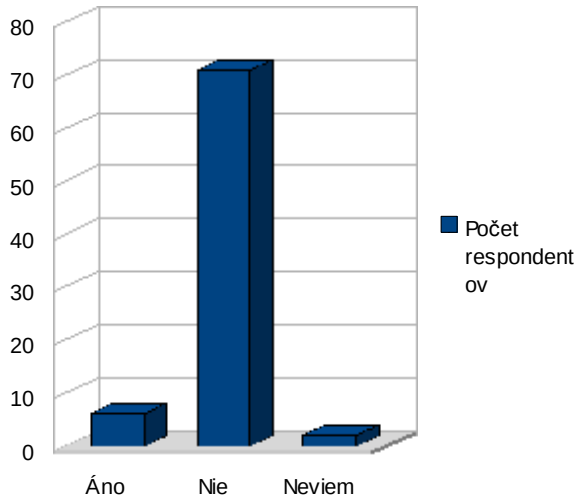

<u>Absolútna väčšina, t.j. 71 respondentov je na základe vlastných skúseností presvedčených o tom, že veková hranica volebného práva by sa nemala znižovať na vek 16-17 rokov.</u>

Z odpovedí respondentov vystupujú do popredia najmä dôvody, ktoré charakterizujú mladých ľudí v tomto veku nasledovne:

- **nezáujem o politiku a politické dianie**

… Mladí ľudia nemajú prehľad v politike a majú plno iných záujmov a trávia svoj čas úplne inak ako zaoberaním sa politikou. (Jana)

- **nedostatok informácií**, pričom informácie ani sami nevyhľadávajú

Ja si myslím, že tí 16-17 roční ešte nemajú informácie alebo nie sú tak informovaní o voľbách a kandidátoch. Ani ja som pri voľbách nevedel aké plány kandidáti majú a čo chcú dosiahnuť. (Andrej)

- ľahko **ovplyvniteľní** v názoroch a rozhodnutiach

Odpovedala som Nie, lebo si myslím, že mladí ľudia v rokoch 16- 17 sú nepripravení do života. Najmä preto, že by to bola voľba ich rodičov. (Lucka)

Najsilnejší názorový blok bez pochybností o tom, že by sa veková hranica volebného práva nemala znižovať vytvorili nasledovné fokusové skupiny - prvovoliči maďarskej menšiny, prvovoliči rómskej menšiny, študenti vysokých škôl technického charakteru, zamestnaní mladí ľudia, nezamestnaní mladí ľudia a mladé ženy - maturantky na gymnáziách.

Študenti vysokých škôl technického charakteru mladých ľudí v tomto veku opísali ako ľudí, ktorí sa o politiku nezaujímajú, nie sú dostatočne informovaní a ľahko ovplyvniteľní.

Mladí by ani o voľby nemali záujem, nie sú informovaní, nezaujímajú sa o politiku. (Veronika)

Zamestnaní mladí ľudia ako dôvod svojho nesúhlasu označili nevyzretosť, respektíve nepripravenosť mladých ľudí pristúpiť k volebnej urne. Zároveň vyjadrili i svoje obavy z ovplyvnenia ich rozhodnutí rodičmi.

Traja respondenti rómskej menšiny sa domnievajú, že by sa nemal znížiť vek volebného práva na 16-17 rokov z dôvodu ich psychickej nevyzretosti.

… Tiež si myslím, že nie sú natoľko rozhľadení a keby aj išli voliť tí, ktorí majú 16-17 rokov, tak by to bola voľba ich rodičov alebo niekoho, kto by im povedal koho voliť. (Maroš)

Podľa nezamestnaných mladých ľudí mladí ľudia vo veku 16-17 rokov nemajú, respektíve nedokážu si vytvoriť vlastný politický názor.

No tak ja si myslím,že mladí ľudia od 18 rokov a ešte aj vyššie nesledujú tak to politické dianie a nevedia si vytvoriť vlastný názor... (Maroš)

Väčšina prvovoličiek maturantiek na gymnáziách jednak mladých ľudí v tomto veku považuje za tých, ktorí nie sú dostatočne informovaní, a jednak prostredníctvom svojich odpovedí označili mladých ľudí i vo veku nadobudnutia volebného práva za nedostatočne pripravených rozhodovať vo voľbách.

Podľa mňa je málo 18 ročných, ktorých zaujíma politika a nevedia o politike nič a nie ešte 16 ročný. (Aňa)

Prvovoliči maďarskej menšiny hovoria o nepripravenosti mladých ľudí voliť súvisiacej s nedostatkom vedomostí.

Nemyslím si, že 16 roční sú pripravení na to, aby volili. Nemajú dostatok vedomostí. (Livi)

Nemalá časť opýtaných respondentov dokonca ani nepociťuje potrebu porozumieť politike a zaujímať sa o ňu. Nezáujem o politiku a politické dianie ide v ich prípade ruka v ruke s nedostatkom informácií. Práve z toho dôvodu je možné tvrdiť, že prvovoliči samých seba nepokladajú za kompetentných o politike rozhodovať a tým ani mladých ľudí vo veku od 16- 17 rokov. Je však zaujímavé, že aj keď prostredníctvom svojich odpovedí tvrdia, že sa o politiku nezaujímajú, na politické dianie určitý názor majú.

V tejto súvislosti sú zaujímavé postrehy niektorých respondentov vychádzajúce z ich vlastnej skúsenosti, ktoré podnecujú **diskusiu o vhodnosti stanovenej vekovej hranici** volebného práva na 18 rokov.

… Niekedy je 18 rokov ešte nízky vek, lebo je akási malá informovanosť o politike pre mládež. Možno je dôvodom to, že je to nejak nesprávne podané pre tých mladých ľudí, aby ich to zaujímalo. (Ľudmila)
… nevedia ešte, čo sú voľby a majú iné záujmy ako ísť voliť. Podľa mňa by sa malo ísť voliť od tej 20-tky. Ani 18 ročných nezaujímajú voľby a ani poriadne nevedia, o čom sú. (Kika)
… väčšina mladých ľudí je nevyzretých na to, aby vedeli posúdiť, čo je správne a čo nie. Hranica 18 rokov je vhodne nastavená, kedy sa mladí ľudia stávajú dospelými. (Mišo)

Nestačí však iba vedieť, že právom voliť disponujeme. Treba ho uvádzať do politickej reality. A to nielen na vnútroštátnej, ale i medzinárodnej úrovni. Svoj zmysel teda nadobúda používaním. Prvovoliči uvádzajú aktívne volebné právo do politickej reality prostredníctvom volieb. Svojou volebnou aktivitou personalizujú politický mechanizmus štátu. Aj z toho dôvodu je možné tvrdiť, že miera ich vplyvu na politiku, respektíve politickú oblasť je veľká.

Demokracia a kvalita života nikde na svete nie je jednorazovým cieľom, ale trvalým procesom postaveným na participácii občanov. Najmä prostredníctvom účasti vo voľbách. Aj napriek tomu je Slovenská republika známa nízkou volebnou účasťou.

V spoločnosti je rozšírené tvrdenie, že v porovnaní so staršími občanmi mladí ľudia

volia menej. Čím je to spôsobené? Vychádzajúc z odpovedí respondentov je možné zhrnúť dôvody neúčasti na voľbách, ktoré sú zmesou rôznych príčin nasledovne:

- **nedostatok informácií**

Veľa mladých ľudí nemá také informácie, nevedia, komu môžu dôverovať, keď idú niekoho voliť. Potom to nie je ich názor, ale názor väčšiny. Nemajú dostatok informácií. (Zuzka)

- **nezáujem o politiku**

Mladých nezaujíma problematika. Je málo možností a ľudí v politike, ktorí by oslovovali mladých ľudí všeobecne. (Veronika)

- **strata dôvery v možnosť niečo zmeniť**

Ja si myslím, že mladí často krát nechodia voliť aj preto, lebo si myslia, že sa tým nič nezmení, že všetko zostane na tej istej úrovni ako to bolo doteraz. Sú pesimisticky naladení. Preto sa o to staršia generácia zaujíma viac. (Ičo)

Najsilnejší protichodný názorový blok vytvorila fokusová skupina mladí muži - maturanti na gymnáziách, v ktorej 3 zo 6 respondentov nepochybovali o pripravenosti mladých ľudí vo veku 16-17 rokov zúčastniť sa volieb.

… pretože si myslím, že deti v týchto vekoch sú už vyspelejšie ako boli predtým v minulosti. Majú veľa možností a nie sú bez informácií. (Majky)
… to už je jedno, či od 16 alebo 17 rokov vzhľadom na ich mentálny stav. (Paťo)
… už teraz nie je taká doba ako v minulosti a tí 16-17 roční sú už vyspelejší. Rozhodujú za seba. (Maťo)

Možnosti alternatívneho hlasovania vo voľbách s využitím internetovej alebo mobilnej komunikácie

Zaužívaný, respektíve tradičný akt volieb je zjednodušene povedané proces, kedy volič-prvovolič, či už podľa vlastného uváženia alebo ovplyvnený rôznymi faktormi, vstupuje do volebnej miestnosti, tajne vypĺňa hlasovací lístok a odovzdáva svoj hlas kandidátovi alebo politickej strane tým, že ho vhodí do zapečatenej volebnej urny, a tým dáva skutočnú podobu svojmu rozhodnutiu.

Zákon o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky pozná metódu hlasovania prostredníctvom pošty pre občanov SR, ktorí nemajú trvalý pobyt na území Slovenska, resp. pre občanov, ktorí sa v deň volieb nenachádzajú na území Slovenskej republiky.[6] Postupujúci proces globalizácie však čoraz zásadnejšie dostáva do popredia nové moderné, najmä informačné technológie, ktorých neustále vzrastajúci význam v spoločnosti prináša i otázku možnosti ich využitia vo volebnom procese. Aj z toho dôvodu bola respondentom kladená otázka týkajúca sa možnosti volenia cez mobil alebo internet (Graf 2).

Vzhľadom na to, že mladí ľudia medzi činnosti vo svojom voľnom čase často zaraďujú prácu s počítačom, najmä internetom, ktorý považujú jednak za zdroj informácií a jednak prostriedok neformálneho (prípadne neosobného, či anonymného) stretávania sa s ľuďmi, by možnosť volenia predovšetkým touto formou uvítali.

Tí mladí ľudia, ktorí si myslia, že možnosť volenia cez mobil vhodnou formou uvádzali najčastejšie ako dôvod tohto svojho pohľadu to, že mobil je využívaný každodenne a už nezáleží na veku ľudí, ktorí ho používajú. Každý, kto mobilný telefón používa vie, ako s ním má manipulovať, a teda aj odoslať sms-ku.

Mnohí respondenti sa zhodli v tom, že forma volenia cez mobil alebo internet by určite vyhovovala nielen im, ale aj starším a zdravotne postihnutým občanom.[7]

Graf 2: Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

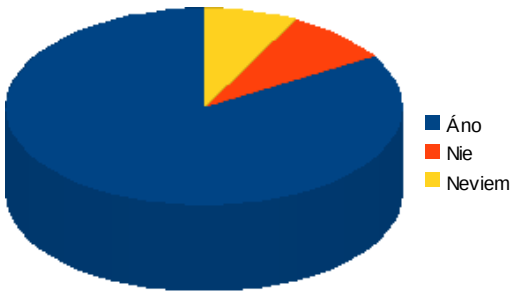

66 opýtaných mladých ľudí, ktorí tvorili fokusové skupiny by danú formu využili; je to jednak pohodlnejšie, šetrí to čas a peniaze, jednak by boli informácie pre mladých na internete

[6] Pozri Zákon o voľbách do NR SR 333/2004 Z.z., §27
[7] Na tomto mieste je vhodné poznamenať, že väčšina respondentov nemala poznatky o prenosnej volebnej urne.

dostupnejšie, no taktiež by to poskytovalo možnosť voliť i v prípade, keď volič nemá možnosť dostaviť sa do volebnej miestnosti.

V neposlednom rade respondenti vyjadrili a pripustili **možnosť zvýšenia volebnej účasti práve prostredníctvom využitia tejto novej formy volenia.**

… Cez internet by to bolo super. Možno niektorí ľudia preto nevolia, pretože sa im nechce ísť do volebnej miestnosti. (Peťo)
Ľudia nemajú čas alebo sa im nechce, mnohí sú chorí a nemôžu ísť voliť. Cez ten mobil alebo internet by bolo možno aj viac voličov ako je teraz. Bolo by to viac demokratickejšie. (Roman)
… je to výhodnejšie. Teraz je moderná doba a každý sa vie hýbať cez internet alebo využívať mobil. (Peťa)
… Táto doba je uponáhľaná, nie je na nič čas, preto aj voľby by niekedy bolo vhodné absolvovať z pohodlia domova cez mobil alebo internet. (Slávka)

Aj napriek tomu, že možnosť volenia cez internet predstavuje pre respondentov vhodnú formu, prvovoliči stredných škôl, čiže: maturanti na gymnáziách, maturantky na gymnáziách , maturanti na stredných odborných školách, maturantky na stredných odborných školách a prvovoliči maďarskej menšiny; považujú tradičný volebný akt, či osobný kontakt s volebnou urnou za príťažlivejší.

Pri otázke využitia alternatívneho spôsobu hlasovania, sa 3 prvovoliči rómskej menšiny snažili svojimi argumentami presvedčiť ostatných respondentov o nesprávnosti ich negatívneho postoja.

… voliť cez mobil alebo internet nemá to svoje čaro ako keď ísť a odvoliť si na mieste pred volebnou komisiou. (Peťo)

Zároveň však respondenti vyjadrili obavy spojené s možnosťou zneužitia, či zmanipulovania výsledkov a ovplyvňovania voličov.

Neviem. Pretože to má svoje pre aj proti. Keď niekto bude voliť cez mobil alebo internet tak môžeľahkomyseľne niečo odoslať alebo zakliknúť. Možno touto formou budú ľahšie ovplyvniteľní, ako keby šli priamo do volebnej miestnosti. (Jurdo)
Neviem. Mohlo by to byť nejakým spôsobom zmanipulované. Istejšie ja priamo si odvoliť vo

volebnej miestnosti. Na druhej strane je to výhodné pre tých, ktorí sa nemôžu zúčastniť volieb. (Ičo)

Najmenšie obavy z rizík spojených so zneužitím, manipulovaním a ovplyvňovaním vyjadrili študenti vysokých škôl humanitného charakteru a zamestnaní mladí ľudia, ktorí uprednostňujú možnosť volenia cez internet. Túto modernú formu hlasovania považujú za flexibilnú.

3.2.2 Voľby do európskeho parlamentu

Významným zlomom pre Slovenskú republiku sa stal deň s dátumom 1. máj 2004, ktorý znamenal naplnenie historického eminentného záujmu týkajúceho sa jej začlenenia do spoločenstva vyspelých demokratických štátov. Po úspešnej ratifikácii Prístupovej zmluvy sa týmto dňom stala plnoprávnym členom Európskej únie. Slovenskej republike sa otvorili dvere do sveta európskej politiky, stala sa integrálnou súčasťou kreovania rozhodnutí na európskom poli.

Jediným voleným orgánom Európskej únie je Európsky parlament (European Parliament, EP), ktorý je prejavom zastupiteľského princípu vládnutia. Jeho členovia sú volení priamo občanmi členských štátov Európskej únie na obdobie 5 rokov pomerným zastúpením. Slovenskú republiku v EP zastupuje 14 slovenských poslancov, ktorých volia občania priamo prostredníctvom volieb do Európskeho parlamentu. Význam EP teda vzrastá v súvislosti s tým, že jednak zastupuje záujmy občanov a jednak je ich priamym sprostredkovateľom v európskych záležitostiach.

Posledné, respektíve v poradí druhé voľby europoslancov za Slovensku republiku sa konali 6.júna 2009. Svoje právo voliť využilo len 20 respondentov, čiže 25% z celkového počtu opýtaných (Graf 3).

Volebné správanie je často chápané aj ako „participácia občanov na politike, na politickom živote spoločnosti.“8 Nezanedbateľným prvkom politického systému je v období volieb participujúci prvovolič - občan, ktorý je zvyčajne len objektom politiky. Dôležitým aspektom skúmania volebného správania prvovoličov sa preto stáva poznanie motivácií. Ide jednak o všeobecné motívy, ktoré iniciujú jeho aktivitu, respektíve neaktivitu a jednak o motívy ovplyvňujúce jeho rozhodnutie, ktoré je výsledkom jeho volebného správania.

---

[8] Sopóci, J. (1998): *Politika a spoločnosť*: *Úvod do sociológie politiky*. Bratislava: Sofa, s. 175.

Graf 3:
Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do Európskeho parlamentu?

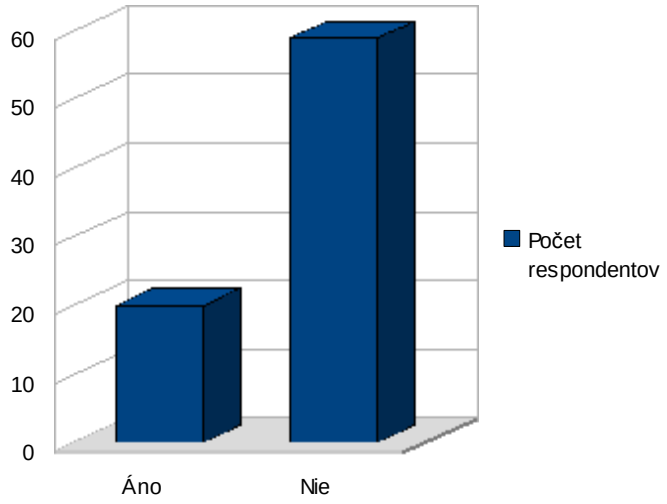

Možnosť využiť svoje **právo voliť a možnosť niečo zmeniť** sa stali hlavnými motívmi participácie opýtaných prvovoličov.

… Očakávala som, že niečo sa zmení k lepšiemu. (Monika)
Išiel som voliť preto, že som sa nejak chcel zapojiť do toho života. O niečom rozhodovať. Aby sa niečo menilo v našej krajine, čo si myslím, že je správne... (Marek)

Zamestnaní mladí ľudia preukázali najväčšiu účasť vo voľbách euro poslancov za Slovenskú republiku, ktorí možnosť voliť považujú za svoju povinnosť. Nezamestnaní mladí ľudia zas predstavujú fokusovú skupinu, ktorú charakterizuje neúčasť. Ani jeden z opýtaných nezamestnaných mladých ľudí sa nezúčastnil daných volieb. Jednak tieto voľby nepovažujú za dôležité a jednak majú nedostatok informácií a slabý prehľad.

Politická participácia je teda chápaná ako právo, nie ako povinnosť občanov. Ako pozoruhodná sa tak javí skutočnosť, že respondenti možnosť zúčastniť sa volieb do Európskeho parlamentu využili z toho dôvodu, že to považovali nielen za svoje právo, ale i za svoju **„občiansku povinnosť“.**

… Myslím, že politika je dôležitá pre každého a my si musíme zvoliť toho najlepšieho, kto nás dokáže reprezentovať. Rozhodla som sa sama ísť voliť. Považovala som to za svoju občiansku

povinnosť. (Kristi)
… Lebo som na to mala vek a cítila som, že mám nejakú povinnosť či právo... (Aňa)
Prišiel mi papier a išiel som. Je to právo voliť, ale aj taká občianska povinnosť... (Kubo)
Považujem to za svoju povinnosť. Žijem tu, tak si myslím, že by som mal ísť voliť. Sme v Európskej únii a ja som jej súčasťou... (Peťo)
Bol som, lebo som mladý Európan a považujem to za svoju povinnosť. Nieže povinnosť, ale ako svoju občiansku výsadu aspoň raz za pár rokov o niečom rozhodnúť. (Maroš)
Ja som bola. Cítila som takú povinnosť tam ísť. Vravelo sa, že bude malá účasť, tak som chcela mojím jedným hlasom prispieť. Rozhodla som sa sama, spýtala som sa mami čo na to hovorí, ale teda bol to môj názor. (Majka)

Samotní prvovoliči sami priznali, že hlavnými motívmi, ktoré ovplyvnili ich rozhodnutie, a ktoré boli zároveň výsledkom ich volebného správania boli:

- **vplyv rodinných príslušníkov**

Áno, rodičia ma vzali so sebou. Rozhodla som sa na základe rodičov, sama som nevedela, koho mám voliť. (Bobi)
… Nebola som veľmi informovaná, ale chcela som sa zúčastniť. Poradila som sa s rodičmi a najmä so staršími sestrami. (Aňa)

Sestra ma zavolala, že nech idem s ňou. Ale vôbec som tieto voľby nejak nevnímala. Rozhodla som sa podľa sestry. Sledovala som aj výsledky, ale môj hlas nezavážil. (Kika)

- **znalosť kandidátov**

Išiel som tam v podstate len kvôli vlastnému záujmu. Nevedel som, ktorí sú tí kandidáti, poznal som dvoch troch a z toho som si vybral, pretože mi bol známy. (Andrej)
… Volil som hlavne kvôli frakciám, respektíve stranám. Dával som podľa toho, koho z tej strany poznám, kto mi je milší, kto mi je známejší. (Erik)

Existujúci, resp. prítomný vplyv rodinných príslušníkov svojimi odpoveďami potvrdili respondenti nasledujúcich fokusových skupín: maturanti a maturantky gymnázií, maturanti a maturantky stredných odborných škôl a prvovoliči maďarskej menšiny, ktorí navštevujú gymnázium v Nových Zámkoch. Je teda možné konštatovať, že predovšetkým rozhodnutia študentov stredných škôl a gymnázií sú tvorené vplyvom ich rodinných príslušníkov.

Ako už bolo vyššie spomenuté, politická participácia je v súčasných demokratických politických systémoch chápaná zväčša ako právo, nie ako povinnosť občanov. Vyplýva to z toho, že štát garantuje rovnosť všetkých občanov, teda aj ich rovnaké právo participovať na politickom živote. I keď štát garantuje občanom rovnaké právo participovať na politickom živote, je ich právom i neparticipovať. Vo všeobecnosti možno zhrnúť, že sme zaznamenali hlavne alebo najčastejšie tieto **dôvody neúčasti** prvovoličov, ktoré vystupujú do popredia:

- žiadne, prípadne **nedostačujúce informácie**

No ja som vedel o týchto voľbách, ale mal som strašne málo informácií, ani som nevedel kto kandiduje a tak som proste nešiel. (Jurdo)

- **nedostatočná medializácia**

… Nedostávali sa ku mne informácie a nebolo to ani tak medializované ako iné voľby. (Majky)

- **žiadne poznatky o konaní volieb**

Keď mám pravdu povedať, tak ja som ani netušila, že sú nejaké voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. (Zuzana)

- **nezáujem o eurovoľby**

Tak ja som nebol, lebo ma to nejak nezaujíma a ani som o tom nebol informovaný. V podstate je mi jedno, kto tam vyhrá, lebo ma to nejak osobne neovplyvní.
(Roman)

Nie je možné obísť presvedčenie niektorých prvovoličov týkajúce sa väčšej dôležitosti, ktorú prikladajú národným, konkrétne prezidentským voľbám pred voľbami do Európskeho parlamentu. Toto presvedčenie vhodne dokumentujú nasledujúce tvrdenia:

Na konanie volieb ma upozornili médiá, ale nezúčastnila som sa preto, lebo to nie je pre mňa až tak dôležité ako napríklad voľba prezidenta. (Andrea)
Ja som vedela, že sú tie voľby, ale tiež ma to tam veľmi nelákalo, lebo si myslím, že voľba prezidenta je dôležitejšia ako voľby do nejakého európskeho parlamentu. Naši tam až tak veľa nezmenia. Sú tam aj omnoho silnejšie krajiny. Aj keď si pozriem správy nedostávajú sa ku mne správy o tom, že by sa tam robili nejaké veci, takže ma to až tak nezaujíma. (Aľa)

Respondenti mohli počas rozhovoru pri danom tematickom bloku odpovedať na doplňujúcu otázku, či dôverujú inštitúciám Európskej únie, ktorá osvetľuje **slovenský paradox** – nízka

volebná účasť verzus vysoká dôvera k inštitúciám Európskej únie, predovšetkým Európskemu parlamentu (Graf 4).

Pri tejto téme sa objavili rôznorodé názory. Len siedmi respondenti vyslovili svoju úplnú nedôveru.

Nie. Nedôverujem. V žiadnom prípade. (Marek)
Ja už som prestal dôverovať, keďže momentálna situácia v Európskej únii je aká je, padá na frašku. Povedzme si to otvorene, odkedy sme sa rozšírili na 27, tak dva roky sa Európska únia nevie dohodnúť na ničom... (Erik)
Nedôverujem im len z toho dôvodu, že o nich v podstate nič neviem. Ku mne sa dostanú informácie týkajúce sa týchto vecí len z médií a tých je naozaj veľmi málo. (Ivana)
Ja si myslím, že občania sú málo informovaní o činnostiach a ja sama som tiež málo informovaná a preto im nedôverujem. (Džejn)
Nie. Viem, že Európska únia sa snaží pomáhať každej krajine, ale nerobí to v dostatočnej miere. Neviem presne čo má na starosti ten parlament. (Aňa)

Graf 4: Dôverujete inštitúciám Európskej únie?

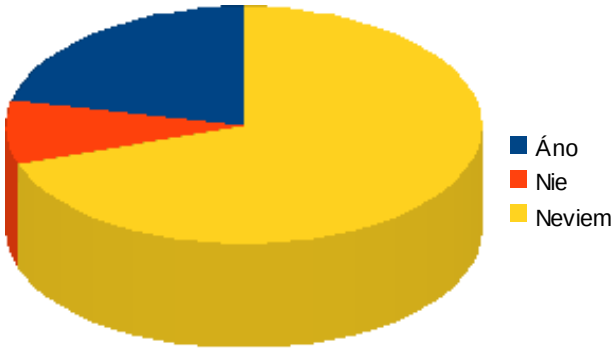

Respondenti, ktorí v dotazníkových hárkoch zakrúžkovali odpoveď Neviem, čiže 55 z opýtaných mladých ľudí, mali na to predovšetkým 2 dôvody súvisiace s:

- **všeobecným nezáujmom prvovoličov o inštitúcie Európskej únie**

Ja Neviem, lebo sa o to ani dáko nezaujímam. (Maroš)

- **neinformovanosťou prvovoličov o inštitúciách Európskej únii a ich fungovaní**

Nemám o inštitúciách a ich fungovaní dostatočné informácie a tak ani neviem, či im mám alebo nemám dôverovať. Preto som dala Neviem. (Jana)

Viaceré výskumy poukázali na to, že od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie postupne narastala dôvera študentov k jej inštitúciám, bola vyššia ako k národnému parlamentu a vláde.[9] Preto je zaujímavé, že svoju úplnú dôveru k európskym inštitúciám deklarovalo len 17 našich respondentov z celkového počtu 84. Pri hľadaní korektnej interpretácie tohto výsledku treba uviesť, že v našom výskume [10]**dôvera k európskym inštitúciám veľmi úzko súvisí s ich informovanosťou o európskych inštitúciách.** Diskusie o inštitúciách EÚ a ich kompetenciách odhalili, že Európska komisia a Európska rada nie sú natoľko známymi pojmami ako Európsky parlament. Prvovoliči si taktiež neuvedomujú rozdiel medzi Európskou radou a Radou Európy.

Prvovoliči zo stredných škôl sa podľa svojich výpovedí javia ako najmenej informovaní.

Neviem čo je Európska komisia. Európsky parlament si viem celkom predstaviť. Sú tam poslanci, ktorí rozhodujú o tej Európskej únii, no viac k tomu nepoviem. (Roman)
V podstate neviem akým inštitúciám by som mal dôverovať. Ani tá otázka mi nič nehovorí. (Šimon)
Ja sa o to vlastne nezaujímam. Ani neviem čo sa tam deje. Takže preto ani nedôverujem. (Monika)
Neviem, pretože netuším o čom rozhodujú, nepoznám ich aktivity, neviem ako fungujú. (Bobi)
Neviem, lebo nevidím veľmi do tejto veci, čo sa týka európskeho parlamentu či európskej komisie. Počujem o nich z médií, ale nemám ani páru o tom, čo sa tam deje. (Peťo)

Naproti tomu charakteristickým **znakom prvovoličov zastupujúcich vysoké školy je ich samostatné získavanie informácií,** aj keď ako oni sami tvrdia stále nie sú postačujúce na to, aby mohli samých seba označiť ako znalých v danej problematike.

Áno, dôverujem. Podľa mňa je to spojené s určitou modernizáciou, predtým som vnímala

[9] Macháček,L..Občianska participácia a volebné správanie mládeže.Alfa,Martin 2010
[10] Predovšekým však ide o to, že v našom súbore sú zastúpené aj iné skupiny mládeže ako sú študenti(nezamestnaní, pracujúci a pod.).

politiku ako pre starých. Model EÚ dáva priestor realizácie aj mladým. Intuitívne to vo mne vzbudzuje dôveru. (Bibiána)
Neviem. Je to taká komplikovaná otázka, že na jednej strane môže byť prínos, na druhú stranu čakám, že sa vytvorí opäť nejaké impérium, ktoré bude rozkazovať. Únia mi pôsobí dosť zneužiteľne. Sami volíme niekoho, koho nechceme, ale na druhej strane vieme, že je zlý, tak volíme ešte niekoho, kto by to kompenzoval. (Veronika)
Neviem, o určitých veciach dôverujem, v iných zas nie. Nepáči sa mi, že sa príliš zasahuje aj do vecí, do ktorých by nemuseli. Je to 50 na 50. Euro má tiež svoje výhody a nevýhody. (Jana)
Neviem, síce verím, že pluralita názorov dokáže spraviť svoje, ale neverím, že akákoľvek vysoká politika by nemohla byť skazená alebo skorumpovaná. (Marek)

Respondenti tvoriaci fokusové skupiny: zamestnaní, nezamestnaní, zástupcovia maďarskej menšiny sa javia ako informovaní a na základe toho zároveň i pochybujúci. Čim väčšie množstvo znalosti o európskych inštitúciach sa k nim dostáva, tým viac pochybnosti o nich sa vynára.

Nie je možné potvrdiť ani vyvrátiť slovenský paradox. Na základe realizovaného výskumu sme zistili, že pre prvovoličov je charakteristická nedôvera inštitúciám Európskej únie ako aj neúčasť na voľbách do Európskeho parlamentu súvisiaca s nezáujmom i neinformovanosťou.

3.2.3 Voľby prezidenta Slovenskej republiky

Politický systém Slovenskej republiky je parlamentnou demokraciou. Ústava SR zakotvila relatívne slabé postavenie individuálnej hlavy štátu, prezidenta, ktoré je typický znakom tejto formy vlády. Medzi obmedzené právomoci prezidenta patrí predovšetkým vymenúvanie a odvolávanie členov vládneho kabinetu, štátnych úradníkov, sudcov. Tradičnými právomocami by sa dali nazvať právo udeliť milosť a amnestie. Vo vzťahu k občanom má prezident právomoc vyhlásiť referendum, ak o to prostredníctvom petície požiada minimálne 350 000 občanov, resp. na návrh 3/5 poslancov Národnej rady. Prezident má zároveň právomoc vetovať zákony prijaté na parlamentnej pôde. Jedná sa však o veto relatívne (suspenzívne), nakoľko je možné ho prelomiť alebo akceptovať absolútnou väčšinou hlasov poslancov v NR SR. Okrem spomínaných právomocí prezident SR reprezentuje krajinu navonok, dojednáva a ratifikuje medzinárodné zmluvy. Prezident zastáva funkciu hlavného veliteľa ozbrojených síl, na základe rozhodnutia Národnej rady vypovedá vojnu, ak je

teritórium Slovenskej republiky napadnuté.[11]

Prezidenta republiky majú právo voliť občania Slovenskej republiky priamou voľbou, ktorí v deň voľby dovŕšili 18 rokov veku a v deň voľby sa zdržiavajú na území Slovenskej republiky.

V rámci volieb je používaný väčšinový volebný systém, ktorý je relatívne jednoduchý a prehľadný. Konkrétne sa jedná o dvojkolový volebný systém. Prvým slovenským prezidentom sa stal v roku 1993 Michal Kováč, ktorého voľba prebehla v parlamente podľa dnes už neplatnej nepriamej voľbe prezidenta. Po uplynutí päťročného volebného obdobia, najmä pre nezhody medzi vtedajšou vládou a opozičnými zoskupeniami, nebolo možné na pôde parlamentu po opakovanej voľbe zvoliť prezidenta. Práve opozičné subjekty, ktoré sa po parlamentných voľbách 1998 dostali k moci iniciovali zmenu volebného zákona na priamu voľbu prezidenta Slovenskej republiky.[12] V máji 1999 sa uskutočnila historicky prvá priama voľba prezidenta, víťazom sa po dvojkolovej voľbe stal Rudolf Schuster, keď porazil svojho súpera Vladimíra Mečiara. V poradí druhým priamo zvoleným prezidentom sa stal Ivan Gašparovič. Voľby v roku 2004 sa opäť konali v dvoch kolách, 3. a 17. apríla.

Na základe výsledkov volieb prezidenta Slovenskej republiky, ktoré sa konali 21. marca 2009, kde ani jeden kandidát nezískal potrebnú nadpolovičnú väčšinu platných hlasov zúčastnených voličov, bolo vyhlásené druhé kolo. Do druhého kola, ktoré sa konalo 4. apríla 2009 postúpili dvaja kandidáti, ktorí získali najväčší počet platných hlasov. Na základe výsledkov druhého kola sa Ivanovi Gašparovičovi podarilo opätovne získať prezidentský mandát.

Hoci už uplynul určitý čas od prezidentských volieb, výskum ponúka akési obzretie sa na volebné správanie prvovoličov (Graf 5).

[11] Pozri napr. Horváth, P., Marčok, M.: SLOVENSKO: politika a spoločnosť II. Trnava: Slovenská spoločnosť pre regionálnu politiku pri SAV, 2005; Posluch M. Cibulka, Ľ.: Štátne právo Slovenskej republiky. Bratislava: Heuréka, 2003; Ústava Slovenskej republiky zákon č. 460/1992 Zb.

[12] Táto iniciatíva prišla predovšetkým z obáv neobsadenia prezidentského postu a následnej diktatúry Mečiarovej vlády. Priamej voľbe predchádzali dve referendá, ktoré však boli vládnou garnitúrou zmarené.

Graf 5: Boli ste voliť prezidenta Slovenskej republiky v prvom aj v druhom kole?

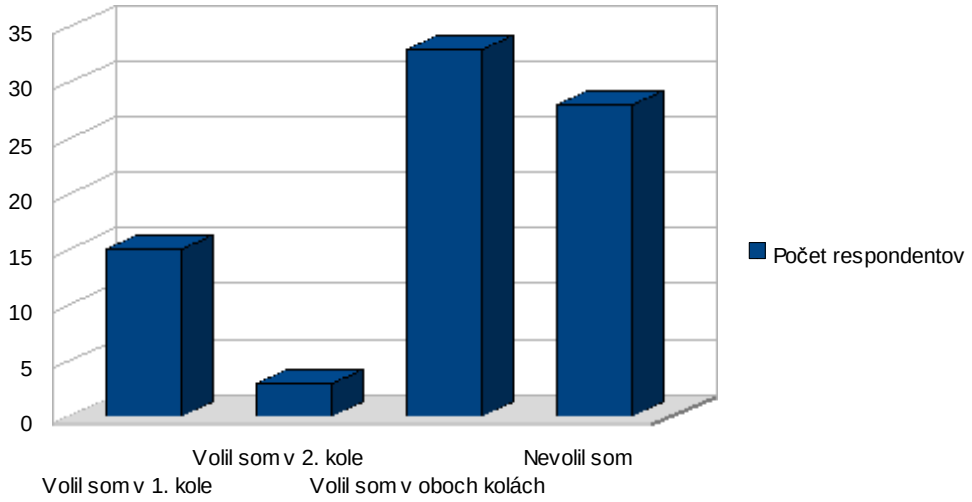

Volieb sa zúčastnilo 51 respodentov, ktorí predstavujú 66% opýtaných prvovoličov. 33 opýtaných prvovoličov volilo v obidvoch kolách. Len štyria zo zúčastnených v obidvoch kolách nevolili toho istého kandidáta.

Áno bol som voliť v oboch kolách. Rozhodoval som sa podľa kampaní a toho čo som videl v televízii. Nemal som však v oboch kolách toho istého favorita. (Peťko)
… V každom kole som volil niekoho iného, lebo môj kandidát z prvého kola nepostúpil do druhého kola. Vtedy som sa rozhodol na poslednú chvíľu podľa kampane, ktorú mali. (Kubo)
Nevolila som toho istého kandidáta v oboch kolách. Som spokojná s výsledkom volieb. Teda aspoň myslím. Išla som voliť preto, aby sa niečo zmenilo na Slovensku a boli to moje prvé voľby. (Monika)
Veľmi som chcel, aby sme mali prezidentku. Myslím, že by bola vhodnejším adeptom. Sme malá krajina, prezident nemá veľkú funkciu a žena by bola krajšia. Nevolil som v oboch kolách rovnakého kandidáta. Ovplyvnili ma tiež rodičia. (Dávid)

Volieb v jednom kole sa zúčastnilo 15 prvovoličov. Dôvodom ich neúčasti v jednom z týchto kôl bolo ich odcestovanie a nepostúpenie nimi zvoleného kandidáta v prvom kole do kola druhého.

Volieb sa nezúčastnilo 28 opýtaných respondentov. 16 z nich sa nezúčastnilo kvôli tomu, že ešte nemali volebné právo. Ostatní jednak preto, že **prezidenta považujú za symbolickú hlavu štátu**, ktorá má slabé právomoci a samotný štát len reprezentuje. A jednak preto, že

boli **odcestovaní,** či sami **nevedia dôvod svojho nevolenia**.

Ja som nebol. Myslí si, že je to zbytočné, lebo v našom štáte je prezident len symbolická postava. Jeho právomoci sú len o nejakom práve veta a podpisovaní zmlúv. (Peťo)
Ja som nebol, lebo v podstate mi bolo jedno, kto vyhrá. Myslím že to nejak nezmení fungovanie štátu. Prezident je len na reprezentovanie. (Roman)

Zamestnaní a nezamestnaní mladí ľudia a zároveň študenti vysokých škôl preukázali najvyššiu úroveň participácie vo voľbách hlavy štátu Slovenskej republiky. Svoje právo voliť využili najmä z toho dôvodu, že voľby pre nich znamenajú príležitosť niečo zmeniť.

Ústredným motívom participujúcich prvovoličov tvoriacich fokusové skupiny sa stala **možnosť prvýkrát využiť vekom nadobudnuté volebné právo, respektíve jeho „ vyskúšanie“ v realite.**

Bolo to moje prvé volenie. Možnosť, tak prečo to nevyužiť... (Aňa)

Dôležité však nie je len to, aká časť mladých ľudí prišla k volebným urnám, ale aj aspekty rozhodovania sa mladých ľudí. Finálnej podobe ich rozhodnutia vo voľbách predchádzal proces výberu, ktorý bol neustále ovplyvňovaný rôznymi faktormi. **Ich rozhodnutia boli spojené s:**

- **názormi rodiny**, najmä rodičmi;

Ja som bola v tom prvom kole. Preto, lebo som to chcela vyskúšať a aj ako tak som to sledovala. Určite aj rodičia ma v tom ovplyvnili... (Ľudmilka)

- možnosťou **zmeny**;

Bola to moja povinnosť a chcenie nejakej zmeny. Volil som rovnakého kandidáta. (Igor)

- voľbou **menšieho zla**;

Ja som bola voliť v prvom kole. Volila som cestu menšieho zla... (Lucka)

- **kampaňami** jednotlivých kandidátov;

Je to občianska povinnosť a volíme si hlavu štátu, mala by nás reprezentovať. Ovplyvnila ma aj kampaň, aj prístup ľudí. (Jana)

- **doterajším pôsobením** kandidátov;

… Rozhodoval som sa na základe informácií, ktoré som načerpal počas jeho funkcie... (Majky)

- **osobnými sympatiami** k jednotlivým kandidátom.

… Podrobnejšie plány kandidátov som nepoznal, ale rozhodoval som sa podľa sympatií. Aj tak ten prezident nemá až také kompetencie aby ovplyvnil dianie v spoločnosti. (Šimon)

Rozhodnutia respondentov jednotlivých fokusových skupín boli spojené s nasledujúcimi faktormi:

- **maturanti na gymnáziách**

- dôležitú úlohu pri rozhodovaní zohralo doterajšie pôsobenie jednotlivých kandidátov a ich kampaní;

- **maturantky na gymnáziách**

- rozhodnutia prvovoličiek boli spojené s názormi, respektíve vplyvom rodiny, taktiež s vplyvom kampaní jednotlivých kandidátov;

- **maturanti na stredných odborných školách**

- rozhodovali sa na základe kampaní a osobných sympatií jednotlivých kandidátov;

- **maturantky na stredných odborných školách**

- prostredníctvom svojej voľby chceli dosiahnuť možnú zmenu, pri ktorej zapôsobili jednak osobné sympatie k jednotlivým kandidátom a jednak vplyv rodiny;

- **študenti vysokých škôl technického charakteru**

- charakteristickým znakom tvorby rozhodnutí bola možnosť zmeny;

- **študenti vysokých škôl humanitného charakteru**

- prvovoliči označili svoju voľbu za voľbu menšieho zla, pričom veľkú úlohu pri rozhodovaní zohrávali i osobné sympatie k jednotlivým kandidátom;

- **zamestnaní mladí ľudia**

- prvovoliči sa rozhodovali na základe doterajšieho pôsobenia kandidátov, ktoré vyústilo do voľby menšieho zla;

- **nezamestnaní mladí ľudia**

- pri tvorbe rozhodnutia boli kampane jednotlivých kandidátov rozhodujúcim faktorom.

V súvislosti so zisteniami plynúcimi z odpovedí respondentov nášho výskumu si dovoľujeme konštatovať, že **rozhodnutia prvovoličov** nie sú náhodné, respektíve ich nemožno označiť za rozhodnutia na poslednú chvíľu. **Sú rozhodnutiami premyslenými.** To znamená, že prvovoliči vchádzajú do volebnej miestnosti rozhodnutí.

V danom tematickom bloku boli okrem nosnej otázky súvisiacej s voľbou prezidenta Slovenskej republiky kladené respondentom i ďalšie dve doplňujúce otázky.

Prvou z nich bola otázka: Môže byť podľa vás žena prezidentkou Slovenskej republiky? (Graf 6).

Graf 6: Môže byť podľa Vás žena prezidentkou Slovenskej republiky?

Respondenti sa zhodli na tom, že **žena sa môže stať prezidentkou.** Tento súhlas vyjadrilo 82 respondentov. Výnimku predstavujú dvaja z opýtaných respondentov, ktorí ako odpoveď uviedli Neviem.

Neviem sa veľmi k tomu vyjadriť. U mňa by skôr zavážilo to aký program by mala tá žena alebo chlap. (Maťo)
Neviem, lebo neviem či sme my ako štát pripravený na to, aby bola prezidentkou žena. Na muža sme zvyknutí a mnoho ľudí si určite myslí, že ženy nie sú vhodné na to byť prezidentkou. Ja osobne s tým problém nemám. (Simona)

Vo všeobecnosti možno zhrnúť, že sme zaznamenali tieto hlavné alebo najčastejšie sa opakujúce **dôvody,** ktoré určite **nepredstavujú prekážku** v možnosti ženy stať sa prezidentkou:

... Sme v demokratickej krajine. Ženy majú rovnaké práva ako muži. Nevidím v tom žiadny rozdiel. (Marek)
… Ja nevidím žiaden rozdiel v pohlaví. Chcel by som vidieť za prezidentku ženu. (Tomáš)
...Žena má úplne iné zmýšľanie ako chlap a v podstate to môže niekedy byť pozitívom, niekedy negatívom. Môže to byť zmena. (Peťko)

Žijeme v demokratickom štáte a je jedno, kto ten štát reprezentuje, lebo to je úlohou prezidenta. Je preto jedno, či je to žena alebo muž, pokiaľ je kompetentný vykonávať tú činnosť. (Zuzka)

Vďaka vyjadreným preferenciám študentov v súvislosti s danou im kladenou otázkou je možné konštatovať, že v slovenskej spoločnosti v rámci prvovoličov existuje predpoklad, že ženy - kandidátky na politické posty sú rovnocennými súpermi mužských kandidátov. Svedčí o tom jednak skutočnosť, že 82 respondentov vyjadrilo svoje presvedčenie o vhodnosti žien na akúkoľvek pozíciu vo sférach spoločenského života. Len jedna respondentka ženského pohlavia zapochybovala o vhodnosti ženskej kandidátky a to v kontexte nepripravenosti slovenskej spoločnosti na prezidentku. Naopak, prvoviliči rómskej menšiny si myslia, že žena by bola lepšou hlavou štátu ako muž, pretože je empatickejšia. Jediný problém vidia v jej postavení na medzinárodnej úrovni.

Už menej jednoznačne sa účastníci nášho výskumu vyjadrili k druhej doplňujúcej otázke týkajúcej sa sily voličského hlasu.(Graf 7).

Samotné číselné rozdiely vyjadrené v percentách poukazujú na akúsi zmätenosť prvovoličov. Tá, ako sami respondenti uvádzajú, vyplýva z ich vnútorného pocitu, či presvedčenia, že jednak i napriek tomu, že sa volieb zúčastnili, ich hlas neovplyvnil výsledok volieb lebo ich kandidát vo voľbách neuspel a jednak pre ich neúčasť vo voľbách.

Graf 7: Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

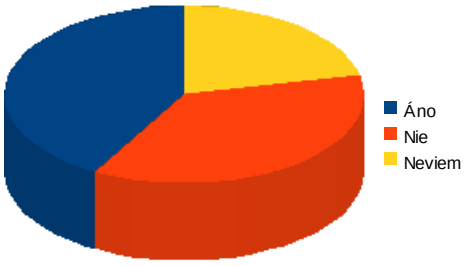

33 prvovoličov je presvedčených, že každý jeden hlas zaváži, je dôležitý, **môže ovplyvniť výsledok volieb**, respektíve o tomto výsledku rozhodnúť.

Ja si myslím, že každý hlas je dôležitý... (Andrea)
Ja si myslím, že aj jeden hlas môže rozhodnúť tie voľby. (Simona)

Naopak respondenti predstavujúci 37% tvrdia opak: jeden hlas **neovplyvní výsledok volieb**. Najčastejšie odznievali dôvody typu:

Nebol som voliť, tak si myslím, že ten môj hlas to neovplyvnil. Keď viem, že niekto ide voliť tak ja už nemusím. (Roman)
Lebo moja kandidátka z prvého kola nepostúpila, tak preto si myslím, že neovplyvnil. (Kubo)
Nie, jeden hlas je slabý, ak ich je viac, môžu ovplyvniť. (Bence)

Hlavnými skutočnosťami vedúcimi respondentov k odpovedi Nie sú: neúčasť vo voľbách, neúspech nimi vybraného kandidáta vo voľbách a presvedčenie, že ich hlas vzhľadom na celkové množstvo oprávnených hlasov nemá takú veľkú, respektíve žiadnu váhu.

Ako „ zaujímavú “ je možné označiť skutočnosť, že práve vyššie zistené **dôvody** respondentov, ktorí tvrdia, že **Nie**, ich hlas neovplyvní výsledok volieb **sú zároveň** uvádzanými **dôvodmi** respondentov, ktorí označili tretiu možnosť, a síce možnosť **Neviem,** čiže 17 respondentov.

Ja neviem, lebo som voliť ešte nebol. (Tomáš)
Bola som voliť a aj tak neuspel môj kandidát. Je to podstatné, ale pre toto som dala neviem. (Nika)
Neviem. Na Slovensku je 5 miliónov ľudí a neviem, či práve hlas jednotlivca je ten rozhodujúci. (Igor)

Za pozitívne zistenie považujeme, že diskusia o sile hlasu vo všetkých fokusových skupinách bola úzko spätá s názorom, ktorý potvrdzuje **uvedomenie si dôležitosti ich zúčastňovania sa na voľbách.**

Tento názor veľmi dobre dokumentuje názor jedného respondenta:

Na každom hlase záleží, lebo keby sme si všetci povedali, že na tom hlase nezáleží, tak by nikto nešiel voliť. (Šimon)

O sile, respektíve vplyve hlasu nezapochyboval ani jeden respondent fokusovej skupiny prvovoličov maďarskej menšiny a prvovoličov zamestnaných mladých ľudí.

Určite áno, každý jeden hlas má svoju váhu. Veľa ľudí si myslí, že nejde voliť preto, lebo si myslí, že hlas nemá žiadnu váhu. (Livi)
V princípe je každá kvapka v mori dôležitá, takže tvorí to nejaký celok a tam nie je čo riešiť. (Vlado)

3.2.4 VOĽBY DO VYŠŠÍCH ÚZEMNÝCH CELKOV

Voľby do orgánov samosprávy sú voľbami, v ktorých volíme predsedov samosprávnych krajov a poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov. No nielen participácia prvovoličov na voľbách ako jednorázovom volebnom akte, ale i participácia na živote obcí a regiónov je dôležitá.

Potvrdzuje to aj úvod Európskej charty o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov, ktorý začína slovami:

„ Účasť na živote obcí a miest poskytuje mladým ľudom možnosť, aby sa s nimi identifikovali ako občania a nezostali iba ich obyvateľmi. Účasť je predpoklad ak chcú mladí ľudia prejaviť svoju vôľu žiť spoločne s ostatnými na ulici, v časti obce, meste alebo regióne a byť aktérmi sociálnych zmien.“

Aj z toho dôvodu sme v našom výskume kládli dôraz na tieto voľby. Zákon Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. uvádza, že právo voliť do orgánov samosprávy majú *„ obyvatelia Slovenskej republiky, ktorí majú v obci, v mestskej časti hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy alebo v mestskej časti mesta Košice trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku.“*

Dané voľby sa konali 14. novembra 2009. Len 29 mladých ľudí bolo o tomto dátume **informovaných**. Ako sami uviedli, ich zdrojom bola pozvánka na voľby, ktorá bola pred voľbami voličom rozosielaná do domácností, no taktiež médiá. Odpovede respondentov teda dokumentujú, že povedomie o konaní volieb do orgánov samosprávnych krajov bolo počas konania výskumu relatívne nízke. (Graf 8)

Graf 8: Budú voľby do VÚC 14. novembra 2009?

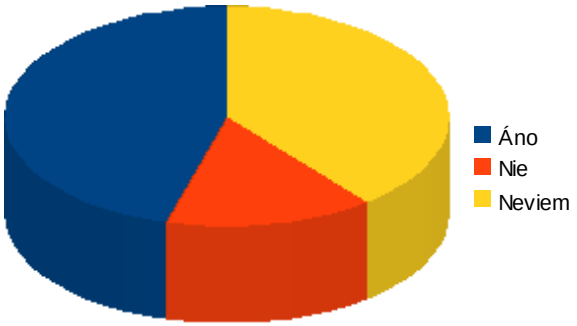

Hlavná pozornosť tematického bloku sa sústreďovala predovšetkým na motiváciu mladých ľudí zúčastniť sa regionálnych volieb. Z toho dôvodu bola respondentom kladená otázka: Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja? (Graf 9)

36 mladých ľudí deklarovalo, že dňa 14. novembra 2009 bude voliť poslancov zastupiteľstva samosprávneho kraja a predsedu samosprávneho kraja. Najväčší záujem zúčastniť sa volieb do VÚC prejavili mladí ľudia maďarskej menšiny, konkrétne 7 respondentov z desiatich tvoriacich túto fokusovú skupinu.

Respondenti rómskej menšiny nevedeli, čo sú VÚC a župani, po následnom ozrejmení týchto termínov jednohlasne odpovedali, že žiadne voľby do Vyšších územných celkov sa nekonali. Jeden respondent svoje váhanie prispôsobil podľa názoru väčšiny.

Tí mladí ľudia, ktorí odpoveďami potvrdili svoju účasť zastávajú názor, že **regionálne voľby sa** nielen **ich**, ale aj ľudí v jednotlivých krajoch dotýkajú, respektíve **týkajú najviac**.

Áno, chystám sa. Ovplyvňuje to nás, môj región, sú dôležité. (Dávid)
Tieto voľby sa ma najviac dotýkajú. Župani samosprávneho kraja sa starajú o ľudí a o to čo potrebujú. (Kubo)
Chcem sa zapájať do takéhoto života, do rozhodovania, do toho čo sa deje okolo mňa a so spoločnosťou. Je mi to bližšie než voľby do europarlamentu. Viac sa ma to dotýka. (Marek)

Graf 9: Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

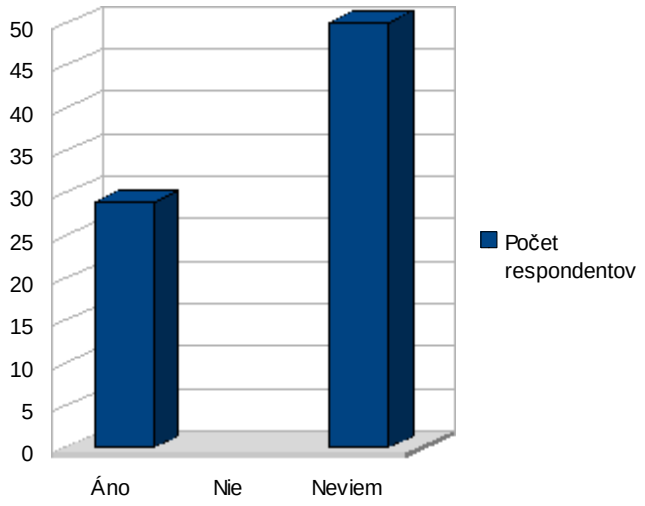

Okrem šiestich prvovoličov, ktorý tieto voľby vnímajú ako možnosť prvýkrát využiť svoje aktívne volebné právo, ostatní ich vnímajú ako možnosť zmeny. Hlavnou motiváciou sa teda stáva **možnosť zmeny** doterajšieho stavu, či inak povedané, mladí ľudia budú voliť tak, aby prostredníctvom svojej voľby uspokojili svoje potreby týkajúce sa zmeny niektorých oblastí v rámci kraja, ktoré sú dôležité nielen pre nich, ale i pre samotný kraj.

… Ja som toho názoru, že kraje, resp. VÚC- čka majú najväčšiu možnosť bezprostredne zmeniť niečo pre občana...(Erik)
… Toto sa najviac ľudí týka. Ja nie som spokojný s tým, čo je v našom kraji a preto musím ísť voliť. (Maroš)

Ako respondenti sami uvádzajú, ako„ štartovací motor“ pri rozhodovaní im bude slúžiť **ponuka tém** jednotlivých kandidátov. Situáciu veľmi dobre dokumentuje nasledujúci názor:

… Budem sa rozhodovať podľa tém aké budú ponúkať na zlepšenie našej životnej úrovne. (Janka)

Pre každého mladého človeka predstavuje dôležitá téma takú tému, ktorá nemusí byť dôležitou pre toho druhého. Keď sme sa respondentov pýtali na konkrétne témy, ktoré sú pre nich dôležité, ich odpovede boli rôzne (poradie uvedených tém nie je rozhodujúce):

- životné prostredie;
- komunikácie;
- kultúrne vyžitie;
- športové vyžitie;
- školstvo;
- trávenie voľného času;
- hromadná doprava;
- infraštruktúra.

Na základe výpovedí respondentov týkajúcich sa ponuky tém je možné konštatovať nielen to, že rôznosť tém je charakteristická pre jednotlivé fokusové skupiny, ale je charakteristická i pre jednotlivých respondentov.

12 opýtaných tvorí skupinu mladých ľudí, ktorí sa regionálnych volieb **nezúčastnia.** Svoju **neúčasť odôvodňujú nedostatkom informácií** týkajúcich sa jednotlivých kandidátov i nedostatkom informácií o fungovaní samosprávy a odcestovaním v deň volieb.

Ja tiež Nepôjdem voliť. Je síce čo meniť, ale nemám informácie a prezentovanie kandidátov mi chýba. Možno preto sa ku mne nič nedostáva. (Majky)
Lebo je to pre mňa španielska dedina. Neviem o čo tam ide, kto tam je, čo tam vlastne robia. (Juraj)

Nerozhodnutých voličov predstavujú 50 opýtaní. Svoju odpoveď Neviem **odôvodňujú** predovšetkým **nedostatkom informácií**. Avšak mnohí z nich priznávajú, že ak by sa k nim do volieb dostalo dostatok informácií potrebných pre ich rozhodnutie, tak by sa volieb zúčastnili.

Neviem, nepoznám kandidátov. Ak budem vedieť viac, rada by som išla voliť... (Klaudi)
Ja vlastne ešte nie som rozhodnutý. Súhlasím s chalanmi. Informovanosť zas bola taká pokuľhávajúca. (Vlado)
Neviem, či budem voliť. Nemám zatiaľ dostatok informácií... (Mišo)

3.2.5 Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky

Jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom Slovenskej republiky je Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len Národná rada) tvorená zástupcami občanov- poslancami. Tí sú volení vo všeobecných,rovných, priamych voľbách s tajným hlasovaním podľa zásady pomerného zastúpenia.

Aktívne volebné právo, čiže právo voliť do Národnej rady majú občania Slovenskej republiky, ktorí v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku a zdržiavajú sa v deň volieb na území Slovenskej republiky. Ako volený orgán štátnej moci zároveň predstavuje orgán štátnej moci ,od ktorého primárneho postavenia je odvodené postavenie ostatných štátnych orgánov.

Pôsobnosť Národnej rady v oblasti zákonodarstva, kontroly, tvorby štátnych orgánov, v oblasti vnútornej a zahraničnej politiky ju stavia do polohy kľúčového aktéra politického vývoja a polohy akéhosi centra tvoriaceho normy štátu meniace sa každé štyri roky.

Disponovať aktívnym volebným právom ešte neznamená, že prvovoliči vedia aká je ich zodpovednosť v živote spoločnosti a aká veľká je potreba ich zúčastňovania sa na fungovaní demokratických inštitúcií. Aktívne volebné právo je subjektívnym právom každého občana, vrátane prvovoliča, ktoré má možnosť realizovať prostredníctvom volieb.

Graf 10: Chystáte sa voliť do Národnej rady Slovenskej republiky?

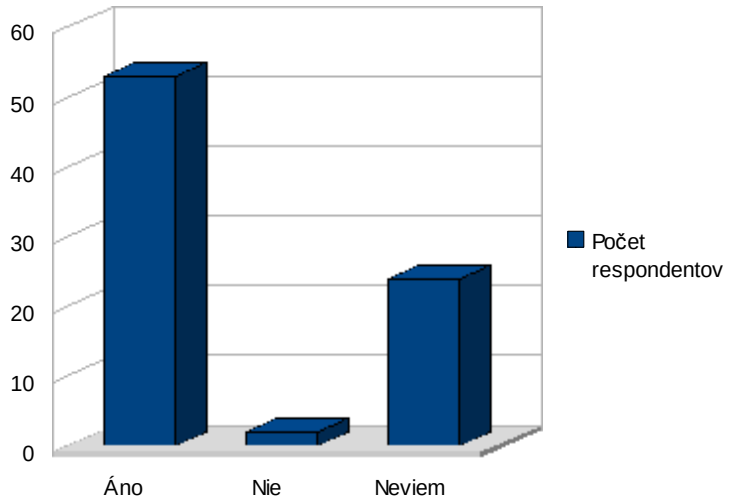

Dvaja z opýtaných respondentov (1 študent vysokej školy technického charakteru a 1 nezamestnaný) boli počas konania rozhovorov rozhodnutí, že svoje aktívne právo prostredníctvom parlamentných volieb realizovať nebudú.

Nie. Ak to bude v tom letnom čase, tak pravdepodobne Nie, lebo by som toho chcela veľa stihnúť za to leto... (Peťa)
Nechystám sa voliť, každý podľa mňa podľahne korupcii na Slovensku. Nemám sympatickú stranu. (Igor)

Pochybnosti o svojom zúčastnení na parlamentných voľbách potvrdilo svojimi odpoveďami 24 dopytovaných respondentov. Odpoveď Neviem označili tí respondenti, ktorých rozhodnutie zúčastniť sa bude rozhodnutím na základe dvoch skutočností:

- **dostatočné množstvo informácii** o politických stranách a kandidátoch;

Neviem, lebo mám zatiaľ málo informácií. Ak budem dostatočne informovaná, voliť pôjdem... (Bibiána)

- **deň** a dátum, kedy sa budú voľby konať.

Neviem, či pôjdem, či budem mať čas, či nebudem odcestovaná... (Andrea)

V prípade, že sa volieb zúčastnia, bude sa ich rozhodnutie dať svoj hlas tej-ktorej strane odvíjať od vypočutia si názorov rodiny a kamarátov; od volebnej kampane jednotlivých strán; či informácií, ktoré sa k prvovoličom dostanú prostredníctvom médií, internetu.

Aj napriek tomu, že len 14 respondentov vedelo rok, kedy by sa mali konať parlamentné voľby (Graf 11), svoju účasť na nich prostredníctvom svojich odpovedí potvrdilo 53 opýtaných mladých ľudí.

Pri rómskej menšine bola informovanosť o parlamentných voľbách nulová, dokonca netušili ani rok, kedy sa majú konať. V ich ponímaní sú voľby prezidenta a NR SR totožnými voľbami.

Graf 11: Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

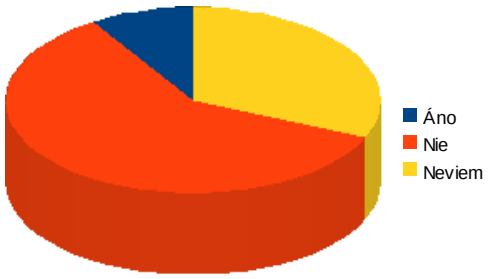

Podľa najčastejšie sa opakujúcich odpovedí je možné za **hlavné motivácie** zúčastniť sa parlamentných volieb označiť nasledovné motivácie:

- možnosť **zmeniť** doterajší stav (19 %);

Áno, určite pôjdem, je to dôležité a nepáči sa mi súčasný parlament. (Erika)

- možnosť v**yužitia práva voliť,** respektíve povinnosť voliť (17 %);

Ja tiež chcem ísť voliť, pretože keď už máme to právo, tak prečo ho nevyužiť. (Kika)

- **dôležitosť** parlamentných volieb (13 %).

Chystám sa voliť, lebo tieto voľby považujem za najdôležitejšie. Tým, že niekoho zvolíme ovplyvníme dosť vecí, ktoré sa na Slovensku dejú. (Jana)

53 mladých ľudí z celkového počtu respondentov 79, ktorí boli rozhodnutí zúčastniť sa parlamentných volieb malo už počas konania výskumu jednak svojich favoritov spomedzi politických strán a jednak vyjadrili svoje sympatie k nimi vybranej strane.

Zamestnaní mladí ľudia a prvovoliči maďarskej menšiny odpoveďami potvrdili svoju účasť v nadchádzajúcich parlamentných voľbách. Všetci predstavitelia týchto fokusových skupín sa bez pochýb zúčastnia volieb z toho dôvodu, že parlamentným voľbám pripisujú najväčšiu možnosť zmeniť doterajší stav.

Najväčší nezáujem o tieto voľby vyjadrila fokusová skupina mladých nezamestnaných ľudí, kde 6 respondentov z 8 nevedelo, či sa daných volieb zúčastní. Dôvodom ich pochybností je samotný nezáujem o voľby i kandidátov.

Mladí ľudia, ktorí sa volieb chystajú sa budú **rozhodovať**:

- po porade s rodinou a kamarátmi;
- podľa predvolebných kampaní jednotlivých strán;
- podľa informácií, ktoré budú o jednotlivých politických stranách prinášať médiá;
- podľa doterajšieho pôsobenia jednotlivých politických strán;
- podľa sympatií;
- podľa programu a cieľov, ktoré chcú jednotlivé politické strany dosiahnuť.

Poradie uvedeného nie je rozhodujúce.

Na základe získaných informácií nielen v danom tematickom bloku, ale i v ostatných tematických blokoch je možné skonštatovať, že mladí ľudia pripisujú parlamentným voľbám

veľký význam a zároveň majú v danej oblasti snáď najväčší prehľad.

V súvislosti s doterajšími zisteniami výskumu sa ukázalo, že mladí ľudia vedia podstatne viac o problematike národnej politiky, či sa to už týka prezidentských alebo parlamentných volieb, než v prípade európskej problematiky.

Masové médiá sú často považované za obyčajnú zábavu a ich vplyv na život väčšiny ľudí býva vnímaný ako okrajový. To však nevystihuje celú pravdu, pretože médiá ovplyvňujú mnohé formy nášho správania. Prostriedky masovej komunikácie významným spôsobom formujú naše postoje, sú prístupovou cestou ku znalostiam na ktorých závisí väčšina našich schopností.

Ako sami opýtaní mladí ľudia deklarujú vo svojich odpovediach, len ťažko by mohli voliť, keby neboli všeobecne dostupné informácie o súčasných politických udalostiach, kandidátoch, stranách. I tí, ktorí sa o politiku obvykle nezaujímajú a o mnohých politických osobnostiach veľa nevedia, majú vďaka médiám určité povedomie o domácich a zahraničných udalostiach. Len málokto je dnes úplne odtrhnutý od správ a informácií, ktoré sa na nás neustále valia zo všetkých strán. I napriek tomu prvovoliči pociťujú nedostatok informácií, ktoré považujú za potrebné pri rozhodovaní sa.

Význam médií ako politických aktérov teda značne vzrástol a médiá sa v istom smere stali priamo súčasťou politického procesu. Ich výrazný vplyv sa potvrdzuje i pri rozhodovaní sa prvovoličov, pričom hlavnú úlohu zohráva internet.

V súvislosti s odpoveďami na doplňujúcu otázku: Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách? (Graf 12), ktorá bola súčasťou daného tematického bloku, a teda 29 respondentov, čiže 35%, ktorých odpovede boli kladné je taktiež možné skonštatovať, že rodina pre mladých ľudí predstavuje miesto, kde mladí ľudia, a to nie v malej miere, rozprávajú o politike a vyjadrujú svoje politické názory.

Politická a občianska socializácia v rámci fokusovej skupiny rómskej menšiny je na minimálnej úrovni. Komunikácia v rodine sa obmedzuje len na ich základné životné potreby.

Človek si formuluje názory už od útleho detstva, mnohokrát bez toho, že by si to vôbec uvedomoval a často krát sú jeho názory ovplyvnené niekým iným. Inak tomu nie je ani v prípade prvovoličov, kde dominantnú úlohu vo vytváraní, ale aj ovplyvňovaní politických názorov zohrávajú najbližší rodinní príbuzní.

Graf 12: Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

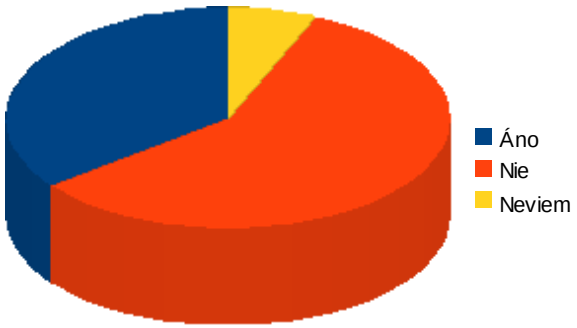

4. ZÁVERY

4.1 Overenie hypotéz

Hypotéza H1: Potvrdilo sa, že mladí ľudia nemajú záujem o politiku. Nezáujem o politiku a politické dianie u prvovoličov je ovplyvnený nedostatkom potrebných informácií a naopak nevedia a nezískavajú si informácie lebo nemajú záujem o politiku. Prakticky sa jedná o nemenný, začarovaný kruh.

Hypotéza H2: Slovenský paradox spočívajúci v súbežnej nízkej volebnej účasti vo voľbách do Európskeho parlamentu a vysokej dôvery európskym inštitúciám- najmä EK a EP u prvovoličov **sa nemohol potvrdiť.** Volieb do Európskeho parlamentu sa zúčastnilo 20 opýtaných prvovoličov, čo by dokonca dosahovalo a prekračovalo celkový podiel voličov do EP v roku 2009. Až 62 respondentov predstavuje prvovoličov, ktorí aj keď v zásade poznajú štruktúru a činnosť EÚ, nevidia dôvod, prečo by týmto mali dôverovať. Medzi týmito respondentmi sú prvovoliči, ktorí vôbec nepoznajú inštitúcie EÚ.

Hypotéza H3: Predpoklad, že ženy-kandidátky na politické posty sú rovnocennými súpermi mužských kandidátov **sa potvrdila.**

Hypotéza H4: Hlavnú motiváciu pri rozhodovaní sa prvovoličov v regionálnych voľbách

zohráva ponuka tém jednotlivých kandidátov **sa potvrdila.**

Hypotéza H5: Rozhodnutia prvovoličov sú rozhodnutiami náhodnými **sa nepotvrdila.** Rozhodnutia prvovoličov nie je možné označiť za rozhodnutia náhodné, respektíve rozhodnutia na poslednú chvíľu. Sú rozhodnutiami premyslenými. To skôr znamená, že ak už prvovoliči vchádzajú do volebnej miestnosti, tak sú spravidla rozhodnutí koho budú voliť.

4.2 Odporúčania vyplývajúce z výsledkov výskumu

4.2.1 Všeobecné odporúčania vo vzťahu k občanom prvovoličom

Prvovoliči predstavujú pomerne veľkú a predovšetkým atraktívnu skupinu pre politický marketing, ktorý svoju silu demonštruje najmä v predvolebnom období. Skupiny prvoličov z rôznych edukačných, sociálnych a profesionálnych úrovní sú často konfrontovaní s nespočetným množstvom situácií, ktoré si vyžadujú prístup k rozmanitým zdrojom informácií. Azda najilustratívnejším príkladom sú voľby konané na území Slovenskej republiky (voľby prezidenta SR, voľby do NR SR, voľby do EP, voľby starostov a primátorov obcí, regionálne voľby). Najmä z princípu reprezentácie, resp. zastupiteľskej demokracie, je dôležité udržiavať občiansku spoločnosť na vysokej úrovni informačných poznatkov.
Výskum prvovoličov v IV. kvartáli roka 2009 pomohol odhaliť niektoré, doposiaľ nezodpovedané otázky týkajúce sa práve vzťahu mladých občanov k voľbám ako inštitútu priamej demokracie.

Z hľadiska dlhodobých odporúčaní pre prácu s mládežou, resp. občanmi, ktorí prvý krát pristupujú k volebným urnám a využívajú tak svoje volebné právo, je nutné nastoliť kontinuitu terénnych sociologických prieskumov mládeže, predovšetkým z dôvodu rozmanitosti volieb konaných na území Slovenska. (viď napr. „multi volebný rok 2014“)

4.2.2 Základné odporúčania:

- je predovšetkým nutné zvýšiť intenzitu dostupnosti informácií o základných politických procesoch v krajine, neobmedzujúc sa len na volebné akty
- je vhodné objasniť, aká dôležitá je občianska participácia na kreovaní štátnej a lokálnej moci
- viesť praktickejšie oboznamovanie sa s nadnárodnými inštitúciami, predovšetkým EÚ (viď

projekt SEP)

- zvýšiť občianske povedomie o politických procesoch vrátane ich negatívnych dôsledkov a praktík
- dodržať kontinuitu výskumov zameraných na voličskú skupinu prvovoličov

4.2.3 Odporúčania pre prácu s mládežou

- aplikovať dlhodobé informačné kampane na všetkých stupňoch vzdelávania, od základných škôl až po vysoké školstvo
- zapájať študentov do aktívnych informačných kampaní, lokálnych aj medzinárodných súťaží
- v rámci debát a besied viesť mladých občanov k posilneniu občianskeho povedomia
- podporovať členstvo mladých občanov v rôznorodých občianskych združeniach a organizáciách
- iniciovať prístup k informačným kanálom v rámci školského prostredia, ale aj lokálnej a národnej úrovne

4.2.4 Odporúčania pre výskum mládeže:

- realizovať terénny prieskum a získavanie informácií vo všetkých krajoch Slovenskej republiky
- systematicky sa venovať selektovaným fokusovým skupinám a konfrontovať ich s dostupnými výskumami mládeže
- pripraviť sa na „super volebný“ rok 2014, najmä vo vzťahu k prvovoličom

5. DOKUMENTAČNÁ ČASŤ

5.1 Tematické okruhy

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Áno Nie Neviem

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Áno Nie Neviem

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Áno Nie

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Áno Nie Neviem

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

Áno **Nie**

Volil som v prvom kole **Volil som v druhom kole** **Volil som v oboch**

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Áno **Nie** **Neviem**

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Áno **Nie** **Neviem**

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

Áno **Nie** **Neviem**

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno **Nie** **Neviem**

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Áno **Nie**

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Áno **Nie** **Neviem**

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Áno **Nie**

5.2 Sociologický dotazník

Osobné údaje:

TÚTO ČASŤ VYPĹŇA MODERÁTOR	
Partner (Inštitúcia)	
Meno moderátora	
Meno respondenta	
Mesto a miesto Rozhovoru	
Číslo fokusovej skupiny	
Číslo respondenta	
Dátum rozhovoru	
TÚTO ČASŤ VYPĹŇA *RESPONDENT(dobrovolné)*	
Rok narodenia, pohlavie, bydlisko	
Zamestnanecký status: Práca (zamestnanie, profesia alebo nezamestnaný); vzdelanie (škola, na ktorej študuje, alebo najvyššie dosiahnuté vzdelanie)	
Rodinný stav: slobodný žijúci sám, slobodný žijúci s rodičmi, s rodinou (s partnerom) bez detí, s deťmi	
Prípadné aktivity v organizáciách, hnutiach alebo sieťach	
Prípadné politické záujmy	
Špeciálne záľuby/záujmy alebo aktivity, na základe ktorých sa vymedzuje oproti iným	

Prílohy 1 – *Prepis rozhovorov s predstaviteľmi mládežníckej elity*

ROZHOVOR MSD. TRNAVA, OKTÓBER 2009

Ako prvé by ma zaujímali okolnosti vzniku MSD a nadväzovania spolupráce so stranou SMER-SD.

Predseda: Mladí sociálni demokrati fungujú od roku 2003. Pred týmto rokom fungovali dve silné mládežnícke ľavicové organizácie – Mladá demokratická ľavica, ktorá bola mládežníckou organizáciou Strany demokratickej ľavice a Sociálno-demokratická mládež Slovenska, teda mládežníci Sociálno-demokratickej strany Slovenska. Tým, že po prehraných voľbách došlo k úbytku voličov a k prechodu z koalície do opozície, mládežnícke organizácie sa zlúčili do jednej organizácie s názvom Mladí sociálni demokrati. Táto organizácia fungovala zo začiatku veľmi intenzívne. S prechodom strany do opozície vplyv ľudí slabol, mnohí členovia sa presunuli do súkromnej sféry, alebo sa stiahli z politického života úplne, alebo prešli do tretieho sektora. Spomeniem len Braňa Ondruša, Milana Ištvána, alebo Ľuba Andrášiho, Juditu Takáčovú. Zlom nastal až po voľbách v roku 2006, kedy vtedajšie vedenie MSD odstúpilo na protest proti zloženiu koalície. Z päťčlenného vedenia odstúpili traja, ja som bol vtedy ústredným tajomníkom. Ostal som, ale odchod troch ľudí znefunkčnil organizáciu, musel byť zvolaný mimoriadny snem, situáciu bolo treba riešiť. Mimoriadny snem sa mohol zísť až vo februári 2010, prijal nové strany a zvolil nové vedenie. V priebehu dvoch rokov, od roku 2006 do 2008, prebiehala hlbšia diskusia a komunikácia so Smerom-SD o prípadnej budúcej spolupráci. Nebolo to zo dňa na deň, šlo o proces dlhodobého vzájomného zbližovania. Prvým krokom bol Mimoriadny Snem 2008, ktorý zmenil stanovy a zvolil nové vedenie. Dovtedy bolo MSD nezávislým občianskym združením, ktoré sa neprikláňalo k žiadnej strane. Stanovy boli menené delegátmi Snemu tak, aby po súhlase Snemu bolo možné podpísať dohodu o vzájomnej spolupráci.

Z ktorej strany bola vyvíjaná väčšia iniciatíva na prehĺbenie vzájomnej spolupráce, strany Smer-SD alebo zo strany MSD?

Predseda: Bolo to vzájomné. K podpisu Dohody o vzájomnej spolupráci došlo po snažení aj z jednej aj z druhej strany. Smer-SD cítil, že mu chýba mládežnícka organizácia, lebo v tom období ako jediná parlamentná strana nemala vlastnú mládežnícku organizáciu, alebo podpísanú podobnú Zmluvu o spolupráci. Takže aj oni chceli, aj my sme chceli. A keďže obe organizácie sú si názorovo blízke, tak tam nevznikali žiadne trecie plochy, bol to teda prirodzený vývoj snaženia oboch partnerov.

Čo sa zmenilo podpisom dohody o spolupráci po formálnej stránke?

Zmenil**i** sa tie veci, ktoré sú stanové v Zmluve o vzájomnej spolupráci. Predovšetkým v oblasti aktívnej komunikácie. Smer nás začal pozývať na svoje aktivity, či už to boli snemy, programové konferencie, semináre, boli sme teda aktívnejšie vtiahnutí do vnútrostraníckeho života, čo hodnotíme veľmi pozitívne a je to pre nás prínosom. Rovnako aj my, keď organizujeme rôzne aktivity, tak pozývame predstaviteľov strany. Toto sa zmenilo a funguje to k obojstrannej spokojnosti.

Čiastočne ste odpovedali na moju otázku, ako je upravený vzťah medzi stranou Smer-SD a vašou organizáciou.

Je tam štandardná, verejne dostupná Zmluva o vzájomnej spolupráci. Sú určení ľudia zodpovední za komunikáciu na každej strane a je dohodnutá aj forma komunikácie.

MSD teda nie je súčasťou strany?

Nie, po formálnej stránke je to občianske združenie.

Ako často sa stretávate s poslancami alebo inými členmi partnerskej strany? Ako vám vychádzajú v ústrety, ak organizujete vlastné podujatie?

Predseda: Dá sa povedať, že vlastne každodenne. U nás je to trošku iné tým, že Smer má 50 poslancov, z 8 krajských predsedov sú šiesti v parlamente. Smer je manažérsky riadená strana, my sme tento systém do istej miery skopírovali, aj keď nie úplne, ale základ je, že krajský predseda strany komunikuje s krajským predsedom MSD. Funguje to aj na nižších zložkách, mestách a obciach. Funguje to dobre.

Má strana nejaký vplyv pri výbere predsedníctva mládežníckej organizácie.

Predseda: Je potrebné zdôrazniť, že aj strana SMER-SD aj MSD sú samostatné organizácie, každá má vlastné stanovy a spolupráca je založená na partnerskom princípe. Je prirodzené, že SMER-SD sleduje vývoj a dianie v MSD, ale mne ako predsedovi MSD sa ešte nikdy nestalo, že by niekto z centrálnej úrovne zasahoval do obsadzovania miest v štruktúre organizácie.

Do akej miery sú vaše programové priority zhodné s programovými prioritami strany Smer-SD a či sú aj témy, ktorými sa od nich odlišujete?

Predseda: Už z názvu MSD vyplýva, že so Smerom-SD nás spájajú hodnoty sociálnej demokracie a názor na rôzne témy máme veľmi podobný, v niektorých veciach totožný. Sú aj okrajové témy, na ktoré máme odlišný pohľad. Je to dané najmä tým, že sme mladí ľudia, máme iné názory. Vyznávame a presadzujeme rovnaké sociálno demokratické hodnoty ako strana SMER –SD.

Ako evidujete členov? Koľko máte členov?

Tajomník: Do dnešného dňa (31.12.2009) máme približne 1200 registrovaných členov. Práve tým, že v roku 2006 odstúpili členovia vedenia, tak z MSD vystúpili niektorí radoví členovia, takže sa nám tým znížili počty. Ale na druhej strane, nemali sme záujem o veľký počet, pretože my nie sme náborová ale výberová organizácia. Členov si teda vyberáme, najmä po ich odbornej a vzdelanostnej stránke. Sme samozrejme otvorení všetkým ľuďom, ale dosť si dávame záležať, aby sme neprijímali ľudí, ktorí by nás využívali. Organizácia funguje na celom Slovensku. Práve počas minulého vedenia fungovala organizácia elitársky, viac –menej iba v Bratislave. Predchádzajúce vedenie si dávalo za cieľ vysoký počet členov, ale robili väčšinou podujatia len pre úzky okruh ľudí z vedenia a Bratislavy. Práve kvôli tomu niektorí ľudia odišli z MSD. Až na 2 okresy, máme organizácie na celom Slovensku.

Sú miesta na Slovensku, kde máte členov pomerne viac ako na iným častiach?

Tajomník: Áno, sú. Je to spôsobené zrejme aj tým, že na Slovensku existujú veľké regionálne rozdiely. Najviac členov evidujeme na východnom Slovensku. Dá sa povedať, že 200 Prešov, 150 Košice. Ale silné sú aj organizácie v Banskej Bystrici a v Nitre.

Je rozdiel napríklad medzi krajskými a okresnými mestami?

Tajomník: V princípe neevidujeme veľké rozdiely. Našou úlohou je pokryť každý okres našimi členmi. Na východe Slovenska sa ľudia však viac zaujímajú o sociálno-demokratické myšlienky. Na ilustráciu, Trebišovský okres priniesol vyše 50 ľudí. Takže nedá sa to vnímať ani tak podľa veľkosti mesta, ako skôr po jednotlivých okresoch.

Ako je to s členstvom v politickej strany. Ste dvomi nezávislými organizáciami, ale predsa, vedeli by ste povedať, koľko členov MSD je zároveň členmi Smeru-SD?

Tajomník: Presné čísla sa nedajú povedať, my si to napokon ani nezisťujeme, od svojich členov tieto informácie nevyžadujeme. Odhadom je to cca. 1/3.

Sú prípady, že najskôr vstúpi do strany a potom až do MSD?

Tajomník: Áno, sú také prípady. Ja osobne napríklad nie som členom strany, rovnako ani naša europoslankyňa Katka Neveďalová, Richard Melíšek rovnako. Aj Andrej sa stal členom strany až neskôr. Sú však aj opačné prípady, ale presnú štatistiku nevedieme. Bratislava je špecifická.

Má človek nejaké výhody, keď vstúpi do mládežníckej organizácie v kontexte jeho politickej kariéry?

Predseda: Je zapájaný do aktivít. Najskôr na tej nižšej, okresnej alebo krajskej úrovni a keď vidíme, že človek má záujem a snahu, tak ho ťaháme hore. Máme rôzne možnosti, napr. stáže v národnom parlamente, na ministerstvách, teraz nám veľké možnosti spolupráce prinieslo zvolenie Katky Neveďalovej za europoslankyňu, máme rôzne spolupracujúce organizácie: Intenda, Friedrich-Ebert-Stiftung, Inštitút ASA, KOZ SR ..., cez tieto spriaznené organizácie sa snažíme čo najviac našich členov, ktorí prejavia záujem, sú jazykovo zdatní a majú ochotu, posielať von. Snažíme sa ich vzdelávať, organizujeme rôzne semináre, ale v rozumnej miere, nielen preto, aby boli. Robíme aj kultúrne, spoločenské, športové aktivity. Každý kraj organizuje aj vlastné aktivity. Organizujeme aj celoslovenské aktivity, napr. celoslovenské stretnutie turistov na Rysoch. Tento rok sme boli hlavní spoluorganizátori. Tam sa stretneme všetci z celého Slovenska. Má to určité výhody pre človeka, pokiaľ chce a má záujem. Vieme mu pomôcť rozvíjať sa a napredovať.

Najvýznamnejší predstavitelia MSD?

Predseda: Europoslankyňa Katka Neveďalová, poslanec NR SR Robert Madej, v regiónoch sú to ľudia skôr na určitých lokálnych pozíciách. Juraj je členom dozornej rady Ústavu pamäti národa, ja mám politickú funkciu tajomníka poslaneckého klubu strany v Národnej rade. Naši členovia pôsobia často na rôznych poradných resp. servisných pozíciách.

Keď je človek členom MSD a strana je vo vláde, dokáže mu MSD pomôcť nielen pri rôznych stážach alebo pri dosadzovaní do nejakých do nejakých politických funkcií (napr. asistent poslanca)? Berú poslanci pri výbere svojich asistentov do úvahy, či je ten človek členom MSD?

Predseda: U nás je to trochu špecifické tým, že našu víziu sme si dali na sneme v roku 2008, t.j. dva roky po voľbách. Vtedy už asistentské pozície boli obsadené. Ale poslanci rovnako aj asistenti sa menia, takže teraz je situácia iná. Dokonca poslanci sami prichádzajú s požiadavkou, že potrebujú mladého a šikovného človeka. To je pre nás pridanou hodnotou, že nemusíme my ponúkať svojich ľudí, ale že je to opačne. Že funguje dopytový princíp. Ale nechceme, aby si naši ľudia mysleli, že o chvíľu budú štátnymi tajomníkmi. My svojich ľudí testujeme. Musí tam byť určitá skúsenosť, pracovná aj politická.

Aké spoločenské podujatia ste za posledné obdobie zorganizovali?

Tajomník: V poslednom období toho bolo dosť. V krátkosti spomeniem len napríklad spoluprácu s organizáciou EXIMA v Košiciach, hudobný festival organizovaný v septembri, kde bolo cca. 2000 ľudí. Podujatie nemalo ziskový charakter, teda organizácia prebehla len z darov spriaznených organizácií. O dva týždne bude na východnom Slovensku opäť veľký festival, organizujeme koncerty aj vďaka našim priateľom medzi hudobníkmi, ktorí sympatizujú s našimi myšlienkami. Spolupodieľali sme sa na zväze motorkárov na východnom Slovensku – na Šírave, motorzraz vo Svidníku, v Banskej Bystrici. Jedná sa aj o vzdelávacie aktivity, práve teraz pripravujeme seminár Mladí za zamestnanosť mladých. Pôjde o vzdelávacie kolokvium, kde sme pozvali odborníkov – z úradov práce, z verejnoprávnych inštitúcií, veľkých zamestnávateľov v Nitrianskom kraji. Máme tú výhodu, že naši dvaja členovia z krajskej organizácie v Nitre sú doktorandmi na univerzite v Nitre. Ďalej organizujeme týždeň pred voľbami v spolupráci s Intendou veľký mobilizačný seminár: „ Mladí! Poďte voliť do orgánov VÚC“. Nejde o politický ale o motivačný seminár. Ďalej robíme veľké podujatia na základe rôznych grantových podpôr ministerstva kultúry. Pôjde o seminár na tému menšiny na Slovensku. Funguje najmä z podpory štátu, keďže sme občianskym združením. Ale snažíme sa aj o spoluprácu s inými organizáciami, napríklad s organizáciami Mladých karpatských Nemcov.

Ako teda svojich členov získavate?

Tajomník: Nejde nám o masový nábor nových členov. Skôr si vyberáme.

A keď sa niekto prihlási?

Tajomník: Prihlási sa na základe prihlášky, ktorá smeruje okresnému predsedovi. Prihláška sa schvaľuje na okresnej rade, neskôr na krajskej rade a tá dáva odporúčanie predsedníctvu. Z hľadiska štruktúry vedia práve predstavitelia v regiónoch, kto je vhodným kandidátom na členstvo.

Takže sa môže stať, že niekoho neprijmete?

Tajomník: Áno, je to možné.

Aký vplyv má MSD pri nominovaní členov v obecných, regionálnych alebo národných voľbách?

Predseda: Tieto nominácie prebiehajú na základe skúseností. Okresní predsedovia najlepšie poznajú svojich ľudí. Ilustrovať to môžem na príklade Jána Hrubého. Ak by sme sa rozhodli niekam nominovať, určite by k tomu mala čo povedať aj krajská predsedníčka strany Smer-SD. Tým, že s ňou spolupracuje, vie, že takého človeka v okrese má, môže sa na neho obrátiť s rôznymi požiadavkami. Opačne by bolo, keby som prišiel s menom človeka, ktorého nikdy nevidela a nikdy o ňom nepočula. Takže toto vychádza zo vzájomnej spolupráce. Ale ľudia, ktorí sú šikovní a majú záujem, dokážu sa presadiť. Pretože každý okresný alebo krajský predseda zapája do politického života aj mladšiu generáciu. Tí, ktorí to nerobia, to nerobia z istých dôvodoch, ale tým sa to skôr či neskôr vráti.

Majú mladí nejaké vyhradené miesto na kandidátkach?

Predseda: Kvótny systém nemáme po zlých skúsenostiach z Českej republiky, kde takýto systém funguje. Presadzujeme myšlienku, že schopný človek na ktorejkoľvek úrovni sa dokáže presadiť. A už sa nám stalo aj to, že prišli okresní alebo krajskí predsedovia a povedali nám, tento mladý je šikovný, dám vám ho k vám do MSD. To znamená, že pôvodne sme o ňom ani nevedeli. Funguje to teda opačne.

Máte svojich kandidátov vo voľbách do VÚC?

Predseda: Samozrejme. Našou ambíciou bolo mať v každom kraji aspoň jedného. Nepodarilo sa, z 8 krajov máme piatich.

Čo to znamená, že sa nepodarilo?

Predseda: V jednom prípade je to dané koalíciou, konkrétne v nitrianskom kraji, kde sme vedeli ponúknuť schopných ľudí. Ale keďže podľa dohody je pre každú stranu vyčlenené určité množstvo kandidátov, dohodli sme sa s krajským predsedom, že to budeme riešiť inak. V ďalších dvoch krajoch sa nenašli takí kandidáti, ktorí by sa dokázali presadiť a s ktorými by sa stotožnil príslušný okresný a následne krajský predseda. Ambícia teda bola, ale sa nenaplnila. Budeme to musieť vyhodnotiť a podľa toho sa zariadiť pre budúcnosť.

Akú úlohu zohráva MSD vo volebnej kampani?

Predseda: Závisí to aj od toho, či ide o kampaň komunálnu, regionálnu alebo národnú. MSD funguje vo volebných štáboch. Každý okres alebo kraj má svoj volebný štáb. Potom je ústredie ako celoslovenský koordinátor. Členovia z každej štruktúry teda pomáhajú strane aj vo volebnej práci. V každom kraji je niekto od nás vo volebných štáboch a samozrejme aj v teréne.

Hrubý: Skutočne to závisí od jednotlivca, či chce prispieť a do akej miery. Z vlastnej skúsenosti viem, že ak je človek presvedčený o určitých hodnotách, dostáva v strane šancu. V strane je určite záujem, aby ďalej napredovala.

Máte v organizácii aj odborné sekcie?

Tajomník: Zatiaľ v zmysle rozhodnutia predsedníctva nemáme, ale máme ad hoc pracovné skupiny. Vždy, keď sa dohodneme so stranou a riešime určité otázky. Napríklad sme sa dohodli na vytvorení odborného právneho poradenstva pre mladých ľudí. Na našej stránke ponúkame príručku právnej pomoci pre mladých. Obsahuje informácie, na koho sa obrátiť v rôznych životných situáciách (napr. po skončení školy, pri zamestnávaní sa atď.). Aktívni sme aj v ekologických otázkach. Táto pracovná skupina má zástupcov zo všetkých krajov, je koordinovaná našim podpredsedom Tonym Marťoňom a robia sa aktivity ekologického charakteru. Napríklad čistenie parku v Košiciach, čistenie potoka v Prešovskom kraji, skultúrnenie lesa v Hrušovanoch pri Topoľčanoch. Je teda zbytočné vytvárať skupiny, ktoré by neexistovali, skôr naopak, ak existuje nejaký problém, vytvoríme skupinu, ktorá nemá právny charakter, ale sú v nej ľudia, ktorí sa chcú danej problematike venovať.

Stalo sa niekedy, že strana vás vyzvala na vytvorenie určitej pracovnej skupiny, resp. na predloženie svojho názoru?

Tajomník: Vysokoškolský zákon, to je naša priorita. Vychádza to z činnosti v minulosti, kde sme boli aktívni ešte v opozičnom období v štrajkových výboroch. Zo strany Smeru-SD však nešlo o požiadavku, pretože spolupráca medzi nami nie je postavená na požiadavkách.

Môže MSD zasiahnuť nejakým spôsobom do procesu pripomienkovania návrhov zákonov?

Predseda: Áno, aj to robíme. Pokiaľ je niečo, čo nás zaujíma, resp. ak niektorá pracovná skupina dospela k záverom alebo požiadavkám, tak ich pretavila do podoby pozmeňujúcich návrhov a konzultovala sa s členmi parlamentu z príslušného výboru. Takto sa nám podarilo docieliť, že minister školstva musel prepracovať viackrát návrh zákona. Napr. paragraf 17/A, ktorý vypadol zo znenia zákona aj na náš podnet. Hoci nešlo len o našu aktivitu. Takže áno, interne komunikujeme. Pozmeňovací návrh je však ten posledný viditeľný výstup, ale my sa skôr snažíme presadiť svoje myšlienky alebo návrhy, či už v rámci pripomienkového konania alebo v rámci zasadnutí výborov, kde ešte nemusíme ísť von do úplne viditeľnej aktivity, akou je podávania pozmeňujúcich návrhov na schôdzi cez 15 podpisov. Lebo v tejto oblasti náš život naučil, že je to problém. Ale to je už dané rokovacím poriadkom, legislatívnym systémom.

Môžete zasiahnuť aj do straníckych rozhodnutí?

Predseda: Tak ako straníci.

Pripomienkovať?

Predseda: Sú veci, ku ktorým sa vyjadrujeme. Ale pokiaľ sa to týka vnútorného života strany, alebo personálnych vecí, my rešpektujeme rozhodnutie straníckych orgánov, ale pokiaľ sa to týka rozličných tém, tak áno, vyjadrujeme sa k tomu. Dávame svoje stanoviská. Ako bola konferencia protikrízová, ako bude teraz snem, ako bola diskusia k zákonníku práce ešte na začiatku volebného obdobia. Takže áno.

Akou formou sa vyjadruje k spoločensko-politickým otázkam?

Predseda: Diskusiou s určitým orgánom alebo určitými predstaviteľmi strany.

A smerom na verejnosť?

Predseda: Smerom na verejnosť tlačovými správami a našimi propagačnými materiálmi. My sa skôr sústreďujeme na webstránku, ale dovolím si pochváliť našu organizáciu, celkom slušne prepracovanú aj informačne zásobovanú webstránku, ktorá aj naše programové veci, aj naše obsahové veci, aj aktivity. Ale ak chceme dostať niečo von, tak tlačovými správami.

Ako je financované MSD?

Tajomník: MSD je financované prozaicky. Máme členské poplatky, ktoré sú od najmenšej sumy dve eurá, až kto koľko dá, po „n". Objektívne máme, snažili sme sa prispôsobiť členské aj chudobnejším regiónom, kde si naši členovia nemôžu dovoliť platí vysoké členské nad 20 **€**. Ale základné je dve eurá, niektorí dávajú aj väčšie sumy. Kto koľko môže, toľko dá. Ale fungujeme ako klasické občianske združenie, využívame aj grantové programy rôznych ministerstiev, ako aj 2% z dane.

Strany majú niekedy takú klauzulu, že kto je poslanec, minister, dáva viac. Funguje niečo podobné aj u Vás?

Tajomník: U nás nie, u nás je to dobrovoľné. Fungujeme aj z 2 percent dane, ale niektoré aktivity financujeme z grantov: Ministerstvo kultúry, Friedrich Ebert. Toto financovanie je postavené na ad hoc financiách. Každý rok si urobíme určitú víziu, ktorú chceme spraviť a našou úlohou je rokovať s partnermi: ministerstvo školstva, kultúry. Zatiaľ tie akcie, ktoré som spomenul, sú financované z týchto grantov.

Viete mi porovnať úspešnosť týchto grantov, vtedy, keď bol Smer-SD v opozícii a teraz?

Predseda: Viem, kam smerujete Vašou otázkou, nemáme z toho žiadne výhody, skôr sa nám zdalo, že príslušný minister, s ktorým spolupracujeme, mi zavolal, že ja budem mať problém, keď dostanete. Každý by povedal, že dáva vlastným, ale aj keď sme splnili všetky požiadavky. Potom to konzultujeme, ale potom je to pre nás nevýhoda – kvôli médiám potom informujú, že sme dostali grant od nášho ministra.

Tajomník: Snažíme sa preto žiadať o granty aj iné ministerstvá.

Predseda: Všetko je v súlade so zákonom, všetko je transparentné, takže sme pripravení sa brániť, ale tomu sa nevyhnete.

RS: Otázne je, že či určitý vplyv pripúšťate.

Predseda: Minister často krát ani nevie, že žiadame o nejaký grant alebo niečo. My mu to ani nepovieme. Dnes máte elektronickú podateľňu, všetky dokumenty majú svoj život a jednoducho sa stane, že v záverečnej fáze mi ho chce stopnúť práve môj minister.

Moja otázka skôr smerujeme, či to bolo aj v predchádzajúcej vláde podobne, či tam bol nejaký vplyv.

Tajomník: Nevieme to posúdiť, lebo vo vedení sme až teraz, resp. ja. Ale skúsenosť ukazuje, že keď má mládežnícka organizácia združená v rámci RMS veľa členov, tak má väčšiu šancu získať granty. My zisťujeme, že musíme napraviť chyby predchádzajúceho

vedenia a zapájať sa viac do týchto aktivít, lebo iné organizácie to vymysleli a vedia sa v tom pohybovať.

Predseda: V čase, keď sa ten systém kreoval, oni boli jeho spolutvorcovia a nastavili ho tak, že osem desať rokov z neho ťažili. A my sme bokom, paradoxne aj opozičné strany resp. ich mládežnícke organizácie.

Tajomník: Čo sa týka získavania grantov, musíme konštatovať, že iné mládežnícke organizácie, ktoré sa nevenujú politike, nás v tomto dosť predbiehajú. My sme niekde vzadu. Preto využívame aj možnosť 2% z daní.

Ak sa to zruší?

Tajomník: Zatiaľ sa to nezrušilo, funguje to a výrazne nám to pomáha.

Mňa by zaujímal názor na ľudí, ktorí prichádzajú do politiky z iného prostredia. Aký máte názor na človeka, ktorý prichádza do politiky z inej sféry. T.j. aký máte názor na ľudí, ktorí nevstúpili do politiky z mládežníckej politiky ale priamo z inej profesie a stali sa hneď vykonávateľmi nejakej verejnej či straníckej funkcie.

Predseda: Ja sa priznám, pôsobím v parlamente, resp. politike od roku 2000, od svojich 18 rokov, z toho 8 rokov na národnej úrovni v NRSR a prešiel som rôznymi pozíciami, od najnižších po terajšiu. A ak to pôjde všetko dobre, tak to bude mať určité pokračovanie. Vnímam týchto ľudí trošku s rozpakmi, pretože môžu priniesť a často aj prinesú určitý nový vietor, nový pohľad, nové myšlienky, ale tým, že nemajú vybudované zázemie v strane, že ich členská základňa nepozná, že ich nepoznajú štruktúry, tak sú vnímaní ako prišelci, negatívne. Ľudia ich vnímajú s odstupom, lebo nič neúročili na nižšej úrovni. Zoberiem si príklad z našej súperiacej strany, netreba sa len škeriť z bilbordov a chváliť sa akademickými titulmi, keď sa vám smejú vlastní ľudia, keď vás v strane nerešpektujú. A taký rešpekt sa dá vybudovať len časom, dlhšou prácou. Aj keď niektorí solitéri môžu byť určitým prínosom. Aj na pani Radičovej sme si otestovali, že to nefunguje. Kolektív sa proti vám nemusí postaviť, ale bude vás ignorovať. Alebo nebude reagovať na signály, ktoré vysielate. Podobne je to aj v HZDS. Ja to vnímam ako hendikep, lebo človek musí mať určitú silu. Nechcem to preháňať ale musí prejsť testom. Aj o tom je politika. Poznáme ľudí z NG alebo z VIA NOVA, ale keď príde nejaké dievčatko a viem o nej len to, čo si prečítam z nejakého bulvárneho plátku, tak takýto človek nemôže mať rešpekt v strane.

A Váš pohľad?

Tajomník: ja by som to povedal trochu inak, trochu komplexnejšie. Politický systém na Slovensku nefunguje tak dlho, aby sme sa mohli porovnávať s takým, ako je Nemecko. U nás väčšina z ľudí, ktorí sa v politike pohybujú, prišieli z odbornej sféry. Až u nás mladých sa začal vytvárať systém, ktorý súvisí s touto otázkou. Sú tu ľudia, ktorí sú v politike od roku 89, 93 atď. Ale väčšina ľudí prišla z odbornej sféry, aj u nás v strane je tomu podobne. Až my tým vytvárame určitú základňu kariérnych politikov. Andrej má pravdu, že ľudia to majú ťažšie, keď prídu do politiky ako odborníci a nerešpektujú ich v strane. Možno by sa k tomu dalo povedať niečo tak o desať rokov, keď už budeme v politike dlhšie a na moje možné miesto sa dostane človek zvonku.

Vtedy by sa dalo povedať, že na to mám vytvorený názor, ale teraz je to tak, keďže Slovensko je veľmi mladé a ten background politických strán nie je taký, strany si musia vyberať ľudí aj z praxe.

Posledná otázka smeruje k ostatným mládežníckym organizáciám. Povedali ste, že poznáte niektorých ľudí. Stretávate sa s nimi, existuje medzi vami podobná rivalita ako medzi politickými stranami?

Predseda: Stretávame sa, naposledy to boli semináre, ktoré organizovala tretia organizácia, Asociácia dôchodcovských správcovských spoločností. Jednoducho stretávame sa na odborných fórach, či už pracovné raňajky, odborné semináre, konferencie, podujatia ASA, ministerstva zahraničných vecí. Stretávame sa, vieme o sebe, komunikujeme. Je to prirodzené a normálne.

Existuje rivalita medzi vami?

Predseda: Áno sú pohľady, kde máme diametrálne odlišné názory, ale sú témy ako napríklad nezávislosť Kosova, kde mali všetky mládežnícke argumentácie parlamentných politických strán okrem Via Novy rovnaký názor.

Tajomník: Via Nova funguje ako organizačná zložka SMK, takže ide o trochu odlišnú organizáciu. Sú to väčšinou ľudia zo strany. Podobne je to aj v DFM. Skoro všetci sú členovia HZDS. A tým pádom ich pohľad na veci sú viac menej súčasťou programových vyhlásení strany. My sa bránime názoru, že by sme my mali byť súčasťou strany. Takýto stav nám vyhovuje.

Máte medzi sebou členov, ktorí sú členmi inej strany?

Tajomník: Nie.

A keby taký prišiel?

Tajomník: U nás máme v stanovách určené, že sme sociálnodemokratickou organizáciou, takže človek musí byť sociálny demokrat.

Posledná informatívna otázka. Mohli by ste mi priblížiť Vašu kariéru.

Tajomník: Ja som sa s politikou zoznámil už v roku 2001, kde som sa spoznal s Andrejom zo štrajkového výboru študentov a vtedy som vstúpil do MSD a začal som v nej pôsobiť. Zapájal som sa do rôznych aktivít Smeru – napr. zbieranie podpisov pod návrh na vyhlásenie referenda. A v roku 2006 som sa stal asistentom poslanca.

A Vy?

Predseda: U mňa je to trochu zložitejšie. Ja som dostal do parlamentu cez stážistický program, ktorý organizovalo vtedy NDI, tam som bol pôsobil vo výbore pre životné prostredie, kde som dostal ponuku, pretože tam vtedy pôsobila aj vtedajšia podpredsedníčka Smeru pani Monika Beňová, od nej som dostal ponuku spolupracovať na kampani do europarlamentu. Pôsobil som ako jej osobný tajomník počas kampane. Mal som v kompetencii program výborov. Vtedy to bolo nesmierne prospešné, lebo som spoznal ľudí, nie cez mail ale reálne. Po voľbách som odišiel do Bruselu, ale keďže

neovládam francúzštinu a nemal som ešte dokončenú školu, vrátil som sa späť. Chvíľu som pracoval v Národnej rade na organizačnom odbore, kde vtedy potrebovali pracovníka a mali so mnou dobrú skúsenosť. Vtedy som dostal ponuku od predsedu strany SMER, na jeho úsek, kde som mal na starosti kontakt predsedu s regiónmi. Vo voľbách roku 2006 som bol vymenovaný za osobného asistenta predsedu strany. V opozícii som pôsobil ako asistent tajomníka Klubu. Po voľbách ma predseda vymenoval za tajomníka klubu. Najmladšieho v histórii parlamentu.

A čo sa týka kariéry v MSD?

Predseda: Na začiatku som pôsobil ako radový člen MSD. V roku 2006 som bol zvolený za ústredného tajomníka. Po vytvorení terajšej koalície a odstúpení bývalého vedenia MSD, podľa stanov sme pripravovali snem, lebo nijak inak to nešlo. Situáciu vyrieši mimoriadny snem, zvolil nové vedenie a boli prijaté nové strany.

Vy sa hlásite k svojej predchodkyni?

Predseda: Áno, je to tá istá organizácia. Nehlásim sa k predchádzajúcemu vedeniu, lebo to bola určitá úzka skupina, elitárska, pre ktorú bolo ďaleko do Trnavy, ale hlásime sa k myšlienkam a programu. Nikto z nich nebol Bratislavčan. To boli ľudia, ktorí sa pod touto značkou snažili fungovať. Ono to môže fungovať v krátkodobom horizonte. Ale pokiaľ sa snažíte vytvoriť dlhodobú organizáciu, tak to je cesta do pekla. A takto tí ľudia skončili. Majú tridsať rokov, ale nikto po nik neštekne.

1hod. 10 min.

ROZHOVOR S PÁNOM PAVLOM TURČINOM, GENERÁLNYM SEKRETÁROM NOVEJ GENERÁCIE. BRATISLAVA, 5. OKTÓBRA 2009

Aká je Vaša funkcia v Novej generácii a skúste načrtnúť Vašu politickú kariéru v Novej generácii.

Moja politická kariéra, tak by som to ešte nenazval, skôr pôsobenie v mládežníckej politike začalo vstupom do Novej generácie pred voľbami v roku 2002. Už od toho roku, kedy to kulminovalo v roku 1998, kedy bola politika na pretrase v podstate každý deň, a aj mladí o nej hovorili a spoločnosť bola značne polarizovaná, tak od vtedy som sa zapájal resp. zaujímal o veci verejné, sledoval som správy, čítal som noviny, už vtedy to bolo pre mňa zaujímavé, nie každý sa totiž zaujímal o podobné veci. Sa mi páčil posun vpred od roku 1998 do roku 2002. Nepovedal by som, že sa spravilo veľa, ale zásadne sa zmenila situácia, išli sme ako keby dobrým smerom. V roku 2002, už ako stredoškolák som rozmýšľal, ako by som sa zapojil do kampane, a keďže SDKU mi bola najsympatickejšia strana, tak som sa prihlásil ako dobrovoľník do kampane SDKU v regióne Dolný Kubín, odkiaľ pochádzam. Tu som pomáhal na mítingu, kde sme organizovali cyklotúru z Nižnej do Dolného Kubína. Na nej som sa priamo stretol s mladými členmi SDKU. Povedali mi, že v rámci existuje zložka mladých Nová generácia a opýtali sa, či sa nechcem pridať. Samozrejme, že ma to chytilo, keďže ako stredoškolák som mal viac času. Tak som sa začal zaujímať o politiku, zúčastňoval som sa všetkých akcií, na ktoré sa mohlo ísť. Od 18 rokov som vstúpil do SDKU, stal som sa predsedom miestneho klubu NG.

Aký čas uplynul, odvtedy čo ste po vstupe do NG vstúpili do strany?

Asi rok, ale vstúpil som pri najbližšej možnej príležitosti, ako náhle som mal 18 rokov, aby som mohol byť predsedom miestneho klubu NG.

To znamená, aby ste sa stali predsedom miestneho klubu NG ste museli vstúpiť aj do SDKU. To znamená, že akákoľvek funkcia, ktorú máte v rámci NG musí byť podmienená členstvo v SDKU?

Áno takto je to upravené v stanovách.

Ako pokračovala ďalej Vaša kariéra? Vy tu študujete v Bratislave?

Áno, ja som tu vyštudoval. Akonáhle som prišiel do Bratislavy, pokračovalo moje politické angažovanie, dokonca sa zintenzívnilo, hoci som nebol v predsedníctve, nemal som nejakú významnejšiu funkciu v rámci štruktúry NG, bol som len predsedom miestneho klubu. Nová generácia bola vždy otvorená, t.j. ľudia, ktorí chceli, boli aktívni, chceli organizovať veci, mali nejaké nápady, tak sa vždy mohli zúčastňovať aj predsedníctiev. Keďže som mal viac voľného času (bol som prvák na vysokej škole), tak som chodil na rôzne stretnutia. Ľudia ma začali intenzívnejšie vnímať. Stále som sa niekde pohyboval, bol som študent, som dosť spoločenský s množstvom priateľov, spoznal som veľmi veľa ľudí. Potom súčasný predseda ešte Peter Markovič, ktorý zhodou okolností pochádza z rovnakého regiónu Dolný Kubín, predtým, než sa stal poslancom Národnej rady, pracoval u predsedu vlády ako jeho osobný tajomník, tak aj vďaka nemu som mal možnosť dostať sa k veciam, ktoré súviseli s politikou. Aj

vďaka nim som mohol byť pri tvorbe politiky. Po kongrese NG pred dvomi rokmi, kde Peter Markovič kandidoval na predsedu a keďže predseda kandiduje generálneho sekretára ako výkonnú funkciu NG, po dlhoročnej spolupráci sa rozhodol nominovať mňa. Na tomto kongrese som bol zvolený za generálneho sekretára NG. Dnes je tomu dva roky, čo pôsobím v tejto funkcii.

Ako nová generácia vznikla, čo jej predchádzalo?

Nová generácia vznikla v roku 2000 počas fungovania SDK, teda ešte pred vznikom SDKU. Niektoré strany SDK už mali vytvorené mládežnícke organizácie. Najsilnejšou organizáciou boli mladí Demokratickej únie (MDÚ). Po vzniku SDKU MDÚ s mladými DS sa dohodli na príprave výboru, ktorý v krátkom čase pripraví vznik ďalšej mládežníckej organizácie, ktorá sa prihlási k myšlienkam SDKÚ.

MDÚ bola liberálnou mládežníckou organizáciou, ako sa teda prejavuje NG ideologicky? SDKÚ pôvodne vznikala ako spojenie liberálneho a kresťansko-demokratického prúdu, existujú takéto pohľady aj v rámci NG, keď niektorí členovia sa hlásia k liberalizmu a niektorí naopak k myšlienkam kresťanskej demokracie?

Áno, rovnako aj v NG sú aj liberáli aj kresťansko-demokraticky uvažujúci mladí ľudia, teda tak ako je to v SDKÚ, rovnako je to aj v NG.

Vznikajú určité trenice medzi oboma prúdmi?

Myslím si, že medzi mladými ani nie. Jednou z hodnôt, ktorú NG vyznáva, je tolerancia, rešpektujeme jeden druhého a vychádzame priateľsky.

Určite veľmi dôležitý je vzťah k SDKÚ, ako je právne upravený? Fungujete ako nezávislá organizácia alebo ako súčasť strany?

Nová generácia ako organizácia nemá právnu subjektivitu. Jej existencia vyplýva zo stanov SDKÚ. Štruktúra strany sa skladá z 8 regionálnych zväzov, zo združenia žien a zo združenia Nová generácia.

Je NG aj občianskym združením?

Nie. Sme súčasťou SDKÚ. A čo sa týka vzťahu, máme povinnosť v zmysle uznesenia prezídia ako najvyššieho operatívneho orgánu strany držať sa jednej línie. Pokiaľ chceme prísť s vlastnou myšlienkou, nesmie to byť v kontraste zo straníckou líniou.

Existuje teda stopercentná zhoda s partnerskou organizáciou alebo existujú určité alternatívne pohľady na určité vybrané témy?

Áno, pohľady na realitu sú rôzne, ale my sme partneri, máme jeden cieľ a ten je spoločný. Ak chceme myť zodpovedný partner, musíme sa dohodnúť a nesmieme robiť odlišnú politiku. Vyzeralo by to smiešne, keby sme mali odlišný pohľad na vec, ako strana, pod ktorou fungujeme. Uznesenie prezídia upravuje, že politika by mala mať jednu líniu.

To znamená, že vo vnútri existujú rôznorodé názory, ale navonok vystupujete spoločne?

Áno.

Koľko máte členov?

Rádovo do 400.

Ak existuje ustanovenie, že musíte byť členom SDKU, ak chcete mať nejakú funkciu, existuje aj status, že člen NG nie je členom strany?

Áno.

Vediete si takúto štatistiku?
Áno (ak existuje, prosím upresniť). Percentuálne je to cca. 60%, ktorí sú aj členmi SDKÚ.

Majú aj nejakú funkciu v SDKÚ?

Napríklad, predseda je okrem funkcie poslanca aj predsedom regionálneho zväzu.

Predseda je zároveň súčasťou prezídia, ako je to upravené na nižších zložkách?

Existuje nepísaný úzus, že regionálny predseda NG je prizývaný na zasadnutia predsedníctiev jednotlivých regionálnych zväzov.

Má aj hlasovacie právo?

Ako kde. Ide o nepísané pravidlo, niekde ho akceptujú z titulu predsedu regionálneho klubu NG a niekde je len prizývaný bez možnosti hlasovať.

Môžete mi vymenovať najvýznamnejších predstaviteľov NG?

Peter Markovič – poslanec, podpredseda regionálneho zväzu Žilinského kraja
Viliam Novotný – poslanec
Jaroslav Ivančo – poslanec
Martin Fedor – už nie je členom NG, ale bol. Exminister obrany.
Marek Vargovčák – v súčasnosti viceprimátor Košíc.
Martin Urmanič – prvý predseda, hovorca podpredsedu vlády. Hoci teraz už nie je v NG.

Títo ľudia sa stali držitelia verejnej funkcie, až potom, ako sa stali súčasťou NG alebo naopak?

Všetkých, ktorých som vymenoval, okrem Jaroslava Ivanča, boli najskôr členovia NG.

Ako funguje organizovanie spoločenských podujatí či už pre svojich členov alebo pre verejnosť?

V roku 1998 sa mladí zaujímali o politiku, ale dnes je to úplne iné. Dnes sa situácia zmenila. Dnes ak chceme zaujať mladých ľudí a získať ich na svoju stranu, tak musíme o nich bojovať. Čiže organizuje rôzne teambuildingové športové a kultúrne eventy.

Len pre svojich členov alebo aj pre verejnosť?

Akcie sú väčšinou otvorené pre verejnosť. Snažíme sa byť čo najotvorenejší.

Ako je to s účasťou politickej elity na Vašich podujatiach? Máte problém získať prísľub na ich účasť?

Ako kedy, ale napríklad v tejto kaviarni sme organizovali vianočný večierok s bohatou účasťou, vrátane predstaviteľov SDKÚ.

A ako to funguje v regiónoch?

Je pravda, že koncentrácia je väčšia v univerzitných mestách. V mestách bez univerzity je počet členov nižší, na rozdiel od Bratislavy, kde je počet členov najvyšší. Univerzita je akcelerátorom jednak aktivít, ako aj počtu.

Ako je to s nomináciou členov NG v komunálnych, regionálnych i štátnych voľbách? Majú nejaké špecifické postavenie na kandidátke, resp. ide to všetko cez primárky?

Ak sa bavíme o voľbách do NR SR, áno výber kandidátov funguje cez primárne voľby. Vo voľbách máme vlastnú kolonku podobne ako regionálne zväzy a zväz žien. Z toho vyplýva, že jednotka NG je umiestnená do 25. miesta, t.j. je zvoliteľný do Národnej rady.

Je možné povedať, že NG je dobrou voľbou, aby sa z mladého človeka stal politik? Má väčšiu šancu, ak je členom NG?

Je veľká výhoda byť členom NG. Ak má niekto záujem vstúpiť do politiky, môže priamo vstúpiť do politickej strany, ale NG generácia je dobrou voľbou, lebo nemáme povesť klasických straníkov ale práve mladí sú vhodní, lebo sú ochotní, majú na politiku čas a sú ochotní robiť aj nepopulárnu prácu, rozdávať letáky, aj plagáty musí niekto povylepovať a čo je podstatné vieme sa dohodnúť, vieme si navzájom pomôcť, nezažívame intrigy. Aj status mladého človeka, ktorý sa ešte vzdeláva, má záujem ísť dopredu, má čas, je to vítané. Otvárajú sa dvere, ktoré nie sú vždy otvorené v politickej strane. Člen NG môže diskutovať s expremiérom na neformálnych akciách. Mladých to môže motivovať, môžu sa pýtať, je tam viac motivácií, ktoré môžu pomôcť mladému človeku.

Aké máte skúsenosti s politikmi, s členmi partnerskej strany? Sú si vedomí tej sily, ktorá NG predstavuje?

Nepovedal by som, že politici sú k nám ústretoví len kvôli tomu, že my ich ideme nahradiť. Určite si uvedomujú konkurenciu, ale jednoducho cítia spolupatričnosť, že sme rovnaký tím, že bojujeme v kampaniach, často sme spolu a vidia, že naša pomoc je dobrá, že musia s nami počítať. Pre každého politika je dobré, keď má nejakú spätnú väzbu s niekým, kto nie je pri tom, ale vie, že patríme k sebe, takže nemajú problém sa otvoriť a otvorene sa porozprávať s dôverou bez šírenia informácií v médiách. Závisí to však aj od povahy človeka, niektorí sú otvorení viac, niektorí menej.

Aké prioritné témy presadzujete teraz alebo dlhodobo?

Mládežnícke témy. Pred voľbami 2010 chcem prísť s vlastným mládežníckym programom – Ponuka pre mladých 2010. Zatiaľ sme diskutovali o troch okruhoch: obsahová reforma vzdelávania s cieľom pripraviť mladých ľudí pre prax; sociálna politika firiem pre mladých – nie štát je schopný vždy plniť niektoré úlohy, preto by mali vzniknúť firmy ako napr. firemná škôlka; a tretia téma voľný čas a zábava. Vytvoria sa pracovné skupiny, budeme pracovať na obsahu, v poslednej fáze pôjdeme do nejakej minikampane, ako napr. minikampaň Mladí volia Ivetu, takže aj teraz by to mohlo byť podobné.

Ako je to so spoluprácou s SDKU vo volebnej kampani?

My sme práve tí, ktorí idú do terénu bez nároku na odmenu, a práve preto sme účinná sila, viac ako platení aktivisti, ktorí robia pre peniaze a nie ako my, ktorí si myslíme, že to čo robíme, robíme správne a zo srdca. Je to veľká prednosť a potvrdilo sa to na poslednej kampani v eurovoľbách. Tu sme boli nápomocní strane, rovnako ako pri voľbách prezidenta, kde sme mali vlastný výsek – minibilboardová kampaň, internetová kampaň a pod.

Môže NG nejakých spôsobom zasiahnuť do predvolebného programu, môže priniesť nové témy, ktoré sa následne v programe objavia?

Tým, že chceme robiť, čo chceme robiť, máme ambíciu si ukrojiť čosi z kampane a osloviť témami hlavne mladých ľudí.

Akú povahu majú aktivity okrem predvolebnej kampane, ktoré NG uskutočňuje? Aký typ podujatí prevažuje a čo ich poslaním.

Získavanie členov, teambuilding, lebo vzťahy treba udržiavať, lebo práve vtedy vydržia vzťahy najdlhšie, keď vieme, že nás nespája len členstvo v NG, ale že máme v NG aj spoločných priateľov.

Týkajú sa tieto stretnutia aj politiky, rozširovania vzdelania či povedomia mladých ľudí o politike?

Presne tak, minulý rok sme robili blog vzdelávania – Škola verejnej politiky – od vysvetlenia pojmov, teórií o verejnej politiky sme sa potom presunuli na konkrétne sektorové politiky, zdravotníctvo, školstvo, justícia. Ale teraz sme zmenili názov, už to nie je škola verejnej politiky, ale škola politiky, v priebehu roka nás čakajú dvoje volieb, najskôr voľby do VÚC potom voľby komunálne, pričom máme vlastných kandidátov v oboch voľbách, tak robíme s mladými ľuďmi viac na komunálnu tému. Opäť najskôr od teoretických vecí, cez kampaň, až do úrovne, že pomôžeme vlastným kandidátom, aby mali niečo v ruke, myslím teraz na konkrétny program.

To znamená, že máte určitých ľudí, ktorí sú vzdelanostne pripravení, aby kandidátom pripravili vhodný program?

Áno, v našich radoch je množstvo politológov, právnikov, ekonómov, a rovnako aj naši poslanci sú ľudia, ktorí majú k týmto veciam čo povedať. Uskutočňujeme mediálne tréningy, lebo je vhodné, keď sa mladý človek vie vyjadriť, odkomunikovať svoje predstavy o politike.

Ako formou sa môžete vyjadriť k zákonom. Vyjadruje sa NG napr. k zákonom, ktoré sa vzťahujú k jej témam, napr. mládežníckej politiky. Máte teda priestor, aby ste prezentovali svojim poslancom vlastné predstavy?

Určite, navyše máme z radov NG troch poslancov, takže vyjadrujeme sa ku konkrétnym zákonom hlavne cez nich. Napr. minister Ficovej vlády predkladal novelu zákona, v ktorej definoval pojmy, ktoré súviseli s mládežníckou politikou. Takže pripomienkovali a kritizovali sme napríklad túto normu.

Pripomienkoval novelu len váš poslanec alebo ste aj ako NG mali priestor na vyjadrenie svojich pripomienok a názorov? Na akom zasadnutí sa koná takéto pripomienkovanie, lebo niekedy si schválenie zákona vyžaduje operatívne konanie.

Je pravda, nejde to každý deň. Ale napríklad prostredníctvom mailu môže člen NG pripomiekovať zákon, ktorý pošle poslancovi. Stretávame sa aj neformálne, v menších skupinách a diskutujeme na rôzne témy. Minimálne raz za dva mesiace sa takto stretneme.

A čo sa týka straníckych rozhodnutí?

Podľa toho, na akej platforme. Ak sa rozhoduje, s kým do koalície a s kým nie, tak o tomto sa na zasadnutia NG nerozhoduje, jedine cez našich zástupcov v prezídiu, teda v najužšom vedení SDKU.

Ako je NG financovaná?

Časť príspevkov tvoria dary ľudí, ktorí sa práve vďaka NG niekam dostali. Pomáhajú aj nemecké nadácie Hanns Seidel Stiftung aleb Konrad Adenauer Stiftung.

Poskytuje financie aj strana?

Minulý rok áno, tento rok nie.

A od štátu?

Nie. Ale cez IUVENTA je možné uchádzať sa o granty, ale v našom prípade je to komplikovanejšie, lebo nemáme právnu subjektivitu, ale cez program Adam 1 je možné sa uchádzať o príspevky zo štátu, na ministerstve školstva, ale podľa mojich informácií je to zložité, lebo o nich rozhoduje minister školstva. Aj informácie o partnerov z inej mládežníckej organizácie, ktorí splnili všetky podmienky, len nie sú spriaznení s touto vládou, hovoria o tom, že peniaze by mohli dostať, ale neprejdú kontrolou. Čiže audit by nebol úspešný a peniaze by museli vrátiť.

Aký vplyv má NG pri výbere asistentských poslancov z radov členov NG? Sú úspešní pri nominácii do verejných funkcií, ale ako je to s poslaneckými asistentmi alebo hovorcami?

Napríklad ja som príklad, ako asistent Petra Markoviča a Peter má ďalších dvoch členov NG, rovnako aj Ivančo má členov NG.

Ako je to u starších poslancov?

Niektorí z nich majú tiež členov NG.

A ako to bolo pred voľbami 2006 počas vládnutia. Mali šancu získať pracovné miesta ako napr. hovorcovia na ministerstvách, na tlačových oddeleniach?

Áno bola tam väčšia šanca, hoci nepamätám si, či najskôr boli členmi NG a až potom sa stali hovorcovia alebo naopak.

Čo si myslíte o ľuďoch, ktorí vstúpia do politiky priamo z nejakej inej oblasti, v ktorej urobili kariéru, napr. pani Radičová, alebo pán Jurzyca či pani Žitňanská?

Hodnotím to pozitívne, je to veľká prínos pre stranu. Hoci aj medzi nimi existuje rozdiel. Pani Radičová alebo pán Jurzyca patria určite do inej kategórie ako napr. pán Micheľ. Je to svojim spôsobom riskantné.

Nemrzí Vás to ani trochu, ste predsa len človek, ktorý pôsobí v strane už sedem rokov?

Kde by sme boli, keby boli v strane len straníci, ktorí nič iné nevedia, len stranícku politiku.

Existujú nejaké kritické hlavy voči takémuto postupu.

Ale určite sa nájdu ľudia, ktorí to vidia kriticky, ale za seba môžem povedať, že je to pre stranu pozitívne.

Ako vyzerá spolupráca s ostatnými mládežníckymi organizáciami? Dokáže nájsť spoločnú cestu pri niektorých otázkach, alebo sa vnímate ako čistá konkurencia?

S mládežníckymi organizáciami na druhej strane politického spektra si nemáme čo povedať, kontakty neudržiavame, ale čo sa týka našich prirodzených partnerov, tak je to ODM, KDMS a Via Nova. Toto sú organizácie, s ktorými máme nadštandardné vzťahy. V opozičnom období nám ide o spoločné ciele, napríklad nedávne sme pred ministerstvom spravodlivosti pochovávali spravodlivosť.

S koaličnými sa vôbec nestretávate?

Poznám mladých sociálnych demokratov, o ktorých vôbec neviem, či vyvíjajú nejakú činnosť. Mali sme jednu diskusiu o II. dôchodkovom pilieri. Mladých SNS som napríklad nikdy nevidel, viem, že majú mladého poslanca. A čo sa týka mladých HDZS, v živote som ich nevidel.

ROZHOVOR S PÁNOM JAKUBOM GAJDOŠÍKOM, PREDSEDOM MLÁDEŽE SNS . BRATISLAVA, 23. OKTÓBER 2009

Skúste mi hneď na začiatku priblížiť Vašu politickú kariéru.

Vo svojich 15 rokoch som vstúpil do MO SNS, teda Mládeže SNS, len sa to predtým volalo inak. Následne som sa stal okresným predsedom MSNSN v BB okrese, následne krajských predsedom. Tri dni po svojich 18 rokoch som vstúpil do SNS. Potom som sa stal okresným predsedom SNS, následne som bol v roku 2005 zvolený na sneme MSNS za celoslovenského predsedu MSNS. V roku 2006 som bol zvolený za poslanca mestského zastupiteľstva v meste Banská Bystrici. A v marci 2009 som sa stal poslancom.

Ako ovplyvnilo kariéru členstvo v MSNS?

Určite, lebo človek môže vstúpiť do strany len vo svojich 18 rokoch, tak ako v každej inej politickej strany. Takže keď som vstúpil do strany, už som mal trojročné skúsenosti s politikou. Pohyboval som sa okolo predsedu banskobystrickej organizácie SNS, takže keď som vstupoval do strany, tak som mal tri roky za sebou.

Máte pocit, že sa MSNS medzitým nejakým spôsobom zmenil?

Určite to vyplýva z vývoja organizácie, zo štruktúr. Zmenilo sa veľa, lebo medzičasom sme boli opozičnou parlamentnou stranou, sme boli mimoparlamentnou, a teraz sme koaličnou stranou. Záleží to teda aj od postavenia strany.

Mohli by ste predstaviť MSNS, aký je vzťah k SNS?

MSNS je partnerskou organizáciou SNS. Združuje členov a sympatizantov SNS v rozmedzí 15 a 35. Ale nie každý, kto je členom MSNS je zároveň členom SNS. Členovia sú samozrejme iba tí, ktorí si podajú prihlášku do strany alebo do MSNS.

Ako je to s formálnou úpravou vzťahu medzi MSNS a SNS?

Nie sme súčasťou SNS. Máme dohodu o spolupráci. Fungujeme na báze občianskeho združenia. Ja ako predseda som štatutárny orgán. Nemáme zavedené žiadne kvóty.

Aký vplyv majú členovia SNS na mládež SNS, napr. pri výbere vedenia, predsedu a pod.

O konkrétno vplyve by sa dalo ťažko rozprávať, lebo máme vlastnú právnu subjektivitu, ale pokiaľ by to nebolo v súlade s predstavou strany, tak by to nemalo ďalej zmysel. Lebo to nie je vzťah, že sme si vybrali my nejakého partnera. Musí tam byť konsenzus medzi vedením strany a mládežníckej organizácie. Ale napríklad, aj ja keď som kandidoval za predsedu, tak ma zaujímal názor pána predsedu. Lebo si neviem predstaviť fungovanie mládežníckej organizácie s vedením, keď strana nebude súhlasiť. Dôležité je, aby malo vedenie otvorený prístup k predsedovi strany, aby sme dokázali komunikovať, aby strana vytvorila priestor pre mládež. A to sa dá iba vtedy, keď neexistujú žiadne kvóty, tento vzťah musí byť prirodzený.

Viete mi povedať, ako dlho existujete?

Toto je zložitá otázka, lebo najskôr vznikla slovenská národná mládež, potom Mládež SNS, potom to dlhšie spalo a celé sa to prebudilo okolo roku 2005, keď som sa stal predsedom SNS.

Ale vždy fungovala nejaká mládežnícka organizácia strany?
Áno, čiže môžeme hovoriť o tom, že MO pri SNS funguje desať rokov.

Čo sa týka programu MSNS, existujú predsa len témy, na ktoré sa nazeráte inak ako SNS?
Nemyslím, určite nie. Lebo ľudia sú tu vzájomné prepojení, od 18 rokov sú väčšinou straníci alebo sympatizanti strany, takže ide o silný prienik. Na druhej strane tu fungujú preto, aby si mladí mohli vymeniť názory a prezentovať ich v rámci strany, takže sa podieľajú na kreovaní myšlienok najmä čo sa týka mladých ľudí. Vedenie strany si dá rado tlmočiť názory mladých ľudí.

Vedeli by ste mi povedať, koľko máte členov?
Viac ako tristo.

Majú títo ľudia aj nejakú funkciu v strane?
Určite v regionálnych štruktúrach.

Viete mi povedať nejakých významných predstaviteľov MSNS?
Jakub Gajdošík, predseda, nepovedal by som, že významná osobnosť, ale určite ako držiteľ významnej funkcie. Ďalej sú to podpredsedovia, vysokoškolský pedagóg Dušan Štrauss, ktorý pracuje, či Ing. Baláž, ktorý pracuje ako môj poslanecký asistent, ďalej Ing. Vidra, riaditeľ štátnej ochrany prírody.

Ako je to s organizovaním rôznych spoločensko-politických podujatí? Aký je cieľ takýchto aktivít?
Buď sú to podujatia, ktoré smerujú do vnútra a smerom k našim partnerským organizáciám. Tu sa rozoberajú témy, ktoré sú ďalej tlmočené ďalej strane. Alebo sú to ďalej športové alebo protestné podujatia. Napr. v Komárne pri odhalení sochy sv. Štefana.

Organizujete aj nejaké spoločenské podujatia?
Neorganizujeme plesy alebo podujatia. Ale športové určite. A niekedy organizujem prednášky na rôzne témy, napríklad sme organizovali prednášku o samospráve na univerzite v Banskej Bystrici, ale čo sa týka týchto politických tém, organizujeme ich do vnútra.

Ako získavate nových členov?
Nie je dôležitý počet, ale ľudia sa k nám hlásia sami. Či už cez naše regionálnu štruktúry, kde mladí ľudia o nich vedia. Potom prostredníctvom webu, ktorý je pre mladých ľudí najbližší. Samozrejme to schvaľuje vedenie.

Vy konkrétne?
Ja by som nevedel absolvovať toľko stretnutí, preto využívam na to regionálne štruktúry.

Ako je to s nomináciou mladých ľudí do rôznych verejných funkcií alebo ako kandidátov vo voľbách? Existujú nejaké kvóty?
Neexistujú žiadne kvóty. Mladí ľudia pomáhajú dosť význame tak v regionálnych ako aj celoštátnych voľbách. SNS má svoje pravidlá, ako rozhoduje o výbere kandidátov, či už v regionálnych alebo štátnych voľbách. Neexistujú žiadne kvóty, je to na komunikácii, ako sa dohodneme, je to v podstate o tom, že vždy sa ten priestor pre mladých ľudí vytvorí. Na základe toho, ako tá štruktúra funguje. Niekde to môže byť

tak, že mladí ľudia vyberajú tých ostatných, lebo napr. ja som okresný predseda SNS, takže z toho titulu mám túto právomoc.

A ako je to s Vašim miestom? Znamená to, že môžete byť v prvej päťke? Nie Vy ako predseda ale Vy z titulu predsedu MSNS. Alebo inak sa opýtam, dáva SNS na zvoliteľné miesto niekoho z mládeže?

Tak najskôr musí presvedčiť o svojich schopnostiach. Lebo mať niekoho v národnej rade, tak to znamená mať úplne inú váhu pre občianske združenie. Lebo celý aparát, ktorý môže poslanec využívať, tým, že sa poslancovanie stane jeho hlavný pracovným pomerom, tak sa 24 hodín venuje profesionálne venuje politike. Tak by bolo chybou, keby MSNS svojho človeka, lebo to nemusí byť len predseda, nemala v NR SR.

Ako je to s nomináciou do verejných funkcií. Existujú určité predpoklady, že keď je človek členom MSNS, dostane nejakú funkciu, alebo miesto niekde v administratíve. Z minulosti takéto prípady existujú, napr. sa im podarí dostať do tlačových kancelárií ministerstiev alebo sa stanú poslaneckými asistentmi.

Napr. uvediem príklad, môj asistent pochádza z mládežníckej organizácie, čo je prirodzené, lebo človek tým, že niekde je, tak by mal ťahať ďalších členov tej istej organizácie. Ale ak vládna strana má v rukách rozhodovanie, kde výrazne rieši aj personálnu politiku, tak hľadá najmä medzi svojimi členmi alebo sympatizantmi. Takže mládežníci ako členovia resp. sympatizanti majú šancu a strana medzi nimi hľadá. To je politika, že strana ide do toho, že tam dá svojich vlastných ľudí. A sem patri aj mládežníci. Neexistujú žiadne kvóty, je to len o schopnostiach.

Ako je to so spoluprácou s SNS vo voľbách?

Spolupráca je samozrejme veľmi úzka. Pomoc mladých ľudí je na nezaplatenie. Ich pomoc sa aktívne využíva, či už v regionálnych voľbách alebo v štátnych.

Aké máte skúsenosti s nominovaním členov do volieb VÚC?

Niektorí naši členovia kandidujú za poslancov orgánov VÚC. Zapájajú sa aktívne do kampane, rozhodujú o tom ale krajské rady, oni vyberajú ľudí, ktorých vyberajú. A medzi nimi sú určite aj mladí ľudí. Mladého človeka tak naučíme, ako politika funguje. Lebo je to iné, keď mladý človek na tej kandidátke je, tak dokáže vyburcovať svoje okolie a tak vťahujeme nepriamo mladých ľudí do kampane.

Ako je to v regiónoch, existujú dobré vzťahy aj na komunálnej úrovni.

Myslím, že áno. Vychádzajú si v ústrety. Aktívne sa stretávajú aj tým, že sa členstvá kopírujú.

Akou formou sa vyjadrujete k spoločensko-politickým otázkam.

Tlačové správy alebo v rámci strany a potom strana tlmočí naše názory smerom von.

Máte možnosť pripomienkovať zákony?

Áno, teraz hlavne cezo mňa. Aj toto je tá výhoda, že MO má svojho zástupcu v národnej rade. A keď je téma, ktorá sa týka mladých ľudí, tak sa to riešenie cez Mládež SNS. Mali sme spoločné tlačovky aj s predsedom aj s pani podpredsedníčkou. Máme spoločné vnútorné stretnutia o jednotlivých druhoch politík. Sú to také víkendové akcie, kde sa spojí príjemné s užitočným.

Aké sú vaše obsahové priority?

Samozrejme, vždy je to rozdelené do nejakých ucelených celkov. Je to individuálne, ale hodnotíme najmä to, ako sa to dotýka mladých ľudí. Ak hovoríme o školstve je to veľmi dôležité, aj preto, že máme ministerstvo školstva. Ale napríklad aj diskusia o jazykovom zákone, o školskom zákone, o zahraničnej politike. A potom sú to tie otázky života a smrti.

Ako ste financovaní, máte verejné zdroje? Prispieva štát na financovanie MO?

Nie, dajú sa ale písať projekty. Máme zavedené členské, existujú dary.

Postačuje Vám to, alebo ste od štátu privítali vyššie príspevky?

V minulosti sa viac rozmýšľalo, že by sa vytvorila strešná organizácia, ktorá by financovala mládežnícke organizácie. Ešte v rámci RMS, ale tam je viac organizácií, nielen politické.

Privítali by ste, keby boli politické MO organizované osobitne?

Možno v budúcnosti by bolo potrebné uvažovať nad nejakým kľúčom, ako tieto organizácie financovať.

Aký máte názor na politikov, ktorí vstupujú do politiky z profesie, že neprechádzajú jednotlivými stupňami politickej kariéry.

Ja si myslím, že z oboch košov by do politiky mali patriť. Myslím, že poslanec NR by mal mať skúsenosti s komunálnou politikou. Aby sa v parlamente neučili výlučne od nuly. Ale zasa na druhej strane existujú osobnosti, ktoré svojou osobnosťou môžu priniesť do politiky niečo nové. T.j. môže sa sťa, že skvelý ekonóm, alebo skvelý manažér pracuje v inej oblasti, než politika a možno je dobré, že politika si vypomáha takýmito ľuďmi. Ale musí to byť správne vyvážené. Lebo keby sme nechali ľudí pracovať 10 – 15 rokov pracovať v strane a potom by sme kandidátku zostavili z iných typov politikov, ktorí v strane neboli, nebolo by to dobré. Ale politike prospieva, napr. pán Jurzyca, alebo pán Počiatek.

Ako je to s Mládežou SNS. Očakávajú, že budú v politike aktívne, že sa stanú či už poslancami alebo v parlamentoch na komunálnej úrovni alebo regionálnej?

Je to individuálna otázka, lebo niektorí sú našim členmi, lebo chcú len pomáhať, ale sú aj ľudia, ktorí chcú byť v politike aktívni, chcú sa jej venovať politike profesionálne aj v budúcnosti. Človek si musí byť vedomý svojich kvalít a keď chce byť napríklad starostom, nestačí byť členom strany, ale musí mať aj nejaké kvality.

Máte nejaké dohody, že si pri voľbách mladí ľudia pomáhate, že napríklad krúžkujete svojich mladých kandidátov?

Takéto dohody nikdy neboli, ale je to asi prirodzené, že mladí ľudia budú krúžkovať svojich kamarátov, s ktorými chodia na športové akcie, ktorých poznajú. Ja keby som volil, tak tiež zakrúžkujem svojho podpredsedu, lebo sú to ľudia, ktorých ja ako predseda tlačím dopredu, tak by to bolo scestné, keby som ich nepodporil.

Posledná otázka sa dotýka kooperácie s ostatnými MO. Funguje medzi vami prirodzená rivalita, alebo sa dokážete dohodnúť.

V prvom rade by som toto delenie rozdelil na koaličné a opozičné. Ja osobne nemám žiadne problémy komunikovať s kýmkoľvek a myslím, že v našom veku je to prirodzené. Ak sa vedia dohodnúť a vedia komunikovať navzájom vo vysokej politike tak by bolo

scestné, ak by to nevedeli mladí ľudia, u ktorých nejde toľko ako medzi špičkovými politikmi. Z tohto pohľadu sú nám najbližšie organizácie súčasných koaličných strán. Ale ak sa v budúcnosti dohodne strana s nejakými inými stranami ak sa budeme musieť dohodnúť s nimi.

Robíte spoločné akcie?
Stretávame sa.

A ako je to s opozičnými?
S regiónmi určite. Či už pri športových akciách, pozývajú sa všetci, takže tam nerobíme rozdiel medzi nimi. Neexistuje medzi nami averzia.

30 min.

ROZHOVOR S PÁNOM PETROM NAGYOM, PREDSEDOM VIA NOVA. NOVÉ ZÁMKY, JANUÁR 2010

Predstavte mi prosím Vašu mládežnícku organizáciu (MO)?

Via Nova je občianske združenie. Takže na civilnej úrovni sa organizujeme a registrovaní sme pod názvom Vian Nova – ICS. To ICS je z maďarského názvu. Predtým sme boli v rámci strany ako platforma mládežnícka.

To znamená, že ste boli súčasťou strany?

Boli sme súčasťou stranou strany, takže stanovy určovali vznik mládežníckych združení popri základných organizáciách. Takto sme vytvárali základné bunky tejto našej organizácie. Toto prebiehalo od roku 2003. Od roku 2003 do roku 2006, keď prišli parlamentné voľby, a aktívne sme sa zúčastnili parlamentnej kampane, ba dokonca predtým sme mali skúsenosti s voľbami do VÚC v roku 2005, takže už skúsenosti sme mali. A podľa mňa v roku 2006 sme boli schopní vniesť celkom dobrú farbu do kampane SMK. Aj médiá o tom písali že mládežníci dosť výrazne ovplyvnili paletu pestrosti. Mali sme autobusy a tú kričiacu ženu. V tejto kampani sa k nám pridalo dosť značné množstvo mladých ľudí. Normálne z ulice sa k nám pridali. Na námestiach sme mali veľké pódia. To výlučne naša organizácia organizovala. Kultúrny program, letáky sme rozdávali, mali sme vlastných kandidátov a tí čo boli na letákoch, tak tí boli propagovaní. To bolo dobré, lebo sme boli na jednej kandidátke a záležalo nám, aby sme dosiahli najlepšie umiestnenie. Tam sa k nám pridali mladí ľudia a bolo ich toľko, že sme nemohli odhliadnuť od ich vôle, t.j. ako sa oni chcú združovať v budúcnosti. Takže táto vôľa bola, nebola ochota vstúpiť do strany, to znamená, mladý človek, ktorý sa prvýkrát zúčastní verejného života, aj v rámci kampane, tak to nerobí preto, že sa chce stať členom strany.

Takže to považujete za výhodu?

V každom prípade, sme sa potom reorganizovali: jednali sme v tom čase ešte so starým vedením strany, s Bélom Bugárom. Ako sme si to predstavovali, už nie ruka v ruke so stranou, ale by sme sa oddelili, čo by bolo pre našich členov výhodnejšie, a dokonca bola požiadavka z ich strany, aby sme boli civilné združenie. A potom by sme zaviazali nejakou zmluvou. Takže na tú zmlúv sa čakalo do roku 2008. Takže v roku 2007 bol kongres SMK, kde nastala zmena vo vedení. No a v oku 2008, niekedy v marci, bola podpísaná zmluva o spolupráci so stranou, ktorá vytýčila všetky tie ... má 12 článkov o spolupráci v jednotlivých oblastiach, čo sa týka zahraničie politiky až po oslovovanie pri kampaniach, zostavovaní kandidátok, všetko je tam stanové dosť konkrétny, t.j. to sme si vytýčili, že to musí byť rukolapné, aby sa potom nedalo lavírovať okolo rôznych vecí, ako je to v politike bežné.

Ste povedali, že v roku 2007 sa menilo vedenie. Ako to ovplyvnilo podobu MO?

Viete čo, my máme jediné šťastie, že sme sa neorganizovali vo viazanosti na jednotlivých politikov. To my znamená, že nemáme ľudí, ktorí sú extra viazaní k nejakým politikom, ak tej, čo odišla, ani k tejto druhej. Ja by som mohol povedať, že na jednej ruke viem zrátať členov, ktorí sa kvôli tomu odčlenila od našej mládežníckej organizácie. Fakt to viem zrátať na jednej ruke, dvaja traja. Nemalo to teda žiadny vplyv, my sme si povedali, že budeme politizovať pri tej strane, pri ktorej sme vznikli. Mali sme aj kongres, na ktorom sme si stanovili otázku delegátom, ako ďalej, ale bolo

to jednoznačné, jednohlasné bol daný smer a vôľa, ktorým smerom, resp. pri ktorej strane zotrvať. Že či chceme novú výzvu v podobe novej strany, alebo chceme novú stranu, ale jednohlasne sme sa rozhodli, že ostaneme pri starej strane, keď sme už preskákali všetky tie ťažkosti, čo sme mali v procese etablovania sa. Aj keď napriek tomu, že pre mladých ľudí je to veľká výzva, čo sa týka nových vecí v politike, to znamená, že si uvedomujeme, že budeme jednoznačne oslovovať mladých ľudí, aby vedeli, a čom sú, poprípade presvedčiť ich, že nová výzva nie je správna cesta.

To znamená, že vy fungujete ako občianske združenie, ktoré má riadnu spoluprácu s SMK. Ako je to s rozhodovaním orgánov strany. Máte nejaký prístup k týmto rozhodnutiam?

Naše stanovy nevyžadujú členstvo v strane, sme teda úplne voľní. Čo sa týka účasti, tak tam zo zmluvy o spolupráci vyplýva, že kto sa na tomto zúčastňuje, napríklad najvyšší orgán je rada predsedov strany, tak tam automaticky prizývajú predsedu, alebo niekoho, koho môže delegovať. To znamená, že jeden hlas tam máme. Najvyšší orgán je republikové predsedníctvo, kde nás prizýva predseda strany. On má zo stanov povolené, že prizýva aj mládežníkov k rokovaniu. Tak samozrejme, keď je nejaká téma, ktorá je chúlostivá, tak nás neprizvú, keď je to tajné, alebo vnútrostranícke, tak túto brzdu si tam postavili, že je to na predsedovi, či pozve predsedu MO alebo nie. Ale ak je to o témach o mládeži, tak tam sme pozvaní. Alebo pri vyhodnocovaní programu. Komunikácia je na výbornej komunikácii, nepotrebujeme k tomu oficiálne listiny, aby sme vedeli, čo sa deje. Moja komunikácia s predsedom strany je na týždennej úrovni. Stretávame sa teda pravidelne, s tým, že sme aj prizývaní. Aj na nižších úrovniach, až po základnú organizáciu, kde v jej predsedníctve je automaticky jeden člen našej organizácie s hlasovacím právom. To znamená, že kto sa chce zúčastňovať politiky z nás mladých, má túto možnosť. SMK má teda 600 základných organizácií, takže v každej máme jedného človeka. Mimochodom títo ľudia .....

Máme 830 členov. To je podľa mňa ešte z tých čias, keď bolo organizované združovanie pri každej organizácii, takže tí členovia plus čo sa k nám pridali, už vtedy to bolo cca. 400, keď sme ešte boli mládežnícka platforma strany. A týchto ľudí aj potrebujeme v teréne, keď robíme kampaň a podobné veci. Netreba to tak brať, že všetci sú aktívni, ale sú evidovaní. Papier niečo znesie, a na druhej starne z týchto ľudí potrebujeme osloviť, takže my sa pohybujeme okolo 300-350 ľudí, čo sú aktívni a fakt osloviteľní.

A kde máte dobrú členskú základňu?

Nitriansky a Banskobystrický kraj. V nitrianskom kraji najväčšia základňa, nehovorím, že najlepšie fungujúca je v Strekove, kde má 40 členov. To je obec. A čo sa týka okresov tak v novozámockom okrese. Možno že preto, že som predseda, tak je to aktívnejšie. Ale zasa na druhej strane Rimavská sobota sa celkom dobre vzchopila a teraz sme organizovali nové štruktúry, aby sme vo voľbách mohli celoplošne poskytnúť výpomoc, aj v prospech vlastný aj v prospech SMK. Predpokladáme, že tam budeme mať nejakých ľudí. A východ je taký najslabší. Aj keď napriek tomu, že teraz v januári sme mali takú okružnú cestu na východe, kde vzniklo päť nových organizácií – Michalovce, Trebišov. A Bratislava je taká svojská, lebo v podstate v Bratislave sme si zvolili inú stratégiu. Ako nie ako sa týka členov mestských častí, ale väčšinou tam máme aktivistov študentov, spolupracujeme so študentskou sieťou. A oni nám tam vypomáhajú.

Máte nejaké štruktúry aj na severe?

Pravdu? Nevidím v tom zmysel. Najsevernejšia organizácia SMK je v Kežmarku a v Kežmarku máme každý rok zimné mládežnícke tábory, tento rok by sme chceli prizvať ODM, lebo s nimi máme celkom korektnú spoluprácu, podobne ako s KDMS a NG, dokonca aj s ľavicovými sa stretávame na Rade mládeže Slovenska, kde sme členmi, tam kde je kongres, tak komunikujme s nimi. Minimálne raz ročne, ale keď máme tému konfrontácie ľavice a pravice, tak si ich prizývame. Nie sme nepriatelia, len súperi na politickej scéne. Takže zimný tábor pri Veľkej Lomnici každoročne nám poskytuje možnosť, ay sme mali komunikáciu na spoluprácu s tým väčšinovým národom. A samozrejme máme každý rok tábor, kde si prizveme partnerskú organizáciu slovenskú, to znamená, na Kaskádach sme bývali, v Dunajskej Strede a pod.

Váš rokovací jazyk je maďarský?

Áno, náš rokovací jazyk je maďarský. Máme mimochodom aj slovenských členov, ale to sú väčšinou takí prinesení ľudia. Proste, kto študuje na vysokej škole a zúčastnil sa kvôli tomu, že má nejakého Maďara kamaráta a patrí do tej partie, tak sa zúčastňuje aj našich akcií. Tým by som sa aj mohol pochváliť, že máme úspešné naše akcie, festivaly, naposledy festival Bez hraníc v Komloši, väčšinou však majú lokálny charakter.

Máme aj politické tábory, kde vznikajú rôzne diskusie. Nedávno sme mali pozvaného Pavla Freša, Edit Bauer, vždy keď je nejaká téma, Lisabonská zmluva, vždy, keď je pred voľbami, tak na tieto témy debatujeme s pozvanými politikmi. No a samozrejme, čo sa nás týka menšiny, tak máme menšinové témy, čo sa týka jazykového zákona, alebo nejaké sociologické prednášky, čo sa týka budúcoročného sčítania ľudu. Takže aj na túto tému, no a čo všetko zaujíma mladú komunitu,

Ako je to pred voľbami, do akej miery ste zapojený do predvolebnej kampane? Pri mobilizácii voličov napríklad.

Jedna strana má štáb na kampaň. Členmi tohto štábu je viacero ľudí od nás mládežníckej organizácie. Ja som automaticky prizvaný, nakoľko reprezentujem stanovisko a plány v kampani našich mládežníkov, a ešte pár takých aktívnych ľudí, ktorí sú spomedzi nás kooptovaní a majú na starosti rôzne témy. Najmä oslovovanie ľudí cez Facebook, tak za to sme zodpovední my. My sme prizvaní do štábu a každý v štábe je za niečo zodpovedný. Naposledy sme boli zodpovední za aktivistom, takže sme chodili, klopali sme do domácností, rozprávali sme sa s ľuďmi, bola to tvrdá agenda a dá sa povedať, že sme ju zvládli.. takže ak strana chce použiť tú istú metódu, lebo vo voľbách do EP sa to celkom osvedčilo, mimochodom sme to prebrali od maďarských partnerov, lebo tam v Maďarsku robia MO túto činnosť aktivistov. Takže posielali sme sms správy, zbierali sme zoznamy, telefónne čísla, takže tam sme boli aktívni. Samozrejme máme vlastnú agendu, robíme kampaň, samostatné akcie máme a s nimi ráta potom aj SMK. Takže potom si to musíme vždy zladiť, aby termíny nekolidovali.

V rámci programu existuje 100% zhoda s partnerskou organizáciou, ale sú tam témy, ktorými sa odlišujete?

O 100% zhode nikdy nemožno hovoriť. To klame, kto hovorí, že taká existuje, lebo mládežníci majú iný, flexibilnejší pohľad na veci. Ale čo sa týka smerovania a toho pravicového zmýšľania, tak to väčšinou sedí. Takže ten hlavný smer je, dá sa povedať, totožný, a čo sa týka iných interpretácií iných tém, tak preto je tam potrebné to

stretávanie a komunikácia, aby to bolo dobre zladené, aby sme mohli voličom, mládeži deklarovať korektne a tým spôsobom, akým to od nás očakáva strana.

Majú členovia Vai Nova nejakú funkciu v SMK? Je niekto z Via Nova poslancom?

Zatiaľ nie, na parlamentnej úrovni zatiaľ nie. Už na úrovni starostov sme zastúpení, to znamená, že vo voľbách 2006 sme mali sedem starostov a jedného viceprimátora Dunajskej Stredy. A viacerí sú medzi poslancami, takže už je tu obnovenie a výmena elít. Už teda začala a našim cieľom je dosiahnuť ten optimálny pomer, aby bolo zastúpené aj to mládežníctvo. Ja si myslím, že toto je úplne normálne, že začína od úrovne samosprávy a potom máme aj vyššie ambície. Teraz vo voľbách do VÚC, tento rok už máme kandidátov, ktorí sa tam dostali. Za komárňanský volebný obvod. To sú nominanti Via Novy, to znamená, že Via nova je už čo sa týka nominácii, je považovaná za seriózne partnera,

Existuje niečo v stanovách, že musíme mať na kandidátke vlastného človeka?

Jednak je to o dobrých vzťahoch. Už aj vznik zmluvy prišiel založený na vzájomnej dôvere. Je tam stanové, začnem od najnižšej úrovni, že automaticky na kandidátke na miestne samosprávy, tak tam máme v každom obvode jedného človeka. To znamená, že tam evidentne je snaha o výmenu elít, resp. jej obnovenie, obnovenie tvári. A na vyšších úrovniach až po parlament. A v parlamente je to dosť jednoznačné stanové, že z limitu predsedníctva, t.j. 15 ľudí, predsedníctvo vždy deleguje 15 ľudí a v tejto 15 má jedno miesto MO. Keď sme vypracovali túto zmluvu o spolupráci, tak sme komunikovali s ostatnými MO, aj z NG, aj z KDMS, ba dokonca aj na európskej úrovni sme si viaceré MO pozvali, oslovili a diskutovali sme o tom. Sme si to od nich prezvali a teraz uvidíme, keď sa bude zostavovať kandidátka SMK začiatkom marca, ako buď táto zmluva dodržaná. Pán predseda už deklarovať, že ak máme zmluvu, tak ju treba dodržať, takže z jeho strany bola taká výzva, resp. upozornenie smerom k republikovej rade, že tú zmluvu budú akceptovať.

Znamená to, že na tej kandidátke budete vy ako predseda?

Nie je to miesto na meno, ale je to miesto pre mládežnícku organizáciu. No a potom je to potom už na MO, resp. na jej stanovách a my to máme tak upravené, že delegátov na kandidátke 150 člennej bude mať Via Nova sedem členov. My budeme mať za úlohu zostaviť zoznam siedmich ľudí a to bude robiť naša republiková rada Via Novy. Stanoví nejaký zoznam alebo listinu, samozrejme v poradí a ten, kto bude v prvý v poradí, bude mať nárok na miesto z tej zmluvy o spolupráci. A ostatní potom budú na regionálnej úrovni, tam sa už kombinujú regióny s MO. Teda z 15 člennej kvóty predsedníctva, dáva jedno miesto Via Nova. Teraz už prebieha rokovania, už sedíme s pánom predsedom a dohadujeme sa, ako by to mohlo vyzerať na jednotlivých pozíciách.

Vedeli by sme mi povedať nejakých najal. Predstaviteľov Via Novy?

Tak, čo sa týka maďarského spoločenstva, tak v každom prípade sú známi. Ak ideme na politickej báze, tak je to viceprimátor Dunajskej Stredy pán Hulkó. Ak nie som drzí alebo neskromný, tak čo sa týka mediálnej prezentácie, tak zvyknem ja reprezentovať väčšinou MO.

Vy máte aj nejakú funkciu?

Ako stranícku funkciu, tak som v Nových Zámkoch člen mestského zastupiteľstva. A a čo sa týka SMK, tak je to mládežnícka línia. Som člen okresného predsedníctva SMK

v Nových Zámkoch a čo sa týka vyšších úrovní, tak tam sa zúčastňujem ako člen Via Novy a nie ako volený funkcionár.

Je to ťažké presadiť sa v SMK?

Bolo to ťažké. Keď ste nepatrili k niekomu, tak tam to bolo o tej viazanosti k jednotlivým politikom, tak to bolo takmer nemožné. Ale to je asi tak v každej strane. A tým, že vznikla Via Nova v roku 2003, tak to bola taká prvá snaha o tom, aby sa tam mohli dostať aj ľudia, ktorí majú ambície a zatiaľ nie sú nejako viazaní na žiadneho politika. Jednoducho môžu dokázať cez MO niečo, môžu sa dostať do popredia a tým spôsobom, že môžeme niekoho delegovať, tak Via Nova je tá kvázi osoba, ku ktorej ich možno viazať.

Je to pre mladého človeka výhodou vstúpiť do Via Novy alebo by ste mu odporučili len do SMK?

Je to podľa mňa rýchlejšia cesta tým, že si skôr vytvorí tú známosť, autoritu, poznanie. Ľahšie sa dostane do povedomia, keď ide cez nás, ako pri druhej možnosti, že ide cez SMK a je napojený na nejakého funkcionára v SMK. Pre mladého človeka, ktorý nie je zapojený a zainteresovaný, tak by som mu odporučil cez mládežníkov. A samozrejme potom je to o schopnosti, vystupovaní a prospechoch. Vtedy nie je problém človeka podporiť.

Bavili sme sa o rôznych podujatiach, ale ako je to s účasťou poslancov na vašich podujatiach. Máte s tým problém, alebo keď sa vyzvú, tak prídu?

S týmto nemáme vôbec problém. My väčšinou komunikujeme s jednotlivým poslancami a v SMK je každý poslanec zodpovedný za nejakú agendu, či školstvo alebo regionálny rozvoj. To znamená, že ak máme rozhovory alebo takéto debaty na rôzne témy, tak si prizývame daného odborníka. A väčšinou naša úspešnosť je celkom značná. To znemená, že včas ich treba osloviť a vždy sú potom prítomní. Jednak to možno pripisovať aj tomu, že im na tom záleží, môžu voči mládežníkom reprezentovať väčšiu zodpovednosť, lebo vidia že je to jedna sféra voličskej základne. A keďže sa u nás pohybuje veľké množstvo ľudí, napríklad na festivaloch, tak je to pre nich zaujímavé.

Čo to znamená, letný tábor, ako vyzerá, je to čisto o zábave?

No o zábave to je, ale to je snáď najprirodzenejšia vec v živote mladého človeka. V prvom rade je to zábave. V druhom rade je to o politickej spolupatričnosti, aby ľudia vedeli, kam patria. Vytvárania kolektívu. Potom je to teambuilding. Je to skupina tých ľudí, s ktorými potom rátame pri organizovaní ďalších akcií v regiónoch. To znemená, že toto je celorepublikový tábor, od Kráľovského Chlmca po západ, je tam obsadená nejaká lokalita mladých ľudí. Ďalej sú to také témy, ktoré mladých zaujímajú, napr. blogovanie, médiá, internet, nedávno sme pozvali blogerov a správcov jednotlivých mediálnych webstránok, aby si mohli konfrontovať názory, ako vyzerá v budúcnosti vplyv týchto tlačených resp. iných médií a aké majú vplyvy na ovplyvňovania verejnej mienky. Potom samozrejme o životnom prostredí máme veľa prednášok. Zaujímavé bolo, keď sme mohli pozvať ministrov, mali sme ministra životného prostredia, tak na rôzne témy mohol prednášať. Mnohé rodiny zakladajú rodiny, možno aj zvažujú, ako využívajú tieto obnoviteľné zdroje energie, keď si zakladajú bývanie. Kadečo možné, školstvo je úplne normálne.

Chcel som sa opýtať na priority, keby ste mali vymenovať tri dominantné témy, ktorým sa venujete dlhodobo?

Školstvo, bývanie a všeobecne mládežnícka politika. To znamená, že záleží nám vždy aj keď je to rezort školstva, ale aj na európskej úrovni, čo sa prijal tá mládežnícka smernica, tak tam sme mali tiež pripomienky.

Na to som sa chcel opýtať, mali ste v minulosti alebo teraz možnosť pripomienkovať návrhy zákonov, alebo rôzne stranícke rozhodnutia, čo sa týka legislatívy?

Čo sa týka strany, tak to jedna z vymožeností Via Novy, že v každej odbornej komisie, ktorú má strana, tak jeden je delegovaný spomedzi nás. To znamená, že v týchto komisiách sedia naši členovia a tí nám prinášajú informácie. Je tam teda možnosť zjednocovať našu agendu so stranou. A cez nich to potom robíme, si sadneme, nie je to nejaké striktné. Je to úplne voľné. Čo sa týka veľkej politiky, pri návrhoch zákonoch, hoci sme v opozícii a nemáme možnosť pripomienkovať vládne novely, tu máme otvorené dvierka cez Radu mládeže Slovenska, ktorá sa týmto zaoberá, je to nestranná organizácia združujúca mládežnícke organizácie, aj politické. Takže tam sme všetci na jednej lodi a cez RMS zasielame svoje návrhy. Veľmi je to podľa mňa flexibilné, čo sa týka pripomienkovanie týchto vecí. Sme niekedy aj vyzvaní k pripomienkovaniu.

Ako sa vyjadrujete k spoločensko-politických otázkam? Akou formou?

Zvolávame tlačovky a politickými vyjadreniami. A väčšinou to robíme, keď sú to celoslovenské témy, tak to robíme v spolupráci s ostatnými mládežníckymi organizáciami. Myslím si, že je to jednak deklarovanie súdržnosti mládežníkov. U nás sa podľa mňa stratila hranica toho, že by sme mali deliť mládežníkov na Slovákov a Maďarov. Takže sú to mladí ľudia s podobnými záujmami a deklarujeme, že ten záujem je spoločný. Čo sa týka maďarskej spoločnosti, tak to riešime tak, aby sme boli zastúpení na celom Slovensku. Na severe my síce neplánujeme zriadiť organizáciu, ale sme v kontakte s organizáciami, ktoré juh majú slabšie zastúpený, ale sever lepšie. Lebo ostatné mládežnícke organizácie tu na juhu veľmi nefungujú, hoci Nové Zámky nie je maďarské mesto. Tak to mám asi prirodzenou cestou podelené, bez toho, aby sme sa predtým na tom dohodli. Čo sa týka prezentácie navonok, tam sme vždy spolu, to znamená Via Nova, KDMS, ODM a NG. Spolu máme tlačovky, spolu máme sedia, keď je nejaká kauza, tak robíme politické vyjadrenia, vydávame ich v tlači.

Čisto hypotetická otázka, toto členenie MO je prirodzené, ale čo ak by Smer-SD spolupracoval s SMK. Budete meniť partnerov?

Určite nie, nevidím na to dôvod. Spolupracujeme aj s mladými sociálnymi demokratmi, ba dokonca si posielame oznámenia o vzájomných akciách, oslovujeme sa. Nie je to až také intenzívne komunikovanie ako s ostatnými, to znemená, že nedvíhame často telefóny, ale vieme o sebe. Ale na sedeniach Rady mládeže Slovenska je to o osobnej komunikácii. S nimi je to jediná možnosť na stretnutie. Na týchto stretnutiach sa ani nebavíme s našimi partnermi, lebo s nimi sme stále v kontakte, a tak vyhľadávame možnosť komunikácie s tými, s ktorými často nekomunikujme. A tak si povieme o svojich agendách, pokritizujeme si niektoré naše kroky a keď náhodou niekto, nejaká civilná inštitúcia organizuje posedenie, napr. bolo stretnutie na dôchodcovskú tému a boli tam prizvaní mládežníci z rôznych MO, tak tam sme sedeli pri jednom stole a debatovali a vymieňali si názory.

Ako je to Mládežou SNS a DFM?

Pravdu povediac, o mládeži HZDS ani neviem. Ani nemáme kontakt. Nejako to nevyhľadávame. No ale pri SNS, presne pred rokom sme si volali s pánom Gajdošíkom, lebo sme organizovali diskusiu na tému Hedvigy Malinovej. Na túto tému sme my organizovali jednu debatu, ale nakoniec hostia zrušili svoju účasť a stretnutie sa nekonalo.

Chcel som sa opýtať aj na to, či máte nejakého poslaneckého asistenta medzi sebou?

Máme, mimochodom aj ja som asistent poslanca Ivana Farkaša. To je na odborných pilieroch postavené. Aspoň poslanci si u nás v SMK tak volia poslancov, pokiaľ sú oni odborníci, tak si volia z tejto témy. Aby mohli pripravovať zodpovedne materiály.

A ako si vyberajú svojich asistentov? Je to na základe tohože niekoho poznajú alebo sa opýtajú vás, či nemáte nejaký tip?

Áno stáva sa to, hoci nie často, dokonca aj v zmluve o spolupráci, ktorá vnikla po voľbách 2006 sme stanovili, že by mali brať ohľad, lebo nevedeli sme to inak vyjadriť, že poslanci by mali brať ohľad na mládežníkov pri výbere svojich asistentov. Ba dokonca pán predseda mal od toho ešte odvážnejší návrh, ale neviem, či bude niekde prezentovaný alebo či sa o §ňom bude hlasovať, že by pri výbere asistentov mali viazané ruky. Bolo by to teda delené podľa úväzkov, alebo poloúväzkov, aby mládežníci mohli byť viac zapojení. Ale v každom prípade je to vec dôvery poslanca voči danému človeku. Neviem si to predstaviť, že by úplne cudzieho človeka by si zobral niekto za asistenta bez toho, aby ho niekto poznal. Aj preto je tá MO dobrým priestorom. V každom prípade sme s tým rátali aj v zmluve a už sa stalo, že aj mňa oslovili.

Ako je s financovaním Via Novy? Existujú nejaké členské príspevky?

Nemáme členské príspevky. Máme projekty na rôzne mládežnícke akcie.

Kto ich poskytuje?

Je to rôzne, cez Európsku úniu počnúc, občianske združenia v podobe donorov, nemecké nadácie, alebo Stredoeurópska nadácia, IUVENTA, hoci od nej sme ešte nemali. Záleží vždy od témy.

Ako je to s financovaním zo strany štátu?

Ministerstvo kultúry, čo sa týka mládežníckych festivalov.

To sú asi skôr nepolitické akcie.

Áno, to je väčšinou sekcia menšinových kultúr, takže čo sa týka menšinovej mládeže. Tu máme svoje konferencie na tému kultúra mládežníckej politiky. Máme granty aj z Maďarska.

Existuje nejaký pravidelný príspevok slovenských štátnych úradov?

Žial musím povedať, že možno je to naša slabosť ale nevyužívame ich. Aj tým, že sme členovia Rady mládeže Slovenska, cez ministerstvo školstva má každý MO na základe členstva, a iných kritérií, napr. musí mať zastúpenej v piatich krajoch (alebo je to ešte menej?), takže všetky tieto kritéria spĺňame, mali by sme len jeden krôčik od toho, aby sme o tento grant požiadali. Napr. maďarskí skauti sú takto financovaní, čo sú príspevky vhodné na réžiu danej organizácie. Zatiaľ ich nevyužívame, to znamená, že z ministerstvo školstva nevyužívame žiadne príspevky.

Je to asi aj kvôli tomu, že je to administratívne náročné. Ja by som musel mať zamestnaného minimálne jedného človeka, ktorý by bol za tieto veci zodpovedný. To znemená, že tá administratívna náročnosť poskytnutia tohto príspevku, čo rádovo na základe členov, nie je vysoká. Je to striktne viazané, na čo sa to dá používať. A potom to použitie je administratívne náročné, hlavne to vydokladovávanie, prezentácia, rôzne písanie správ, vyjadrenia, behanie za tým. Pravdu povediac, ja som sa pýtal tých, čo s tým majú skúseností a mali zvláštny úsmev na tvári, keď mi to mali odporučiť. Takte radšej nie ako áno. Tak sme vypočili ich odporúčanie. Ale v budúcnosti samozrejme máme o tom záujem, aspoň raz by sme to chceli vyskúšať, možno by sme to v pohode zvládli. Zato naivní toľko nie sme, že sa dáme takto odbiť.

Ešte jedna otázka, ak som na nič nezabudol. A to aký je váš osobný názor na ľudí, ktorí prichádzajú do politiky z inej než politickej oblasti. Aký máte vy pohľad na týchto ľudí?

Je to dvojsečná zbraň. Preto, lebo môže sa to osvedčiť. Človek nikdy nevie, keď siahne do veľkého koša a niekoho náhmatkovo vytiahne a môže to byť človek, ktorý sa osvedčí. Aj pán Šťastný, to bol strategický ťah, ktorý sa osvedčil. Aj pán Jurzyca, sú to osobnosti, ktoré sú známe a priťahujú, majú okolo seba podporu, čo je hra na voličskú základňu alebo boj o voliča. SMK v tomto smere, ani by som nepovedal, mohol by som síce menovať za čias, keď sme boli vo vláde, napr. pán Šimon, alebo pán Gál, ale nie je to typické. Tu sa ide väčšinou na istotu v rámci SMK. Ľudia, ktorí sú dôverní, poznajú ich. Zas na druhej strane to má aj nevýhody. Je to mál flexibilné, človek môže by ť veľmi dobrý odborník, a niektorí z nich nemajú snahu o politiku. Politika by tak mala väčší osoh ako naopak. Proste veľkí odborníci, ich moc nezáleží, že by chceli vstúpiť do politiky. A niekedy berú to tak, že ich treba osloviť, dať im priestor aj napriek tomu, že sú to jednocestní ľudia, t.j. sú odniekadiaľ vytrhnútí z kontextu, zo svojho odboru a potom sú daní na danú pozíciu. To sa môže osvedčiť pri vysoko odborných záležitostiach. Buďme úprimní, človek nie je majster sveta v tom danom odbore, takže v každom prípade odborníci sú potrební a politici nemôžu pokryť všetko. A za sa na druhej strane nepovažujem za korektné, keď na ministri majú nejakú funkciu a sú za niečo zodpovední a keď sa im skončí mandát a tým pádom sa stali známi, tak nepovažujem za korektné, že z toho chcú vytĺkať politický kapitál.

Nepôsobí to domotivujúco?

Nie nepovažujeme ich za tú konkurenciu, ktorá by nám kazila šance. Evidentne aj my máme záujem o tom, aby odbornosť bola dodržaná. Aj my máme snahu, keď máme nejaký nových členov vysokoškolákov, tak sa ich snažíme dávať do popredia. Veď kto je lepší, nech získa agendu, veď to je pre spoločnosť prospešné.

Má predsedníctvo politickej strany nejaký vplyv pri výbere predsedu Via Novy?

Nie, u nás máme demokratický výber. Takže vôbec nie. O tomto ani nekomunikujeme, pravdu poviem. Vlani v októbri sme mali snem a tam sme boli dvaja kandidáti a ja som bol zvolený už druhé obdobie za predsedu. Ale aj my v rámci Via Novy máme problémy, resp. uvažujeme o tom, že by mal nastať generačná zmena. My sme teda tridsiatnici a keďže je to od 16 do 35 rokov, ale ta prvá polovica je prázdna. Ja si už všímam, že už medzi nami je niekedy názorový rozdiel medzi nami vo Via Nova. 20roční majú na to vyhranenejší a extrémnejší názor ako my, ktorí sa stávame v tomto veku viac konzervatívni. Je to prirodzený proces, na ktorý treba aj v rámci MO dohliadať. Mala by tam byť obnova a omladzovanie vedenia.

Ako to fungovalo predtým, než samotné SMK vzniklo?

Mali aj pôvodné strany formálne združenia mladých ľudí, ktorí boli blízki tomu zoskupeniu. Oni ani veľmi nehľadali mladých ľudí medzi verejnosťou lebo na školách, čo my robíme. My ich fakt chceme zastupovať a reprezentovať na najvyššej úrovni, a preto aj všetky tieto civilné organizácie sú aj našimi partnermi.

Možno povedať, že tam existuje nejaké dedičstvo?

Nie, tu možno poukázať na tie problémy, to omladzovanie, keď to nebudeme riešiť, tak je to len jednorazová záležitosť. Vždy nejaká skupina ľudí si založení formálne organizáciu, trebárs mládežnícku, čo bolo aj pri Egyuteles, aj pri kresťanských demokratoch, aj pri liberáloch, ale tí keď dosiahli daný vek, tak tam neprišli nástupníci. Od roku 1998 jedno volebné obdobie SMK nemalo mládežnícku organizáciu, aj za to bola kritizovaná. Naši politici chodili na rôzne konferencie a veru tam sa museli konfrontovať s otázkami, resp. poukázali na to, že SMK nemala mládežnícku organizáciu, to znamená, že nebolo zabezpečené nástupníctvo. A vtedy prišla vôľa aj z SMK a vtedy sa to začalo hýbať.

1 hod. 6 min.

ROZHOVOR S PANI BARBOROU STRAKOVOU, PODPREDSEDNÍČKOU ĽS-HZDS. BRATISLAVA, NOVEMBER 2009.

Skúste mi hneď na začiatku priblížiť Vašu politickú kariéru.

Predovšetkým mňa politika zaujímala už dlhšie. Počas môjho štúdia na gymnáziu som sa rozhodovala, čo ďalej, akým smerom. Rozhodovala som sa medzi právom a ekonómiou. Nebola som si istá. Ale nakoľko máme v rodine právnika a videla som, čo to obnáša, tak som sa rozhodla pre ekonómiu, lebo som bola presvedčená, že s týmto vzdelaním budem mať viac možností, než pri práve, kde je človek konkrétne zameraný. Ale v ekonómii mi to pripadalo slobodnejšie, lebo sa človek môže uplatniť či už doma alebo v zahraničí. Lebo ja som nikdy nevylučovala, že budem pracovať alebo žiť v zahraničí. Vlastne je to jasný dôkaz, že som skončila na zahraničnom oddelení, lebo mám k nemu blízko. Zvíťazila teda ekonómia, a počas štúdia zahraničného obchodu som zistila, že u nás je možnosť študovať zahraničné vzťahy a diplomaciu a zistila som, že je to krásna veda. A vtedy som zistila, že toto je to, čo ma skutočne zaujíma, čo ma skutočne baví. A tým pádom som sa tomu začala venovať naplno spolu s politológiou. Preto politológia šla bokom, ale pokračovala som v tejto špecializácii. A nadviazala som na toto štúdium postgraduálnym štúdium v zahraniční. Na dvoch univerzitách a na jednej akadémii. A tým pádom som sa dostala viac k politike. Lebo už počas štúdia som sa dostala k ľuďom, ktorí mali k politike blízke. Či to už boli ambasádori, alebo ministri a tým viac mi to bolo sympatickejšie A preto som sa začala zaujímať o tom, ako by som sa mohla do tohto procesu zaradiť. A nakoľko politické strany resp. angažovanosť v politických stranách si vyžaduje vstúpiť do politickej strany. Ja som si vybrala tú politickú stranu, ktorá mi bola najbližšia tým, že jednak bola to strana stredová, bola to strana, ktorá sa podieľala na vzniku tohto štátu. Bola to strana na jednej strane plná osobností, a konečne ma oslovila osoba samotného pána predsedu, pretože ja viem, že politika je turbulentná vec, a keď sa pozriem na celú politickú históriu, tak vidím, že on je jediný, ktorý to celé ustál. A tým pádom získal nekonečné sympatie, pretože si myslím, že toto všetko ustať a také doby ako delenie štátu, kedy to nebolo naozaj jednoduché a vidia to len ľudia, ktorí pri tom boli. Nám sa to teraz ťažko hodnotí, čo by mohlo byť. Naozaj týmto získavala plusové body, s tým, že je to takisto osobnosť známa vo svete, čo sa o iných predsedoch nedá povedať. Áno poznajú aj iných, ale o nikom sa nehovorí toľko, ako o som, či už pozitívne alebo negatívne.

Takže bola to strana plná odborníkov. Takže ja som začala uvažovať, ako sa k nim dostať, takže to bolo v roku 2006, keď som bola na diplomatickej akadémii vo Viedni, tak som sa začala o to bližšie zaujímať a zistila som, že strana má svoje profesijné kluby a keďže ja som sa vyhranila voči zahraničnej politike ako takej, ja som začala o klub zahraničnej politiky a tam som sa dostala do kontaktu. Tu som začala pracovať a dostala som sa ďalej k tomu, ako sa stať členom. Takže toto boli moje politické začiatky, takto som sa do toho dostala Takže osobným záujmom, štúdium.

Zohrávala nejakú úlohu mládežnícka organizácia, alebo ste vstúpili do nej až po tom?

Ja som do MO vstúpila až po vstupe do strany. Ale je pravda, že keď som vstúpila do profesijného klubu, tak som sa zoznámila s niekoľkými mládežníkmi. Ale tak isto aj človek, predseda republikovej rady strany, ktorá ma na starosti profesné kluby, úzko spolupracuje s DFM a je to človek v našom veku. Ja som 79, on 78, takže je o rok starší.

Ak ste vstúpili do HZDS v roku 2006, vedeli by ste mi povedať niečo k vzniku MO?

DFM, teda naša mládežnícka organizácia, vzniklo v roku 2003. V 90tych rokoch vzniklo tzv. Hnutie mladých HZDS a toto DFM vzniklo na základe, keď sa Hnutie mladých rozpadlo, lebo tam došlo k nejakým personálnym výmenám a dostalo to inú podobu. Vynovilo sa, takže v roku 2003 vzniklo DFM ako MO. Odvtedy sa aktívne podieľa na jednak aj s nami spolupracuje veľmi úzko ako s politickou stranou, ale vyvíja vlastné aktivity ako športové podujatia, kultúrne podujatia ale najmä aktívni sú v okresoch a krajoch. Oni sú tu nielen pre našich členov, teda členov DFM, ale pre našich sympatizantov.

Ako je upravený vzťah DFM a ĽS-HZDS? Je to vnútorná štruktúra strany alebo samostatné MO?

Je to samostatné občianske združenie, ale v našom politickom orgáne – republikovom orgáne strany – má svojho stáleho zástupcu.

Ako je to na jednotlivých miestnych, regionálnych alebo krajských úrovniach?

Takisto úzko spolupracujú, t.j. ak je nejaké grémium, vždy je tam pozvaný aj mládežník.

Vedeli by ste mi povedať, či majú funkcionári strany pri výbere vedenia MO, napr. keď sa volí predseda MO? Môže do toho predseda strany zasiahnuť?

Takto by som to nepovedala, že by mohol zasiahnuť, ale keďže sme stále pozývaní na republikové rady mladých, a je veľmi braný náš názor. T.j. sú predstavení kandidáti, ktorí sú volení radou DFM, kde my nemáme hlasovacie právo, ale my sa môžeme k nim vyjadriť resp. ja som v častom kontakte s predsedom DFM a my sa o tom rozprávame. On nám povie, koho zamýšľa kandidovať a my sa k tomu vyjadríme. Tým, že sa s nimi často stretávam, ja ich poznám.

Ako je to so staršími členmi?

Ja čo napr. viem, že to hnutie Mladých HZDS, tak u nich sa aktívne angažoval pán Urbáni a to je úplne iná generácia vekovo inde.

Čo sa týka programu MO a strany, existujú medzi vami 100% zhoda, alebo predsa len existujú určité otázky, ku ktorým sa mladí vyjadrujú inak ako strana.

Tak 100 % zhoda určite neexistuje v ničom, ale v zásadných otázkam si rozumieme, ale niekedy dochádza k určitým rozporom. Mladí sa pozerajú na určité veci inak ako my, ale to nie sú zásadné veci, ktoré by ovplyvňovali zásadne dianie.

Vedeli by ste mi povedať, akými témami sa prezentujú?

Majú široký zámer, pretože podobne ako naša politická strana každý z podpredsedov má svojho kompetencie, či už školstva, zahraničnej politiky, tak isto sú aj mladí. Takže ich zámer je veľmi široký. A momentálne myslím, že to boli otázky verejnej správy, blížiace sa voľby do VÚC, veľmi aktívne ich ovplyvnilo vstup do Európskych demokratov ako politickej strany, takže už tam bola iniciatíva komunikovať s mládežníckymi organizáciami tamtých politických strán. Potom aj sociálne témy, samozrejme mládežnícke témy. Tak tam sú predovšetkým študenti nápomocní, pretože v DFM prevažujú najmä vysokoškoláci.

Vedeli by ste mi povedať, koľko majú členov?

Členská základňa je cca. 720 členov papierovo, ale sympatizantov je podstatne viac. Ale sú aj takí, čo sympatizujú, ale nechcú sa viazať papierovo. Odhad je teda 1200.

Vediete si štatistiku, koľko je členov z nich ĽS-HZDS.

Toto fakt neviem, ale viem, že väčšina z nich je členmi strany. Neviem, či si vedú štatistiku, koľko ich je členmi strany, ale viem, že je to väčšina.

Organizuje DFM nejaké kultúrne, športové podujatia. Či za posledné obdobie zorganizovali?

Za posledné obdobie to bola predovšetkým podpora volebná, lebo toto je volebný a predvolebný rok. Boli tu prezidentské voľby a voľby do európskeho parlamentu, kedy sa podieľali výrazne na kampani, t.j. vo 8 krajoch vychádzalo 8 autobusov. A naši mladí boli rozdelení, trvalo to osem dní, jazdili po okresoch, oslovovali ľudí, a dokonca sa stalo, že počas prezidentskej kampane, že na tretí deň volali, že im došiel merkantil, že ľudia mimo miest to veľmi oceňujú. Lebo strany sa väčšinou sústreďujú na centrá, alebo menšie mestá, ale dedinky sú vynechané. Takže oni zohrávajú dôležitú úlohu najmä v tomto. Keď sa potom vyhodnocovalo, ktorý kraj bol úspešnejší, tak Bratislava bola na poslednom mieste, lebo tento kraj nie je krajom, kde by strana mala svojich skalných voličov. Takže boli podľa toho volebné výsledky. Veľmi to teda pomohlo a potom sa to zopakovala vo voľbách do EP, hoci tam zohrával fakt, že bolo teplejšie. Ale napriek tomu, že počasie počas prezidentskej kampane neprialo, tak naši mladí zaznamenali úspech. Takže toto boli dva nosné piliere, čo sa týka činnosti našich mladých tento rok. Lebo to nie je jednoduché zorganizovať toľko autobusov. Plus je to na každom predsedovi kraja, ale viem, že sa organizujú športové podujatia, bolo niečo na Myjave, v lete bolo veľa akcií, opekačky, volejbalové turnaje, nalákať mladých ľudí a čo je dobré lákadlo, tak to je šport. Mladí ľudia sa chcú stretávať aktívne, ale myslím si, že takých mladých, keď je politika na prvom mieste, tak to nie. Ale keď je politika na vedľajšom mieste, tak áno.

Organizujete aj nejaké vzdelávacie aktivity pre svojich členov? V podobe nejakých seminárov, napr. pred voľbami.

Toto sa koná, jasné, že nie je v tom daná pravidelnosť. Koná sa to viac menej ad hoc na okresných a krajských úrovniach. Vždy je to k danej téme, alebo keď je to aktuálne, s tým, že napríklad som si spomenula, že k ich aktivitám patrí organizovanie konferencií, napr. teraz k 17. Novembru – Demokracia očami mladých. Naši mladí tam vystupujú a každý z nich si háji svoj názor, svoj pohľad, to sú veľmi zaujímavé aktivity.

Verejnosť má k nim vstup?

Verejnosť nemá, ale ďalej je to posúvané na webovú stránku, ale verejnosť k tomu nemá prístup skôr z tých kapacitných dôvodov, hoci pozývame mládežníkov aj z iných strán. Nie je to masová záležitosť, skôr v desiatkach z iných strán.

Čo sa týka najvýraznejších predstaviteľov MO?

Už som uviedla pani Kaprálikovú. Ona začínala ako asistentka pána predsedu, je po jeho boku už veľmi dlho. A ona bola pri tom, keď vznikalo Hnutie mladých za demokratické Slovensko. Na tom sa výrazne podieľala, lebo to bolo na podnet predsedu. On povedal, Vy ste mladá, takže mobilizujte Vy mladých. Nemôže to byť niekto, kto má 50 rokov. Takže využil tých mladých okolo seba. Ona prešla prirodzene do DFM a stala sa neskôr predsedníčkou. Viedla organizáciu dva alebo tri roky. Ona je teda príkladom. Potom veľmi úspešný je tomáš Vaňo, viceprimátor mesta Trenčín, ´ďalej máme asistentov poslancov NR SR, máme asistentku resp. poradkyňu štátneho

tajomníka na ministerstve životného prostredia, ktorá vyšla z radov mladých. Nechcem nikoho obísť, ale snáď som na nikoho nezabudla. Potom tam máme samozrejme Jožka Božika, ktorý je teraz predseda DFM a pôsobí na VÚC.

Ako je to s nominovaním členov mladých do jednotlivých úrovní volieb? Existujú tam určité kvóty, alebo je to na inom výbere.

Kvóty určite neexistujú, ale sú určite mladí. Majú svoje zastúpenie. My sme jedna z mála politických strán, ktorá má odvahu povedať, že mladá generácia je budúcnosťou. Oni to všetci vedia, len nie každý t povie. Toho dôkazom je výmena vedenia v strane. My fandíme mladým ľuďom a dávame im dostatočný priestor. Najmä na tej miestnej úrovni, alebo okresnej úrovni. Tam sú najmä starostovia, poslanci mestských a obecných zastupiteľstiev, členovia výborov mestských častí atď.

Koľko má HZDS členov?

Cca. 35 tisíc členov?

Existujú u mladých HZDS určité výberové posudzovanie pri prijímaní členov?

Mne sa často stáva, že počas rôznych výjazdov stretneme mladých ľudí, ktorí majú záujem vstúpiť do DFM. A vždy im poradím dať si prihlášku na okresnej úrovni. Toto DFM má evidentná záujem o príjem mladých ľudí, a preto rýchlo reagujú na takéto žiadosti. My mladí rovno povieme, pošlite mne a ja to postúpim ďalej na DFM. Cez DFM je to dobrý spôsob ako sa dostať do politiky, lebo sa môžu prístup.

Nebojíte sa, že Vám ujdú, keď vstúpia len do DFM, lebo to nie je predpokladom, že neskôr vstúpia aj do strany.

Ja to práveže považujem za dobrý prístup, lebo vidím, ako tá organizácia funguje a funguje dobre. členovia sú spokojní a snažia sa dotiahnuť iných. Je to živé a je to aktívne, nie je to len papierová organizácia. A vidieť na tom, na svojom okolí, že sa to dá, pokiaľ sú naozaj dobrí a že tam šanca je. Ja môžem povedať, že sám predseda sa veľmi pýta, ako sa darí mládežníkom a keď potrebuje niekoho obsadiť, tak vo výbere sú vždy aspoň dva životopisy mladých.

Práve tým, že sa vedenie oplatilo, tak vedenie strany má k DFM bližšie. Vidieť tam ten generačný rozdiel. Samozrejme sú dva názory, ktorí sú a ktorí sú proti. Ale aj z radov starších sú tendencie k spolupráci a záujem. Ale tým, že sme sami mladí a mnohí sú naši blízki kamaráti, už len spoločnými podujatiami, konferenciami, republikovými radami, tak sa už lepšie poznáme, komunikácia je intenzívnejšia, uvoľnenejšia, alebo samozrejme profesionálna. Ale možno že aj tým, že sme mladší, tak tých študentov lepšie chápeme. Nie je to tak dávno, keď sme boli jedným z nich, ja rada pomáham, či už sa jedná o stáž alebo o sprostredkovanie nejakého stretnutia. V tomto vidím prínos mladej generácie aj na čele politickej strany.

Existuje určitý predpoklad, že keď sa stanem členom DFM, tak je tam väčší predpoklad, že si ho niekto všimne pri hľadaní asistentov poslancov. Ako to funguje u vás? Je tam predpoklad nejakých známostí alebo si vyberú aj niekoho z MO?

Je to logické, lebo v DFM môžu sledovať jeho prácu alebo ja to poviem na svojom prípade. Keby som ja kandidovala do NR SR, ja týchto ľudí poznám zo svojich osobných skúseností, poznám ich prácu, takže rozhodne by som dala prednosť niekoho z týchto radov, ako keby som mala dôverovať niekomu neznámemu, napr. na základe

odporúčania. Rozhodne by som dala prednosť mladých a niektorí naši mladí sú asistentmi poslancov v NR SR. V tomto DFM zohráva svoju úlohu.

Ako mladí spolupracujú so stranou v kampani? Už sme sa síce o tom bavili.....
Veľmi aktívne, napr. teraz do VÚC, to sa týka každého kraja, takže nie je tam aktívna kampaň organizovaná z ústredia, takže tam si každý pomáha sám.

Akou formou sa môžu mladí ľudia z MO vyjadriť k pripomienkovaniu nejakých návrhov, ktoré predkladá HZDS. Nemyslím vo všetkých, ale v určitých prípadoch?
Napríklad cez profesijné kluby, t.j. v týchto kluboch väčšinou sú zástupcovia aj DFM, ale to je len na ich vlastnom rozhodnutí, podľa toho, čo ich zaujíma. Napr. osobný príklad, v zahraničnom klube máme člena DFM, ktorého zaujíma zahraničná politika a on sa zúčastňuje týchto sedení a na poslednom klube sme mali pani štátnu tajomníčku na ministerstve zahraničných vecí, kde bol predkladaný zákon o zahraničnej službe a ona nám tento zákon dala týždne na pripomienkovanie tohto návrhu zákona. Ale vlastnej iniciatíve sa medze nekladú, takže na okresných úrovniach sa dá, odtiaľ sa to posunie nám, predseda DFM sedí o poschodie nižšie, takže si vymieňame informácie. K poslancom máme predsa len jednoduchší prístup, takže toto funguje dobre, ale profesijné kluby sú najvhodnejšia cesta.

Ako sa vyjadrujú k spoločensko-politických otázkam?
Najmä formou internetu.

Čo sa týka financovania, ako sú financovaní.
To je komplikovaná otázka, lebo financií nie je nikde dosť. Takže väčšina členských, dobrovoľných príspevkov a darov.

Prispieva aj strana?
Čo sa týka rozpočtu, tak to nie. To skôr my, funkcionári strany, tak formou darov? Alebo cez nepriame financovanie, napr. tu majú vlastnú kanceláriu.

Existujú určité príspevky zo štátu?
To neviem povedať.

Aký názor máte na oba typy politikov: Ochsentour a Seiteneinsteiger?
Mne osobne je sympatickejšie, keď sa niekto vychová pre politiku, teda Ochsentour. Ale tým nechcem povedať, žeby som neuznávala tých, čo nastupujú tzv. z boku, lebo sú oblasti, v ktorých sú odborníci dôležití a nie vždy musí isť politik len tou politickou cestou. Lebo človek, ak chce pochopiť niektoré veci, musí mať aj nejaké profesijné skúsenosti. Ale tých, čo idú pomaly, malo by ich byť viac. Ale nechcem vylúčiť všetkých, čo prídu z inej profesie. Ja osobne tiež nie som typickým politikom tzv. Ochsentour, lebo som pôsobila v súkromnej sféry, ale ja som nebola oslovená, že by som dostala ponuku hneď na vysoké miesto v politike. Ale veľmi čerpám z týchto skúseností a niekedy mám tendenciu porovnávať ako to je v politike a ako to je v súkromnej sfére. Zlatá stredná cesta je asi najvýhodnejšia.

Čo sa týka spolupráce s ostatnými mládežníkmi? Dokážu sa dohodnúť?
Na základe toho, ako sa stretávame, tak rozhodne tam necítim koalično-opozičné boje. To je myslím si, takých jedno z mojich pozitívnych zistení. V žiadnom prípade sa tam nedelia na koalíciu a opozíciu. To vôbec nie. Naopak mám taký dojem, že medzi

mladými je to uvoľnenejšie. Takže komunikácia je z mojej strany pozitívne vnímaná, aj keď samozrejme dokáže tam dôjsť aj k ostrejším výmenám názorov. Každý si tam potom háji svoje politické tričko, ale nikdy nedošlo k nejakej nenávistnej debate. Myslím, že mladá generácia to berie inak. Samozrejme každý mládežníckej háji farbu svojej strany, ale dnes je to úplne inej úrovni. Myslím, že kultúra sa posunula na inú kvalitatívne lepšiu úroveň. A myslím, že je to aj milé, keď sa takýmto spôsobom stretávame, komunikujeme, informujeme sa o aktivitách, ktoré sa konajú.

Akú budúcnosť predpovedáte DFM? Myslíte si, že to bude pevná súčasť strany, alebo možno očakávať nejaké turbulencie?

Myslím, že spolupráca bude intenzívnejšia. Sme strana, ktorá prechádza generačnou výmenou, pretože po 20 rokoch sa veci veľmi zmenili, myslím si, že aj generácia už dorástla a vyrástli noví profesionálni politici, a tých bude čím ďalej viac pribúdať a keďže existuje predpoklad, že to budú mladí ľudia, naša generácia, vekovo blízki, tak tí budú mať tendenciu mladých ľudí a vychovávať si pomocníkov z blízkych radov, ktorí potom budú môcť profesionálne rásť.

46 min.

ROZHOVOR S PÁNOM MARTIN KRAJČOVIČOM, PREDSEDOM KRESŤANSKO-DEMOKRATICKEJ MLÁDEŽE. SENEC, NOVEMBER 2009

Vedeli by ste mi priblížiť vývoj KDMS?

KDMS vzniklo v roku 1990, pol roka po vzniku KDH. V septembri 1990. Zo začiatku to nebola mládežnícka organizácia KDH, dokonca KDH malo podpísanú spoluprácu s ODM a KDMS bolo tak voľne, ale vždy podporujúca KDH, personálne to bolo tiež trochu prepojené. Že z KDMS išli do KDH a boli jeho členovia. Až v roku 1998 alebo 2000 sa KDMS začlenilo do Stanov KDH. Nepodpisovali sme zmluvy ani dohody, ale priamo v stanovách je, že MO KDH je KDMS.

Nefungujete teda ako občianske združenie?

Fungujeme ako OZ. Nie sme súčasťou strany, my máme isté postavenie voči strane ako OZ. T.j., že predsedovia KDMS okresní, tak ak je členom KDH, tak je riadnym členom okresného predsedníctva KDH, ak nie je členom, tak je prizývaný, ale nemá hlasovacie právo. Potom máme zastúpenie v celoslovenskom orgáne, čo je Rada KDH a Snem KDH, dve osoby, predseda plus člen Rady. Teda máme hlasovacie právo obaja.

Fungujú to aj na nižších úrovniach?

Áno, cez predsedu. Predseda je automaticky členom okresného predsedníctva KDH a tým pádom ako člen okresného predsedníctva je aj členom všetkých okresných orgánov.

A má aj hlasovacie právo?

Ak je členom KDH, tak áno, ak nie, tak je len prizývaný.

Máte štatistiku, koľko máte členov?

V 90tych rokoch, keď bol veľký bum, tak sa chcel každý zapájať, tak sme mali cca. 1000 členov, dokonca sme mali nejakých zamestnancov a vlastné auto. Teraz KDH má 15.000 členov a KDMS okolo 300 členov.

Dá sa povedať, že existujú medzi programom KDH a KDMS programové zhody, alebo existujú aj témy, na ktorých sa nedohodnete.

KDMS nie je tak špecifické, že by si vytváralo vlastný program. KDMS je OZ, ktoré spájajú občianske hodnoty, ktoré sú zakotvené v stanovách OZ. A v stanovách je definované, ako chceme pôsobiť a to je v 100% zhode s KDH, ale prirodzene, keďže sme mladí ľudia, tak sa na niektoré témy pozeráme inak, ale že by sme vystupovali v inej línii ako KDH, tak to nie.

Aké sú Vaše priority?

Momentálne, keďže na rok sú voľby, tak pomôcť KDH poraziť Fica. Aj preto v pondelok robíme akciu, na ktorej chceme poukázať, že Fico nie je dobrý premiér. To je krátkodobá priorita, ktorú robíme sami. S inou organizáciou SDKU a SMK a ODM sme robili inú akciu. Túto robíme sami, keďže nie je finančné náročná. Kúpili sme žigulák, dokonca pojazdný, len bez emisnej kontroly. Tak sme k tomu vymysleli, že keďže nemá Fico problém s emisiami, tak si nejaké bude vedieť vybaviť. Iné priority: pôsobiť medzi ľuďmi, nadchnúť ich k nejakej akcii, pretože teraz sa ľudia len veľmi ťažko presvedčia na nejakú aktivitu, tak ako to bolo napr. v 90tych rokoch. A my sa snažíme oslovovať mladých ľudí, lebo tí sa teraz oslovujú veľmi ťažko a nezaujíma

ich politika. Takže pôsobíme na univerzitách a v prostredí medzi nimi, aby sme získali na svoju stranu. Teraz sme rozbehli neformálne vzdelávanie, proste poskytnúť to, čo sa im na normálnych školách nedostane.

Čo to znamená neformálne vzdelávanie?

Neformálne vzdelávanie, máme takú platformu Fórum mladých, to je dvakrát za rok. Víkendovka, vždy na určitú tému. Snažíme sa pozvať zaujímavých ľudí, ktorých je na školách málo, či už sú to politici alebo politológovia, určí sa nejaký topic, k tomu seminár a potom workshopy. Veľmi sme začali používať workshopy, nech mladí ľudia sa medzi sebou bavia, nech si uvedomujú určité skutočnosti. Je to otvorené, podľa toho, či sa prihlásia členovia. Ale niektorí to počuli od svojich kamarátov a snažia sa prihlásiť tiež.

Organizujete nejaké športové podujatia?

Jednak robíme celoslovenskú akciu výstup na Ďumbier. To je tiež celovíkendovka, kde sa v sobotu ide na Ďumbier, ale potom je to program na celý tábor. Prídu politici, zhovárajú sa s mladými. A potom robíme futbalový turnaj v spolupráci s KDH o pohár predsedu KDH.

Keď ich porovnávate, ktoré aktivity dominujú?

By som povedal, že je to možno 60 na vzdelávacie, 40 na športové, ale teraz sme začali sa zaujímať o mládežnícke kampane. Mali sme kampaň o zákone o mládeži. Žiadna organizácia sa k nim nevyjadrila, iba KDMS. Dostali sme priestor v médiách, kde sme skritizovali niektoré veci. Teraz sme robili Harabína, pochovávali sme spravodlivosť. Ak sa nám podarí ten pondelok, máme pripravenú ďalšiu Čau Gevara, ktorp sme prebrali z Nemecka. Začali sme viac pôsobiť na verejnosť aj cez masmédiá.

Máte problém získať na svoje akcie členov z radov KDH?

Prídu a dokonca aj budúci týždeň v Trnave je jedna, tam by mal prísť pán Horský politológ. Príde aj pán Figeľ, ako člen strany.

Povedal by mi toto isté aj člen prešovskej organizácie, že nemajú problém získať nejakého politika?

Tam asi bude závisieť od toho, akú majú akcie. Ja ako predseda celoslovenský robím celoslovenské akcie. Takže na tieto akcie, nie je problém niekoho zohnať. Ale ak termíny nekolidujú, tak určite prídu, sú veľmi ochotní, či už bývalý predseda Hrušovský, alebo súčasný predseda pán Figeľ, členovia Dano Lipšic, Julo Brocka, Palo Abrahám, dokonca nový podpredseda Tóno Marcinčin sa sám hlási, že chce prísť niekam, že aby sme niečo také spravili. Takže s týmto problém nie je. Ale ak majú regionálne akcie, tak poslanci s regiónov, tak s nimi problém nie je. Problém je vtedy, pokiaľ z regiónu nie je poslanec, a to je Banská Bystrica a Trenčín, takže tam by to mohlo haprovať. Ale v Trenčíne KDMS nepôsobí, tam nám to trochu hapruje, ale Banská Bystrica sa znovu zakladá. Tam sme mali trošku problém, predo mnou bola predsedníčka, tak s ňou sme sa zle rozišli a ona šla do KDS a k Palkovi a Banská Bystrica a Trenčín tak sa rozpadli. BB sme založili odznovu a na Trenčíne sa pracuje.

Zaznamenalo KDMS nejaké štiepenia, podobne ako KDH? Malo to nejaký vplyv?

Neviem povedať tie prvé štiepenia, lebo pri nich som nebol. Ja som sa stal členom KDMS pred voľbami 2002, tak tam úplne neviem povedať, ale malo to vplyv teraz ani tak nie, že by z KDMS niekto chcel odísť. Proste Palkovci veľmi málo nielen mladých alebo

aj málo starých prebrali z KDH. To sú len jednotlivci. Tam čo bol problém, tak to znechucovalo ľudí. Tam bol dvojročný problém a to znechucovalo ľudí. Takže tam bola príčina, prečo to tam hapruje. Aj s bývalou predsedníčkou to bolo trochu problematické, predávanie funkcií. Pani Majdová bola poslankyňa, dokonca kandidovala do Európskeho parlamentu.

Takže skôr to znechucovanie, ale tieto dva roky fungujú inak. Teraz neexistuje nejaký problém. Ale fluktuácia mladých je dosť veľká.

Kde máte svoje bašty?

Dobré kluby sú študentské mestá. Združujú sa pri vysokých školách. Bratislava, Trnava, Žilina, Prešov a Košice. Preto ma tak trochu mrzí tá Banská Bystrica, lebo ide o študentské mestá. Takže krajské mestá. Potom by sme mohli povedať, že východ je silný. Prešovský a Košický, dosť je silný aj Žilinský kraj.

Viete mi povedať nejakých najvýznamnejších predstaviteľov KDMS? Počítam Vás samozrejme.

Peter Muránsky, bol osem rokov poslanec a teraz je krajský predseda KDH v Banskej Bystrici. On vyšiel z KDMS. Jana Tutková bola predsedníčkou KDMS, tá aktivistka. Preto som sa spýtal, či iba tých, ktorých vnímam pozitívne. Ona bola predsedníčkou ešte pred Borisom Ažaltovičom. Ale nejako som už o nej dávno nepočul. A potom Boris Ažaltovič je známy. Toto by som Vám ešte doplnil mailom, potrebujem o tom dlhšie porozmýšľať, bolo ich veľa najmä v 90tych rokoch. K nim ešte Mária Majdová.

Má sa predseda KDMS šancu stať sa členom parlamentu ?

V budúcich voľbách ešte nie. Lebo ani ja to nechcem, aby také niečo bolo, lebo to nerobí dobrú krv. Ja som za to, aby mladí ľudia šli do politiky, ale KDH musí povedať, koho chce. Myslím si, že bola chyba pri zostavovaní kandidátky, že sa KDMS dala pozícia, bolo to 17. Miesto a KDMS mala určiť, kto bude kandidovať. Lenže fluktuácia mladých v KDMS je veľká, organizácia nie je taká pevná, takže aj Maja (Majdová) mala vtedy silné slovo, takže vtedy sa to bez problémov dalo spraviť, aby bola ona. Ale podľa mňa to bola zlá voľba, KDH nič nepriniesla a nebola dobrá poslankyňa.

Mali ste teda určitú kvótu?

Áno, pri zostavovaní kandidátky sa urobí určitý kľúč. Pred štyrmi rokmi to bolo predseda, podpredsedovia, potom sa dalo miesto Františkovi Mikloškovi, išlo osem ľudí z krajov, medzi nimi sa volilo poradie, potom šlo KDMS a potom ďalšia osmička. Teraz sa už o tom diskutuje. Ale ja, hoci som kandidoval do parlamentu, nemyslím si, že to bude dobré. Lebo si myslím, že človek do 30 rokov nedá nič politike, nemá dosť skúseností na to, aby pôsobil v parlamente. Myslím, že človek musí získať skúsenosti, zžiť sa so stranou a okúsiť, ako to funguje v politike. Lebo je to veľký skok, keď človek nebol predtým v žiadnom orgáne a potom sa stane členom parlamentu.

Keď organizujete nejaký snem, napr. voľbu predsedu, zasahuje do toho nejakým spôsobom aj strana?

Nie, KDMS je úplne samostatnou organizáciou. V strane ma samozrejme poznajú, poznajú moje názory. Ale že by niekde vystúpili s nejakou iniciatívou, tak to nie. Jasné, že majú záujem, aby to dobre fungovalo. Je pravda, že pri predchádzajúcej predsedníčke, že vedenie KDH chcelo zmenu v KDMS, ale je pravda, že to nikde na verejnosti nepovedali, ani na sneme. V tomto sme úplne samostatní.

Ako je to s nomináciou členov v KDMS v regionálnych alebo komunálnych voľbách? Máte tam svojich kandidátov.

V prešovskom kraji niekto kandiduje, v ostatných krajoch myslím, že nie, ale v komunálnych voľbách, tak tam ich je viac. Viac menej vždy niekto kandiduje.

Ako to je s nomináciou členov v KDMS do verejných funkcií? Napr. minimálne pri asistentovaní poslancom. Oslovujú členovia KDH z KDMS?

Poslanci si samozrejme vyberajú sami. Ale v tomto vidím pôsobenie KDMS, lebo veľmi podporujem mladých, aby šli do komunálnych volieb, lebo práve tu môžu získať vedomosti a zručnosti. Ale práve v týchto funkciách, t.j. nie ako poslanec, ale ako asistent poslanca je funkcia, kde sa môžu učiť. Aj Julo Brocka si vybral KDMSáka, aj Palo Abraham. Stačí, keď mu dajú časť, nemusí byť 100% úväzok, stačí stať. Aj Kahanec, Jožo Šimko majú niekoho z KDMS. Samozrejme, ak sme vo vláde, tak pôsobia aj na iných funkciách: Ažaltovič, Kuhajdová, tak všetci pôsobili na ministerstve vnútra, či už ako hovorcovia, alebo na tlačovom. To isté mal Dano Lipšic, Martin Fronc (Máriu Nemcovú).

Môže vy ako KDMS pripomienkovať nejaké návrhy zákonov, ktoré predkladajú poslanci z KDH?

Môžeme samozrejme, internou linkou, aj sa to viac menej robí, napr. asistent Jula Brocku sa podieľal na niektorých zákonoch.

Bola v minulosti nejaká požiadavka zo strany na KDMS na vyjadrenie sa k nejakému zákonu?

Neviem, ako to bolo pri zákone o mládeži, ale nejako oficiálne nás o stanovisko nepožiadali, ale skôr keď sa to dotýka, napr. ja som futbalový fanúšik a viem, ako to je na štadiónoch, tak keď bol teraz ten zákon, čo sa stalo v Dunajskej strede, tak iniciatívne som hovoril k tomu vlastné pripomienky. Nepotreboval som k tomu nejaké poverenie. Jednoducho sa opýtali, čo si o tom myslím. Ale napríklad zákon o mládeži, tak to sme konzultovali s RMS, lebo RMS sa bála povedať proti, tak nám poskytla materiály a my sme sa nebáli povedať nie.

Ako je to s financovaním KDMS?

To je tá najťažšia vec. Konrada Adenauera využívame dosť, s ktorou spolupracuje na niektorých akciách, najmä vzdelávacích.

Čo sa týka príspevku od strany?

Kompletne financuje napr. Ďumbier. A členské.

Ako je to financovanie od štátu.

V minulosti nás napr. Martin Fronc požiadal, aby sme nežiadali, aby nás nikto nemohol obviniť, že náš minister nám poskytol financie. Niektoré aktivity teda financujeme cez KDH alebo cez KAS.

Čo si myslíte o ľuďoch, ktorí vstúpia do politiky priamo z nejakej inej oblasti, v ktorej urobili kariéru, pritom neprešli v politike tou dlhou cestou budovania politickej kariéry.

Osobne uprednostňujem politikov, ktorí absolvujú tú dlhšiu cestu politikou. Takíto ľudia znamenajú pre stranu stabilitu. Na rozdiel od tých, ktorí vstupujú politiky už ako hotoví ľudia. Skúsenosti z SDKU napovedajú, že táto cesta nie je vždy správna.

Máme taký problém teraz, že ministerstvo školstvo má náročné podmienky na to, aby sme sa zapojili do projektu Adam. Časovo musíme viesť účtovníctvo päť rokov, ale ja sa snažím viesť organizáciu tak, aby žiadne peniaze nešli cez nich. Aby sme boli jednak čistí a aby nikto nemohol povedať, že sme od niekoho dostali. Keď robíme niečo cez nadáciu, tak to zorganizujeme a nadácia to zaplatí, ale peniaze cez nás nejdú. Nemecká nadácia pôsobiaca na Slovensku veľmi podporuje naše aktivity, ale existujú aj nemecké nadácie, ktoré podporujú ľavicu. Tu je problém, že od slovenských nadácií nemôžeme pýtať peniaze, lebo sme politické mládežnícke združenie a oni povedia vždy, že nie. Preto sa snažíme zapojiť aj do iných akcií, napr. Mládež v akcii. Každý rok robíme projekt medzinárodný projekt pre osem krajov. S tým, že potom cestujú po rôznych inštitúciách, do parlamentu, so starostami a podobne, s tým, že spoznávajú našu kultúru.

Ako vyzerá spolupráca s ostatnými mládežníckymi organizáciami? Dokáže nájsť spoločnú cestu pri niektorých otázkach, alebo sa vnímate ako čistá konkurencia?

S koaličnými mládežníckymi organizáciami vôbec nespolupracujeme. Domnievam sa, že by to nebolo správne. Dobrú spoluprácu máme s Novou generáciou. Kontakty s mladými SNS vôbec nemáme.

Vediete štatistku o tom, koľko členov KDMS je zároveň členmi KDH.
Nie, takúto štatistiku nevedieme.

40 min.

ROZHOVOR S PÁNOM BENDÍKOM, PREDSEDOM OKRESNEJ ORGANIZÁCIE DEMOKRATICKÉHO FÓRA MLADÝCH, KEŽMAROK, DECEMBER 20009

Aká je Vaša funkcia mládežníckej organizácii a skúste načrtnúť pár slovami Vašu politickú kariéru v mládežníckej organizácii (MO).

Pôsobím ako krajský predseda Demokratického fóra mladých (DFM) Prešovského kraja. V roku 2002 som začínal ako radový člen vtedajšieho HMZDS, neskôr člen DFM, Okresný predseda DFM Kežmarok.

Aký čas uplynul, odvtedy čo ste po vstupe do MO vstúpili do strany resp. boli ste najskôr členom strany a až potom členom MO?

Do strany som vstúpil v roku 2002 a vzápätí som sa stal členom vtedajšieho HMZDS.

Ako MO vznikla, čo jej predchádzalo?

MO vznikla 7. júna 2003 v B. Bystrici, kde sa konal ustanovujúci kongres DFM, na ktorom schválili delegáti z viac ako 30 okresov stanovy, programové ciele a vedenie organizácie.

Fungujete ako nezávislá organizácia alebo ako súčasť strany?

DFM je nezávisle združenie občanov z radov mladých ľudí bez ohľadu na ich svetonázor a politickú príslušnosť. Funguje ako občianske združenie, ktoré má svojimi myšlienkami najbližšie k Ľudovej strane HZDS.

Koľko máte členov?

K 15.10.2009 registrujeme 499 členov z 26 okresných rád Demokratického fóra mladých.

Môžete mi vymenovať najvýznamnejších predstaviteľov MO?

Paedr. Jozef Božik – Predseda DFM, Bc. Mária Jankovičová – generálny sekretár, Norbert Kuchárik, Ing. Ľuboš Stolárik, Veronika Kuchtová – Podpredsedovia DFM.

Ako funguje organizovanie spoločenských podujatí či už pre svojich členov alebo pre verejnosť?

Zvyčajne sa zrodí dobrý nápad na nejakú akciu. Potom sa prehodnotí a začne sa s prípravou. Potom až je všetko pripravené na dané podujatie akcia sa zrealizuje.

Ako je to s účasťou politickej elity na Vašich podujatiach? Máte problém získať prísľub na ich účasť?

Ak sme nejakých politikov na akcie pozvali a náhodou nemali niečo iné na programe, zvyčajne sa pozvaní akcie zúčastnili.

Ako je to s nomináciou členov MO v komunálnych, regionálnych i štátnych voľbách? Majú nejaké špecifické postavenie na kandidátke, resp. ide to všetko cez primárky?

Máme vo svojich radoch veľa komunálnych, regionálnych politikov. Ja sám pôsobím už 7 rokov ako poslanec obce Vlková. V štátnych voľbách ide všetko cez primárky.

Je možné povedať, že MO je dobrou voľbou, aby sa z mladého človeka stal politik? Má väčšiu šancu, ak je členom MO?

Myslím si, že byť členom MO je dobrý odrazový mostík do politiky, ale zároveň si myslím, že mladí ľudia by mali mať predovšetkým záujem o politiku ak sa chcú niekam pohnúť.

Aké máte skúsenosti s politikmi, s členmi partnerskej strany? Sú si vedomí tej sily, ktorá MO predstavuje?
Zatiaľ mám s politikmi dobré skúsenosti. Politici sú si vedomí sily, ktorá MO predstavuje.

Aké prioritné témy presadzujete teraz alebo dlhodobo?

- Rozvíjať humanistické a demokratické tradície občanov Slovenska a upevňovať pozitívne hodnoty občianskej spoločnosti medzi mladými ľuďmi.
- Ochraňovať a rozvíjať ľudské práva, slobodu, toleranciu a zodpovednosť.
- Organizovať kultúrne, spoločenské a športové aktivity pre svojich členov ako aj širokú verejnosť.
- To sú len 3 vypichnuté body z 15 bodov programových cieľov DFM.
-

Ako je to so spoluprácou s HZDS vo volebnej kampani?
Vo voľbách, či už do národnej rady, Euro parlamentu, prezidentských voľbách riadne pomáhame s kampaňou. Najviac sa osvedčili volebné autobusy, ktoré boli zložené z členov DFM a jazdili po Slovensku. Takto sme pomáhali pri prezidentskej kampani, počas ktorej sme prezentovali nášho kandidáta.

Môže MO nejakých spôsobom zasiahnuť do predvolebného programu, môže priniesť nové témy, ktoré sa následne v programe objavia?
Určitým spôsobom áno.
Akú povahu majú aktivity okrem predvolebnej kampane, ktoré MO uskutočňuje? Aký typ podujatí prevažuje a čo ich poslaním.
Prevažuje typ kultúrno-spoločenských podujatí, športových podujatí. Ich úlohou je osloviť mladých ľudí, ale aj širokú verejnosť.

Týkajú sa tieto podujatia aj politiky, rozširovania vzdelania či povedomia mladých ľudí o politike?
Ak sú akcie konané formou konferencií, sú tam aj otázky týkajúce sa politiky, taktiež ak na akciách vystúpia ako hostia pozvaní politici a ľudia majú na nich otázky týkajúce sa politiky.

Ako formou sa môžete vyjadriť k zákonom. Vyjadruje sa MO napr. k zákonom, ktoré sa vzťahujú k jej témam, napr. mládežníckej politiky. Máte teda priestor, aby ste prezentovali svojim poslancom vlastné predstavy?
Môžeme ich vyjadriť cez svojich zástupcov – poslancov NRSR za ĽS-HZDS, ktorí ich ďalej posunú na príslušné výbory.

Ako je MO financovaná?
Formou členských príspevkov a darov.

Poskytuje financie aj strana?
Nie.

A od štátu?
Nie.

Aký vplyv má MO pri výbere asistentských poslancov z radov členov MO? Sú úspešní pri nominácii do verejných funkcií, ale ako je to s poslaneckými asistentmi alebo hovorcami?
Máme svojich zástupcov napr. na ministerstve životného prostredia robí poradkyňu štátnemu tajomníkovi Bc. Mária Jankovičová. Mgr. Ivana Kapráliková zastáva funkciu ústrednej tajomníčky ĽS- HZDS, Paedr. Jozef Božík – zástupca župana VÚC Trenčiansky samosprávny kraj.

A ako to bolo pred voľbami 2006 počas vládnutia. Mali šancu získať pracovné miesta ako napr. hovorcovia na ministerstvách, na tlačových oddeleniach?
Mali, ale väčšinou boli tieto pozície obsadzované predstaviteľmi mládežníckych organizácií vtedajších koaličných mládežníckych organizácií, teda súčasných opozičných, myslím tým najmä ODM, KDMS a Novú generáciu.

Čo si myslíte o ľuďoch, ktorí vstúpia do politiky priamo z nejakej inej oblasti, v ktorej urobili kariéru, pritom neprešli v politike tou dlhou cestou budovania politickej kariéry.
Ak boli v danej oblasti úspešní a dobre rozumeli rezortu, čiže oblasti v ktorej pôsobili mohli by byť prínosom.

Ako vyzerá spolupráca s ostatnými mládežníckymi organizáciami? Dokáže nájsť spoločnú cestu pri niektorých otázkach, alebo sa vnímate ako čistá konkurencia?
Spolupracujeme s mladými sociálnymi demokratmi a mládežou SNS, ale sú podujatia, na ktorých sa stretávame aj s ostatnými mládežníckymi organizáciami.

20 min.

ROZHOVOR S JANKOU BARDIOVSKOU, ČLENKOU NOVEJ GENERÁCIE, TRNAVA 12.12.2009

Aká je Vaša funkcia mládežníckej organizácii a skúste načrtnúť pár slovami Vašu politickú kariéru v mládežníckej organizácii (MO).

Momentálne som členkou MO NG, čo sa týka aktivít, zatiaľ len podporujem aktivity NG čo sa týka distribúcie informácií medzi ľudí alebo skôr priblíženie NG ľuďom.

Aký čas uplynul, odvtedy čo ste po vstupe do MO vstúpili do strany resp. boli ste najskôr členom strany a až potom členom MO?

Najskôr som bola členkou SDKÚ-DS, v tej aktivne pôsobím od februára minulého roka, členkou NG som sa stala až tento rok cca tak v septembri.

Ako MO vznikla, čo jej predchádzalo?

Vzniku MO predchádzal snem v Dolnom Kubíne dňa 20.2.2000, kde sa Mladá demokratická únia rozhodla podporiť SDKÚ. Zároveň vyjadrli snahu pretransformovať MDÚ na MO SDKÚ a nadvizať spoluprácu liberálnych a konzervatívnych mládežníkov v rámci predvolebného projektu NG.

Fungujete ako nezávislá organizácia alebo ako súčasť strany?

Keďže členom NG sa môžete stať len v prípade, že ste členom SDKÚ-DS, tak je súčasťou.

Koľko máte členov?

No to by som sa musela opýtať predsedu alebo niekoho z vedenia.

Môžete mi vymenovať najvýznamnejších predstaviteľov MO?

Martin Kucbel – predseda NG, zároveň regionálny podpredseda, Pavol Turčina – generálny sekretár NG, Martin Turčan – zároveň regionálny podpredseda, Lukáš Turčok – zároveň regionálny podpredseda a Ľubica Škorváneková – podpredsedovia NG, samozrejme regionálny podpredsedovia – Daniel Stranovský, Miroslav Řádek, Jozef Polko a Mikuláš Čečko, ako aj poslanci NRSR ako Jaroslav Ivančo a Peter Markovič. Samozrejme NG má ešte mnoho ďalších dôležitých členov, ktorí síce nezaujímajú funkcionálne významné miesto, ale napriek tomu sú dôležití pre napĺňanie cieľov NG.

Ako funguje organizovanie spoločenských podujatí či už pre svojich členov alebo pre verejnosť?

Spoločenské podujatia či pre členov alebo verejnosť – organizovanie vychádza v prvom rade od vedenia NG, tá organizuje a zadáva ďalšie fungovanie...ale niektoré akcie sa konajú aj u nás v regióne.

Ako je to s účasťou politickej elity na Vašich podujatiach? Máte problém získať prísľub na ich účasť?

Problém nie je so získaním, uvedomuje si ale, že mnohí z nich sú pracovne vyťažení, takže snažíme sa zosúladiť ich čas s našimi termínmi.

Ako je to s nomináciou členov MO v komunálnych, regionálnych i štátnych voľbách? Majú nejaké špecifické postavenie na kandidátke, resp. ide to všetko cez primárky?

Nominácie idú cez primárky, kandidáti NG idú s podporou SDKÚ-DS...ak sa nemýlim, najvyšší nominant NG má svoje miesto v prvej tridsiatke.

Je možné povedať, že MO je dobrou voľbou, aby sa z mladého človeka stal politik? Má väčšiu šancu, ak je členom MO?
Väčšia šanca je skôr pri členstve v politickej strane ako v mládežníckej organizácii, samozrejme človek musí byť aktívny a nie pasívny, to však nestačí, musí taktiež vedieť alebo skôr poznať potreby regiónu, či oblasti v ktorej chce pôsobiť.

Aké máte skúsenosti s politikmi, s členmi partnerskej strany? Sú si vedomí tej sily, ktorá MO predstavuje?
Politici by neakceptovali mládežnícku organizáciu, keby neverili, že jej existencia nemá nejaký zmysel. PS považuje MO za partnera, ktorý môže zmeniť myslenie najmä mladých ľudí, na ktorých často nemá PS dosah.

Aké prioritné témy presadzujete teraz alebo dlhodobo?
Aktivity z posledného obdobia by som vymenovala nasledovné:
podpora Ivety Radičovej v kampani za prezidentku Slovenskej republiky 2009 petičnej kampaň v roku 2007 proti zmenám v zákone o sociálnom poistení,
aktivity proti zmenám v 2. dôchodkovom pilieri nakoľko sme presvedčení, že ide o snahu brať ľuďom ich vlastné peniaze,
participovali sme sa a naďalej sa chceme spolupodieľať na kampaniach SDKÚ-DS.

Môže MO nejakých spôsobom zasiahnuť do predvolebného programu, môže priniesť nové témy, ktoré sa následne v programe objavia?
Môže SDKÚ-DS navrhnúť nejaké témy, tie sa môžu objaviť aj v programe.

Akú povahu majú aktivity okrem predvolebnej kampane, ktoré MO uskutočňuje? Aký typ podujatí prevažuje a čo ich poslaním.
Šírenie myšlienok pravicovej strany, teda SDKÚ-DS, ale tiež vzdelávanie mládeže a jej podpora.

Týkajú sa tieto podujatia aj politiky, rozširovania vzdelania či povedomia mladých ľudí o politike?
Áno.

Ako formou sa môžete vyjadriť k zákonom. Vyjadruje sa MO napr. k zákonom, ktoré sa vzťahujú k jej témam, napr. mládežníckej politiky. Máte teda priestor, aby ste prezentovali svojim poslancom vlastné predstavy?
Nakoľko NG spolupracuje s SDKÚ-DS, môže svoje predstavy posúvať smerom k nej.

Ako je MO financovaná?
S finančnými a materiálnymi prostriedkami disponuje NG v súlade s platnými právnymi predpismi.

Poskytuje financie aj strana?
Nie som oprávnená odpovedať.

A od štátu?
Nie som oprávnená odpovedať.

Aký vplyv má MO pri výbere asistentských poslancov z radov členov MO? Sú úspešní pri nominácii do verejných funkcií, ale ako je to s poslaneckými asistentmi alebo hovorcami?
Myslím, že nejakých asistentov máme aj medzi členmi našej organizácie.

A ako to bolo pred voľbami 2006 počas vládnutia. Mali šancu získať pracovné miesta ako napr. hovorcovia na ministerstvách, na tlačových oddeleniach?
V určitej miere áno, momentálne keď je pri moci Smer, to nie je možné.

Čo si myslíte o ľuďoch, ktorí vstúpia do politiky priamo z nejakej inej oblasti, v ktorej urobili kariéru, pritom neprešli v politike tou dlhou cestou budovania politickej kariéry.
Pokiaľ neštudovali príslušný odbor ani nepôsobili priamo v nejakej politickej oblasti, nie sú o nič kompetentnejší pôsobiť v politike ako tí, ktorí boli pri moci pred 1989 a naďalej vládnu tomuto štátu...

Ako vyzerá spolupráca s ostatnými mládežníckymi organizáciami? Dokáže nájsť spoločnú cestu pri niektorých otázkach, alebo sa vnímate ako čistá konkurencia?
Z časti ako konkurencia, pokiaľ nie je orientovaná vpravo alebo vľavo jednoznačne, avšak pri niektorých otázkach v politike, je tiež možné, aby sa na jednotlivých otázkach dané MO aj zhodli a spolupracovali...je to niečo podobné ako je možné vídať pri politických stranách.

ROZHOVOR SO SLEČNOU KATARÍNOU TAKÁČOVOU, PODPREDSEDNÍČKOU OBČIANSKO-DEMOKRATICKEJ MLÁDEŽE. BRATISLAVA, 18. FEBRUÁRA 2010

Takže k tomu financovaniu. Väčšina mládežníckych organizácií sa uchádzala o príspevky z ministerstva školstva, ktoré vytvorilo fond Mládež. Nepamätám si presne rok, ale jedna z podmienok ustanovená zákonom bol mať členov rozpätí 14 až 35 rokov a členský poplatok minimálne 50 korún. Takže väčšina mládežníckych organizácií , ktoré sa snažili dostať tieto prostriedky, zakomponovalo do stanovej tieto podmienky.

Tento zákon ešte funguje?
Myslím, že áno.

Môžeš mi predstaviť históriu ODM?
Nebola som síce pri založení ODM, vznikla pred 18 rokmi, presne 9. November 1991. A vytvoril ju vtedajší predseda Dano Lipšic, ktorý cítil potrebu vytvoriť nejakú mládežnícku platformu, pre pravicovo zmýšľajúcich mladých ľudí, ktorí sa mohli hlásiť k liberalizmu alebo konzervativizmu, keďže tak mládežnícky prúd nebol zastúpený. Mala to byť široká platforma, mladých ľudí, ktorí sa zaujímajú o politiku a chcú sa dozvedieť niečo viac. Poprípade priamo participovať. To bolo na začiatku. A postupne sa organizácia vyvíjala.. boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale keď zanikla, riešili sme otázku, či sa pridať k nejakej politickej strane alebo nie. A väčšina členskej základne povedala, že nepridať, takže teraz fungujeme na tom istom princípe, na ktorom sme vznikli. Takže teraz sme platforma a pre všetkých ľudí na pravom spektre, od liberalizmu ku konzervativizmu.

Mate podpísanú zmluvu o spoluprácu s nejakou politickou stranou o spolupráci?
Mali sme podpísanú zmluvu o spolupráci, ktoré vznikli ešte v 90. rokoch. ale bola to zmluva, ktorá bola podpísaná, ako my neformálne hovoríme Schwabachom, sú naťukané na stroji. Ale nemáme potrebu mať podpísanú takúto zmluvu. Boli to zmluvy s KDH a s nejakým predchodcom SDK. Boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale tým, že Demokratická strana nebola taký najštandardnejší politicky subjekt....

Bolo to tým, že nebola v parlamente?
Hej, nebola v 94. roku v parlamente, lebo nedosiahli päťpercentnú hranicu, a v 98. par dní pred voľbami Ľudo Kanik oznámil, že DS nebude kandidovať a vyzval voličova, aby podporili SDKU.

A kedy spolupráca s Demokratickou stranou skončila?
Ja by som nepovedala, že skončila, ona sa tak pozvoľne rozpadla. Tým, že sa nedostala v 94. roku do parlamentu, tak nechali ODM voľnosť, a keďže sme boli vždy samostatná právna jednotka, tak, ani do nás nezasahovali, pretože to čo sme mali najlepšie prepojenie, tak bolo to, že dvaja nominanti ODM mali právo hlasovať na kongrese DS. Ale DS bola vždy demokratická, takže ani do vnútorných veci ODM nezasahovali.

Takže momentálne neexistuje žiadna zmluva so žiadnou politickou stranou.
Nie, myslím, že žiadna, na ktorú by si niekto pamätal.

Predstav mi prosím program ODM, čo tam dominuje.
To, čo je najdôležitejšie sú idey, ekonomického liberalizmu a konzervativizmus v osobných slobodách.

Ide o spojenie konzervativizmu s liberalizmom, ide to dokopy?
Konzervativizmus vo svojej politickej línii, v zmysle osobných slobôd je trochu zviazanejšie, a viac orientované na tradičné hodnoty, ale čo sa týka konzervativizmu, tak je pozastavený na liberalizme, takže týmto smerom to dokopy ide. Ale už sme o tom diskutovali, ale nechali sme si v stanovách, že sme založení na konzervatívnom liberalizme, práve preto, že to nechceme zúžiť ani na liberalizmus ani konzervativizmus v a chceme vytvárať širokú platformu pre celú pravicu.

Vedela by si mi povedať, koľko máte členov.
Niečo nad 600.

Existujú aj nejaké členské poplatky?
Áno.

Sú vaši členovia aj súčasťou nejakých politických strán?
Áno sú.

Vediete si evidenciu.
Nie, nevedieme, skôr je to neformálne, kto sa k tomu prizná, ale väčšina členov nie sú členmi strany.

Vieš mi povedať, ktorá strana dominuje?
Povedal by som, že to dosť odráža preferencie pravicového voliča. A myslím, si že, väčšina členov, ktorí sú členmi politických strán, sú členmi SDKU. Pomerne vysoké percento sú členmi OKS, ale jeden uvažoval aj o vstupe do KDS.

A čo tak SaS?
Áno sú, dokonca kandidovali vo voľbách VÚC.

Nekonkurujete si medzi sebou?
S Novou generáciou mame korektný vzťah. Oni vedia, že robíme iný typ akcii a fungujeme úplne inak ako my. Oni to rešpektujú a my máme tiež svoj názor na NG a nevnímame to ako konkurenciu. Práve tým, že oni sú viazaní s SDKU, čo my nie sme, tak veľmi veľa ľudí, čo by sa chcelo pridať do mládežníckej politiky, ale nechcú byť priamo členmi v strane, tak idú k nám, lebo členstvo v NG je podmienené členstvom v SDKU.

Vieš mi povedať nejakých najznámejších predstaviteľov ODM?
Dano Lipšic, náš zakladateľ, Ivan Mikloš, Richard Rybníček, Juraj Barta, Michal Vašečka, Ondrej Dostál, Radovan Kazda. Ondrej Dostal bol v ODM skoro 15 rokov, ale opustil ODM kvôli jednému osobnému konfliktu, čo je nám ľúto. Ale zrejme cítil potrebu sa niekam posunúť, veď človek nie je mládežníkom do 40.

Keby si mi priblížila organizovanie vašich podujatí, ktoré tak organizujú, sú to spoločenské, športové, kultúrne alebo viac politické.

Predovšetkým politické a spoločenské semináre. Teraz sú gro našich akcii voči členskej základni. Akcie, ktoré sú pre členskú základňu, sú predovšetkým rôzne semináre a vzdelávacie aktivity.

Ako často ich organizujete?

Snažíme sa aspoň tak 6-7 krát do mesiace. Z republikovej úrovne letné kluby majú absolútne autonómiu, takže to závisí na nich. Sú kluby, ktoré sa vidia pár krát do roka, že idú na pivo, ale sú kluby, ktoré fungujú na dvojtýždňovej báze, nie vždy sa stretávajú a vždy niečo organizujú.

Ako je to s nomináciou členov ODM vo voľbách? Existuje vlastne ambícia členov byť aktívny v politike?

Keby som povedala áno alebo nie, tak hodím všetkých do jedného vreca. Ale členovia, ktorí sú na kandidátkach strán, tak nie sú tlačení cez ODM ale vlastnými ambíciami. Ale sú a keď sa rozhodnú, tak my ich podporujeme a využívame všetky prostriedky, aby sme ich podporili. Ale netlačíme ich do toho, aby sa angažovali v politickývh stranách.

Nedávno boli voľby do VÚC, ako to bolo s ODM?

Boli kandidáti a kandidovali za SaS dvaja, niekto za OKS, a nejakí kandidovali aj za SDKU?

Presadili sa?

Nie ani jeden sa nedostal nad hranicu zvoliteľnosti, ale dvaja boli k tomu veľmi blízko.

Ako je to s nomináciou ODM, napr. v predchádzajúcej vláde, mali ODMkári šancu dostať sa do verejných funkcií, alebo do štátnej správy?

Boli takí, ktorí vedeli využívať kontakty, ktoré si v tej mládežníckej politike nadobudli a využili to. Ale napríklad teraz máme veľmi dobrú spolupráci s viacerými eruposlancami a tí nám ponúkli stáže, ale nie ODMke ako celku ale ľudí, ktorí vďaka organizácii spoznali a videli, že tu pracujú a ponúkli im stáže.

Máte nejaké človeka, ktorý funguje na nejakom vysokom verejnom poste?

Nie.

V štátnej správe, alebo v inej verejnej funkcii?

Máme člena, ktorý je vo verejnej funkcii.

Počas minulej vlády ľudia okolo Maroša Keményho pôsobili na ministerstve obrany.

Áno pôsobili, ale po voľbách neexistovalo, aby taký citlivý orgán, ako komunikačný orgán ministerstva obrany, viedol človek, ktorý viedol viaceré kampane proti týmto stranám. Ale keďže Maroš je šikovný a vie sa presadiť atak presadili do súkromného sektoru a tam sa mu darí.

Čo sa týka motivácií, tak ich je niekoľko. Je to subjektívne. Osobne ja som vstúpila do mládežníckej organizácie preto, lebo som hľadala niekoho, ktorá sa zaujíma o spoločenské dianie a majú určité ambície. Ale už ma to prešlo.

Prečo?
Mládežnícka politika je taký tester. Tester na to, či v tom prostredí vydržíš a umožní ti takú chuť toho, ako to v politike asi beží. A sú ľudia, ktorých to odradí, ktorých to motivuje, ale je to také, že plávaš v bazéne, nie v hlbokom mori, ale plávaš. A ja som usúdila, že sú v politike veci, ktoré by som mohla robiť, ale neviem si predstaviť, že by som mohla byť lídrom v politike, alebo tým, ktorá niekto niečo vykonáva.

Prečo?
Jednoducho som sa otestovala.

Kvôli svojim osobnostným vlastnostiam?
Kvôli tomu, že ja som typ. Človek, ktorý je šitý do súkromného sektoru.

Nie k kvôli tomu, že politika je špinavá vec?
Nie , určite nie.

Ako je to vo volebnej kampani. Organizuje čisto predvolebné akcie? Sú to akcie, ktoré si vytvoríte sami, ale to konzultujete s politickými stranami?
Každú kampaň robíme sami na kolene.

Antifico vyšiel čisto z vašich hláv.
Za antifico kampaň by sme mali ďakovať Marošovi Kemenymu. Nevidela som vtedy do kuchyne, lebo som nebola vyvolená a nemala som na to dosah. Ale nedávno sme spustili kampaň Poďme pravo. Bola to taká menšia kampaň, a práve túto kampaň som vymyslela ja. Čo to má obsahovať, vizuál. Povedali sme si, že idú voľby a musíme niečo vymyslieť, tak sme sa zavreli do kancelárie a zmajstrovali sme práve to. A práve zajtra budeme mať stretnutie výkonného výboru, kde sa budeme rozprávať o tom, akú kampaň budeme robiť pred voľbami 2010. Sú rôzne návrhy, je ich viacero a napríklad mám svoj vlastný návrh, ktorý idem predložiť ostatný, čo si predstavujem, čo by sme mohli robiť. Takže tieto kampane nie sú robené zhora na objednávku, ale sadneme si a rozmýšľame, čo by sme urobili.

Kde hľadáte prostriedky, ako ste financovaní?
Pokiaľ ide o tieto kampane, tak sa ich snažíme urobiť tak, aby sme sa zmestili do najmenšieho budgetu. Hľadáme niekoho, kto vie robiť web, kto vie kresliť a presvedčiť ich, aby to urobili zadarmo. S týmto väčšinou pochodíme, takže náklady sú minimálne. Teraz sa to šíri najmä cez sociálne siete, takže je to vlastne zadarmo. A niekedy robíme nálepky. Hoci, kedysi bol tento koncept nálepkový, ale ja som navrhla, že už žiadne nálepky, iba plagáty. Trochu menšia zmena, ale predsa.

Vráťme sa k financovaniu. Ako ste financovaní. Povedala si, že máte členské príspevky, kde hľadáte granty.
Členské príspevky sú základ, ale je to minimálny zdroj financovania. Idú väčšinou na administratívu. Napr. na prenájom kancelárie. Potom samozrejme idú peniaze, ktoré nie sú priamo v účtovníctve ODM, lebo sú to rôzne semináre, ktoré fungujú na báze grantov, ktoré poskytuje nejaká nadácia, ktorá to vyúčtuje akože pre nás. Napr. Konrad Adenauer, spolupracujeme aj s Hanns Neuman Stiftung, a teraz sme začali aj s Open Society Fundation.

A slovenské nadácie?

Čisto slovenské ani nie. Väčšinou sa spoliehame na tie pravicové nadácie, a tie ktoré podporujú aj tieto aktivity a sú aj medzinárodné.

Ako je s financovaním zo strany štátu?

Boli sme zapojení do projektu Mládež. Odtiaľ sme čerpali pomerene slušné ,množstvo prostriedkov. Slušné vzhľadom na celý rozpočet, ktorý máme. Lebo sme boli pomerne aktívna organizácia, takže sme mali možnosť čerpať dosť peňazí. Ale odkedy sa zmenila politická garnitúra, tak nám bolo naznačené, že ak siahneme na tie peniaze, ktoré máme podpísané a schválené, tak sme skončili.

Skončili v akom zmysle?

Boli to neoficiálne a veľmi pekne zaobalené vyhrážky zo strany ministerstva školstva. Ministerstvo školstva má na to dosah, napriek tomu, že je to financované cez Radu mládeže Slovenska, je to predsa len ministerstvo, ktoré tie peniaze poskytuje a drží kontrolu.

Vieš si predstaviť, žeby to mohlo byť upravené úplne inak?

To hlavné, čo sa zmenilo za tri roky, že predtým neboli tie programy tak spolitizované, tak ako teraz. Myslím, že ani ľavičiari nemali problém získať prostriedky cez ministerstvo školstva na svoju činnosť. Ale tým, že je dosť spolitizované, tak ani nemáme odvahu touto cestou to skúšať a ani nemáme chuť mrhať energiou, lebo vieme, ako by to skončilo.

Nie je to postoj a priori, bez dôkazu. Neskúsili ste to?

Pozri, mali sme 20000 eur schválených, keďže sme splnili všetky podmienky, ale z ministerstva školstva sme dostali echo, že ako náhle na ne siahneme, tak voči nám vyvodia konzekvencie a skončili sme. Nevieme akými prostriedkami by to dosiahli, či kontrolou, alebo vyfabrikovanými vecami, alebo by si niečo vymysleli v rámci práva, ale nechceli sme to ani skúšať. Už len kvôli tomu, že reputácia je tiež doležia, a byť prepieraní v médiách by nebolo vhodné.

Existujú nejaké iné štátne inštitúcie, z ktorých by niečo kvaplo?

Ministerstvo kultúry napr. Ale ako som už povedala, dohodli sme sa, že budeme zastávať a priori postoj, že nič zo štátnych peňazí nechceme a dávame ruky z toho preč a snažíme sa získať peniaze úplne z iných zdrojov. Keď si predstavím priemerné rozpočty, tak 20000 eur sú veľmi veľké peniaze a zrazu sme ostali v strašnom šoku, že tie peniaze vypadli, tak sme to aj pocítili, ale snažili sme sa to nahradiť.

Keď máte nejaký snem, alebo kongres, tak si to členovia platia sami?

Keď máme eventy, ktorých povinnosti konať vyplýva zo stanov, tak nie. Tak sa snažíme sa nájsť nejaké peniaze, ale ak sú to nejaké podujatia typu letná univerzita alebo teraz organizujeme lyžovačku, tak to sú plne alebo čiastočne hradené účastníkmi. Ako teraz lyžovačka je plne neformálna a každý, kto tam chce ísť, lyžovať, porozprávať sa, tak si to musí zaplatiť sám. A ak sú oficiálne, napr. letná univerzita, tak sú tam poplatky. Alebo časti programu, ktoré nesmú byť hradené od nadácii.

Ak si pozvete politikov, máte ich problém získať?

Úprimne, odkedy skončila vláda Mikuláša Dzurindu, poslanci už nie sú v ministerských kreslách, tak sa nám poslanci núkajú sami. Predtým to bolo ťažšie, ak mali nabitý

kalendár, ale teraz to už problém nie je. Nie je problém získať ľudí z SDKU, OKS, dokonca zo strany Maďarskej koalície. Ťažšie je to s KDH, hoci s novým vedením to už ne je ťažké.

Nikdy vám nepovedali, že oni majú vlastnú organizáciu?

Oni nám veľmi dobre poznajú. ODM je už 18 rokov tu, takže nás poznajú, takže je to skôr na osobnom vzťahu v rámci organizácie.

Máte nejakých poslaneckých asistentov z radov ODM?

Nie priamo poslanci v parlamente, ale napríklad asistenti europoslancov resp. stážisti. Momentálne nie, ale v marci má jeden nastúpiť.

Máte nejakú možnosť pripomienkovať zákony a robíte to.

Myslím, že keby sme to chceli, tak takú možnosť máme. Vieme to pretlačiť cez jednotlivé poslanecké kluby, ale keďže nemáme na to kapacity, napr. pri zákone o dôchodkovom sporení, tak tam sme mali nejaké pripomienky a tie boli predostrené ministerstvu, ale veľmi ťažko by som si spomenula na detaily. Ale málokedy od nás vychádza nejaké legislatívna iniciatíva.

V minulosti ste vydávali nejaké publikácie, robíte publikačnú činnosť aj v poslednom období?

Hej, ale nie že by sme vydávali veci, ale skôr sa snažíme cez nejaké články a cez vnútorné vzdelávanie členov, lebo samozrejme teraz by bolo o niečo ťažšie zohnať peniaze na publikáciu.

Lebo je kríza? ☺

Jednak, aj politická aj ekonomická, ale predovšetkým, preto, že sa musel zmeniť charakter politiky, pretože kým bola pravicová vláda, tak sme podporovali pravicové k roky, ktoré boli v súlade s našim hodnotovým zameraním a snažili sme sa robiť širokú osvetu. Ale teraz, keďže sa politická situácia zmenila, teraz sme museli zmeniť smer a tak je to skôr o antikampani voči súčasnej vláde.

Ako sa prezentujete smerom navonok, cez vyhlásenia, tlačovky?

Podľa toho, čo to je, ak to je aktuálne, či má šancu to dostať do médií. Samozrejme sú to vyhlásenia, sem tam tlačovky, ale to musí byť veľká vec.

Majú žurnalisti záujem zúčastňovať sa takýchto tlačových podujatí a potom to pustiť von?

Závisí to od toho, aká silná je tá akcia, alebo čokoľvek to je. Napríklad kampaň Antifico sme spúšťali tlačovkou, a bolo ich tam dosť, ale kampaň Zlý prezident sme spúšťali bez tlačovky.

ODM je podľa môjho názoru organizáciou, ktorá sa výrazne prezentuje antikampaňou. Máte taký pocit, že táto kampaň na Slovensku zaberá?

Ak sa vrátim do histórie, tak prvá antikampaň vznikla proti Mečiarovi, Ďakujeme, že ho nevolíte, druhá bola tiež s Mečiarom ale proti Ficovi, Ďakujeme, že nevolíte druhého Mečiara a sa to už stalo určitým poznávacím znakom.

Aké sú reakcie?
Reakcie sú. Niektoré sú miešané, niektoré dobré, niektoré veľmi zlé. Ale nemáme nejaký prieskum o tom.

Z ktorej strany?
Zo strany ľudí. nemáme prieskum, ako zasiahla kampaň našu cieľovú skupinu, ale napríklad po tých antikampaniach máme pomerne vysoké prírastky členov. Napriek antikampaň, ktorú sme robil pred eurovoľbami alebo pred voľbami do komunálu, tak bola pozitívna kampaň.

Aký máš názor na oba typy politikov, na Seiteneinsteiger a na Ochsentour?
Osobne mám silnejšie preferencie na typ politikov tzv. Seitenteinsteiger, t.j. ktorí niečo dokázali vo svojej profesii a rozhodli sa potom ovplyvňovať veci verejné. Ak si zoberiem tých politikov, ktorí sú mi najsympatickejší, tak sú to ľudia, ktorí v minulosti niečo odkázali, mimo politiky, a až potom sa rozhodli vstúpiť. Pohľad na kariérnych politikov, tak mám výhrady na typ politikov, ktorý študuje verejnú správu alebo politiku, a potom vstúpi do mládežnickej organizácie, tam získa nejakú funkciu, potom urobí asistenta poslanca a potom sa dostane na kandidátku, možno poslancom a už len čaká na vysokú pozíciu vo vnútri stranu. Tak tento politik nie.

Prečo?
Lebo takýto typ politika, nedokáže byť dostatočne inovatívny. Pripadá mi až také, jednoducho si týchto ľudí dostatočne nevážim. To, že je niekto 20 rokov v politike, neznamená, že to robí dobre.

Máš pocit, že je prospešné pre stranu, keď k nim vstúpi človek (ako Iveta Radičová) a stane sa podpredsedníčkou počas dvoch mesiacov?
To je veľmi široká otázka. V politickej strane by mala byť zmes ľudí. na jednej strane, ktorí majú niečo ako stranícky vplyv za sebou, a držia líniu strany, ale zasa na druhej strane aj mladé a nové tváre, ktoré prinesú nový vietor, nové idey a trochu to oživia. A keď je to človek konzistentný so stranou, tak nevidím prekážku, aby takto rýchlo rástol v rámci politiky. A nevidím dôvod, prečo by mali byť dlhoročnými členom, keď vedia urobiť pre stranu viac, ako človek, ktorý si to v strane 20 rokov odkrútil.

Hovorí ti niečo program Adam?
Áno, Adam I a Adam II., oba nevyužívame.

Ako je to so spoluprácou s ostatnými MO?
Dobre.

S ktorými spolupracujete a s ktorými určite nie.
Spolupracujeme najužšie s KDMS a Novou Generáciou a to je už nejaké tradičné, dlhodobé a dlhodobo funkčné, tak to nie je dôvod meniť. Aj s mládežníkmi SMK, Vai Nova je nám bližšie. Kedysi sme mali úzku družbu aj s Čemadokom – maďarskou mládežníckou organizáciou, zameranou na kultúrnu oblasť. A robili sme spolu letné univerzity, slovensko-maďarské, ale keďže sa dostali do existenčných problémov. Minule sme už organizovali letnú univerzity bez nich. Členovia Via Nova sú veľmi ochotní, ja osobne mám korektný a dobrý vzťah so všetkými Maďari, ktorých poznám.

Môžeš mi popísať Tvoju mládežnícku politickú kariéru?

Na vysokej škole som pomerne frustrovaná z toho, keď som prišla do školy a chcela som sa baviť s ľuďmi o ekonomike a nikoho to nezaujímalo, pozerala som do kníh a mala som pocit, že ekonómia je len o konflikte medzi Keynesom a Friedmanom, ale to tak jednoducho nemôže tak byť, musí tam byť niečo viac. Tak som hľadala platformu, kde by som sa mohla dozvedieť viac a ktorí sú pravičiari. Ale nechcela som vstúpiť do stany, a ako som stále hľadala a čakala, tak som sa dozvedala o ODM, tak som potom váhala a nakoniec som sa stala členom. Moje očakávania boli splnené, keďže vtedy nebola bratislavská organizácia taká takmer až think-tankové, taká ostro pravicovo vymedzené. Stala som sa za trištvrte roka predsedom Bratislavy, predsedom bratislavského klubu som bola dva roky. A keďže sa mi končilo funkčné obdobie, tak som si rok dala prestávku, lebo som bola aj trochu unavená z toho a potom sa vo mne zobudila chuť ešte sa tomu venovať, niečo riešiť, tak som pred kongresom oznámila, že by som chcela kandidovať za podpredsedu. Síce nemám toľko času ako ľudia na vysokej škole, ale viem si to dobre zorganizovať a už skoro rok som podpredsedníčka.

Nemáš teda politické ambície do budúcnosti?

Rozhodne si tieto dvierka nezatváram, ale ani do ODM som nevstupovala kvôli politickým ambíciám, hoci v minulosti som chcela byť ministrom financií, ale keď som stážovala na ministerstve financií, prešlo ma to. Ale vo veľmi ďalej budúcnosti to nevylučujem, ale nemyslím, že najbližších desať rokov budem robiť niečo preto, aby som sa zo súkromného sektoru prehupla do politiky.

Keď si tak zoberieš členov a vnútorné organizácie, kde ich je najviac?

Určite v Bratislave geograficky, prierezovo na vysokých školách a určite viac na západnom Slovensku než na východnom.

Kopíruje to teda voličský elektorát Slovenska?

Určite.

48 min.

Prílohy 2 – *Prepis fokusových rozhovorov*

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 1 – UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI – VYSOKOŠKOLÁCI, PRVÝ ROČNÍK, HUMANITNÉ ŠTÚDIÁ

Respondentov: 8

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Dominika: Áno. Aj 16, resp. 17 roční majú svoj názor, ktorí by mali prejaviť a zúčastniť sa volieb. Mohli by sa realizovať.
Slávka: Neviem. Mám skúsenosti, že mladých ľudí nezaujíma, čo sa deje v politike. Je veľmi relatívne, či by sa ten vek mal znížiť.
Veronika: Neviem. Dôležitejšie by bolo spraviť nejaký prieskum, či títo mladí ľudia majú záujem participovať na voľbách a dianí vo všeobecnosti. Nie je jasné, či sú dostatočne na to vyzretí.
Marek: Nie. Mladí ľudia majú veľmi skreslené informácie, sú ľahko manipulovateľní.
Mário: Nie. Myslím si, že títo mladí ľudia sú ešte v štádiu dospievania, adolescencie. Je možné, že by nastalo skreslenie názorov.
Bibiána: Nie. Celkovo si myslím, že mladí ľudia sa nezaujímajú o to, čo sa deje na politickej scéne. Chýbajú im informácie. Ak by sa tá veková hranica znížila, možno by sa zmenila aj táto bariéra nedostatku informácií.
Mišo: Nie. Tiež si myslím, že väčšina mladých ľudí je nevyzretých na to, aby vedeli posúdiť, čo je správne a čo nie. Hranica 18 rokov je vhodne nastavená, kedy sa mladí ľudia stávajú dospelými.
Peťo: Nie. Stotožňujem sa s týmito názormi, teda mladí ľudia ešte neprejavujú taký záujem o politiku a podobné veci.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Peťo: Áno. Cez internet by to bolo super. Možno niektorí ľudia preto nevolia, pretože sa im nechce ísť do volebnej miestnosti.
Mišo: Áno. Myslím, že aj cez mobil by to bolo vhodné. Napríklad počas prezidentských volieb som bol na chate a nemohol som teda voliť. Ak by som mal mobil, určite by som hlasoval.
Bibiána: Áno. Aj cez mobil, aj cez internet. To, že sa ľudia musia dostaviť do volebnej miestnosti mi príde ako obmedzujúce.
Dominika: Áno. Šetrí sa tým čas.
Veronika. Tiež si myslím, že áno. Často záleží aj počasia, vtedy by viacerí považovali právo voliť alternatívne za lepšie.
Mário: Áno. Stotožňujem sa s ostatnými.

Slávka: Áno. Táto doba je uponáhľaná, nie je na nič čas, preto aj voľby by niekedy bolo vhodné absolvovať z pohodlia domova cez mobil alebo internet.
Marek: Áno. Aj keď by to mohlo priniesť nejaké bezpečnostné hrozby.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Veronika: Mladých nezaujíma problematika. Je málo možností a ľudí v politike, ktorí by oslovovali mladých ľudí všeobecne.
Mário: Staršia generácia je ovplyvniteľná na základe volebných kampaní, médiami. Mladšia generácia nie je natoľko ovplyvnená, tzv. „guláš párty nestačia."
Slávka: Myslím, že aj preto, že tá účasť nie je povinná. Voliť môže kto chce a podľa svojich možností.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

2 sa zúčastnili.
Dominika: Bola som voliť. Neviem presne povedať prečo. Zaujali ma letáky a oslovili ma niektorí kandidáti. Išla som voliť so záujmom, aby sa niečo prestriedalo a vymenilo. Tí dovtedajší nerobia všetko stopercentne.
Peťo: Bol som voliť. Sám neviem prečo. Mal som právo povedať si názor, s kamarátmi sme išli voliť.

Mišo: Nie. Nikoho z kandidátov som nejako nepoznal, zdalo sa mi zbytočné ísť voliť neznámych ľudí.
Bibiána: Mala som málo informácií, a aj z toho mála boli niektoré dehonestujúce, zavádzajúce a plané sľuby. To ovplyvnilo moje rozhodnutie nevoliť.
Veronika: Ja viem presne, kedy boli voľby, vonku bolo krásne a bola som pracovať na záhrade. Niežeby voľby neboli dôležité, ale nemala som až taký prehľad ako pri prezidentských voľbách. Večer sa mi už nechcelo ísť voliť, tak som nešla.
Mário: Tiež som nebol dobre informovaný a dal som prednosť iným aktivitám.
Slávka: Bol to čas maturít, takže som sa pripravovala na maturitné skúšky. Nehnalo ma to teda do volieb, rovnako málo informácií.
Marek: Nebol som, pretože mi je to jedno. Je mi jedno, kto tam sedí. Nemal som žiadnu motiváciu.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

1 dôveruje

Bibiána: Áno, dôverujem. Podľa mňa je to spojené s určitou modernizáciou, predtým som vnímala politiku ako pre starých. Model EÚ dáva priestor realizácie aj mladým. Intuitívne to vo mne vzbudzuje dôveru.

Dominika: Neviem. Nemám toľko informácií, aby som vedela, čo všetko únia robí. Nepáči sa mi spoločná mena. Aj z ekonomického aj osobného hľadiska. Neviem, prečo by som mala dôverovať, zároveň neodsudzujem. Volila som, ale neviem, či mám dôverovať.
Mišo: Neviem. Zavedenie eura fajn, ale obmedzenia zase nie. Takže neviem, či áno alebo nie.
Peťo: Neviem. Bol som voliť, ale neviem, či mám dôverovať.
Veronika: Neviem. Je to taká komplikovaná otázka, že na jednej strane môže byť prínos, na druhú stranu čakám, že sa vytvorí opäť nejaké impérium, ktoré bude rozkazovať. Únia mi pôsobí dosť zneužiteľne. Sami volíme niekoho, koho nechceme, ale na druhej strane vieme, že je zlý, tak volíme ešte niekoho, kto by to kompenzoval.
Mário: Neviem, lebo je to doslova, že neviem, komu mám dôverovať.
Slávka: Neviem, nemám informácie.

Marek: Nie. Nedôverujem. V žiadnom prípade.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

<u>Áno, obidve kolá:</u>
Peťo: Vyberal som menšie zlo.
Dominika: Volila som toho istého kandidáta v oboch kolách, toho istého kandidáta, voľba menšieho zla, zmena.
Veronika: Najprv som si myslela, že volím najlepšieho kandidáta, potom som si uvedomila, že volím menšie zlo. Prestala som byť subjektívna, začala som sa pozerať okolo seba, viedla som rozhovory a porovnávala kandidátov.
Mário: Mal som favorita, ktorý postúpil, volil som toho istého kandidáta v oboch kolách.
Marek: Volil som toho istého kandidáta v oboch kolách. Mal som svoje sympatie voči kandidátom.

<u>Jedno kolo:</u>
Slávka: Volila som iba v prvom kole. Pravdupovediac preto, aby bola mamina šťastná, že som bola voliť. Nebrala som to s úplnou vážnosťou. Treba vyskúšať.

Bibiána: Volila som v druhom kole. Zdalo sa mi zbytočné ísť voliť v prvom kole, verila som štatistikám, ako to dopadne.

<u>Nebol:</u>
Mišo: Nevolil som ani v jednom kole. Bol som vtedy na chate.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Marek: Áno. Rovnako ako chlap má hlavu a rozum, nie som za diskrimináciu žien.
Slávka: Áno. Podľa mňa majú ženy a muži rovnaké práva, sme si rovní. V minulosti boli ženy znevýhodňované. Tak prečo nie?
Mário: Odpovedal som áno, ako každý normálny človek. Dnes nie je prípustná akákoľvek diskriminácia. Prezidentom by mal byť predovšetkým človek, pohlavie nerozhoduje.
Veronika: Áno, nielen preto, že som ja žena, ale ide o schopnosti, ktoré človek má a v pohlaví nevidím žiadny rozdiel.
Dominika: Áno a súhlasím so všetkým, čo bolo povedané, nezávisí to od pohlavia.
Bibiána: Áno, nemyslím si, že žena a muž sú si rovní, ale myslím si, že by to bol iný štýl, každý má niečo iné ponúknuť, žena by možno bola sociálnejšia.
Mišo: Áno, je jedno či je to žena alebo muž, na Slovensku má reprezentatívnu úlohu.
Peťo: Áno, ak má žena schopnosti a skúsenosti na výkon tohto postu, nevidím žiadny problém.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Peťo: Neviem. Teoreticky mohol.
Mišo: Nie. Nevolil som.
Bibiána: Neviem. Je to preto, že existuje paradox, že jeden hlas nemá takú, resp. žiadnu váhu.
Dominika: Neviem. Nedopadlo to podľa mojich predstáv, takže asi nie.
Veronika: Áno. Každý hlas ovplyvní výsledok. Ak by si každý povedal, že jeho hlas neovplyvní výsledok, tak by sa nevolilo vôbec.
Mário: Áno. Môj hlas ovplyvnil výsledok, hlavne v prvom kole. Volil som kandidáta, ktorý dostal veľký počet hlasov, zaradil som sa k nejakej väčšine.
Slávka: Nie. Jeden hlas nič nezmôže, ak ich je viac, je to iné.
Marek: Áno. Myslím, že môj hlas ovplyvnil výsledok, preto som aj išiel voliť.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

Mário: Áno. Sú to regionálne voľby, množstvo kandidátov poznám a budem voliť toho, ktorého budem považovať za najsprávnejšieho. Neviem, kto je súčasným županom.
Bibiána: Áno. Chcela by som ísť voliť, je to omnoho osobnejšie a väčšina ľudí, ktorí kandidujú sú mi bližšie ako zástupcovia v parlamente. Dôležité témy pre mňa – rozvoj mesta, infraštruktúra, kultúrne vyžitie, priestory, trávenie voľného času, školstvo v obciach – nerušenie týchto inštitúcií. Neviem, kto je súčasným županom.
Mišo: Neviem, či budem voliť. Nemám zatiaľ dostatok informácií. Dôležité témy: napredovanie vo všetkých oblastiach.

Peťo: Neviem. Nemám dostatok informácií, avšak išiel by som, keď budem vedieť viac. Dúfam, že aj môj hlas výsledok ovplyvní. Neviem, aké témy ma zaujímajú, Neviem, kto je županom.
Dominika: Neviem, kvôli nedostatku informácií. Ale asi pôjdem, kvôli zmene. Témy: kultúrne vyžitie, športoviská, doprava, cesty. Viem, kto je súčasným županom.
Veronika: Neviem, či pôjdem voliť. Ak pôjdem, určite si zistím podrobné informácie o kandidátoch. Ak sa mi niekto zapáči a skonzultujem s rodinou, pôjdem voliť. Neviem, kto je súčasným županom.
Slávka: Neviem, na základe informácií, ktoré získam sa rozhodnem.
Marek: Neviem, mám veľmi málo informácií, rozhodnem sa v daný deň. Neviem, kto je županom.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Všetci odpovedali, že nevedia.

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel.

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Bibiána: Neviem, lebo mám zatiaľ málo informácií. Ak budem dostatočne informovaná, voliť pôjdem. Médiá ma neovplyvnia. Názory ľudí okolo mňa ma dokážu ovplyvniť. Zatiaľ nesympatizujem so žiadnou politickou stranou ani hnutím.
Dominika: Neviem, málo informácií, rozhodnem sa, až keď budem lepšie informovaná – rodina, známi. Nesympatizujem so žiadnym politickým subjektom.
Veronika: Neviem. Časom uvidím, čo príde, ale keby to bolo teraz, tak radšej nikoho. Preferujem malé strany, ktoré v podstate ani nemajú šancu.
Peťo: Áno. Sú to jedny z najdôležitejších volieb, bolo by hlúpe nejsť. Nemám sympatickú stranu. Ovplyvní ma program a kampaň.
Mišo: Áno, myslím, že sú to dôležité voľby. Už mám približne, koho by som volil.
Mário: Áno, určite sa chystám, na základe toho, aby som si povedal svoj názor a priklonil sa strane, ktorá mi je blízka. Sympatizujem s konkrétnou stranou.
Slávka: Áno, pôjdem voliť, aj keď mám ešte málo informácií. Neviem, koho ešte budem voliť.
Marek: Áno, pôjdem voliť, mám favorita a naopak sú strany, ktoré sú mi nesympatické.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

7 vedeli, 1 nevedel.

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 2 – STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA OBCHODU A SLUŽIEB V DOLNOM KUBÍNE – MLADÍ MUŽI – STREDOŠKOLSKÉ VZDELANIE, RESP. MATURANTKY NA STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH A STREDNÝCH ODBORNÝCH UČILIŠTIACH

Respondentov: 10

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Áno: 1
Juro: Ja si myslím, že v tejto dobe sú ľudia v tomto veku schopní uvažovať o politike a vyjadriť svoj politický názor.

Nie: 9
Tomáš: Lebo ani teraz sa mne nejak nechce ísť voliť a mladí by tiež nešli voliť.
Juraj: Ja si myslím, že ich politika ešte nezaujíma.
Roman: Nielenže ich politika nezaujíma, ale o tej politike veľa nevedia a ani ja teraz o nej ešte veľa neviem. Moc sa nepropaguje.
Šimon: Ja si myslím to čo Roman a tí mladí voliči sú aj tak ovplyvnení rodičmi, lebo nevedia o tom čo obsahuje a aké plány majú jednotlivé strany. Je preto zbytočné znížiť tú hranicu.
Marek: Nie, lebo 16-17 roční ešte nie sú dospelí, nerozhodujú sami za seba. Keby sa znížil vek dospelosti, tak by sa mohlo zmeniť aj toto.
Kubo: No ja si tiež myslím, že Nie. Ja keď som volil prezidenta, tak som akurát informácie o Radičovej a Gašparovičovi a o ostatných som nevedel nič. Ani oplánoch ani o cieľoch. Myslím, že je to také obmedzené.
Maťo: Ja neviem ako je to v Rakúsku, ale myslím si, že slovenské deti na to ešte nie sú mentálne pripravené alebo vyzreté.
Ľubo: Nie, lebo nesledujú politiku a nevyznajú sa.
Andrej: Ja si myslím, že tí 16-17 roční ešte namajú informácie alebo nie sú tak informovaní o voľbách a kandidátoch. Ani ja som pri voľbách nevedel aké plány kandidáti majú a čo chcú dosiahnuť.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Áno: 9
Ľubo: Keby mi to naskočilo na internete, tak by som sa do toho aj pozrel. Inak by som asi nešiel. Uľahčil by som si situáciu.
Maťo: Podľa mňa to zvyšuje komfort. Veľa ľudí nejde voliť trebárs preto, že sa im tam nechce ísť. A tým pádom keď doma sedí pošle sms. Je to oveľa jednoduchšie.
Kubo: Ja som tiež toho názoru, že je to oveľa jednoduchšie.

Marek: Človek napríklad nemá čas chodiť do práce, nestíha a takto vytiahne comp a napíše mail. Je to oveľa lepšie.
Šimon: Šetrí to čas a peniaze.
Roman: Ľudia nemajú čas alebo sa im nechce, mnohí sú chorí a nemôžu ísť voliť. Cez ten mobil alebo internet by bolo možno aj viac voličov ako je teraz. Bolo by to viac demokratickejšie.
Juraj: Ja si myslím to, čo už bolo povedané predo mnou. Pomôže to aj tým so zdravotnými problémami.
Tomáš: Ľudia nemajú čas, z domu to majú výhodnejšie. Nemusia nikde chodiť.
Juro: Je to jednoduché a podľa mňa by sa zvýšila volebná účasť.

Nie: 1
Andrej: V podstate je to cez mobil alebo internet zbytočné. Lepšie je, keď sa ľudia osobne dostavia, preukážu sa a majú záznam, že oni hlasovali. Cez ten mobil by mohol hlasovať hocikto.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Andrej: Lebo starší majú viac skúseností a viac sa o to zaujímajú. Vedia, čo chcú dosiahnuť, čo to pomôže, keď ich zvolia.
Kubo: Podľa mňa niektorí starší volia už aj zo zvyku. Chodia pravidelne a majú kandidátov, ktorých volia stále.
Juro: Mladí nechodia voliť preto, lebo ich to nezaujíma. Povedia si, že aj tak to lepšie nebude a preto im je to úplne jedno.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Áno: 3
Marek: Išiel som voliť preto, že som sa nejak chcel zapojiť do toho života. O niečom rozhodovať. Aby sa niečo menilo v našej krajine, čo dsi malsím, že je správne. Celá rodina išla tak som išiel aj ja a nejak som sa proste rozhodol.
Kubo: Prišiel mi papier a išiel som. Je to právo voliť, ale aj taká občianska povinnosť. Keby mi do toho nieč vošlo, nemám čas alebo mám niečo dôležitejšie tak by som asi nešiel. Pozeral som si tých, kto kandidujú a bol tam pre mňa známejší človek a tak som šiel voliť.
Andrej: Išiel som tam v podstate len kvôlivlastnému záujmu. Nevedel som, ktorí sú tí kandidáti, poznal som dvoch troch a z toho som si vybral. Preto, že mi bol známi.

Nie: 7
Ľubo: Nemal som ešte osemnásť.
Maťo: Ja to isté. Nemal som osemnásť.
Šimon: Ja som ani nezaregistroval tieto eurovoľby, tak som nebol. Ani neviem kto vyhral. Asi to bolo v tom, že som tomu nevenoval pozornosť.
Roman: Tak ja som nebol, lebo ma to nejak nezaujíma a ani som o tom nebol informovaný. V podstate je mi jedno, kto tam vyhrá, lebo ma to nejak osobne neovplyvní.
Juraj: Mne sa proste nechcelo ísť. Ani som nevedel kto kandiduje a ani ma to nezaujímalo.
Tomáš: nemal som ešte osemnásť.
Juro: No ja som vedel o týchto voľbách, ale mal som strašne málo informáci, ani som nevedel kto

kadiduje a tak som proste nešiel.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Áno: 2
Marek: Sme v tej Európskej únii, ona rozhoduje o všetkých štátoch a preto jej dôverujem. Keď už sme v nej, tak by sme mali všetci ťahať spolu pre dobro všetkých.
Andrej: Dôverujem tým inštitúciám kvôli neinformovanosti. Nič o tom neviem.Dôverujem, lebo dôverujú ostatní ľudia.

Neviem: 8
Ľubo: Ja som dal neviem, lebo o tom neviem nič.
Maťo: Ja neviem, či im dôverujem, lebo nemám informácie o tom. Keď neviem nič, tak im nebudem dôverovať.
Kubo: Ja som dal Neviem, lebo v podstate málo sledujem televízne noviny a málo sledujem informácie o európskom parlamente a komsii a vôbec neviem, čo sa tam deje.
Šimon: Ja som dal tiež Neviem. V podstate neviem akým inštitúciám by som mal dôverovať. Ani tá otázka mi nič nehovorí.
Roman: Neviem čo je Európska komisia. Európsky parlament si viem celkom predstaviť. Sú tam poslanci, ktorí rozhodujú o tej Európskej únii, no viac k tomu nepoviem.
Juraj: Ja so dal tiež Neviem, lebo neviem v podstate nič. O čom tam rozhodujú a ako to na nás vplýva.
Tomáš: Ja som dal tiež neviem a v podstate nie som o ničom informovaný.
Juro: Ja som dal tiež Neviem, lebo mi chýbajú informácie.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

<u>Áno, obidve kolá: 2</u>
Marek: Išiel som voliť toho svojho a aj v druhom kole som ho chcel podporiť. Bol som presvedčený o tom, že je ten správny človek.
Kubo: Ja som volil kvôli tomu, že ľudia nevolia a potom sa sťažujú na to, kto tým prezidentom je. Ja som preto šiel voliť. Aj som si o tom pozeral informácie, sledoval som diskusné relácie. V každom kole som volil niekoho iného, lebo môj kandidát z prvého kola nepostúpil do druhého kola. Vtedy som sa rozhodol na poslednú chvíľu podľa kampane, ktorú mali.

<u>Áno v jednom kole: 3</u>
Juro: Volil som v prvom kole. Chcel som trochu aj ja ovplyvniť voľby. Mal som v pláne ísť aj do druhého, ale bol som odcestovaný.
Juraj: Ja som bol voliť v druhom kole. S kamarátmi som bol von a išli sme okolo volebnej miestnosti. Nevedel som, že pôjdem a ani som nikoho nemal vybratého kandidáta. Rozhodol som sa len tak.
Šimon: Ja som bol voliť v prvom kole. V druhom som z časovej tiesne nemohol. Asi mi do toho niečo prišlo. Podrobnejšie plány kandidátov som nepoznal, ale rozhodoval som sa podľa sympatií. Aj tak ten prezident nemá až také kompetencie aby ovplyvnil dianie v spoločnosti.

Nebol: 5
Tomáš: Ja som nebol voliť, lebo som nemal na to vek.
Roman: Ja som nebol, lebo v podstate mi bolo jedno, kto vyhrá. Myslím že to nejak nezmení fungovanie štátu. Prezident je len na reprezentovanie.
Maťo: Ja som mal vekový problém.
Ľubo: Tiež vek.
Andrej: Tiež vek.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Áno: 10
Andrej: Nevidím rozdiel medzi mužom a ženou v zmysle rozhodovania o budúcnosti štátu. Prezidentka môže dokonca lepšie rozhodovať.
Ľubo: Je asi jedno či chlap alebo žena. Žena je možno niečo nové.
Maťo: Ja som tiež toho názoru, že je nepodstatné či je to chlap alebo žena. Ak má program, aký sa mi páči, aký mi vyhovuje a je šikovná tak prečo nie.
Kubo: V prípade prezidenta nejde o to, či je to muž alebo žena. To nie je o pohlaví. Schváliť zákon dokáže každý, keď má určité vzdelanie, je informovaný a vie o čo presne ide.
Marek: Ja som dal tiež Áno. Sme v demokratickej krajine. Ženy majú rovnaké práva ako muži. Nevidím v tom žiadny rozdiel.
Šimon: Podľa mňa je v podstate zbytočné riešiť, či bude prezidentom muž alebo žena. Podľa mňa to závisí hlavne od skúseností a individuálnych schopností tých ľudí.
Roman: Nejde o pohlavie, ale o politické myslenie a vedieť reprezentovať štát. O to, či sa vie správať na verejnosti.
Juraj: Ja tiež nevidím rozdiel medzi pohlavím.
Tomáš: Ja nevidím žiaden rozdiel v pohlaví. Chcel by som vidieť za prezidentku ženu.
Juro: Ja nevidím rozdiel. Bola by to zaujímavá skúsenosť pre štát ako celok, keby bola žena prezidentka.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Áno: 3
Šimon: Na každom hlase záleží, lebo keby sme si všetci povedali, že na tom hlase nezáleží, tak by nikto nešiel voliť.
Marek: Myslím si v podstate presne to isté. Každý hlas je dôležitý.
Maťo: Myslím si, že každý jeden hlas ovplyvňuje výsledok. Preto je každý jeden hlas potrebný. Ale vo svojej odpovedi som dal nie, lebo môj hlas vo voľbách neovplyvnil výsledok. Nevolil som.

Nie: 3
Roman: Nebol som voliť, tak si myslím, že ten môj hlas to neovplyvnil. Keď viem, že niekto ide voliť tak ja už nemusím.
Kubo: Lebo moja kandidátka z prvého kola nepostúpila, tak preto si myslím, že neovplyvnil.
Ľubo: Ten jeden hlas to podľa mňa neovplyvní.

Neviem:4
Andrej: Lebo je to diskutabilné, lebo rozhoduje to koľko ľudí ide voliť a ten jeden hlas aj ovplyvňuje, ale nemusí ovplyvniť.
Juro: Ak je vo voľbách prakticky malý rozdiel, tak je pre tie voľby dôležitý každý hlas, môže to pomôcť niektorému z kandidátov.
Tomáš: Ja neviem, lebo som voliť ešte nebol.
Juraj: Ja neviem, lebo keby som aj išiel voliť, tak by vyhral ten istý kandidát.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

2 vedia, kto je županom

Áno: 3
Marek: Chcem sa zapájať do takéhoto života, do rozhodovania, do toho čo sa deje okolo mňa a so spoločnosťou. Je mi to bližšie než voľby do europarlamentu. Viac sa ma to dotýka.
Maťo: Regionálna politika je pre ľudí bližšia a dianie okolo nich. Mne chýba veľa vecí. Nejaký taký rozmach.
Kubo: Tieto voľby sa ma najviac dotýkajú. Župani samosprávneho kraja sa starajú o ľudí a o to čo potrebujú.

Nie:3
Ľubo: Nepoznám tých poslancov a vôbec sa o to nezaujímam. Nebaví ma to sledovať.
Andrej: Nepôjdem voliť, lebo si myslím, že to neovplyvňuje dianie v meste, konkrétne v mojom meste. Skôr to ovplyvňuje primátor alebo ľudia na mestskom úrade. Župan možno skôr rozhoduje o nich a oni o nás.
Juraj: Lebo je to pre mňa španielska dedina. Neviem o čo tam ide, kto tam je, čo tam vlastne robia.

Neviem: 4
Juro: Ešte som si o tom nezisťoval žiadne informácie, to akí sú kandidáti. Zatiaľ o tom nič neviem.
Tomáš: Tiež o tom zatiaľ nič neviem.
Roman: Ja neviem. Rozhodnem sa, keď začnú s tou kampaňou, podľa toho čo budú ponúkať.
Šimon: Záleží od okolností. Ak budem môcť, tak určite pôjdem.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno: 1
Nie: 0
Neviem: 9

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

1 vedel rok volieb
ostatní nevedeli

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Áno:6
Andrej: Zdá sa mi to dosť dôležité. Tá Národná rada rozhoduje v podtstate o všetko čo sa v štáte deje a je dosť dôležité kto tam bude a kto bude rozhodovať o našej budúcnosti. Určite sa poradím s mamkou alebo podľa kampaní v televízii. Možno sa rozhodnem až na mieste.
Ľubo: Sú to podľa mňa najdôležitejšie voľby. Je rozdiel, či tam je teraz Fico alebo prídu komunisti. Môj dedo strašne sleduje všetky relácie, takže sa s ním poradím.
Maťo: Táto problematika je asi jediná v ktorej som informovaný. Mám prehľad a vytvoril som si názor. Tým pádom s nejakou stranou sympatizujem a práve preto aby som ich podporil pôjdem voliť.
Kubo: Nesympatizujem so žiadnou stranou, ktorá je v parlamente a preto chcem zvoliť niekoho iného. Počkám si ešte na tie, ktoré tam nie sú a uvidím. Niektoré strany pred štyrmi rokmi mali šancu dostať sa do parlamentu, ale nemali percentá. Mohli byť prínosom pre Slovenskú republiku.
Marek: Chcem ísť voliť. Mám nejakých favoritov. Uvidím akú budú mať kampaň a ešte sa porozprávam s rodinou. Podľa toho si vytvorím názor a pôjdem si odvoliť.
Šimon: Ja sa tiež chystám. Ak mi do toho niečo nepríde. Ja už mám svojho favorita vo voľbách, ktorého som si vybral na základe toho, čo už spravili, výsledkov.

Neviem:4
Roman: Ja nie som rozhodnutý, lebo zatiaľ netuším, čo sa dovtedy stane. Či niekto niečo nepokazí, či niekto spraví niečo pre tento štát, či niekto zlepší život na Slovensku. Uvidím čo dokážu spraviť do týchto volieb.
Juraj: Ja neviem, lebo neviem či sa dožijem, či mi do toho niečo nepríde. Ale chcel by som ísť. Ak pôjdem tak viem, koho by som volil.
Tomáš: Ja neviem, či pôjdem voliť, lebo nemám o to záujem.
Juro: ja som tiež dal neviem, lebo neviem čo sa dovtedy stane, ale ak sa bude dať, tak pôjdem.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 4
Nevedel: 6

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 3 – STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA OBCHODU A SLUŽIEB V DOLNOM KUBÍNE – MLADÉ ŽENY – STREDOŠKOLSKÉ VZDELANIE, RESP. MATURANTKY NA STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH A STREDNÝCH ODBORNÝCH UČILIŠTIACH

Respondentov: 10

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Áno: 1
Zuzana: Áno. Každý človek má právo voliť a tie nižšie ročníky majú iné názory ako my, čiže inak rozmýšľajú ako my. Ešte nie sú tak vyspelý ako tí dospelejší. Myslím si že mladší skôr chodia voliť ako tí starší.

Nie: 9
Zuzka:Nie. Je tam dôležitá tá plnoletosť, aby mal 18 rokov. A vek 17, 18 rokov je vek, kedy sa málokto zaujíma o politiku. To viem aj podľa seba, že som sa o to nezaujímala. Teraz mám 18 rokov a ešte som voliť nebola. Asi by to boli dosť odlišné názory tých, ktorí sa v tom krútia dlhšie.
Kika: Mladí človek ešte nie je taký vyspelý, nemá tie názory ako starší, ktorí majú vyzretejšie názory. Tá mládež ešte nie je v tom zabehnutá.
Lenka: Mladí ešte nemajú názory na to a majú iné aktivity ako sú kamaráti, diskotéky a nezaujímajú sa o to tak ako by sa mali.
Monika:Podľa mňa sa ešte o to nezaujímajú a ani nevedia koho majú voliť a tak ani nechodia voliť.
Aľa: Starší chodia viac voliť, pretože aj podľa toho koho zvolia platia aj dane. Ich sa to viac dotýka. Mladí ľudia nevedia ani to koľko ich rodičia štátu platia.
Simona: Tí mladší ešte nie sú na to tak dozretí na to aby mohli voliť. Aj ja keď som išla voliť som poznala dvoch a medzi nimi som sa rozhodovala. Nebola som moc oboznámená s tou politikou lebo nepozerám televízne noviny. Rodičov sa to dotýka, lebo tie prijaté zákony sa budú točiť okolo nich a my robíme podľa rodičov. A predsa len si už niečo prežili v tej politike.
Ľudmilka: Súhlasím s babami, lebo aj ja napríklad keď som bola voliť, tak som sa tomu moc nerozumela, iba čo my kto odporučil alebo poradil. Ja si myslím že vlastne starší viac chodia voliť, alebo ich sa to priamo dotýka. Oni si rozhodujú koľko budú platiť, čo budú robiť a tak.
Peťa:Nie. Mladí ľudia ešte vlastne nevedia čo chcú od toho, že niekoho zvolia a vnímajú len tie lepšie stránky politických strán. Nevedia ktorej sa o čo jedná.
Ľudmila: Nie. Niekedy je 18 rokov ešte nízky vek, lebo je akási malá informovanosť o politike pre mládež. Možno je dôvodom to, že je to nejak nesprávne podané pre tých mladých ľudí aby ich to zaujímalo.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Neviem:1
Lenka: To je podľa mňa jedno, či budem voliť formou cez internet alebo prídem rovno do tej volebnej miestnosti a budem voliť tam. Hlavná vec, že voliť budem a niekoho zvolím. Ak by som bola odcestovaná tak budem voliť aj formou internetu ale dávam prednosť klasickému priebehu volieb.

Áno: 9
Ľudmila: Sú občania, ktorí sú aj zdravotne postihnutí alebo niečo také a nemôžu sa osobne dostaviť. Tým pádom by im bolo odopreté právo voliť. Pre mládež je to výhoda, lebo veľa mladých nechodí voliť kvôli tomu, že si povie „ čo sa tam budem trepať“. Takže cez internet by to bolo celkom prijateľné.
Peťa: Je to veľmi dobrý nápad, lebo tým by sa aj zvýšil počet ľudí, ktorí by volili. Iste by to viac zaujímalo aj mladých. Na tom internete sú častejšie ako všade inde. Skoro každý už internet má a ak aj nie tak sú na ňom v škole. Myslím si preto, že je to dosť dobrý nápad.
Ľudmilka: Ak si aj človek zlomí nohu a nestihne požiadať o prenosnú urnu, tak internet mi príde ako dobrý nápad. Ale nemám ani problém osobne na voľby zájsť.
Simona: Niektorí ľudia nevedeli, že sa dá ísť s tou urnou. Ani ja som o tom nemala tušenie. Isto by však viac ľudí volilo a aj mladí ľudia by sa do toho zapojili.
Aľa: Ja si myslím, že je to dobrý nápad, lebo fakt veľa ľudí je teraz na internete a niekto sa aj hambí požiadať o tú urnu. Veľa ľudí je teraz lenivých.
Monika: Podľa mňa je to dobrý nápad a výhodné pre tých, čo sú odcestovaní, sú niekde na dovolenke a chcú voliť. Tým pádom sa nemusia vracať.
Zuzana: Je to dobrý nápad voliť cez internet alebo mobil. Lebo ľudia sú až moc lenivý v dnešnej dobe. Z domova sa im bude voliť lepšie.
Kika: Je to dobrý nápad. Súhlasím s tým, čo tu už odznelo.
Zuzka: Mladým by to najviac prospelo toto.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Aľa: Starší radšej chodia voliť osobne. Môj oco sa teší na to koho tam stretne, že pokecá.
Zuzka: Lebo starší sa o to zaujímajú. Oni chcú prispieť k tomu, aby vedeli čo sa v našom štáte robí a mladých zaujíma akurát tak škola, kamaráti, výlety a iné povinnosti.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Áno:2

Kika: Sestra ma zavolala, že nech idem s ňou. Ale vôbec som tieto voľby nejak nevnímala. Rozhodla som sa podľa sestry. Sledovala som aj výsledky, ale môj hlas nezavážil.
Monika: Mamina ma na ne vzala a aj som sa trochu zaujímala o to, ktorú stranu budem voliť. Očakávala som, že niečo sa zmení k lepšiemu.

Nie: 8
Zuzka: Musím sa priznať, že sa do toho moc nerozumiem. Aj keď som si zisťovala informácie z časopisov, na internete. Nerozumiem tomu. Každá strana má nejaké plus a nejaké mínus a neviem sa rozhodnúť. Kamarát študuje právo, rozumie sa tomu. Aj mi to vysvetlil, ale nerozumiem tomu, lebo je to v tom európskom parlamente moc zložité.
Zuzana: Keď mám pravdu povedať, tak ja som ani netušila, že sú nejaké voľby europoslancov za Slovenskú republiku. Ja som tiež nesledovala správy, televízne noviny, nevedela som odkiaľ to mám zohnať. To bol koniec roka a my sme sa museli učiť na písomky.
Lenka: Ja som vedela, že boli nejaké voľby, ale nejak ma to neťahalo. Tiež sa do toho nerozumiem, nechápem o čo tam ide a je to na mňa príliš zložité.
Aľa: Ja som vedela, že sú tie voľby, ale tiež ma to tam veľmi nelákalo, lebo som si myslím, že voľba prezidenta je dôležitejšia ako voľby do nejakého európskeho parlamentu. Naši tam až tak veľa nezmenia. Sú tam aj omnoho silnejšie krajiny. Aj keď si pozriem správy nedostávajú sa ku mne správy o tom, že by sa tam robili nejaké veci, takže ma to až tak nezaujíma.
Simona: My sme s mamou išli voliť, ale preložili volebnú miestnosť z kultúrneho domu do školy a keďže sme museli ísť na svadbu tak sme to nestihli. Ak by sa to nezmenilo tak by som išla voliť. Volila by som však podľa mami, lebo som nemala absolútne žiadnu šajnu o tom, akí sú tam ľudia. Nemám v tom prehľad.
Ľudmilka: Tak ja som tam tiež nebola, lebo ani som to dáko nesledovala v televízii, ani rôzne reklamy. Ak sa mám priznať, tak ma to zatiaľ ani nezaujíma. Nerozumiem tomu tak na čo. Možno práve ten môj hlas by uškodil.
Peťa: Ja som tam nebola. Chcela som ísť, ale nejak som na to zabudla. Alebo som niekde bola.
Ľudmila: Ja som vedela o tom, že sú tieto voľby. Aj by som išla voliť, ale nemala som vtedy ešte 18 rokov.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Áno:1
Ľudmila: Ja som dala áno, lebo nič iné mi nezostáva, keďže som nebola voliť tento rok. Už mi zostáva len dôverovať, tak to nechávam len na tých našich politikov.
Skôr dôverujem EÚ ako celku a spolieham sa na to, že naši politici ešte niečo ovplyvnia.
Paradox možno vzniká nízkou informovanosťou alebo slabým záujmom o politiku. Asi by sa do škôl malo zaviesť nejaké vyučovanie alebo by sa mali poskytovať informácie o politike, aby sa mladí o to začali zaujímať. Aby vedeli, že je správne voliť a každý by sa mal zaujímať o ten štát. Je to pre nás dobré.

Neviem: 9
Peťa: No ja neviem, lebo neviem čo sa v tom parlamente deje, keď tam nie sme. Aj keď niekedy je to zachytené v televízii, ale až tak moc sa to nepreberá. Aj preto neviem.

Ľudmilka: Keďže sa o to nezaujímam, neviem čo robia tak im nemôžem dôverovať. Neviem ani čo je náplňou práce, čo tam robia celé dni.
Simona: Tiež nie som informovaná, tak Neviem.
Aľa: Veľa ľudí to necháva na tých druhých ľudí. Tí hádam zvolia toho dobrého, dôverujú im, že rozhodnú správne a preto nechodia voliť oni sami.
Monika: Ja sa o to vlastne nezaujímam. Ani neviem čo sa tam deje. Takže preto ani nedôverujem.
Lenka: neviem či mám dôverovať alebo nie, lebo sa do toho nerozumiem a ani ma to nejak netrápi.
Zuzana: ja som tiež zakrúžkovala, že neviem, lebo naozaj sa nevyznám do toho čo sa v tom parlamente deje. Aj keď by som chcela o tom vedieť viac, tak neviem ako sa mám k tomu dostať. Kde mám tie informácie hľadať.
Kika: Neviem, pretože teraz je ťažké dôverovať politikom, lebo každý na nich iba kydá.
Zuzka: Ja súhlasím s Kikou, lebo napríklad takí šuflikanti ako Slota alebo Fico to sa mi nepáči. Dala by som ich všetkých na detektor lží a položila otázku, či chcú naozaj Slovensku pomôcť alebo si len naplniť vrecká.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

Áno, obidve kolá: 3
Monika: Nevolila som toho istého kandidáta v oboch kolách. Som spokojná s výsledkom volieb. Teda aspoň myslím. Išla som voliť preto, aby sa niečo zmenilo na Slovensku a boli to moje prvé voľby.
Aľa: Volila som v oboch kolách toho istého kandidáta. Hlavne doma sme sa o tom rozprávali. Pýtala som sa aj našich koho budú voliť. Nakoniec som sa však rozhodla pre toho, kto už bol na tomto mieste a vlastne nič nepokazil.
Simona: Bola som voliť. Volila som rovnakého kandidáta v oboch kolách. Som spokojná. Volila som podľa vlastného uváženie. Samozrejme, že sme sa rozprávali aj medzi kamarátmi aj doma. Lenže mne to vyhovovalo tak, ako to bolo po minulé roky, tak prečo by sa to malo meniť. Presvedčilo ma aj to, ktoré politické strany toho kandidáta podporovali.

Áno, v jednom kole: 4
Kika: Volila som v druhom kole, lebo počas prvého kola som bola odcestovaná. Naši ma zobrali so sebou. Chcela som ísť, lebo som ešte nebola na voľbách. Mala som aj vybratého kandidáta a chcela som aj nejakú zmenu.
Ľudmilka: ja som bola v tom prvom kole. Preto, lebo som to chcela vyskúšať a aj ako tak som to sledovala. Určite aj rodičia ma v tom ovplyvnila. V druhom kole som nevolila, lebo sme boli preč.
Peťa: Tak ja som volila v druhom kole, lebo v prvom som ešte nemala 18 rokov. Chcela som to strašne vyskúšať. Aj som si pozrela nejaké veci, veď vlastne sa tomu ani nedalo vyhnúť. Bola toho plná telka. Aj keď vtedy sme mali nejakú akciu a mnohí ma odhovárali aby som tam nešla, že na čo.
Lenka: Bola som voliť v prvom kole. Tiež to bolo na základe toho, že to bolo po prvý krát a chcela som vedieť aké to je. Aj ja som sa s rodičmi rozprávala, ale nejak sme sa nezhodli, tak som hlasovala podľa seba.

Nebol voliť: 3
Ľudmila: Ja som nebola, lebo som ešte nemala osemnásť.
Zuzana: Nebola som voliť, lebo som na to nemala vek.
Zuzka: Tiež som nebola, lebo som ešte nemala osemnásť.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Neviem: 1
Simona: Neviem, lebo neviem či sme my ako štát pripravený na to, aby bola prezidentkou žena. Na muža sme zvyknutí a mnoho ľudí si určite myslí, že ženy nie sú vhodné na to byť prezidentkou. Ja osobne s tým problém nemám.

Áno: 9
Ľudmila: prečo nie žena. Veď už tu bola spomenutá tá rovnoprávnosť a možno by nadišli nejaké zmeny. Keby to bola žena tak by to možno išlo k niečomu lepšiemu.
Peťa: ja si myslím, že žena môže vládnuť. Možno by to bolo zo začiatku divné, ale neskôr by si na tú prezidentku zvykli. Žena možno spraví aj viac ako chlap pre štát.
Ľudmilka: Súhlasím s babami, veď prečo by nemohla byť prezidentkou, keď môže byť političkou.
Aľa: Ja si myslím, že by mohla byť, lebo ženy sa dnes vedia viac prebojovať. Ma viac práv ako v minulosti. Sú citlivejšie a možno by sa zaoberali inými vecami a témami ako muži. Možno viac rodinou.
Monika: Súhlasím s babami. Môže byť. Možno by nový vánok vniesla do politiky. Je to iba o tom zvyku, ktorý tomu môže brániť.
Lenka: Súhlasím tiež s babami.
Sme všetci rovnocenní a také isté práva ako majú muži, majú aj ženy. Možno by to priviedlo aj niečo lepšie do politiky a štátu.
Zuzana: ja si myslím, že je to celkom normálne, v pohode. Či to bude žena alebo chlap to je úplne jedno. Koho si ľudia vyberú tak toho budú mať.
Kika: je to náhodou dobrý nápad. Žena môže niečo nové zaviesť. Veď vo svete je veľa úspešných žien. Napríklad Merkelová.
Zuzka: Voliť môžu aj muži aj ženy, takže prezidentkou môže byť aj žena. A osobne by som si vybrala prezidentku, lebo žena je podľa mňa citlivejšia a žena by len pomohla a možno by to v politike pozametala a možno by sa niečo zmenilo.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Ľudmila: No myslím si, že každý hlas je dôležitý, lebo ak by si každý povedal, že hlas nezaváži, tak potom klesá účasť občanov.
Simona: Ja si myslím, že aj jeden hlas môže rozhodnúť tie voľby.
Monika:Ja si myslím, že každý jeden hlas môže zavážiť.
Zuzana: Každý jeden hlas to všetko môže vyriešiť, každý je dôležitý.

Ľudmilka: On v podstate je dôležitý, keď tam prídeme a odhlasujeme, ale podľa toho ako som ja hlasovala a som videla že to nič nezmenilo, tak si myslím že až tak veľmi nezaváži.
Zuzka: Nie že nie je dôležitý, veď je dôležitý, ale to by som musela mať sto hlasov aby to zavážilo v tých voľbách. Ako pomôže to, ale tých strán je viac a každý má svoj názor. Keby išlo o dve strany možno by zavážil ten hlas, ale keďže je ich viac, tak neviem.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Nikto nevedel, kto je županom.

Prvá otázka:
Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?
Áno: 6
Ľudmila: Ja pôjdem voliť, lebo mi záleží na mojom kraji a chcem aby to postupovalo dopredu.
Ľudmilka: Áno pôjdem, lebo sa to priamo mňa dotýka. A ešte k tomu budem vo volebnej komisii, takže tam určite budem.
Simona: Ja si tiež myslím, že sa nás to dotýka tak preto.
Aľa: Lebo je to niekedy dôležitejšie ako keď idete voliť prezidenta. Pomôžeme tomu svojmu kraju. Volíme človeka, ktorý je z toho kraja, takže asi vie čo je pre ten kraj dôležité.
Zuzana: Ja chcem ísť jednoznačne voliť poslancov samosprávneho kraja, pretože je to k nám oveľa bližšie ako keď volíme poslancov do parlamentu.
Kika: Tiež by som chcela ísť voliť, lebo mi záleží na rozvoji kraja. Aby sa to tu rozvíjalo.

Neviem: 4
Lenka: Niečo o tom viem, ale tiež nie nejak extra veľa. Nič moc sa tam nezmení a peniaze tam idú tiež hocikomu do vrecka. Tí ľudia tam peniaze berú za nič, za ničnerobenie. Ak by sa po tých voľbách niečo zmenilo, ak splnia to čo sľúbia tak by som asi svoje Nie zmenila na Áno.
Monika: Ja vlastne neviem, lebo som sa o to ani nejak nezaujímala a možno sa o to v blízkej dobe začnem zaujímať a potom by som išla voliť.
Zuzka: Neviem, lebo mám málo informácií. Ja by som asi musela toho človeka poznať aby som vedela, že sú jeho úmysly čisté alebo či chce pomôcť len svojej peňaženke.
Peťa: Lebo ja som nevedela, že či pôjdem, či pôjdem...neviem. Ale ak budem doma, tak tam pôjdem. Myslím si , že sa nás to viac dotýka ako tie voľby parlamentné. Myslím si, že by sa oplatilo ísť voliť.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno: 2

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel kedy budú.

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?
Áno: 6
Ľudmila: Ja určite. Mám v tejto oblasti ako taký prehľad, takže zhruba viem čo ktorá strana a záleží mi určite na politike. Aby a môj kandidát dostal do vedenia a aby bolo niečo aspoň kúsok tak ako si to predstavujem ja.
Ľudmilka: Už keď mám to právo voliť tak prečo ho nevyužiť. A ak ma niekto zaujme tak pôjdem. Ale zase na druhej strane ak ma nikto nezaujme tak sa možno stane, že tam nepôjdem. Keď je to naše právo mali by sme ho využiť a nie potom vravieť, že nič nespravili.
Aľa: Pôjdem isto voliť. Nikoho ešte nemám vybratého. To sa ešte len uvidí podľa toho kto čo bude sľubovať a tak.
Monika: ja by som tiež chcela ísť voliť, lebo si myslím, že ten môj hlas môže zavážiť. Zatiaľ ešte nemám o tom prehľad, ale bližšie sa o to začnem zaujímať.
Zuzana: ja chcem ísť určite voliť a časom si budem získavať informácie o tých jednotlivých stranách, aby som vedela komu o čo ide.
Kika: Ja tiež chcem ísť voliť, pretože keď už máme to právo, tak prečo ho nevyužiť.

Neviem: 4
Lenka: Neviem, čo tam riešia a nejak ma to tam neťahá. Je mi to zatiaľ cudzie. Takže Neviem.
Zuzka: Neviem, lebo podľa mňa je smiešne, ako sa stále medzi sebou predbiehajú a všetko sľubujú. Zvolí sa strana a my z toho nemáme nič.
Simona: ja ešte nepoznám kandidátov tak neviem. Ale ak ma zaujme nejaký kandidát, záujmy alebo sľuby tak pôjdem.
Peťa: ja uvidím podľa kampane a podľa toho, čo bude tá strana v tej dobe riešiť, lebo teraz je to nezmyselné riešiť ak ma nijaká strana neosloví v tej dobe keď sa to bude konať.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 4
Nevedel: 6

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 4 – GYMNÁZIUM S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM V NOVÝCH ZÁMKOCH

Respondentov: 10

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Livi: Nie. Nemyslím si, že 16 roční sú pripravení na to, aby volili. Nemajú dostatok vedomostí.
Patrik: Nie. Je to zbytočné, 16-17 roční ešte nerozmýšľajú ako starší občania. Sám som v tom veku nevedel.
Jožo: Nie. Podľa mňa aj od 18 rokov je to priskoro. Skôr starší vedia, mladí málo čítajú, neučia sa.
Erika: Nie. Podľa mňa to isté, čo ostatní povedali, je to príliš skoro a nezaujímajú sa o politiku.
Kristi: Nie. Podľa mňa tí mladí sa nezaujímajú o politiku a nie sú ani vzdelaní.
Klaudi: Nie. Mladý človek nevie toľko o politike, resp. koho má voliť a podobne.
Bobi: Nie. Nie sú dostatočne vzdelaní, aby mohli voliť.
Dávid: Nie. Súhlasím s ostatnými, že nie sú dostatočne zrelí.
Bence: Nie. Súhlasím s ostatnými.
Zuzi: Nie. Je to príliš skoro, sú mladí a veľmi ovplyvnení rodičmi.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

9 áno, 1 nie

Patrik: Nie, podľa mňa je to zbytočné. Lepšie je ísť priamo do volebnej miestnosti a osobne voliť. Vyhovuje mi súčasný stav.
Zuzi: Áno, podľa mňa je to dobrý nápad. Veľa ľudí je odcestovaných, nemajú čas, všetci už majú mobil alebo internet. Mne by to vyhovovalo aj zo zahraničia.
Bence: Áno, lebo touto cestou je to ľahšie a netreba ísť osobne do volebnej miestnosti. Využil by som takú možnosť.
Dávid: Áno, je to dobrá cesta, aj účasť by bola možno vyššia. Hlavne mladí ľudia by to využili, ale takisto asi aj starší.
Bobi: Áno, pre mladých by to bolo lepšie. Rodičov si však neviem predstaviť hlasovať cez mobil alebo internet. Mne by sa ušetril čas a bolo by to jednoduchšie.
Klaudi: Áno, mne síce vyhovuje ísť osobne, ale ak by bola alternatívna možnosť, určite by som ju využila.
Kristi: Áno, je to dobrá vec, viacerí by ju využili, je to komfortnejšie, účasť by bola vyššia.
Erika: Áno, aj moji rodičia by to privítali, bola by vyššia účasť.

Jožo: Áno, pre mňa by to bolo pohodlnejšie, ale rodičov si neviem predstaviť zatiaľ. Pre nich je to rituál.
Livi: Áno, myslím, že veľa ľudí je lenivých a viacerí by privítali voliť cez mobil. Zaberie to menej času.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Jožo: Mladým je jedno, nerobia, o nič sa nezaujímajú.
Dávid: Mladí voľbám nepripisujú taký význam, ako starší občania.
Kristi: Mladí majú málo skúseností a poznatkov o politike.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

3 áno

Kristi: Áno. Myslím, že politika je dôležitá pre každého a my si musíme zvoliť toho najlepšieho, kto nás dokáže reprezentovať. Rozhodla som sa sama ísť voliť. Považovala som to za svoju občiansku povinnosť.
Bobi: Áno, rodičia ma vzali so sebou. Rozhodla som sa na základe rodičov, sama som nevedela, koho mám voliť.
Dávid: Áno, myslím, že je dôležité ísť voliť a urobiť všetko pre našu budúcnosť. Minimálne voliť treba. Sám som sa rozhodoval.

Zuzi: Nie, nemala som 18 rokov.
Bence: Nie, nemal som 18 rokov.
Klaudi: Nie, bola som odcestovaná, avšak chystala som sa, ak by som bola doma.
Erika: Nie, nemala som 18 rokov.
Jožo: Nie, nebol som doma, ak by som mohol alternatívne voliť, určite by som volil. Poradil by som sa s rodičmi.
Patrik: Nie, nebol som doma. Cez telefón by som nevolil.
Livi: Nie, nemala som 18 rokov.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

2 dôverujú.
Klaudi: Áno, veľa síce o tom neviem, ale čo počujem a vidím, tak dôverujem. Podľa mňa robia dobre a oni vedia, čo robia.
Kristi: Áno, mali by sme dôverovať, lebo sa tam zúčastňuje viac štátov a nerozhodujú jednotlivci, ale kolektív. Je to demokratickejšie.

Dávid: Nie. Myslím si, že medzi štátmi EÚ sú veľké rozdiely a k nám je veľmi dlhá cesta, kým sa o niečom pozitívnom rozhodne.
Bence: Nie. Ľudia sú ľudia a každý má chyby, takisto aj v únii sú rôzni ľudia a myslia hlavne na seba.

Zuzi: Neviem. Sú tam viaceré štáty, nie je to vždy výhodné pre Slovensko.
Bobi: Neviem, pretože netuším o čom rozhodujú, nepoznám ich aktivity, neviem ako fungujú.
Erika: Neviem, lebo o tom málo viem.
Jožo: Neviem, lebo sa veľmi do toho nerozumiem. Zatiaľ sa radšej zdržujem, mňa tieto veci nezaujímajú.
Patrik: Neviem, nedôverujem politikom, neviem prečo by som mal dôverovať európskym inštitúciám.
Livi: Neviem, nemám v tom prehľad. Slabá informovanosť.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

Áno, obidve kolá:
Kristi: Chcela som, aby bol prezidentom taký človek, ktorý vie náš národ najlepšie reprezentovať. Volila som rovnakého kandidáta v oboch kolách.
Klaudi: Bola som prvýkrát voliť, tak som to využila. Zaujíma ma to. Volila som rovnakého kandidáta v oboch kolách. Čítala som reklamy, letáky a sledovala kampaň. Kandidát mi bol sympatický.
Dávid: Veľmi som chcel, aby sme mali prezidentku. Myslím, že by bola vhodnejším adeptom. Sme malá krajina, prezident nemá veľkú funkciu a žena by bola krajšia. Nevolil som v oboch kolách rovnakého kandidáta. Ovplyvnili ma tiež rodičia.

Jedno kolo:
Bobi: Pri druhom kole som nebola doma. Bol by to ten istý kandidát. Rodičia ma ovplyvnili.

Nebol:
Zuzi: Nemala som 18.
Bence: Nemal som 18.
Erika: Nemala 18.
Jožo: Nebol som doma. Ale vedel by som, komu dať hlas.
Patrik: Nebol som doma. Určite by som išiel voliť, aj som mal kandidáta. Rozhodujem sa sám.
Livi: Nemala som 18.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Všetci odpovedali áno.

Livi: Vo viacerých štátoch sú ženy prezidentky, ženy sú na týchto postoch vhodné, vedia robiť viac vecí naraz. Na pohlaví však nezáleží.
Patrik: Jasné, že môže byť.
Jožo: Volil by som ženu, chcel by som zmenu, nové veci. Prezident nemá také veľké slovo.
Erika: Nezáleží na tom, či je to žena alebo muž. Žena by bola rovnako schopná.
Kristi: Keď môže byť muž, tak aj žena. Žena keď niečo chce, tak to aj dosiahne.
Klaudi: Prezidentka dokáže to isté, čo prezident. Žiaden rozdiel nevidím. Som zvedavá, ako by to vyzeralo.
Bobi: Je to jedno, či máme muža alebo ženu. Ženy majú rovnakú šancu.
Dávid: Tento post je ako stvorený pre ženy, pretože sú krajšie a emocionálnejšie.
Bence: Súhlasím, ženy sú krajšie, svedomitejšie a podobne.
Zuzi: Podľa mňa je to jedno, avšak bola by som rada, ak by to konečne bola aj žena. Sú si rovnocenní.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Livi: Určite áno, každý jeden hlas má svoju váhu. Veľa ľudí si myslí, že nejde voliť preto, lebo si myslí, že hlas nemá žiadnu váhu
Patrik: Podľa mňa nie je dôležitý, avšak ak si to povie každý, tak by nevolil nikto. Ak chýba len môj hlas, tak je to nič.
Jožo: Podľa mňa jeden človek si povie, že nejde, ďalší ide, pozbiera sa niekoľko tisíc ľudí a tak aj vyzerajú voľby.
Erika: Neviem. Myslím, že môj jediný hlas zrejme neovplyvní výsledok.
Kristi: Áno, každý hlas je potrebný a každý hlas môže rozhodnúť.
Klaudi: Áno, každý hlas je dôležitý.
Bobi: Áno, každý hlas môže byť rozhodujúci, je dôležité, aby každý volil.
Dávid: Nie, môj hlas určite neovplyvní výsledky. Sme súčasťou nejakého štátu a ovplyvniť môžeme iba hromadne. Jeden hlas neovplyvní, veľa áno.
Bence: Nie, jeden hlas je slabý, ak ich je viac, môžu ovplyvniť.
Zuzi: Áno, každý hlas je dôležitý, keď máme na to právo, mali by sme ho využiť.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

Zuzi: Áno, ale neviem o tom skoro vôbec nič. Keď sa dozviem viac, tak určite pôjdem, ešte som nevolila. Neviem, kto je županom.

Bence: Áno, toto sú moje prvé voľby a chcem vyskúšať. Neviem, kto je županom.
Dávid: Áno, chystám sa. Ovplyvňuje to nás, môj región, sú dôležité.
Livi: Áno, ešte som nevolila. Podľa mňa župan môže urobiť pre región veľa vecí, preto je dôležité zvoliť toho pravého. Ešte sa v tom veľmi neorientujem, ale chcem využiť svoje volebné právo.
Patrik: Áno, pôjdem voliť. Kandidátov nepoznám. Určite si niekoho vyberiem, rozhodujem sa výhradne sám.
Jožo: Pôjdem voliť, každý hlas je dôležitý, ešte som nevolil. Neviem kto je županom, doteraz som nevedel, kto to je.
Erika: Áno, pôjdem, budú to moje prvé voľby. Ešte som nerozmýšľala, čo je pre mňa dôležité. Neviem, kto je županom.
Kristi: Neviem, či pôjdem. Zatiaľ som slabo informovaná. Treba zmeniť cesty, školstvo.
Klaudi: Neviem, nepoznám kandidátov. Ak budem vedieť viac, rada by som išla voliť. Témy: voľný čas, infraštruktúra...
Bobi: Neviem, nie som informovaná, nepoznám kandidátov. Treba zmeniť: cesty.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Zuzi: Vedela som z novín.
Bence: Rovnako z médií.
Dávid: Nevedel som.
Bobi: Nevedela.
Klaudi: Nevedela.
Kristi: Nevedela
Jožo: Nevedel.
Patrik: Nevedel.
Livi: Vedela som z obecných novín.

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel. Nevedeli, kedy boli posledné voľby. Až keď sme viac zaspomínali, povedali si volebné obdobie. Zistili sme spolu, že budú voľby v roku 2010.

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Zuzi: Áno, každý hlas je dôležitý. Parlamentné voľby znamenajú pre mňa ďalšie 4 roky.
Bence: Áno, chystám sa. Neviem prečo, nie sú pre mňa dôležité. Volím preto, lebo mám právo.

Dávid: Áno, sú pre mňa dôležité. Parlament je v súčasnosti cirkus, chcem to zmeniť.
Bobi: Áno, chystám sa. Chcem využiť svoje právo.
Klaudi: Áno, chcem sa zúčastniť na každých voľbách. Dúfam, že sa niečo zmení alebo zlepší.
Kristi: Áno, sú to jedny z najdôležitejších volieb.
Erika: Áno, určite pôjdem, je to dôležité a nepáči sa mi súčasný parlament.
Jožo: Áno, sú najdôležitejšie. Mám aj obľúbenú stranu.
Patrik: Určite pôjdem voliť. Nemám sympatickú stranu.
Livi: Pôjdem, je to dôležité pre budúcnosť. Nemám ešte favorita.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

1 vedela, ostatní zabudli, resp. vôbec nevedeli.

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 5 – MTF STU V TRNAVE – VYSOKOŠKOLÁCI TECHNICKÉHO CHARAKTERU

Respondentov: 7

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Všetci odpovedali nie.

Jana: Ja si myslím, že mladí nemajú ešte toľko znalostí a skúseností, nevedia si kandidátov zaradiť.
Igor: Mladí ľudia sa dajú ľahko zneužiť, nemajú dostatok znalostí.
Jano: Nemajú dostatok informácií a sú ľahko manipulovateľní. Aj tak by zrejme bola nízka volebná účasť.
Veronika: Mladí by ani o voľby nemali záujem, nie sú informovaní, nezaujímajú sa o politiku.
Júlia: Mladí sa vôbec nezaujímajú o politiku, nie to ešte o voľbu. Aj 18 roční majú málo vedomostí.
Marek: Ak by aj bol záujem voliť, išlo by skôr o recesiu a zábavu. Čím nižší vek, tým viac je človek ovplyvniteľnejší ostatnými.
Igor: Mladého človeka ešte nezaujíma politika.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Igor: Nie. Dá sa to ľahko zneužiť, internet sa dá nabúrať a zneužiť.
Jana: Áno, ale myslím, že tí, ktorí chcú ísť voliť, nie vždy im vyhovuje byť doma. Je to dobrá cesta ako odhlasovať, aj keď nie sme doma.
Jano: Áno. Ak by bola taká možnosť, tak by som volil. Zvýšila by sa tým volebná účasť.
Veronika: Nie. Síce je to raz za 4 roky, preto som za klasický spôsob hlasovania, rituál.
Júlia: Áno. Je to rýchlejšie, efektívnejšie a viac ľudí by sa zapájalo.
Marek: Áno. Tiež si myslím, že by to bolo pohodlnejšie. Bezpečnosť je záležitosťou IT technikov.
Igor: Áno, pretože to najdôležitejšie, čo v súčasnosti potrebujeme, je čas. Čas je vzácnosť.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

1 bol

Igor: Bol som voliť, som občanom a mám volebné právo. Dôvod aj z verejného záujmu, zároveň som to chcel vyskúšať a využiť volebné právo. Priatelia ma ovplyvnili.

Jana: Nie, časovo mi to nevychádzalo a podľa mňa je jedno, kto bude zvolený, pretože Slovensko si aj tak nedokáže presadiť svoje záujmy, lebo nemáme silné slovo.
Jano: Ja som pravdupovediac o to ani nevedel, ak by som vedel, tak by som šiel.
Veronika: Nebola som, odignorovala som to. Bol čas maturít, mala som iné záujmy. Vedela som, že sa konajú voľby,.
Júlia: Nezáujem, vedela som, že sú, ale nesledovala som to, neinformovala som sa.
Marek: Nebol som, nespomínam si prečo. Ani na nejakého kandidáta si nespomínam.
Igor: Nevedel som, že prebiehajú, aj keby som vedel, nemal som žiadne informácie.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Jano: Áno. Iné mi snáď ani nezostáva. Verím, že čo robia, tak robia v našom záujme.

Jana: Neviem, o určitých veciach dôverujem, v iných zas nie. Nepáči sa mi, že sa príliš zasahuje aj do vecí, do ktorých by nemuseli. Je to 50 na 50. euro má tiež svoje výhody a nevýhody.
Igor: Neviem, nemám o ich činnosti prehľad. Neinformovaný.
Igor: Neviem, všade sú ľudia, ktorí môžu robiť niečo pre druhých, môžu tam byť aj dobrí aj zlí ľudia.
Marek: Neviem, síce verím, že pluralita názorov dokáže spraviť svoje, ale neverím, že akákoľvek vysoká politika by nemohla byť skazená alebo skorumpovaná.
Júlia: Neviem, nie som informovaná, nezaujíma ma to.
Veronika: Neviem, mám málo informácií o týchto inštitúciách.

Prečo na Slovensku ľudia nevolia do EP, ale dôverujú inštitúciám a EÚ?
Marek: Myslím, že majú ilúziu, že západný svet je lepší, optimistickejší, vyspelejší a demokracia je rozvinutejšia.
Igor: Prirodzená autorita a rešpekt k ľuďom, ktorí sú v EÚ (EP)
Jana: Nie všetko, čo sa tam preberie, sa dostane aj k nám, čiže slabá informovanosť, ale slepá dôvera.
Veronika: Neviem.
Igor: Ľudia si myslia, že je jedno, kto tam je, aj tak nás bude dobre zastupovať.
Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

Áno, obidve kolá:
Marek: Myslím, že stojí za to využiť svoje právo a je to aj povinnosť. Volil som toho istého kandidáta. Som viac menej spokojný s výsledkom volieb.
Jano: Volil som toho istého kandidáta v oboch kolách. Prakticky je jedno, kto sa tam dostane. Bol som voliť s rodinou. Bolo to prvýkrát, kedy som volil.
Igor: Bola to moja povinnosť a chcenie nejakej zmeny. Volil som rovnakého kandidáta.
Jana: Je to občianska povinnosť a volíme si hlavu štátu, mala by nás reprezentovať. Ovplyvnila ma aj kampaň, aj prístup ľudí.

Jedno kolo:
Igor: Chcel som zmeniť niekoho, kto bude reprezentovať tento štát. V druhom kole boli dvaja kandidáti a pre mňa bolo jasné, kto vyhrá. Ovplyvnila ma aj rodina, aj médiá. Sledoval som duely.

Nebol:
Veronika: Nenašla som vhodného kandidáta. V zložení kandidátov nebol nikto dostatočný.
Júlia: Nemala som čas. Mala som iné veci na programe.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Všetci odpovedali áno.

Igor: Je jedno, či je to muž alebo žena, jedná sa o vlastnosti kandidáta. Pohlavie nerozlišuje, záleží od charakteru.
Marek: neviem, prečo by nemohla byť aj žena dobrou prezidentkou, dôležitý je charakter.
Júlia: Myslím, že žena je dominantnejšia ako muž, vedela by viac presadiť svoje názory a konečne by muži pochopili, že aj ženy niečo dokážu. Rovnako by sa vedela presadiť ako muž.
Veronika: Ženy by nemali byť diskriminované, niektoré veci by možno aj lepšie zvládli, rodinné a sociálne veci.
Jano: Nezáleží na pohlaví, ale na povahe. Ani muž nemusí byť dobrý prezident.
Igor: Žena prezidentkou určite môže byť, záleží, či je šikovná, aké má vlastnosti a podobne. V súčasnosti by bola možno lepšia už len v tom, že by ovládala cudzie jazyky.
Jana: Ženy majú rovnaké práva, ale ide o to, kto je schopnejší kandidát a kto vie lepšie reprezentovať krajinu. Ak žena kandiduje, určite si bude hájiť svoje názory a práva.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Igor: Áno, každý hlas ovplyvní výsledok.

Marek: Áno, lebo hlasovaním dávam príklad. Aj moji spolužiaci boli ovplyvnení tým, že som bol voliť ja.
Jana: Áno, hlasy sú rovnocenné, majú rovnakú váhu a tým, že niektorí nejdú voliť, tak akurát prichádzajú o tie hlasy a potom sú nespokojní, že vyhral iný kandidát.

Júlia: Nie, neverím, že by zrovna môj hlas ovplyvnil výsledok voľby.
Veronika: Nie, aj tak rozhoduje väčšina a môj hlas nezaváži.
Jano: Nie, ak je to jeden hlas z milióna, tak to nie je významné. Ak si to však povie viac ľudí, tak je problém.

Igor: Neviem. Na Slovensku je 5 miliónov ľudí a neviem, či práve hlas jednotlivca je ten rozhodujúci.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

Jana: Neviem, pretože ešte nie som rozhodnutá. Máme 2 kandidátov, ktorí sú za rovnakú stranu, čiže predpokladám, že je jedno kto zvíťazí. Viem, kto je županom.
Igor: Áno, pôjdem, pretože treba sa zúčastňovať na týchto voľbách a chcem zmeniť niektoré veci. Neviem, kto je súčasným županom.
Jano: Pôjdem, pretože tieto voľby sa ma viac týkajú, bude aj menej voličov, možno môj hlas viac zaváži, beriem to ako občiansku povinnosť. Neviem, kto je súčasným županom.
Veronika: Nie, neviem, kto kandiduje, ani kto je súčasným županom. Neregistrujem to a nezaujíma ma to.
Júlia: Neviem, či sa dostanem domov a neviem, či mám záujem voliť, nezaujíma ma to.
Marek: Áno, voliť pôjdem. Tieto voľby sa ma týkajú asi najviac, treba pritiahnuť investorov, podporiť zamestnanosť. Viem, kto je súčasným županom.
Igor: Pôjdem voliť, určite pocítim zmenu, ak bude zvolený iný župan a iní poslanci.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Jana: Áno. Zistila som to z pozvánky na voľby.
Igor: Áno, z tlače som sa dozvedel.
Jano: Nie, zatiaľ som nedostal informáciu.
Veronika: Nie, neregistrovala som to zatiaľ.
Júlia: Nie, vôbec som o tom nevedela.
Marek: Nie, nevedel som, mám to doma na papieri, nepotrebujem si to pamätať.
Igor: Neviem, ešte som neotvoril pozvánku.

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Jana: Myslím, že budú na jar 2010.
Igor: Nie, neviem.
Jano: Nie, ani približne som netušil.
Veronika: Zatiaľ nie.
Marek: Vedel som, že to bude v horizonte 1 alebo 2 rokov.
Igor: Ani som netušil, že sa chystajú.

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Jana: Áno, chystám sa. Ešte neviem, koho bude voliť, ale chcem ísť určite, je to moja povinnosť, krajina je v zlej situácii, treba niečo zmeniť. Nemám favorita.
Igor: Neviem. Ovplyvní ma dátum a jednotlivé kandidujúce strany. Mám svojho favorita.
Jano: Neviem, neviem akí sú kandidáti, neverím, že niečo zmením, nemám kandidáta.
Veronika: Neviem ešte, ťažko povedať. Nemám favorita.
Júlia: Neviem, nemám dostatok informácií, ani favorita.
Marek: Áno, pôjdem voliť. Je to povinnosť, chcem niečo presadiť, volím pre mňa to najprijateľnejšie zlo. Ešte nemám favorita. Rozhodujem sa sám, snažím sa nevnímať médiá.
Igor: Nechystám sa voliť, každý podľa mňa podľahne korupcii na Slovensku. Nemám sympatickú stranu.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Igor: Pamätám si. Rozprávame sa doma o týchto veciach.
Veronika: Áno, viem, že nikoho nevolili ☺

Ostatní nevedeli, koho volili, ani sa o tom nerozprávali doma.

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 6 – ZAMESTNANÍ MLADÍ ĽUDIA, TRNAVA

Respondentov: 8

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Áno: 0
Nie : 8
Neviem:0

Peťo: Ja osobne si myslím, že v dnešnej dobe nie sú mladí ľudia tak rozhľadení aby mohli v 16 rokoch rozhodovať o takýchto veciach.Vidím na svojom okolí to, že mnoho ľudí sa nevenuje politike. Nepozerajú sa tak okolo seba.
Maroš: Ja mám podobnú odpoveď ako kolega. Tiež si myslím, že nie sú natoľko rozhľadení a keby aj išli voliť tí, ktorí majú 16-17 rokov, tak by to bola voľba ich rodičov alebo niekoho, kto by im povedal koho voliť.
Erik: Nie. Hovorím to z môjho hľadiska. Vidím to na sebe. Keď som ja mal 16 mal som úplne iné aktivity, aj keď som trochu sledoval politiku. Môj osobný názor je, že tá veková hranica by sa mala zvýšiť na 18 rokov a mladistvý od 14 rokov.. Čiže nie 18 rokov ako veková hranica, ale ako je to v Spojených štátoch na 21rokov. Keď už je človek na vysokej škole, tak má ambície starať sa.
Vlado: Ja súhlasím s chalanmi. 16-17 roční človek nie je takí vyzretý a nemá taký prehľad. Celkovo je niekde inde.
Lucka: Odpovedala som Nie, lebo si myslím, že mladí ľudia v rokoch 16- 17 sú nepripravení do života. Najmä preto, že by to bola voľby ich rodičov.
Jana: Nie. Mladí ľudia nemajú prehľad v politike a majú plno iných záujmov a trávia svoj čas úplne inak ako zaoberaním sa politikou.
Ivana: Tá hranica by sa nemala posunúťna 16-17 rokov, lebo mladí ľudia v tomto veku ešte nie sú dostatočne vyzretí na to, aby sa vedeli rozhodnúť koho voliť a určite by ich voľba bola výsledkom ich poradenia sa s rodičmi.
Táňa: Nie, nemala by sa zmeniť hranica. Podľa mňa nemajú mladí ľudia málo informácií o všetkom, lebo ich zaujíma len to, čo je v ich veku pre nich podstatné a nie nejaká politika.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Áno: 8
Nie: 0
Neviem:0

Erik: Podľa môjho názoru volenie s mobilom nie je zrovna sláva, ale internetom je to určite fajn. Vidieť to v iných krajinách. Myslím si, že ak by to bolo prostredníctvom internetu, tak by to ľudí prinútilo vôbec uvažovať nad voľbami. Voľby sú vždy v nejakom čase a mnoho ľudí na to zabudne. Spomenú si v ten daný deň a sú rozlietaní. Keď je niekto napríklad z Košíc, tak zapne net, zahlasuje si a nemusí ísť niekoľko sto kilometrov.

Vlado: Ja plne súhlasím s Erikom. Vlastne tam ani nie je čo riešiť. Je to flexibilné. Skadeľkoľvek si môže človek odvoliť, nemusí nikam ísť a bolo by o v rozmedzí určitých hodín. Pre mňa by to bolo úplne vyhovujúce.
Maroš: Ja by som to využil, je to moderná forma. Som mladý človek, takže by som to určite využil.
Erik rozvil tú svoju odpoveď takže k tomu v podstate nemám ani čo dodať.
Peťo: Preto Áno, lebo dnes všetci cestujú, veľa pracujú, cez víkendy sú na chatách a nízka volebná účasť môže byť aj kvôli tomu, že ostať v mieste bydliska nemusí byť možné.
Lucka: Určite Áno. Je to flexibilné a dá sa to zabezpečiť tak ako je zabezpečený internetbanking. Aj cez sms-ky by sa to dalo a klasické voľby, by mohli byť zachované paralelne s voľbou cez mobil alebo internet.
Jana: Áno. Je to flexibilné a šetrí to čas. Nemusíte nikam cestovať a odhlasujete z miesta, kde sa momentálne nachádzate.
Ivana:Ja som dala Áno, lebo si myslím, že nielen ja, ale aj veľa iných ľudí by túto formu využilo. Možno by to bolo problémom pre tých starších, ktorým robí problém robiť s telefónom alebo internetom.
Táňa: Áno. Myslím si, že je to dobrý nápad. Určite by som túto formu využila, ak by som bola odcestovaná a určite je to jednoduchšie ako ísť osobne do volebnej miestnosti.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Áno bol voliť: 4

Peťo: Považujem to za svoju povinnosť. Žijem tu, tak si myslím, že by som mal ísť voliť. Sme v Európskej únii a ja som jej súčasťou. Ja som nevolil podľa strán, volil som podľa osobností. Jednoducho som to uznal za vhodné, tá osoba robí svoju prácu dobre.
Maroš: Bol som , lebo som mladý Európan a považujem to za svoju povinnosť. Nieže povinnosť, ale ako svoju občiansku výsadu aspoň raz za pár rokov o niečom rozhodnúť.
Erik: Keďmám právo voliť tak aspoň prídem voliť. Čiže tá možnosťvyužiť svoje občianske právo . Volil som hlavne kvôli frakciám, respektíve stranám. Dával som podľa toho, koho z tej strany poznám, kto mi je milší, kto mi je známejší.
Táňa: Bola som voliť peto, že to považujem za svoje právo, tak prečo ho nevyužiť. A keď už má niekto zastupovať Slovensko a mám šancu ho vybrať, tak ho vyberiem. Preto som bola voliť. Mala som jednoducho šancu vybrať toho, kto nás bude zastupovať.

Nie nebol voliť: 4
Vlado: V podstate ma nikto zo zoznamu ľudí, ktorí tam sú nikto nejak nepresvedčil, aby som mu dal hlas. Viem, že tam tá možnosť je a mala by sa využiť, ale keby som tam išiel, tak by som odovzdal prázdny volebný lístok. Takže by to aj tak nemalo zmysel. Viacmenej tú situáciu beriem ako najaký stranícky boj a ide podľa mňa o účasť ľudí. Konkrétne ma teda nikto neoslovil.
Lucka: Veľmi v skratke by som povedala, že ma nepresvedčili tí ľudia, neviem, či som bola dostatočne informovaná a ani neviem, či som sa o to dostatočne zaujímala. Ale hlavne nie som presvedčená, že tí ľudia tam išli zastupovať Slovensko s čistým štítom.
Jana: Priznám sa, že som sa o tieto voľby veľmi nazaujímala, nevedela som ani to, kto kandiduje.

Nebola som dostatočne informovaná a ani sama som si žiadne informácie nezískavala zo žiadnych zdrojov.
Ivana:Nebola som voliť, len z toho dôvodu, že týmto voľbám neprikladám nejak zvlášť veľkú pozornosť. Viem, že sme v Európskej únii a mala by som sa o veci, ktoré sa v nej dejú zaujímať, ale momentálne sú pre mňa iné veci dôležitejšie.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Dôverujem: 3
Táňa: Dôverujem preto, lebo si neviem zodpovedať otázku prečo by som nemala dôverovať? Európska únia už funguje pár rokov a zatiaľ som nenašla dôvod prečo by som nemala dôverovať. Aj napriek tomu, že teraz je svetová kríza.
Maroš: Dal som Áno, ale hodilo by sa Skôr Áno. Priznám sa sledujem informácie v televízii, ale je ich málo. Je pravda, že sú na internete, ale tie trochu menej sledujem. Dal som si záväzok, že to budem viac sledovať. Určite im však viac dôverujem ako nášmu súdnictvu.
Peťo: Dôverujem preto, lebo si myslím, že je tam vytvorený taký systém protiváh, ktorý podľa mňa zabezpečí to, že tie inštitúcie fungujú tak ako majú. Lepšie ako trebárs tu u nás. Sú tam ľudia z rôznych krajín, ktorí zastupujú rôzne strany, ktorí sú tam v rôznych stranách a nemyslím si, že by tam vznikol priestor pre klientelizmus, pranie špinavých peňazí a tak. To si myslím ja.

Nedôverujem: 2
Erik: Ja už som prestal dôverovať, keďže momentálna situácia v Európskej únii je aká je, padá na frašku. Povedzme si to otvorene, odkedy sme sa rozšírili na 27, tak dva roky sa Európska únia nevie dohodnúť na ničom. Klaus demonštruje Lisabonskú zmluvu dva roky, na eure padá polka krajín. Ja sa považujem za dostatočne informovaného, keďže tie informácie si viem denne nájsť na internete, v televízii a tak ďalej a zaujímam sa o to, čo sa deje vo svete. Ide o to, že v poslednej dobe sa demokratické štáty nevedia dohodnúť. Keď je veľa byrokracie, tak tomu nedôverujem.
Ivana: Nedôverujem im len z toho dôvodu, že o nich v podstate nič neviem. Ku mne sa dostanú informácie týkajúce sa týchto vecí len z médií a tých je naozaj veľmi málo.

Neviem: 3
Lucka: Ja nadviažem na tú prvú otázku. Nie som dostatočne informovaná, nemám podrobnejšie informácie, čiže Neviem, či mám dôverovať.
Vlado: Nedá sa získať spätná väzba, čiže možnosť kontroly nie je. Takže neviem ako tie orgány fungujú. Možnosť odkontrolovať ako orgány fungujú nie je pokiaľ sa človek o to nejak hĺbkovo nezačne zaujímať.
Jana: Nemám o inštitúciách a ich fungovaní dostatočné informácie a tak ani neviem, či im mám alebo nemám dôverovať. Preto som dala Neviem.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

<u>Áno, obidve kolá: 4</u>

Peťo: Ako som povedal už pri predošlých otázkach, považujem to za svoju povinnosť. Myslím si, že na každé voľby by som mal ísť a každý by sa ich mal zúčastniť. Pretože tu žijem.Volil som v oboch kolách toho istého kandidáta.
Maroš: Tak ako každé voľby, je to moja občianska výsada. Kvôli tomu, že už je tam dosť toho, čo je tam teraz za ďalších 5 rokov. Pretože si myslím, že vláda a prezident by mali byť vyvážený, mali by byť tie protiváhy a oni sú dosť spolu. Nie je tam tá vyváženosť. Preto som bol voliť. Volil som v oboch kolách toho istého kandidáta.
Vlado: Bol som voliť v obidvoch kolách. Bola to pre mňa cesta toho menšieho zla. Kandidáti ma v podstate nejak nepresvedčili svojimi víziami. Treba si povedať, že prezident ako orgán na Slovensku nemá extra právomoci rozhodovať o niečom, vlastne zmeniť niečo. Maximálne môže vrátiť nejaký návrh. Takže kvôli tomu. A tiež som sa pozrel na to, čo kto spravil pre Slovensko. Ľudia ma všeobecne neoslovili. Je to len o tých sympatiách. V obidvoch kolách som volil rovnakého kandidáta.
Táňa: Áno, bola so voliť v obidvoch kolách a aj toho istého kandidáta. Aj keď náš prezident nemá veľké právomoci, ale prezentuje Slovensko v zahraničí a tak je potrebné vybrať toho správneho.

Volil v 1. kole: 4
Erik: Bol som voliť len v prvom kole, lebo na druhé kolo som zabudol. Dozvedel som sa to o desiatej večer, že boli nejaké druhé voľby. Ale môžem povedať, že keby som mal možnosť, tak by som nevolil v druhom kole toho istého kandidáta, lebo pred druhým kolom boli veci, ktoré sú s férovou politikou dostupné. Či už na strane jedného alebo druhého kandidáta. Ja osobne by som volil menšie zlo, keďže ani jeden kandidát na prezidenta nebol pre mňa akceptovateľný.
Lucka: Ja som bola voliť v prvom kole. Volila som cestu menšieho zla. V druhom kole som nebola voliť, pretože už v prvom kole nebol pre mňa akceptovateľný kandidát , ale volila som, lebo ako už povedal Maroš, je to výsada ľudu. Mňa niekedy tak štve tá bezmocnosť ľudí, že aj tak sa v tomto štáte nič nezmení, aj tak to vyhrá ten čo vyhral a preto som nebola voliť v druhom kole.
Jana: V prvom kole som volila, no keď bolo druhé kolo bola som odcestovaná a tak som nevolila. Môj kandidát do druhého ani nepostúpil, takže vlastne ani neviem koho by som volila v tom druhom.
Ivana: Bola som voliť len v prvom kole, pretože môj kandidát do druhého kola nepostúpil a tí dvaja ma ničím neoslovili. Nechala som to teda na iných.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Áno:8
Nie: 0
Neviem:0

Lucka: Žena môže všetko. Myslím si, že na pohlaví nezáleží. Záleží od názorov, záleží od minulosti, od toho čo tá žena dokázala. Či je to muž alebo žena, proste na pohlaví nezáleží.
Vlado: Nemal by som s tým žiadny problém, keby sme mali prezidentku. Ale v podstate zas je to o tom, čo ten človek dokázal. Pretože prezident by mal mať za sebou, nejaké zásluhy pre štát.
Erik: Aj ja zastávam názor, že ženy môžu všetko, ale som toho názoru, že každé pohlavie má veci, ktoré sú preferované. Myslím si, že politika je humánna veda, tam nezáleží na fyzične, je dôležité to, či je vyspelý duševne. Tam záleží od každého človeka, či je to muž alebo žena, či je vyspelý duševne. Ja môžem povedať tak chlapsky, že pre mňa by bol problém, keby tá žena prezidentka nebola pekná. Nevedel by som sa stotožniť so ženou, ktorá by bola škaredá.
Maroš: Tak ja som mladí človek a myslím si, že baviť sa o tom, či žena môže byť prezidentka bolo

vyriešené emancipáciou, takže može kľudne môže byť.
Peťo: Ja si myslím, že Áno, že môže byť žena prezidentkou, pretože neviem, prečo Nie, prečo by nemohla byť.
Jana: Dala som Áno, lebo je podľa mňa jedno, či to bude muž alebo žena, hlavne nech je dobrým prezidnentom alebo prezidentkou.
Ivana: Nevidím problém v tom, že by prezidentom bola žena. Všetci sme si predsa rovní. Možno by to bolo o niečom inom, možno by ženská ruka v mnohých veciach zmenila celú politiku na Slovensku.
Táňa: Ja si myslím, že na pohlaví v tejto veci vôbec nezáleží a preto som dala Áno.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Áno:8
Nie: 0
Neviem: 0

Peťo: Myslím si, že môj hlas ovplyvní výsledky volieb, ale konkrétne v prezidentských voľbách neviem ako ovplyvnil. Vo všeobecnosti si myslím, že ovplyvní.
Maroš: Tak ja som dal Áno a myslím si, že keď niekto hlasuje tak určite ovplyvní, ak sa nestratí alebo niečo.
Erik: Ja som dal tiež Áno. A môj názor je asi taký, že ak by si každý povedal, že neovpyvní, tak by sme mali nulovú návštevnosť na voľbách. Môžme to tak dať do súvisu, že Áno každé voľby viem ovplyvniť, aj keď len nejakou stotinkou.
Vlado: V princípe je každá kvapka v mori dôležitá, takže tvorí to nejaký celok a tam nie je čo riešiť.
Lucka: Napísala som, že môj hlas nezavážil. Myslím si to preto, že všetky hlasy ako celok sú dôležité a môj hlas ako jednotlivca hlavne v týchto prezidentských voľbách nezavážil.
Táňa: Dala som Áno, lebo podľa mňa je každý hlas dôležitý a každý sa počíta.
Ivana: Áno, myslím si, že každý hlas ovplyvní voľby, teda výsledok volieb. Keby som si myslela opak, tak nejdem ani raz voliť.
Jana: Myslím si, že každý a aj ten môj hlas ovplyvní výsledok volieb. Aj jeden hlas možno vie zamiešať karty.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

3 vedia, kto je županom

Áno: 3
Maroš: Určite pôjdem voliť, lebo toto je to, čo sa najviac dotýka ľudí v krajoch, kde sa rozdeľuje najviac peňazí na cesty, na školstvo. Toto sa najviac ľudí týka. Ja nie som spokojný s tým, čo je v našom kraji a preto musím ísť voliť. Témy: cesty, ale vlastne vo všeobecnosti.
Erik: Ja pôjdem voliť. Ja som toho názoru, že kraje, respektíve VÚC- čka majú najväčšiu možnosť bezprostredne zmeniť niečo pre občana a keďže som ja z toho bratislavského kraja tak nie som s veľa vecmi spokojný. Asi by som tu mohol menovať aj litánie....určite by som zmenil mestskú

hromadnú dopravu.
Táňa: Áno pôjdem voliť, lebo o tejto veci asi najviac viem a chcem veľa toho zmeniť. Hlavne asi ako každý cesty a prostredie.

Nie: 2
Peťo: Ja sa nezúčastním, lebo nemôžem voliť cez internet. Nebudem doma v tom čase. Ale ináč by som sa zúčastnil.
Jana: Ja som dala, že Nie, lebo už teraz viem, že nebudem v tom čase na Slovensku, takže voliť nepôjdem.

Neviem: 3
Lucka: Ja som dala, že neviem, lebo to bude zas boj samej so sebou. V jednom prípade je moja informovanosť horšia. A v druhom prípade sa to týka toho, že predmetom referenda v trenčianskom kraji je Aupark a nie most, ktorý by tam vyriešil dopravnú špičku, čiže to už je fakt na zamyslenie. Takže neviem či pôjdem.
Vlado: Ja vlastne ešte nie som rozhodnutý. Súhlasím s chalanmi. Informovanosť zas bola taká pokulhávajúca.
Ivana: Ja Neviem, či pôjdem voliť, lebo ešte ani neviem, kedy tie voľby budú a či tu budem a ani zatiaľ neviem kto bude kandidovať. Takže neviem či pôjdem.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno: 8
Nie: 0
Neviem: 0

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel presný dátum
8 vedeli rok volieb

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Áno: 8
Lucka: Áno, lebo každý hlas zaváži, ale nepôjdem preto, že každý hlas zaváži, ale preto, že je to výsada občanov a chcem ísť voliť. Sympatizujem s jednou stranou.
Vlado: Chystám sa voliť. A uvidím ako to dopadne, nakoľko je to ešte ďaleko, takže sa to ešte vykryštalizuje.
Erik: Áno chystám sa voliť. Nesúhlasím s touto vládou a keď to nezmeníme, tak budeme druhé

Maďarsko. Takže tak. Mám dve, respektíve tri sympatizujúce strany, ale záleží od ich politických programov a ich budúcich koalícií.
Maroš: Určite Áno. Lebo to treba zmeniť. Už tej červenej farby a červených kravát bolo dosť a za tie štyri roky čo porobili je už asi moc aj na ľudí. Mám dvoch favoritov. Jedna je mimoparlamentná strana ale ešte uvidíme ako a budú vyvíjať, aké budú prieskumy. Aj keď prieskumom moc neverím. a ešte jedna parlamentná, ale uvidím, či bude nejaká zmena na predsedníctve, čo pochybujem, ale uvidím.
Peťo: Chystám sa voliť. Myslím si, že treba zmenu po štyroch rokoch a zmenu veľkú. A to hlavná motivácia. Už mám vybraté na základe už dosiahnutých výsledkov na politickej scéne.
Táňa: Áno pôjdem voliť, ale ešte neviem koho budem voliť. To ešte uvidím podľa toho, čo budú ponúkať. Ale určite nebudem voliť tých, ktorí sú teraz vo vláde, lebo nie som spokojná s tým, čo tam robia.
Jana: Chystám sa voliť, lebo tieto voľby považujem za najdôležitejšie. Tým, že niekoho zvolíme ovplyvníme dosť vecí, ktoré sa na Slovensku dejú. Neviem síce ešte koho budem voliť, počkám si na to čo budú strany hovoriť a podľa tho sa rozhodnem.
Ivana: Pôjdem voliť. Už aj približne viem koho, len ešte počkám čo do volieb urobia. Je to pre mňa možnosť vymeniť tých čo sú teraz v politike.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 6
Nevedel: 2

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 7 – NEZAMESTNANÍ

Respondentov: 8

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Nie: 8
Andrea: Pretože ja mám už 19 rokov a v 18tich som bola prvý krát voliť a myslím si, že do toho 18 roku ešte nemajú mladí tie svoje vlastné názory na politiku.
Koro: Ja som dal preto nie, lebo si myslím, že taký mladý človek nie je ešte vyzretý na to, aby sa správne rozhodol.
Peťa: Nie. Lebo takých mladých ľudí zaujíma všetko iné len tá politika nie.
Zuzka: Ja si myslím, že je to úplne zbytočné, lebo mladí ľudia nemajú politický rozhľad ako tí dospelí. Podľa mňa by boli ovplyvniteľní tými inými mladými ľuďmi a neviem či v tých 16 rokoch je tak vyspelý, že dokáže mať vlastný politický názor.
Alžbeta: Je to veľmi skoro, lebo mládež sa ešte do toho tak nevyzná a nemá prehľad. Ani ich to podľa mňa veľmi nezaujíma.
Jozef: ja si myslím, že tí mladí ľudia od tých 16 do 17 rokov majú v hlave plno iných vecí ako zaujímať sa o politiku. Takže by bolo zbytočné posúvať tú hranicu.
Maroš: No tak ja si myslím,že mladí ľudia od 18 rokov a ešte aj vyššie nesledujú tak to politické dianie a nevedia si vytvoriť vlastný názor. Takisto ani ja v mojom veku si na to názor vytvoriť neviem.
Pavol: Podľa mňa sa mladí o to nezaujímajú, tak prečo by mali voliť takí mladí.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Nie: 1
Pavol: Ja by som tak nevolil, pretože ak niekto chce tak sa na tie voľby dostaví sám a všade je plno volebných miestností.

Áno: 7
Maroš: Podľa mňa je to výhoda. Keď sú ľudia preč alebo je aj starší človek, ktorý vie robiť s mobilom alebo aj mladí ľudia, ktorí nemôžu z nejakého dôvodu prísť, tak by mohli odvoliť a nebolo by toľko neodvoleného.
Jozef: Ja si myslím, že je to dobrá voľba. Dnes sú už ľudia takí pohodlní, že idú aj 10 metrov na aute do obchodu. Možno by to aj zvýšilo volebnú účasť pomocou toho volenia cez mobil alebo internet.
Alžbeta: Je to výhodnejšie. Aj starí ľudia, ktorí nevládzu ísť alebo nemajú ako a vedia narábať s telefónom tak napíšu smsku alebo využijú internet.
Zuzka: Určite by to zvýšilo záujem mladých ľudí o voľby, ale zas by to možno bolo ľahšie zmanipulovaľné.
Peťa: Ja som dala tiež Áno, lebo je to výhodnejšie. Teraz je moderná doba a každý sa vie hýbať cez internet alebo využívať mobil.

Koro: Ja som dal Áno. Lebo ja som lenivý a ja by som to tak robil.
Andrea: Kolegovia už vlastne povedali všetko čo som chcela povedať, ale je to určite výhodné.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Pavol: Asi ich to nezaujíma alebo si myslia, že strácajú čas, tak tam nejdú.
Jozef: Podľa mňa ich nemá ani čo prinútiť k tomu, aby išli voliť. Vôbec nepociťujú následky toho volenia. Starší ľudia si to uvedomujú viac.
Alžbeta: Podľa mňa je to tak, že keď človek dovŕši 18 rokov, tak ho rodičia k tomu dotlačia aby išli voliť väčšinou je to teda názor rodiča, ktorý zakrúžkujú.
Zuzka: Veľa mladých ľudí nemá také informácie, nevedia komu môžu dúverovať, keď idú niekoho voliť. Potom to nie je ich názor, ale názor väčšiny. Nemajú dostatok informáciií.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Nie: 8
Andrea: na konanie volieb ma upozornili médiá, ale nezúčastnila som sa preto, lebo to nie je pre mňa až tak dôležité ako napríklad voľba prezidenta.
Koro: Mne sa tam nechcelo ísť.
Peťa: Bolo to v médiách, ale ja akosi nemám o tom až taký veľký prehľad a keď ani neviem o európskom parlamente a ani o tom čo sa tam deje, tak by to bolo zbytočné.
Zuzka: Ja som o týchto voľbách vedela, ale nevedela som koho voliť, ani kto bude volení a tak som nešla.
Alžbeta: Ja sa priznám, že som o týchto voľbách nevedela. Som to nejak nezaregistrovala a preto som nešla.
Jozef: O voľbách som vedel, ale nemal som potrebu ísť voliť. A aj tak som bol v zamestananí, takže som nebol voliť.
Maroš: O voľbách som vedel, prehľad som nemal dobrý a bol som vtedy odcestovaný.
Pavol: ja som dal nie preto, lebo neviem o tých poslancoch skoro vôbec nič. Nevedel som si medzi nimi vybrať a tak som radšej nešiel.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Dôveruje: 2
Peťa: Lebo proste súhlasím s tým, čo sa tam rieši.
Zuzka: myslím si, že každá krajina tam má svojich zástupcov preto, aby rozhodovali pre blaho občanov Európskej únie. Možno som nebola voliť preto, že som dúfala, že zvolia tých správnych ľudí a na náhodu. Podľa mňa veľa vecí, ktoré si štáty nedokážu vyriešiť vo svojom ekonomickom alebo v politickom prostredí , tak inštitúcie Európskej únie to dokážu doriešiť. Nie všetko, ale snažia sa pomôcť krajinám, aj tým slabším.

Neviem: 6
Koro: Neviem či im mám veriť, lebo neviem či robia naozaj veci pre nás.

Andrea: Každý z politikov sa snaží presadzovať svoje názory, ale niekedy im proste neviem uveriť, že to tak môže byť. Nestoja si za tým, čo všetko povedali.
Pavol: Ja neviem prečo im neverím, lebo každý má predsa čomu verí a čomu nie. A ja nevrím vôbec.
Maroš: Ja Nveim, lebo sa o to ani dáko nezaujímam.
Jozef: Ja tiež Neviem. Nie som sni informovaní o tom čo robí parlament alebo komisia a aká je ich náplň práce.
Alžbeta: ja som dala neviem, lebo sa nejak o to nezaujímam.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

<u>Áno, obidve kolá:</u>
Andrea: Áno bola som voliť v oboch kolách. Stala som sa prvý krát voličom. Podľa mňa by si každý volič mal zvoliť svojho prezidenta, ktorý bude rozhodovať o všetkom čo sa deje na Slovensku. Je to preto dôležité. Volila som v oboch kolách toho istého kandidáta. A rozhodla som sa podľa informácií, ktoré sa ku mne dostali.
Maroš: Ja som bol voliť v obovh kolách. Chcel som to vykúšať. Svoj názor som si vytvoril na základe ostatných ľudí, diskusných relácií, diskutoval som s rodinou.

<u>Áno, v jednom kole:</u>
Koro: Áno ja som bol voliť v prvom kole. A to po donútení starej matky. Volil som podľa nej.
Alžbeta: Ja som bola voliť, ale len v prvom kole. Dovŕšila som 18 rokov a mama povedala aby som to šla vyskúšať.
Pavol: Ja som bol voliť v prvom kole a myslím si, že som sa rozhodol správne.

<u>Nebol:</u>
Peťa: Chcela som ísť, ale zabudla som na to.
Zuzka: Ja som nebola voliť, lebo som ešte nebola plnoletá.
Jozef: ja som nebol voliť, ale ani neviem prečo.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Áno: 8
Andrea: Mohla by byť, keď je kompetentná na tú pozíciu a má schopnosti viesť.
Koro: Ja som dal Áno. Je to jedno, či je to chlap alebo žena. Hlavnou vecou je to, že robí všetko pre dobro ľudí, voličov a občanov v štáte.
Peťa: Može byť, lebo nie je dôvod prečo by nemohla byť žena prezidentkou. Všetci máme rovnaké právo. Všetci sme rovnocenní.
Zuzka: Žijeme v demokratickom štáte a je jedno, kto ten štát reprezentuje, lebo to je úlohou prezidenta. Je preto jedno, či je to žena alebo muž, pokiaľ je kompetentný vykonávať tú činnosť.
Alžbeta: Ja som dla Áno lebo všetci máme rovnaké práva. Je to vlastne na občanoch, kto si koho zvolí.
Jozef: Ja si myslím, že aj žena by mohla byť prezidentkou. Prečo nie, keď aj v oveľa vyspelejších krajinách boli prezidentkami ženy afungovalo to tam, tak prečo nie aj u nás.
Maroš: Všetci máme rovnaké práva, tak prečo by aj žena nemohla byť prezidentkou. A záleží na

každom, kto si koho zvolí.
Pavol: Nie je to žiadna zásada, že nemôže byť. Američania tiež nemali zásadu, že nemôžu mať černocha a majú ho. Nezáleží od ničoho. Prezidentom môže byť každý.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Áno:3
Pavol: Nikdy neviete, ktorý hlas rozhodne.Môže to byť práve Váš alebo druhý.
Koro: Ja som dal Áno. Lebo vyhral ten kandidát, ktorého som volil.
Andrea: Ja si myslím, že každý hlas je dôležitý. A aj kandidát si cení toho voliča, ktorý bol za neho dať hlas.

Neviem:2
Maroš: Ja som dal, že neviem, lebo to môže byť v rôznej situácii. Niekedy tam ten jeden môže chýbať, aj keď to sa asi stáva málokedy. Ale inakšie jeden hlas veľmi nezaváži. Ak si to však povie viac ľudí, tak už je to o niečom inom.
Alžbeta: Neviem. Asi by to mohol ovplyvniť, ale nemusel.

Nie:3
Jozef: ja som dal Nie, lebo podľa mňa je malá pravdepodobnosť, že ten môj hlas ovplyvní voľby.
Zuzka: Nie. Lebo je malá pravdepodobnosť, že to jeden hlas ovplyvní. Aj keď človek nikdy nevie.
Peťa: Ja som dala, že neovplyvní. Na Slovensku je toľko ľudí, že je nulová prevdepodobnosť, že jeden hlas ovplyvní to kto vyhrá tie voľby.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

Áno: 1
Zuzka: Tak ja by som chcela ísť voliť. A myslím si, že pre občana, ktorý žije vo VÚC je dôležité, aby si zvolil zástupcov, ktorí budú vyššie posúvať požiadavky a názory. Je ešte veľa vecí, ktoré treba zmeniť. Rozhodovať sa budem asi podľa predvolebnej kampane. Podľa toho, čo nám nasľubujú.

Nie: 2
Andrea: Nie nepôjdem voliť. Lebo ja sa takýchto volieb nezúčastňujem.
Jozef: Nie nepôjdem, lebo nie som o tom informovaný, neviem kto kandiduje a ani ma to nejak nezaujíma. Neviem ani aké témy sú pre mňa zaujímavé.

Neviem: 5
Koro: Ja neviem, či pôjdem voliť. Vlastne ani neviem čo robí župan, ani poslanci pre nás.
Peťa: No ja Neviem, lebo v podstate ani neviem kedy to bude a či vôbec budem mať čas. Ale chcela by som ísť. Aj miesta pre tých mladých, parky nech sú viac upravené a aj v Bystrici by sa dalo vylepšiť pár vecí.

Alžbeta: Tak ja som dala Neviem, pretože nejak nepoznám pozície župana a poslancov. Bol by sto asi len taký môj typ, lebo sa do toho nevyznám. Asi ma to ani nezaujíma. Témy:školstvo, pracovné miesta.
Maroš: Tak ja som dal, že Neviem. Neviem, či tu budem. Neviem o tom nič. Mám nedostatok informácií.Rozhodnem sa potom, keď bude už tesne predtým. Najradše by som šiel, ale uvidíme.
Pavol: Neviem, pretože neviem kto tam bude kandidovať, neviem kedy budú.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Neviem:8

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel.

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Áno: 1
Zuzka: ja pôjdem voliť, ak budem mať na to čas a budem na Slovensku. No a koho budem voliť, to ešte uvidím podľa tých predvolebných kampaní a možno podľa tých sympatií.

Nie: 1
Peťa: Nie. Ak to bude v tom letnom čase, tak pravdepodobne Nie, lebo by som toho chcela veľa stihnúť za to leto. Neviem ani o tých strane poriadne. Asi by som si o každej strane získavala informácie a podľa toho by som volila.

Neviem:6
Andrea: Neviem, či pôjdem, či budem mať čas, či nebudem odcestovaná. Len by som si musela všetko pozisťovať na internete a sledovať médiá. Mžno sa rozhodnem náhodne.
Koro: Neviem. Rozhodnem sa v deň volieb, či pôjdem alebo nepôjdem.
Alžbeta: Tak ja som dala Neviem. Tiež podľa toho, či tu budem a budem mať čas a taktiež nemám o tom žiadne informácie.
Jozef: Neviem. Je to ešte ďaleko a nemám o tom informácie. Išiel by som ak by som bol tu a vedel by som koho voliť.
Maroš: No tak ja Neviem, či budem na Slovensku, či budem doma, ale ak hej si názor vytvorím tak, že si vypočujem viacerých ľudí, rodinu, kamarátov a tak pôjdem voliť.
Pavol: Ja Neviem, či pôjdem voliť, ale ak pôjdem voliť, tak si určite zistím čo najviac informácií o tom ktorého budem voliť.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 2
Nevedel: 6

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 8 – GYMNÁZIUM ANDREJA SLÁDKOVIČA V BANSKEJ BYSTRICI – MLADÍ MUŽI – STREDOŠKOLSKÉ VZDELANIE, RESP. MATURANTI NA GYMNÁZIÁCH

Respondentov: 9

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

3 povedali Áno:
Majky: Áno. Pretože si myslím, že deti v týchto vekoch sú už vyspelejšie ako boli predtým v minulosti. Majú veľa možností a nie sú bez informácií.
Paťo: Áno. To už je jedno, či od 16 alebo 17 rokov vzhľadom na ich mentálny stav.
Maťo: Áno. Už teraz nie je taká doba ako v minulosti a tí 16-17 roční sú už vyspelejší. Rozhodujú za seba.

6 povedali Nie:
Peťko: Nie. Myslím si, že ešte v tých 16 rokoch si človek nevie vytvoriť svoj vlastný názor, je veľmi ľahko ovplyvniteľný. Čím vyšší vek, tak tým vie človek rozlíšiť informácie, čo je pravdivé, čo nie je. Čím nižší vek, tak tým sa dá človek ľahšie ovplyvniť. Čím nižší vek, tým sa ľudia menej o voľby zaujímajú.
Jurdo: Nie. Aj 18 roční nemajú často krát prehľad. Celkovo populácia starne a chodiť volia viacmenej len tie staršie generácie. A možno by to poskytlo priestor pre kandidátov manipulovať s tou mladou generáciou. Možno by to príliš zjednodušilo ten boj o hlasy a ľahkou cestou by dokázali získať týchto mladých ľudí.
Matúš: Nie. Na voľbách sa zúčastňujú väčšinou tí starší občania a títo mladí nie sú oboznámení s politickou situáciou na Slovensku. Majú iné záujmy.
Peťo: Nie. 16 ročný človek nemá rozhľad o politickom živote a nie je taký obsiahly ako starších spoluobčanov, čo už niečo prežili. Myslím si, že tá veková hranica by mala ostať na 18-tich. Je to hranica dospelosti vo všetkých zmysloch.
Ičo: Nie. Myslím si, že často krát ani 18ročných nezaujímajú veci okolo volieb a ak aj idú voliť tak len preto aby si dokázali, že sú dospelí a taktiež v tom nemajú prehľad.
Bratu: Nie. Stotožňujem sa so všetkými názormi, ktoré tu už boli povedané a preto hovorím nie.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

3 povedali Neviem
Jurdo: Neviem. Pretože to má svoje pre aj proti. Keď niekto bude voliť cez mobil alebo internet tak ľahkomyselne niečo odoslať alebo zakliknúť. Možno touto formou budú ľahšie ovplyvniteľní, ako keby šli priamo do volebnej miestosti.
Peťo: Neviem, pretože voliť cez mobil alebo internet nemá to svoje čaro ako keď ísť a odvoliť si na mieste pred volebnou komisiou.
Ičo: Neviem. Mohlo by to byť nejakým spôsobom zmanipulované. Istejšie ja priamo si odvoliť vo volebnej miestnosti. Na druhej strane je to výhodné pre tých, ktorí sa nemôžu zúčastniť volieb.

6 povedali Áno:
Matúš: Áno. Ja by som to využil. Je to jednoduchšie ako ísť voliť starým spôsobom.
Bratu: Áno. Ja osobne by som volil, lebo som lenivý človek a inak by som asi voliť nešiel.
Majky: Áno. Myslím si, že to k tejto forme smeruje. Ušetril by sa tým čas.
Paťo: Áno. Je to pohodlnejšie. Ale súhlasím s Ičom, že to môže byť zneužité.
Maťo: Áno. Je to pohodlnejšie. Šetrí to čas.
Peťko: Áno. Podľa mňa by sa zvýšila účasť a poprípade aj informácie na internete by boli dostupnejšie.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Jurdo: Ja si myslím, že jednak je to preto, že starší majú viac času zaujímať sa o tie kampane alebo sú viac ovplyvnení tými predvolebnými kampaňami alebo to teda viac sledujú a jednak mládež sa málo zaujíma. Žijeme v rýchlom svete a viac sa staráme „o seba“. Väčšina mladých ľudí si neuvedomuje to, že by si pred svojou voľbou mala niečo naštudovať a hlasujú ovplyvnení názorom iného človeka.
Ičo: Ja si myslím, že mladí často krát nechodia voliť aj preto, lebo si myslia, že sa tým nič nezmení, že všetko zostane na tej istej úrovni ako to bolo doteraz. Sú pesimisticky naladení. Preto sa o to staršia generácia zaujíma viac.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

6 sa nezúčastnili:
Matúš: Nie. Pretože nesledujem situáciu v europarlamente. Nezaujíma ma to a preto som sa ani nezúčastnil.
Bratu: Ja som voliť nebol. Bol som na chate. Ale aj tak by som nešiel voliť, lebo som nemal žiadne informácie. Vlastne ma to ani nezaujímalo.
Majky: Nie nebol som voliť. Nedostávali sa ku mne informácie a nebolo to ani tak medializované ako iné voľby.
Pato: Nezúčastnil som sa volieb, lebo si myslím, že Slovensko nemá nejakú tú váhu v európskom parlamente.
Maťo: Nezúčastnil som sa, lebo som ešte nemal volebné právo.
Jurdo: Ja som nebol voliť a je to hlavne z toho dôvodu, že som si nezistil toľko informácií, že by som bol schopný určiť toho koho ja chcem.

3 sa zúčastnili:
Peťo: Áno zúčastnil som sa. Najprv som sa nechcel, ale nakoniec mi kamarát zavolal a išiel som. Rozhodoval som sa podľa toho čo som sa dozvedel z médií.
Ičo: Áno zúčastnil som sa a to z toho dôvodu, že to nejak môže ovplyvniť život terajší aj v budúcnosti. Myslím si že majú nejaký vplyv, lebo sa v nich vyjadrí názor Slovenska, čo sa týka celej EÚ a mali by tam byť správny ľudia, korí by dobre zastávali svoj názor. A navyše je to moje právo ísť voliť.
Peťko: Áno bol som voliť. Išli sme celá rodinka. Ale aj keby nešli oni ja by som išiel, lebo som

chcel prispieť mojím hlasom.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

1 Dôveruje

Majky: Dôverujem im preto, lebo oni sú tými, ktorí nás kontrolujú, majú dohľad a s množstvom vecí nám pomáhajú.

8 Nevie či dôveruje:

Matúš: Ja neviem. Ja tieto inštitúcie vôbec nepoznám takže im nemôžem dôverovať.
Peťo: Neviem, lebo nevidím veľmi do tejto veci, čo sa týka európskeho parlamentu či európskej komisie. Počujem o nich z médií, ale nemám ani páru o tom, čo sa tam deje.
Ičo: Ja som dal neviem, pretože niektoré rozhodnutia sa mi zdajú nelogické. Myslím si, že niektoré veci sa rozoberajú viac ako iné, ktoré sú podstatne dôležitejšie a dávajú sa nejaké normy, ktoré sú občas proti zdravému rozumu.
Bratu: Neviem či môžem dôverovať keď o nich nič neviem. Nezaujímam sa o to. Aj keď cez to všetko že o nich nič neviem, tak mi dávajú taký menší pocit istoty, že sme v tej Európskej únii.
Paťo: Ja tiež neviem na akom princípe pracujú jednotlivé orgány európskej únie, takže neviem či im dôverujem.
Maťo: Ja som dal tiež neviem, lebo nemám žiadne znalosti týkajúce sa týchto inštitúcií a ani ma to v tejto dobe nezaujíma.
Peťko: ja som dal neviem, lebo to má plusy aj mínusy a neviem sa v tom nejak zorientovať. Ani som sa nad tým nejak nezamýšľal.
Jurdo: Ja som dal tiež neviem. Nakoľko nemám dostatok informácií a musel by som sa hýbať za oponou alebo priamo v tých inštitúciách aby som mohol povedať, že dôverujem. No tiež nemôžem povedať, že nedôverujem, lebo o nich neviem toľko čo by som vedieť. Preto som dal neviem.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

Áno, obidve kolá:
Jurdo: Áno bol som voliť. Pretože je dôležité aby si každý povedal, ktorého kandidáta chce. Každý hlas zaváži. Volil som v oboch kolách toho istého kandidáta. Našiel som si nejaké informácie a podľa toho som zvolil toho kto by bol podľa mňa lepší reprezentant našej krajiny.
Peťko: Áno bol som voliť v oboch kolách. Rozhodoval som sa podľa kampaní a toho čo som videl v televízii. Nemal som však v oboch kolách toho istého favorita.
Ičo: Ja som bol voliť v oboch kolách. Lebo si myslím, že je dôležité rozhodnúť, kto bude reprezentovať našu krajinu vo svete.
Majky: Ja som bol tiež voliť v obidvoch kolách a to preto, lebo mi záleží na tom, kto bude reprezentovať Slovensko, kto tým prezidentom bude. Rozhodoval som sa na základe informácií, ktoré som načerpal počas jeho funkcie. Zavážili tiež sympatie. Boli to moje prvé voľby takže aj to bolo takou motiváciou tam ísť.

Nebol:
Matúš: Nebol som, lebo v tom čase ma ešte obmedzoval môj vek.
Peťo: Ja som nebol. Myslí si, že je to zbytočné, lebo v našom štáte je prezident len symbolická postava. Jeho právomoci sú len o nejakom práve veta a podpisovaní zmlúv.
Bratu: Nebol som lebo som na to nemal ešte vek. V druhom som už mohol voliť ale nebol som. Už neviem prečo.
Paťo: Nebol som voliť a vlastne ani neviem prečo.
Maťo: Nebol som lebo ma obmedzoval môj vek.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Paťo: Ja som dal Áno, lebo aj v minulosti bolo veľa schopných žien politike.
Peťko: Áno. Nemal by som problém. Žena má úplne iné zmýšľanie ako chlap a v podstate to môže niekedy byť pozitívom, niekedy negatívom. Môže to byť zmena.
Jurdo: Áno, lebo si myslím, že to nie je o pohlaví. Možno keby ostatné krajiny videli, že máme prezidentku tak by to malo svoju výpovednú hodnotu. Videli by,že nie sme zastaralí a ideme s dobou.
Matúš: Áno. Podľa mňa je jedno či je prezidentom muž alebo žena. Ak má dobrý výstup, názory a vie reprezentovať danú krajinu navonok tak na pohlaví nezáleží. Aj keď v medzinárodnej situácii má podľa mňa chlap taký väčší rešpekt.
Peťo: Ja v podstate súhlasím so všetkými. Žijeme v modernej dobe a staré predsudky o tom, že len muži by mali rozhodovať sú už dávno preč. Nájdu sa aj schopné ženy.
Ičo: Ja som dal tiež Áno. Či je to muž alebo žena ak má slovo pevné, tak je jedno či je to muž alebo žena, budú si ho vážiť na medzinárodnej scéne.
Bratu: Áno môže byť. Nezáleží na pohlaví.
Majky: Áno. Nezáleží na pohlaví, pretože by sme nemali súdiť človeka navonok, ale podľa jeho vnútra. Napríklad my v dedine máme starostku a je to lepšie ako keď sme mali starostov.

Maťo: Neviem. Neviem sa veľmi k tomu vyjadriť. U mňa by skôr zavážilo to aký program by mala tá žena alebo chlap.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Bratu: Ja som označil Nie. Neovplyvnil, lebo žiadny nebol, ale kebyže ho dám, tak Áno ovplyvní.
Matúš: Ja som dal Nie pretože keby som aj šiel voliť tak môj hlas to nejako neovplyvní.

Ičo: Ja som dal Neviem. Z toho dôvodu, že možno by ovplyvnil a možno nie.
Peťo: Ja som dal tiež možnosť neviem, lebo neviem, či by môj hlas niečo ovplyvnil.

Jurdo: Dal som Áno. Aj keď si myslím, že to vidieť hlavne vtedy, keď je ten rozdiel minimálny. Myslím si, že je to skôr na tom občianskom vedomí, že mám ten hlas tak ho využijem.
Peťko: Áno. Každý hlas zaváži. Momentálne veľa ľudí nechodí voliť takže každý hlas je dobrý.
Maťo: Ja som nebol voliť, takže môj hlas nič neovplyvnil, ale myslím, že každý hlas ovplyvní.
Paťo: Áno. Vo všeobecnosti zaváži každý hlas. Ale keďže som nebol voliť tak môj nezavážil.
Majky: Áno. Ja si myslím, že určite každý hlas ovplyvní a každý hlas zaváži.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

2 vedia, kto je županom

Matúš: Nepôjem voliť, pretože samosprávny kraj nijako neovplyvní môj život. Nie je ani nič, čo by som tu chcel meniť. Neviem ani kto je županom.
Bratu: Nie nepôjdem. Myslím si, že je to dôležité a je tu čo meniť,ako je parkovanie, no voliť nepôjdem lebo tých ľudí nepoznám a nemám o nich informácie. Ľudia, ktorí tam kandidujú sú len skorumpovaní zbohatlíci a keď vidím ich vysmiate ksichty na bilboardoch tak absolútne nemám ísť chuť voliť.
Majky: Ja tiež Nepôjdem voliť. Je síce čo meniť, ale nemám informácie a prezentovanie kandidátov mi chýba. Možno preto sa ku mne nič nedostáva.
Jurdo: Ja som dal najprv Áno, ale keď som si uvedomil aký dátum to je, tak som dal Nie, lebo budem odcestovaný mimo Slovenska. Nebudem môcť voliť.

Paťo: Ja som dal Neviem, lebo neviem či pôjdem voliť a neviem koho budem voliť. Som nerozhodnutý.
Peťo: ja som označil možnosť Neviem, lebo som sa ešte nezaujímal o kandidátov. Ešte zatiaľ nie som rozhodnutý.

Maťo: Áno ja pôjdem voliť. Je dosť vecí, ktoré treba zmeniť v tomto samosprávnom kraji: chodníky, cesty, parkovacie miesta
Peťko: Áno určite pôjdem voliť, lebo treba začať od najmenšieho, teda mesta.
Ičo: Ja som dal Áno. Myslím si, že je čo meniť v celom samosprávnom kraji a mal by sa tam dostať niekto schopný. Komunikácie sú v dosť biednom stave.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno: 3
Nie: 0
Neviem: 6

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

Nikto nevedel.
1 vedel rok volieb

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Jurdo: Áno, chystám sa a to kvôli tomu, že každý hlas zaváži. Čiže chcem aby môj hlas zavážil vo voľbách. Viem koho by som volil, ale kľudne sa to dovtedy môže zmeniť. Možno podľa toho, aké kroky spravia jednotlivé strany do volieb a akou cestou sa budú uberať.
Peťko: Áno chystám sa voliť. Rozhodnem sa na základe sympatií, programov. Treba to tu trochu zmeniť.
Maťo: Áno chystám sa voliť. Rozhodnem sa na základe programu, sympatíí, budem konzultovať s rodinou.
Paťo: Áno, ja som rozhodnutí, že pôjdem voliť. Viem už aj koho. A ak mi do toho nič nepríde tak pôjdem.
Majky: Áno. Pôjdem voliť a aj viem koho chcem a budem voliť.
Bratu: Chystám sa voliť, lebo som ešte nevolil, ale ešte neviem koho. Je to obdobie, keď mi budeme mať po maturitách takže možno nakoniec nepôjdem.
Ičo: Áno, ja sa chystám, ale neviem koho. Myslím si, že sa rozbehne kampaň, bude dosť informácií o tom kto a čo ponúka. Budem dávať pozor aj na to ako sa tá ktorá strana správala v minulom volebnom období.
Peťo: Ja sa tiež chystám voliť, lebo tieto voľby sú podľa mňa najdôležitejšie pre nás. Ešte tiež síce neviem koho, ale verím že sa rozbehne kampaň, sám budem získavať informácie, usudzovať aj podľa toho čo som videl v predchádzajúcich rokoch na politickej scéne.

Matúš: Ja Neviem, lebo doteraz ma ešte žiadna politická strana neoslovila, ale ak ma osloví, tak pôjdem voliť. Čiže u mňa je to o tej kampani asi.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 1
Nevedel: 8

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 9 – GYMNÁZIUM ANDREJA SLÁDKOVIČA V BANSKEJ BYSTRICI – MLADÉ ŽENY – STREDOŠKOLSKÉ VZDELANIE, RESP. MATURANTKY NA GYMNÁZIÁCH

Respondentov: 9

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Nie: 9

Lívia: Podľa mňa 16 roční mladí ľudia nemajú dostatok informácií o tom volení.
Džejn: Ja si myslím, že ešte nevedia, čo voľby obnášajú, nevedia sa sami rozhodnúť a sú ovplyvňovaní inými ľuďmi, najmä kamarátmi.
Aňa: Podľa mňa je málo 18 ročných, ktorých zaujíma politika a nevedia o politike nič a nie ešte 16 ročný.
Peťa: Ja si myslím, že majú iné záujmy ako politiku. Myslím si, že majú pocit, že volením veľa nezmenia, že to nemá význam.
Majka: Ja si tiež myslím, že sa ešte nezaujímajú o politiku, nemyslia na to, že by mali ísť voliť. Myslím si, že od tých 18 je to tak akurát.
Kika: Nevedia ešte čo sú voľby a majú iné záujmy ako ísť voliť. Podľa mňa by sa malo ísť voliť od tej 20-tky. Ani 18 ročných nezaujímajú voľby a ani poriadne nevedia o čom sú.
Janka: Mladí ľudia v tých 16 rokoch sa o politiku nezaujímajú. Je preto v poriadku to volebné právo od 18 rokov, lebo ľudia majú formovanejší názor a viac sa ich to týka, keď rozhodujú.
Maťa: Ja si myslím, že ako 18 roční si skôr uvedomujeme, že voľby sú o našej budúcnosti a keď máme tých 16-17 nie sú pre nás voľby ničím dôležitým.
Nika: Mládež v tomto veku v podstate ešte nevie čo chce. Je im ešte jedno kto tam je, lebo sa ich to tak netýka.

Doplňujúca otázka:

Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?

Áno: 5
Majka: Ja si myslím, že v tejto dobe by to malo byť. Pretože ak by to bolo dobre chránené, bol by tam urobený dobrý systém, aby sa to nemohlo falšovať, tak by sa do volieb zapojilo viac ľudí ako keď tam niekto musí ísť osobne. Bolo mi to modernejšie.
Janka: Ja som dala odpoveď Áno, lebo si myslím, že by to zvýšilo účasť. Z vlastnej skúsenosti som sa nemohla dostaviť na voľby a keby to bolo možné cez internet, tak by som túto možnosť využila.
Maťa: Ja si myslím, že by to mohlo fungovať a také niečo ako zneužitie by tam nemohlo byť, lebo by to bolo na nejakej vyššej úrovni. Mladí ľudia by určite cez mobil alebo internet volili.
Nika. Tiež som za, pretože málokto má čas na to, aby išiel do volebnej miestnosti. Málokomu sa tam chce ísť.
Lívia: ja som dala tiež Áno. Bolo by to samozrejme zjednodušenie. Je to také modernejšie a ušetrí to čas. Zvýšila by sa účasť na voľbách.

Nie: 2
Aňa: Myslím si, že by to nemalo veľký význam. Keď už chcem voliť, tak by som išla na to miesto, kde sa volí. Možno by to bolo aj zneužívané a aj ovplyvňované výsledky.
Peťa: Ktokoľvek by mohol poslať sms z cudzieho mobilu a udať nie voľbu toho dotyčného. Predsalen keď sa to vo volebnej miestnosti osobne potvrdí občianskym preukazom je to istejšie.

Neviem:2
Kika: Ja som dala Neviem, lebo neviem či by to nejak ovplyvnilo účasť na voľbách.
Džejn: Neviem. Možno by to bolo lepšie pre tých, ktorým sa nedá ísť, sú chorí alebo v práci, ale zase tí čo majú čas by mohli ísť.

Čím je spôsobené, že mladí ľudia menej volia ako starší občania?
Lívia: Mladší majú veľa záujmov. Predsalen tá škola. Musia sa učiť, majú kamarátov a viac ich zaujímajú tie osobné veci.
Peťa: Lebo si myslia, že tým nič nezmenia.
Kika: Viac ich zaujímajú iné veci než sú voľby a taktiež ten pocit, že tým nič nezmenia.

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

Prvá otázka:

Dňa 6. júna 2009 sa konali druhé voľby euro poslancov za Slovenskú republiku. Zúčastnili ste sa volieb do EP?

Zúčastnili sa: 2
Aňa: Lebo som na to mala vek a cítila som, že mám nejakú povinnosť či právo. Nebola som veľmi informovaná, ale chcela som sa zúčastniť. Poradila som sa s rodičmi a najmä so staršími sestrami.
Majka: Ja som bola. Cítila som takú povinnosť tam ísť. Vravelo sa, že bude malá účasť, tak som chcela mojím jedným hlasom prispieť. Rozhodla som sa sama, spýtala som sa mami čo na to hovorí, ale teda bol to môj názor.

Nezúčastnili sa: 7
Lívia: Ja som ešte nedosiahla vek 18 rokov.
Džejn: Nemala som dosť informácií o tom všetkom a nejak ma to ani nezaujímalo.
Kika: Ja som chcela ísť voliť, aj som vedela koho, no nakoniec som nebola.
Janka: Ja som tiež nebola, lebo som nemohla, ale keby som mohla, tak by som išla. Aj tak som nemala informácie.
Maťa: Zaujímala som sa o to, ale nemohla som sa zúčastniť.
Nika: Ja som chcela ísť, ale keďže som bola málo informovaná, málo informácií o kandidátoch tak som nakoniec nešla.
Peťa: Ja som ešte na to nemala vek.

Doplňujúca otázka:

Dôverujete inštitúciám EÚ? (Európsky parlament, Európska komisia...)

Dôveruje: 4
Kika: Musím niekomu dôverovať, nie? Keď sme si ich už raz zvolili tak máme hádam v nich nejakú

dôveru.
Janka: Ja si myslím, že keď sú tam už raz daní, tak majú nejaké vzdelanie a skúsenosti a preto by sme im mali dôverovať.
Maťa: Ja dôverujem. Sú to tie najvyššie inštitúcie v Európe, tak asi sú tam pre niečo.
Nika: Dôverujem. Podľa mňa je to výber najlepší zo štátov z tých najlepších štátov, takže by sa tak mali voči nám aj správať.

Nedôveruje: 2
Džejn: Ja si myslím, že občania sú málo informovaní o činnostiach a ja sama som tiež málo informovaná a preto im nedôverujem.
Aňa: Nie. Viem, že Európska únia sa snaží pomáhať každej krajine, ale nerobí to v dostatočnej miere. Neviem presne čo má na starosti ten parlament.

Nevie: 1
Lívia: Je to rôzne čo sa týka tej dôvery ku každej inštitúcii. Preto neviem.

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

Prvá otázka:

Boli ste voliť prezidenta SR v prvom aj druhom kole?

<u>Áno, obidve kolá:</u>
Aňa: Bolo to moje prvé volenie. Možnosť, tak prečo to nevyužiť. Volila som v oboch toho istého kandidáta. Rozhodovala som sa na základe toho aký mali program, plány a aj som sa poradila s rodičmi, aj v triede boli diskusie.
Peťa: Ja som tiež bola v oboch kolách. Volila som toho istého kandidáta. Rozhodla som sa na základe rád od rôznych ľudí, ktorí sa asi viac do toho vyznajú ako ja.
Majka: Ja som bola v obidvoch kolách. Volila som toho istého kandidáta a rozhodovala som sa na základe kampane, sympatií, aj som sa poradila doma, ale bolo to moje rozhodnutie.
Janka: Ja som bola v oboch kolách, toho istého a rozhodla som sa dopredu na základe všelijakých diskusií a kampani. Ale myslím si, že len dvaja kandidáti boli kampaňami zviditeľnení a preto som sa zaujímala najviac o tých dvoch a ostatných som si až tak nevšímala.
Nika: Bola som. Viem, že väčšinou sú to tí starší, ktorí chodia voliť a keďže ja mám iný názor na svet, tak som to chcela trochu ovplyvniť, no nepodarilo sa.

<u>Áno, v prvom kole:</u>
Džejn: V prvom som išla, aby som dala aspoň niekomu hlas a v druhom som to už nechala na iných.
Kika: V prvom kole som bola voliť, ale potom mi vypadol kandidát, tak som potom v druhom kole nevolila.

<u>Nebol:</u>
Maťa: Ja som nebola kvôli svojmu veku.

Doplňujúca otázka:

Môže byť podľa vás žena prezidentkou SR?

Áno: 9

Nika: Ženy a muži sú si rovní a ženy majú v niektorých názoroch iné výsledky a postupy.
Maťa: Nie je dôvod vôbec rozmýšľať nad tým či žena alebo muž. Toto je taká pozícia, ktorú môže plniť aj žena aj muž, pretože ženy sú na takej istej úrovni ako muži.
Janka: Nezáleží na pohlaví, ale skôr na skúsenostiach a vzdelanosti.
Kika: Ja si tiež myslím, že je to jedno. Nezáleží na pohlaví, ale na tých skúsenostiach a na sympatiách tiež.
Majka: Ja si tiež myslím, že Áno. Ja v tom nevidím problém. Sme si všetci rovní a záleží na ich kampani, názoroch a zmenách, ktoré chcú urobiť.
Peťa: Áno. Takisto muž aj žena majú podľa mňa rovnaké schopnosti, keď sa o niečo zaujímajú a nie je to určené pohlaví. Nie je to určené len pohlavím, ale aj snahou alebo nápadmi.
Aňa: Tiež si myslím, že nezáleží na pohlaví, ale na to ako budú postupovať, ako sa chovajú a vzdelanie.
Džejn: Súhlasím so všetkým, čo tu bolo povedané. Na pohlaví nezáleží.
Lívia: Je to podľa mňa zbytočnejšia otázka. Je to absurdné, že by to malo byť nejako rozlišované.

Doplňujúca otázka:

Myslíte si, že Váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?

Nie: 5
Maťa: Myslím si, že Nie, lebo som vtedy nebola voliť, ale keby som mohla tak by určite ovplyvnil. Keby si každý povedal že neovplyvní, tak by nikto nemusel ísť voliť. Keby si každý povedal, že ovplyvní ten hlas tak by nás bolo oveľa viac voličov. Každý hlas je dôležitý.
Kika: V prípade prezidentských volieb môj hlas neovplyvnil výsledok volieb, lebo môj kandidát sa nedostal do druhého kola.
Džejn: Môj hlas neovplyvní výsledok volieb, pretože si myslím, že môj hlas je len jeden z neviem koľkých.
Aňa: Ja som dala Nie. Viem, že môj hlas neovplyvnil výsledok prezidentských volieb ale vo všeobecnosti každý hlas ovplyvní.
Peťa: Ja si tiež myslím, že každý hlas je dôležitý, ale v týchto prezidentských voľbách môj hlas nepomohol. Preto som dala Nie.

Neviem: 2
Majka: Môj hlas nezavážil na prezidentských voľbách, lebo nevyhral kandidát, ktorého som chcela. Ale netreba si vravieť, že môj jeden hlas nič neovplyvní, lebo potom by som nemusela ísť voliť vôbec.
Nika: Bola som voliť a aj tak neuspel môj kandidát. Je to podstatné, ale pre toto som dala neviem.

Áno:2
Janka: Ja som dala Áno. Myslela som to tak, že sa netreba zamýšľať nad tým či pôjdem voliť, pretože môj hlas to neovplyvní, lebo každý hlas je dôležitý.
Lívia: Ja som dala tiež Áno. Určite každý hlas ovplyvní.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

Prvá otázka:

Pôjdete voliť župana a poslancov samosprávneho kraja?

8 vie, kto je županom

Áno:6

Lívia: Ja som dala Áno, pretože ja neviem koľkého to vlastne bude. Mala by som ísť a chcela by som ísť prvá krát voliť. Vyskúšať toto právo voliť. Ale ešte neviem ako sa rozhodnem. Nič konkrétne by som ani v meste nechcela meniť.
Aňa: Ja určite pôjdem. Je to moje právo, tak ho chcem využiť. Určite sa budem snažiť si niečo naštudovať a rozhodnúť sa podľa toho aký má kto program. Témy: životné prostredie.
Kika: Ja určite pôjdem voliť, lebo si myslím, že stužková to neovplyvní, veď volí sa až do desiatej večera. Neviem ešte koho, lebo mi neprišli tie listiny. Rozhodnem sa podľa toho, kto ponúkne niečo také ako je výstavba parkov. Veľmi mi to chýba tu v Bystrici.
Janka: tiež by som chcela ísť ale nemám žiadne informácie takže si budem musieť niečo naštudovať alebo sa poradiť. Budem sa rozhodovať podľa tém aké budú ponúkať na zlepšenie našej životnej úrovne.
Maťa: Tak ja by som určite chcela ísť voliť. Už mám aj nejaké informácie aj prospekty a poznám niektorých aj z minulosti podľa ich pôsobenia. Mám teda niektorých vytipovaných.
Nika: Súhlasím s Maťou a chcela by som aby sa zmenil výzor mesta, kultúra a šport.

Nevie: 3
Džejn: Viem, že sa to sem možno nehodí, ale v piatok máme stužkovú, takže neviem, čo bude v sobotu.
Peťa: Ja som dala Neviem kvôli tej našej stužkovej. Neviem čo bude, či sa mi tam podarí ísť, ale chcela by som tam každopádne ísť. Niektoré veci by som chcela zmeniť ako cesty.
Majka: Ja som dala Neviem. Taktiež kvôli našej stužkovej. Napríklad keby bolo možné voliť cez internet, tak teraz by som to využila, lebo neviem, či sa mi tam bude chcieť ísť. Ale chcela by som tam ísť. V našom meste sú hrozné najmä cesty.

Doplňujúca otázka:

Budú voľby do VÚC 14.11.2009?

Áno: 8
Nie: 0
Neviem: 1

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

Prvá otázka:

Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?

3 vedeli rok

Doplňujúca otázka:

Chystáte sa voliť do NR SR?

Neviem: 1
Janka: Keďže neviem kedy budú. Tak neviem či pôjdem voliť. Ale chcela by som ísť.

Áno:
Nika: Áno chcem ísť voliť. Ak budem tu alebo nebudú nejaké iné komplikácie tak pôjdem.

Sympatizujem s určitou stranou, ale ak sa vyskytne niekto iný, kto získa väčšie sympatie tak možno zmením názor. Zatiaľ však mám už vybraté.
Maťa: Ja sa chystám voliť. Rada by som šla. Zatiaľ mám v politických stranách zmätok, takže ešte neviem, ktorá strana je tou mojou obľúbenou. Budem si asi všímať všetko čo sa bude diať okolo a poradím sa s rodičmi, lebo oni o tom vedia viac.
Kika: Ja určite pôjdem voliť. Tiež ešte neviem kde budem, ale rada by som sa zúčastnila každých volieb, tak preto som dala odpoveď Áno. Tiež nemám vybratú stranu, lebo ja sa skôr riadim jednotlivcami než stranou.. Sympatie, čo robil doteraz a vystupovaním na verejnosti, ktoré je tiež dôležité.
Majka: No ja by som chcela ísť, ak to bude možné. Je dôležité aby sme sa zúčastnili kažkých volieb keď sa dá a treba to využi, keď už môžme voliť. Pozriem si nejaké veci okolo tých strán, ale mám už svoj tip teraz. Keby boli voľby teraz, tak viem koho budem voliť.
Peťa: Áno aj ja sa chystám, aj mám zhruba vybraté koho, ale nie som pre to pevne rozhodnutá. Ak by urobili niečo, čo by ma presvedčilo o tom že oni by mali rozhodovať tak by som zmenila svoje rozhodnutie.
Aňa: Áno, zúčastním sa, ak budem môcť a rozhodnem sa podľa toho, aké volebné programy budú mať, lebo teraz vôbec netuším koho by som volila.
Džejn: Chystám sa voliť. Nesympatizujem zatiaľ so žiadnou stranou. Uvidíme, čo sa stane za ten rok. Rozhodnem sa podľa programu a toho, čo chcú dosiahnuť.
Lívia: Ja sa tiež chystám voliť, ale ešte nemám vybratú konkrétnu stranu. Oslovila by ma programom a tým čo by chceli realizovať.

Doplňujúca otázka:

Viete, koho volili Vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách?

Vedel: 0
Nevedel: 9

FOKUSOVÁ SKUPINA Č. 10 – RÓMOVIA

Respondentov: 5

Téma č. 1 **Mladý občan a jeho volebná participácia**

Prvá otázka:

Medzi základné občianske práva patrí volebné právo. Čo si myslíte o práve voliť? V Rakúsku môžu voliť občania už od 16 rokov. Mali by sme znížiť vek na volebné právo mladého občana už od 16-17 rokov aj v SR?

Mário: Nie

M: Prečo si myslíš, že by nemali byť.
Mário: Lebo človek má byť dobrý a rozumný podľa mňa. Má rozhodovať podľa toho, aká je situácia

M: Myslíš si, že tých 16 rokov, čo tu navrhujú je málo podľa teba?
Mário: Málo

M: Čiže ešte nie sú takí vyspelí?
Mário: Áno

M(otázka na Karola): Ty máš k tomu tiež taký istý názor?
Karol: Áno, lebo keď... Tu je tá komunita tých cigáňov. Je tak? Tam na Východe. Pomáhajú tým druhým cigáňom. Je tak? S domami, so všetkým. Je to tak? A tuto v Rajci to nerobia lebo tu býva iba jedna rodina. Je tak? To si môžete zapísať, keď chcete

M: máme to nahraté
Karol: Tak nechápem tam ,majú zlé strachy chápete ,tak možno kebyže pomôžu s tie strechou a tak to beriem. Nemám viac čo dodať.

M: A myslíte si, že keby sa od tých 16 rokov volí, tak by sa zmenilo niečo vo vašej etnickej skupine?
Karol: Áno
Mario: Mmm. Nie

M: Myslíte si, že by sa zmenili nejaké podmienky pre Vás.
Karol: U cigáňov?
Mário: My máme také isté podmienky ako aj vy.

M: Áno
Karol: pfe..To nie..To iba voliť od 18-tich sa káže nie?
Gizela: Nemusíš

M: Ako máš to v zákone, že od 18-tich môžeš, čiže podľa teba je tých 16 rokov málo.

Mário: Málo, určite
Karol: Áno, však

M: Ty Ivetka, ty si dala, že áno
Ivetka: Áno

M: Podľa teba prečo áno?
Ivetka: Lebo už od 15 rokov sú ako dospelí

M: Po cirkevnej stránke áno. Čiže podľa teba to môže byť. A myslíš, že by to nejako mohlo ovplyvniť výsledok volieb, keby to je od 16-tich,že tí mladší inak zmýšľajú alebo tak?
Ivetka: Asi lepšie by aj zvolili keby mali aj...

M: Alebo myslíš si, že by viac mladých išlo voliť, keby sa znížila tá veková hranica?
Ivetka: Áno
Karol: Môžem dačo?

M: Môžeš.
Karol: A táto cigánska komunita v čom pomôže týmto cigáňom?
Ivetka: Ale počuj 15 roční ako volia tak môžu mať aj práva
Karol: Nie to. Takto myslím....Chcem...toto. Čo pomôže áno tento výskum?

M: Tento výskum čo pomôže?
Karol: Mhm

M: Ak sa nám podarí tento výskum, a pôjde to až do konca úplne, úplného, tak my zhodnotíme tú situáciu, či už je to informovanosť, čo sa týka čisto volieb a keď si zvolíš svoju stranu (skupinu) dajme tomu, ktorá má vo svojom programe, niečo..pre etnické skupiny ako ste napríklad vy Rómovia, Maďari alebo tak
Karol: Ja som cigáň.

M: Dobre cigáni prepáčte...Tak jednoducho, keď sa dostane k moci táto skupina, či strana... tak vám pomôže a vlastne my chceme zistiť, či ste dostatočne informovaní o týchto stranách no a týmto to vlastne zistíme. A ak nie, tak sa bude kvôli tomu niečo robiť.
Karol: No

M: áno Majko, Mário, Marián
Marián: Marián, aj Majko môže byť(smiech)

M: áno, dobre
Marián: Takto, netreba hádzať všetkých hádzať cigáňov do jedného vreca.

M: Samozrejme
Marián: Lebo východ je už taký....
Karol: Pomiešaný, zbláznený
Marián: Vedia, čo robia
Karol: Tam je to všetko naopak
Marián: počkaj, ticho, ja rozprávam

Gizela: Nie, dobre rozprávaj (smiech)

M: Nie baby, ak Ivetka alebo Gizka, ak s nimi nesúhlasíte, tak kľudne vyjadrite svoj názor.
Všetci: Pritakali
Karol: Nie to je dobré, dobré.

M: Ako?
Ivetka: Pravdu hovoria.

M: Pravdu hovoria?
Všetci: Áno.
Karol: Nie ako iba pravdu hovorím tu teraz, ak sme v cigánskej tej
Mário: Napríklad
Karol: toto
Mário: Cigánska, maďarská taká tá...všelijaké tie koalície sú

M: áno
Mário: tie drby všelijaké tie..somariny

M: mhm
Mário: každý má na to svoj názor

M: Samozrejme
Mário: Ale
Ivetka: Ale mne sa nepáči tie v parlamente alebo kde volia, že Maďarov, že odstrkávajú

M: Že sú ako etnikum odstrkávaní?
Všetci: Áno..No
Ivetka: Že nemôžu rozprávať maďarsky a tak.

M: Takže podľa teba by sa mal dať väčší priestor...?
Ivetka: Maďarom.

M: Etnickým skupinám aj Maďarom
Ivetka: No

Doplňujúca otázka

M: To je veľmi dobrý postreh.....Teraz tu máme tú druhú otázku. Ak by bola možnosť voliť cez mobil alebo internet, volili by ste touto formou?
Karol: Nie

M: Kajo nie, Ivetka áno, Gizka áno
Karol: Ja nie, prečo?
Gizela: Ja áno..lebo takto keď máš mobil..(šum)

M: áno Gizka..
Gizela: Nemusíš chodiť, že stretávka a tak..Normálne, že keď máte kredit a mobil, tak určite pošlem s tou sms-kou, že áno volím toho, toho..hej..ako ja si dám ako predsavzatie ..zvolím si toho, človeka, ktorý mi je sympatický a čo si o ňom prečítam.

M: mhm
Gizela: Tak určite by som volila cez ten mobil alebo internet.

M: Čiže je to pohodlnejšie ako..
Gizela: Áno

M: Ako niekde ísť.
Gizela: Áno..podľa mňa áno..

M: Dobre
Štefan: Nie

M: Ivetka?
Ivetka: Aj ja som dala áno.

M: Takže aj ty si dala áno.
Ivetka: Nemusím ja ísť všade, behať

M: Hlavne šetrenie času- hej?
Ivetka: Áno.

M: A ty Kajo.
Karol: Človeka najprv musíte spoznať..prečo ho mám voliť a za čo ho mám voliť.

M: Áno
Karol: za to že, aké on má úmysly
Mário: Slotu by som určite nevolil(smiech)
Karol: A nie takto, prečo mám cez internet, čo on tam má napísané tie blbosti abo dačo, keď sa s ním môžem stretnúť alebo na jeho..

M: A čo sss.. no áno
Karol: Na jeho toto ísť načo.
Gizela: Ale počkaj na internete máš..
Karol: ale najprv si vypočujem jeho názor aby som ja naozaj to počul, čo on vypráva, ako kebyže ja mám chcieť písať cez internet načo by..

M: Ale to máš.
Gizela: Na internete máš to isté, čo aj keď ti on povie, lebo keď to tam má napísané na internete, alebo vám dá, pošle takú knižku, tak tak isto sa vyjadrí, ako ja osobne.

M: Tu ide len o to, že ty by si nemusel ísť do tej volebnej miestnosti, že by si to tam nešiel hádzať, ale že by si vlastne vyplnil tú kolonku cez internet.
Ivetka: Lepšie je voliť cez mobil ako hentak
Karol: Moja otázka...
Mário: Moje je áno, ja odpovedám áno, lebo ja na blbcov nemám čas

M: Takže preto?
Mário: Môj čas je vzácny.

M: Áno samozrejme...
Karol: Ja som dal svoju odpoveď áááá...

M: Dobre toto môžem? Dostanete dvojku
Karol: Nejdem o tom vyprávať, tam je moja odpoveď a.... a to je už iba tento jeden?

M: Počkajte nie, mená si nechajte. Takže si prečítajte a zakrúžkujte, že čo si myslíte
Karol: pche. Dávam nie
Všetci: Nie
Ivetka: Dávam nie....

M: Aj túto druhú otázku.
M: Takže ako vidím, všetci ste dali nie.
Ivetka: Nie..

M: Z akého dôvodu ste sa nezúčastnili volieb? Kajo áno? Ja musím vždy povedať meno, aby som to potom vedela prepísať..takže Kajo
Karol: No tak ako tu sa píše, vidíte to nie? To úplná blbosť...Načo na Slovensku vyrobilo toto? To napríklad..

M: myslíš Európsky parlament nie?
Karol: Áno, tak. No na čo?
Ivetka: Dosť parlamentov majú SDKÚ a také no..
Karol: Tak... Ale neboli lepšie tie slovenské peniaze ako to teraz vyrobili napríklad to euro ano?
Ivetka: Sa nemuseli ťahať.
Karol: Lebo každý keď bol..
Gizela: Teraz je väčšia kríza ako..
Karol: Nie takto vám poviem, každý cigáň nerozumie tým peniazom, čo teraz vyšlo, to euro. Je tak?

M:Áno.Samozrejme,aj my, aj všetci.
Karol: Akože..

M: Celkovo všetci
Karol: Lebo nevedia si teraz rozdeliť tie peniaze, lebo keď boli tie slovenské peniaze, každý si ich vedel

M: Myslíš, že viacej vtedy šetrili, ako teraz.
Karol: Áno. Nie my aj tí bieli. Všetci. Celkovo

M: to môžem osobne povedať. Ja tiež. Takže
Karol: nedá sa to.

M: Áno Gizka.
Gizela: Viac som mala ako teraz je to euro.

M: Mhm
Gizela: Lebo v slovenských sme sa aj vedeli normálne. Riešiť si peniaze hej? A teraz keď máme to euro tak nie.
Ivetka: ale načo sa ťahať do Európskej Únie keď sme, zostávajú Slovák

Téma č. 2 **Voľby do Európskeho parlamentu**

M: takže podľa teba Ivetka je chybný krok, že sme vstúpili do EÚ?
Ivetka: No

M: Podľa teba Majko?
Marián: Podľa mňa je to dosť rozumné, lebo.....boli aj lepší ale my sme sa natiahli aspoň niekde

M: no veď však áno
Gizela: lepšie ako...keď je euro, tak je väčšia chudoba
Marián: Podľa mňa že to je rozumná vec, teraz je tá kríza ale

M: ale potom prečo si nešiel voliť?..do europarlamentu?
Gizela: no lebo som nešla voliť
Marián: No lebo som ich mal vieš kde...

M: Aha..na... na háku? A myslíte si napríklad, že keby ste šli voliť do Europarlamentu, že by z toho nevyplynuli nejaké dobré veci pre Slovensko?
Ivetka: podľa mňa nie
Karol: Nie

M: Ivetka nie, Kajo nie
Karol: lebo myslíte, že slová čo boli dakedy

M: vy si skôr myslíte, že oni si tam skôr riešia v európskom parlamente svoje?
Karol: áno svoje
Všetci: svoje veci
Gizela: svoje problémy
Ivetka: áno čo oni chcú
Karol: svoje
Marián: svoje, oni chcú
Karol:Jednou vetou svoje.
Gizelka: v tom parlamente čo oni sú
Karol: oni čosi dosiahnu, to si dosiahnu svojimi slovami
Gizelka: áno je to tak

M: čiže si myslíte, že aj tak je to formálne akože európska únia, akože áno sme tam, ale neriešia naše problémy
Všetci: áno, iba svoje, naše nie
Gizelka: naše problémy vôbec neriešia, lebo keď dáme, každý si ...
Kajo: každý si vypráva čo chce

M: Gizka? ... Nie, ako keď hovoríte jednohlasne, tak to môžeme zapísať jednohlasne, ale keď hovorí jeden, tak meno alebo musíme predtým povedať
Gizelka: v parlamente že čo sú že európska únia oni si riešia svoje problémy ...
Kajo: môj názor je taký
Gizelka: žeby sa pozerali na problémy ľudí ...
Kajo: tak aj môj
Gizelka: tak to nie. Že cigáni, že by sme im mohli pomôcť hej, že strechu opraviť, alebo nejako im pomôcť s tým domom, tak ale ten parlament to chce, ale my to nechceme

M: takže myslíš si, že oni nezastávajú vaše názory alebo potreby, ale čisto len ich?
N:áno
Kajo: ... na východe ...

M: Kajo ...
Kajo: môžem dačo povedať?

M: Kajo môžeš
Kajo: Tam na východe, tam žijú veľa cigáni, je tak?

M: áno
Kajo: a tam im pomáhajú z elektrikou ...
Majo: zo všetkým
Kajo: ubytovaním ...
Gizelka: a primátora
Kajo: ... so strechou, a a tak

M: proste chceš povedať , že pomáhajú len určitým skupinám ...
Kajo: tak

M: Rómov
Kajo: tak

M: ... alebo cigáňov a na niektoré zabúdajú
Gizelka: keď idete tuná
Kajo: áno
Ivetka: a tu

M: áno?
Ivetka: nepomôžu už s ničím
Kajo: a tu býva iba jedna

M: a myslíte si, že tie voľby do europarlamentu, že by to mohli nejako ovplyvniť, alebo zlepšiť vašu situáciu?
Ivetka: asi nie, lebo tak isto by sme boli ako sme

M: takže podľa vás nie všetkých, áno?
N: nie
Kajo: ja na to mám otázku

M: no a s týmto vlastne

Kajo: za to že ... môžem?

M: áno, Kajo?
Ivetka: poslednú otázku
Kajo: za to že tam bývajú na východe, jedna otázka posledná, dobre? Sa vyjadrím normálne

M: áno
Kajo: tam na východe bývajú veľa cigáňov, a za to že tu v Rajci býva jedna rodina tu im nepomáha nikto, keď si sami nepomôžu, tak teraz na čo to je toto?

M: čo toto myslíš?
Kajo: no ako takto keď nepomôžete
Ivetka: alebo keď sú v správach a tie ženy
Majo: počkaj, nechaj ju

M: áno, Ivetka?
Ivetka: že normálne ženy majú deti, že trojičky a toto už pomáhajú ale už keď majú cigánske deti, že dva, tri tak už nepomôžu už s ničím

M: čiže si myslíš, že tí, dajme tomu, že Slováci, ktoré nie sú súčasťou etnika, že sú uprednostňovaní pred vami?
Všetci: áno
Gizelka: tak, áno

M: máte jednohlasne áno, ďalšia otázka: Dôverujete inštitúciám EÚ ako je európsky parlament, alebo európska komisia?
Všetci: nie

M: nie?
Ivetka: nie

M: ty áno?
Gizelka: ja nie
Majo: áno
Kajo: v čom?
Gizelka: no, aj to je otázka, v čom?

M: nie tak ako, je to dobrá otázka
Majo: tak odpoveď že áno

M: myslíte si, že financie
Majo: to koľko ich bude prosím ťa ?

M: ... z eurofondov ...
Kajo: posledné, toto vypíšem a idem domov

M: sú dostatočne prerozdelené ... už len dve, môžem otázku? Myslíte si, že financie, ktoré sú z eurofondov sú dostatočne prerozdelené medzi naše etniká? Čo máme ako Maďarov, Rómov? Myslíte si, že keď ponúkajú určité dotácie, európsky parlament,

áno? Myslíte si, že sú dostatočne prerozdelené medzi všetky etniká na Slovensku? Alebo sú uprednostňované niektoré alebo?
Kajo: tam, to odpoviem

M: Kajo?
Kajo: lebo - idete si hľadať robotu, je tak? Teraz pôjde biely,

Majo: nie
Kajo: ... jeho zoberú – ticho! Pôjde cigáň a do roboty ho nezoberú. A viete prečo?

M: Prečo?
Kajo: Lebo je čierny, cigáň. Je tak?
Neznámy: Lebo už je menšina. Menšina. Cigánska.
Ivetka: alebo keď idete si vyžiadať, že nám nedajú, ale už druhým dajú.

M: Myslíte si, že robia rozdiely, napríklad medzi Rómami a Maďarmi?
Všetci: Áno.
Kajo: Áno, toto vám berem.
Ivetka: Ja ich neuznám, lebo.
Gizelka: Verejnoprospešné práce čo sú, hej? Dajme tomu na príklad hej? Sú tam verejnoprospešné práce a viac ich berú ako bielych, ale pritom všetci tuná vedia, v tom parlamente či kde, že cigáni nemajú ako za čo si zarobiť, lebo nikto ich nechce brať do roboty,
Kajo: nebol som ...
Gizelka: ... ale predsa zoberú viac tých biely ako cigáňov, ako rómov.
Kajo: Toto vypíšem a

Téma č. 3 **Voľby prezidenta SR**

M: Čiže a myslíš si, že čo ste teraz dostali papiere – Voľby prezidenta, tam máte, že či ste boli voliť alebo nie
Gizelka: Ja nie.

M: Tak daj nie. Ivetka? Ty si bola voliť prezidenta?
Ivetka: Nie.

M: Nie? Dobre.
Ivetka: Ale bola som tú Radičovú voliť, ale neviem.
M: No, tak ale volila si. Takže áno, volila si. A si spokojná s výsledkom volieb?
Ivetka: Nie, lebo radšej by bola mať prezidentka žena ako chlap.

M: S týmto nás súvisí tá druhá otázka, tu je tá druhá otázka, že či podľa vás môže byť žena prezidentkou.
G: Áno.

M: Majo, si dal, že si volil. Si spokojný s výsledkom volieb?
Majo: Áno.

M: To je fajn. A myslíte si, že prezident je dôležitý pre náš štát?
Majo: Myslím, že áno.

M: Majo áno. Kajo?
Kajo: Nie.
N: Čo robíte? Je dôležitý. ----------
Kajo: Ja hovorím nie.

M: A v čom podľa vás? Ivetka, Ivetka povedz ty.
Ivetka: Lebo keby nebol prezident tak by robili si všetci čo chcú v parlamente podľa mňa.
Kajo: To si robia ...

M: Myslíte si, že je dôležitý, áno?
Kajo: To si robia aj teraz, to je jedno.

M: Kajo?
Kajo: Že si robia aj teraz. Darmo máme prezidenta ...
Ivetka: Tak.
Kajo: ... každý ...

M: Myslíte si...
Kajo: Áno?
M: že vám prezident môže nejako pomôcť ako etnickej skupine?
Kajo: Je prezident na celom Slovensku, je tak?

M: uhhmmmm
Kajo: V čom pomôže cigáňom? Preto sme tu.

M: Myslím teraz či vám pomáha...
Kajo: Nepomáha v ničom, v čom pomáha?
Majo: Nemôžeš tak povedať!

M: Takže podľa vás ...
Gizelka: áno, áno...
Kajo: Každý z nás si povie svoj názor tu, je tak?
Gizelka: ... pomáha v niečom prezident, hej?

M: V čom? Napríklad...?
Gizelka: Dajme tomu, že dajme tomu tí Rómovia, hej, že majú jesť, strechu nad hlavou, hej? Áno, im pomáha, ale ...
Kajo: Ako?
Gizelka: ... v tomto meste, ako v Rajci ... nepomáha.
Kajo: Náš štáte je tam kde bývajú, majú skupinu cigáňov, áno im pomáha. Ale tu v Rajci, čo kdo pomáha? Keď sami si nepomóžu nemajú nič. Toto je moja otázka a ...

M: A Majko ty? Súhlasíš s názorom Kaja a Gizky alebo nie?
Kajo: Podľa mňa ...
Majo: Myslím, že nie.

M: Nesúhlasíš s nimi?

Majo: Nie
Gizelka: Nesúhlasíš?
Majo: Prezident je prezident.
Gizelka: No áno...
Kajo: V čom ti pomáha? Podľa teba?
Gizelka: ... pomáha, ale tu nepomáha.
Majo: Nemusí pomáhať ale pomáha zasa aj z inej strany, z inej ako ...
Gizelka: Aaaaale prosím ťa, druhým pomáha.
Ivetka: Keby sme nemali prezident, tak by sme nemali ako príspevky.
Majo: ... ale že si cigáň...
Gizelka: a ty tu máš nejakú výpomoc
Ivetka: aj prezident dáva tie peniaze aby sme mali
Gizelka: ... ale prosím ťa, kým si o to nepožiadaš, hej?
Kajo: Môj názor je

M: Môžem? Môžem? Posledná otázka ...
Gizelka: ... nakoniec sa my budeme tu hádať ...

M: ... myslíte si, že sa náš prezident zaujíma o etnické skupiny ako také na Slovensku ? Prosím každý po jednom! Gizka?
Gizelka: Ja neviem. Sa mi zdá, že nie.
M: Ivetka?
Ivetka: Nie.
M: Kajo? Majko?
Majo: Možno.
Kajo: Toto neni otázka, neni otázka.
Gizelka: To neni možné, on nesúhlasí.
Kajo: Odpovedaj slovom!
Majo: Podľa situácie, ako sa vyspí. No.
Gizelka: Traja proti jednému, ty kokšo.

M: Dobre, máme tu ďalšiu otázku – Môže byť podľa vás žena prezidentkou?
N: Áno, pravdaže áno.

M: Takže všetci ...
Gizelka: Aj tá Radičová mohla byť.

M: áno, a myslíte si, že ... ?
Kajo: Ale nebola.

M: Môžem otázku?
Kajo: potom
Gizelka: Ale nevyhlasovali ju

M: Myslíte si, že žena ako prezidentka, keby je v zahraničí, by ju vnímali ako rovnocenného partnera? Keď sú tam chlapi, prezidenti.
Gizelka: Áno.

M: Ivetka?
Ivetka: Podľa mňa ani nie veľmi.

M: Nie?
Ivetka: Nie, lebo ...

M: V čom myslíš, že nie?
Ivetka: Lebo oni sú ...
Kajo: Tam
Ivetka: si myslia, že žena nemá taký rozum ako chlap
Kajo: Tam je
Gizelka: Si na velkom omyle
Kajo: Výmena názorov sú tam, lebo chlap a žena nevedia sa dohodnúť. Stále sa škriepujú, ako vidíte to!

M: Ale kto by bol lepší na to vedenie toho štátu v úvodzovkách?
Ivetka: Žena

M: Žena alebo chlap?
Gizelka: Mne sa zdá že tá žena Iveta Radičová

M: Gizelka, takže podľa teba by žena lepšie viedla štát
Gizelka: Áno

M: A podľa teba, Ivetka?
Ivetka: Podľa mňa, žena.

M: Aj podľa teba, Kajo, lepšie by žena viedla štát?
Kajo: Áno.
Ivetka: Bo žena viac pomáha.

M: A Majko? Nevieš? Mám takú otázku, že by ste ju brali napríklad keby vy ste ...
N: Lebo aj černoch je tam prezident ... tam je Obama ...

M: ... kandidovali na prezidenta, by ste ju brali ako rovnocenného partnera alebo by ste to brali, že je žena – tak nie?
Kajo: áno, ja by som ju bral takú
Majo: dobre, už končím ... nemám čas
Kajo: ja by som ju bral takú, aká, akú
Majo: ja už končím
Kajo: či žena, či muž

M: ešte máme túto poslednú
Kajo: ale čo, je

M: Myslíte si, že by váš hlas ovplyvnil výsledok volieb?
Všetci: Nie. Jednoznačne nie.

M: Je to aj dôvod, prečo ste nešli voliť?
Všetci: áno

M: Je to jeden z dôvodov...

Kajo: čím mám otázku, že pôjdem dakoho voliť. Môžem dačo?

M: áno, hovor. My im zatiaľ rozdáme papiere.
Kajo: Čo mám z toho, že pôjdem voliť? Cigáňom nepomáhajú, čo, že na východe pomáhajú

M: Toto mi daj, prosím ťa.
Majo: Nech sa páči:

M: Ďakujem.
Kajo: Posledné vypíšem ...
Gizelka: Župana????
Kajo: ... a dovidenia!

M: To bude rýchlo. Takže, boli ste voliť župana a poslancov?
Všetci: Nie.

M: Nie? A prečo? Myslíte si, že ... boli ste dostatočne informovaní o volebných programoch týchto kandidátov na županov? Ale nemali ste o to záujem?
Všetci: Áno, neni o to záujem proste.

M: Nikto nemal záujem? Myslíte si, že by vám nejako nepomohol, keby ste si ho zvolili ?
Gizelka: Nie

M: Takže župan vôbec neovplyvňuje podľa vás toto dianie?
Gizelka: nie... ani že ho máme, by nič nedal za poslanca, tam už je poslanec ...
Kajo: joj, zle som to, zle som si prečítal vetu ... Tak a toto nie.

Téma č. 4 **Voľby do VÚC**

M: Boli voľby do VÚC 14.11.2009?
Všetci: Nie.

M: Neboli?
Všetci: Nie.

M: Dobre.
Kajo: Toto neplatí, dobre?

M: Áno. Posledné ...
Kajo: Súhlasím s rodinou.

M: Čo súhlasíš s rodinou?
Kajo: Ale načo to? Môžem ešte jednu otázku?

M: Môžeš, Kajo.
Kajo: Načo to dobré toto?
Majo: Na to si videl ...
Kajo: Ticho!!!

Majo: Keď ti domov pošlú papier.
Kajo: Ja to cem, aby pomáhali, aj druhým cigánom.

M: Áno.
Kajo: Nie iba na východe, aj tu na Slovensku! ... aby pomáhali ...

M: ... a preto treba upozorniť na to, že cigáni nie sú iba na východe.
Kajo: Áno, však práve preto sme tu! Nie?

M: Kajo, to tam bude normálne zverejnené, že kde sme robili tento výskum . Presné mesto tam bude, čiže sa dozvedia, že aj tu žijú nejakí cigáni, Rómovia...
Gizelka: Áno. Aha, ja viem.
Kajo: ... cigáni ... ja som neni more

M: aha, cigáni? To je lepšie?
Kajo: áno, lebo som sa narodil cigáňom
Majo: róm, je To je také
Kajo: ako keď žijete na more. Ako vám to mám povedať?

Téma č. 5 **Voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky**

M: Ja chápem, hej. Viete, kedy budú voľby do parlamentu Slovenskej republiky?
Všetci: Nie.

M: A neviete vôbec? Aspoň rok.
Ivetka: 2011?

M: Zakrúžkuj, aby sme mali ... Takže Ivetka, ktorý rok, vieš?
Ivetka: Neviem.
Gizelka: Neviem.

M: Gizelka, ani rok nevieš kedy zhruba budú voľby?
Kajo: minulý rok boli
Gizelka: Neviem. Pozerávam správy, ale neviem.

M: Ale toto sú parlamentné voľby... Ivetka, 2011? A Kajo, kedy budú voľby?
Gizelka: 2011?
Kajo: Teraz dakedy by mali byť.

M: Teraz dakedy, áno. Ale aspoň rok či viete.
Kajo: 2009, nie?! Lebo každý ...
Gizelka: 2011
Kajo: ... každý rok sa mení, nie?

M: Aký je teraz rok?
Kajo: 2009 je.
Všetci: 2010
Kajo: Ma tu mýlia. 2010 je, je tak?

M: Áno.
Kajo: A každý rok sa mení ...

M: Každé štyri
Všetci: 2011
Kajo: No, za štyri roky každý

M: Dobre každý- 2011 a keď vám poviem, že budú tento rok? 2010, v júni.
N: boli voľby

M: ale to boli prezidenta, ale toto budú do parlamentu.
Kajo: tak dobre som povedal, že za 4 mesiace

M: Nie, to je dobré, že budeme vedieť, že ste informovaní. To bolo druhé kolo ... ale teraz idú byť voľby do parlamentu, 12. Júna. Dobre, takže môžeme ... Chystáte sa voliť?
Všetci: Nie.

M: Takže podľa vás ...
Majo: Ja myslím, že áno
Gizka: ja nejdem

M: takže chystáš sa. Gizka, myslíš si, že keby si zvolíš nejakú politickú stranu, že by dokázala ovplyvniť dianie na Slovensku?
Gizelka: áno

M: Dokázala by? Ale aj napriek tomu, nechceš ísť voliť.
Gizelka: Nie.

M: nie. Myslíš si, že tvoj hlas dáko nezaváži alebo?
Gizelka: Normálne že nie. Lebo jeden hlas oproti čo ja viem 500 hlasom nemôžem dať. Jeden hlas mi nepomôže, keď napíšem niekoho.

M: Si predstav, že vy ste tu 4 ktorý povedali, že nie, pretože to neovplyvní - ale to sú už 4 hlasy. Vieš, že čím viac ľudí si to povie, že nejdem voliť, lebo to môj hlas neovplyvní . Keby sa všetci títo ľudia dali dokopy...
Gizelka: ... ale ... 4 proti čo ja viem desaťtisíckymi ľuďmi ...

M: Takže podľa teba to nezaváži...
Gizelka: Nie.

M: ... vôbec, hej? A keby že sa vás viacej stretlo... Ivetka?
Ivetka: kto nechce, nechce voliť
Gizelka: podľa mňa nie
Ivetka: Asi sa im tí ľudia nepáčia
Gizelka: Nie, nie, nie.

M: Takže nemáme dostatočný výber napríklad ...
Ivetka: áno

M: ... z tých politických strán? Kajo
Ivetka: niektorí sa nám nepáčia a musíme ich voliť

M: Ešte mám takú otázočku, že keby bolo niečo také, ako keď máte – rozoberáme etnické skupiny, čiže etnická skupina Maďarov – dajme tomu, že jej záujmy sú zastúpené v SMK, alebo MOST.
Ivetka: Keby tam bol Maďar alebo cigáň, by im nikto nedal hlas

M: Keby ste tam vy mali napríklad takto, že politická strana, ktorá je zameraná na cigáňov tak by ste ich išli voliť?
Všetci: áno
Kajo: Môžem dačo?

M: Áno, Kajo?
Kajo: To sú takí, kdo chce, takto vám odpoviem na túto otázku čo vy ste chceli odpoveď ...
Majo: bo ja idem na autobus ...
Kajo: dali, takto – idú voliť, tam na východe je to tak, že ten čo cú jeho hlas, buď podplatí tých, bo či je to cigáň či je toto a...

M: Takže podľa teba sú výsledky volieb ovplyvnené peniazmi a podplácaním?
Všetci: Áno.
Gizelka: áno, úplatníctvo

Majo: ... ale nie každý. Takže Majo ty nie.
Kajo: Nie každý, ale vy mi
Gizelka: Normálne, úplatníctvo.

M: Ešte je tu posledná otázka. Viete koho volili vaši rodičia v predchádzajúcich parlamentných voľbách ?
Gizelka: Iveta Radičová

M: A myslíš, že ťa to nejako ovplyvnilo toto poznanie?
Gizelka: Áno ovplyvnilo ma, lebo pozerávam správy, hej? A ovplyvnila ma ...
Kajo: Správami ta to neni nič ...

M: Ale rodičia ...
Majo: mama, otec ... koho volil
Kajo: správami to neni nič

M: Kajo, počkaj. Či ťa rodičia ovplyvnili tým, že koho si si vybrala vo voľbách.
Gizelka: Áno, lebo mi rozprávali, áno?

M: Čiže ti odporučili.
Gizelka: Hej, koho volili – Ivetu Radičovú

M: Ivetka?
Ivetka: Ja neviem, bo moja mama tu nebýva.

M: Takže teba v podstate ani neovplyvnili. Hej? Kajo, ovplyvnili ťa nejako rodičia?
Kajo: Ja neviem, ja tu nebývam, ale nie.

M: Aaaa, vieš aj ...
Kajo: ... ja tu nebývam.

M: ... koho volili?
Kajo: Však nie.

M: Takže nevieš vôbec. A ty Majo?
Majo: Myslím nie. Však nie.

M: Ani nevieš koho vaši volili? Aj by ste sa niekedy vôbec dali ovplyvniť napríklad, že rodič vám porozpráva o niekom ...
Všetci: Nie.
Kajo: Každý má ...
Gizelka: svoj rozum
Kajo: ... môžem?

M: A čo vás najviac ovplyvňuje. Majko? ... pri výbere, aj politickej strany. Čo ťa najviac ovplyvňuje.
Majo: tá jeho, alebo ju alebo jeho, no jednoznačne
Kajo: ja poviem jednu otázku

M: nejaký program, ktorý majú?
Kajo: môžem?

M: Takže odpovie Majo.
Majo: program nejaký

M: Kajo...? Teba čo najviac ovplyvňuje?
Kajo: Keď, keď pomóžu cigáňom. Tak to mal, ...

M: Takže tiež volebný program, ktorý ponúkajú ?
Kajo: áno

M: na základe toho si to vyberáš
Kajo: áno

M: Ivetka, ty?
Ivetka: budem aaaaj ja
N: Lebo hodnotiť ...

M: tiež volebný program, áno?
N: podľa toho, akí sú ľudia ...

M: A Gizka?
Gizelka: áno

M: takže Gizka tiež
Kajo: tak
Majo: a Slotu by som už nevolil, lebo ...

Gizelka: a, už môžeme ísť?

M: toto si môžete nechať, kľudne tie perá
Kajo: ale nehnevajte sa, ešte mám jeden dotaz